

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

**Τμήμα Κοινωνιολογίας
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Ευρωπαϊκές Κοινωνίες και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση»**

Διπλωματική Εργασία: «Πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας των νέων. Η περίπτωση των NEETs: Συγκριτική μελέτη μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ιρλανδίας».

Κούκου Καλλιόπη - Α.Μ. 1832017060

Επιβλέπων καθηγητής: Ναγόπουλος Νικόλαος

Μυτιλήνη, Μάϊος 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη.....σελ.5	σελ.5
Εισαγωγή.....σελ.7	σελ.7
A. Κεφάλαιο πρώτο: Γενικά στοιχεία για την ανεργία.....σελ9	σελ9
1.1 Εννοιολογική προσέγγιση της Ανεργίας	σελ9
1.2 Τα Είδη της Ανεργίας	σελ10
1.2.1 Εποχιακή Ανεργία	σελ10
1.2.2 Ανεργία Τριβής	σελ11
1.2.3 Διαρθρωτική Ανεργία	σελ12
1.2.4 Κεϋνσιανή Ανεργία	σελ12
1.2.5.Καλυμμένη Ανεργία	σελ13
1.3 Κριτήρια Διάκρισης της Ανεργίας	σελ14
1.3.1 Διάκριση ανάλογα με τη διάρκειά της	σελ14
1.3.2 Διάκριση βάσει των αιτιών που την προκαλούν	σελ15
1.3.3 Διάκριση βάσει των πολιτικών αντιμετώπισής της	σελ16
1.3.4 Διάκριση βάσει της διάρθρωσής της	σελ16
1.4 Οικονομικές θεωρίες για την Ανεργία	σελ17
1.4.1 Η φιλελεύθερη θεώρηση: κλασική ανεργία.....σελ18	σελ18
1.4.2 Η παρεμβατική θεώρηση: κεϋνσιανή ανεργία.....σελ19	σελ19
1.4.3 Μαρξιστική προσέγγιση.....σελ21	σελ21
1.4.4.Σύγχρονες θεωρήσεις για την ανεργία.....σελ22	σελ22
1.5 Οι Αιτίες της Ανεργίας	σελ24
1.6 Οι Επιπτώσεις της Ανεργίας	σελ27
1.7 Μέτρα και Πολιτικές για την Καταπολέμηση της Ανεργίας.....σελ30	σελ30
B. Κεφάλαιο δεύτερο: Η Ανεργία των Νέων	σελ32
2.1 Η ανεργία των νέων στην ΕΕ	σελ32
2.2 Η ανεργία των νέων στην Ελλάδα, στη Κύπρο και στην Ιρλανδία.....σελ35	σελ35
2.3 Τα αίτια της ανεργίας των νέων	σελ38
2.4 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανεργία των νέων	σελ38
2.4.1 Η ανεργία των νέων και το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα....σελ40	σελ40
2.4.2 Η ανεργία των νέων και το εκπαιδευτικό σύστημα στην Κύπρο....σελ47	σελ47

2.4.3 Η ανεργία των νέων και το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ιρλανδία...	σελ51
2.5 Προβλήματα μετάβασης στην αγορά εργασίας	σελ55
2.6 Οικονομικές ερμηνείες της ανεργίας των νέων	σελ56
2.7 Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας των νέων	σελ57
Γ. Κεφάλαιο τρίτο: NEETs, Ομάδα οικονομικά μη ενεργών ατόμων	σελ59
3.1 Ορισμός του όρου NEETs και οι NEETs στην Ευρώπη	σελ60
3.2 Οι NEETs στην Ελλάδα	σελ81
3.3 Οι NEETs στην Κύπρο	σελ84
3.4 Οι NEETs στην Ιρλανδία	σελ85
3.5 Η ανάγκη εύρεσης στρατηγικών αντιμετώπισης του φαινομένου	σελ87
Δ. Κεφάλαιο τέταρτο: Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την απασχόληση των νέων.....	σελ88
4.1 Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης.....	σελ.90
4.2 Η εφαρμογή καλών πρακτικών για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα.....	σελ.101
4.3 Η εφαρμογή καλών πρακτικών για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων στην Κύπρο.....	σελ.106
4.4 Η εφαρμογή καλών πρακτικών για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων στην Ιρλανδία.....	σελ.113
Ε. Κεφάλαιο πέμπτο : Οικονομική –Κοινωνική και Συγκριτική Ανάλυση μεταξύ Ελλάδας, Ιρλανδίας και Κύπρου σύμφωνα με την ΕΕ.....	σελ118
5.1 Δείκτης Ανεργίας Νέων.....	σελ.118
5.2 Δείκτης Μακροχρόνιας Ανεργίας Νέων.....	σελ.121
5.3 Δείκτης Εγκατάλειψης Σχολείου.....	σελ.123
5.4 Δείκτης NEET.....	σελ.126
5.5 Δείκτης Διαφθοράς.....	σελ.130
5.6 Δείκτης Διακυβέρνησης.....	σελ.132
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	σελ.136
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ.139

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον καθηγητή μου κύριο Ναγόπουλο Νικόλαο, για την αποδοχή μου στην διπλωματική εργασία, τις συμβουλές του, την καθοδήγησή του και το ενδιαφέρον που μου προσέφερε σε όλη τη διάρκεια της εργασίας μου, από την αρχή της μέχρι την εκπόνησή της.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την αδερφή μου Σουζάννα γιατί με στηρίζει σε κάθε μου βήμα, τον φίλο μου Αλέξανδρο, για την κατανόηση και την υπομονή που μου έδειξε και τον θείο μου Οδυσσέα, που με ενθάρρυνε συνεχώς. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω φιλικά μου πρόσωπα, την κυρία Φρόσω, που τα λόγια της μου δίνανε δύναμη να συνεχίσω, τον Παύλο και ιδιαίτερα, την φίλη μου Ελεάνα, για την απέραντη στήριξη που μου πρόσφερε καθ' όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού μου. Την εργασία μου την αφιερώνω στους γονείς μου, Παναγιώτη και Θελξινόη, που χάρις σ' αυτούς έφτασα ως εδώ και ξέρω ότι από κει ψηλά θα χαίρονται με τη χαρά μου!

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία αναλύεται το φαινόμενο της ανεργίας και ειδικότερα της ανεργίας των νέων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Όπως είναι γνωστό, η κρίση που εκδηλώθηκε το 2008 στις ΗΠΑ, επεκτάθηκε στην Ευρώπη, με αποτέλεσμα πολλές χώρες να βρίσκονται σε αρκετά δυσμενή οικονομική θέση μέχρι και σήμερα.

Αντικείμενο μελέτης της διπλωματικής αυτής εργασίας είναι η ανάλυση οικονομικών και κοινωνικών δεικτών της Ελλάδας, της Κύπρου και της Ιρλανδίας, σχετικά με την Ευρώπη, από το 2007 έως και το 2018, με σκοπό την μελέτη του βαθμού αποτελεσματικότητας των μέτρων και των πολιτικών που εφάρμοσαν τα κράτη για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων.

Για τη μελέτη του θέματος, εκτός από την ανασκόπηση όλης της σύγχρονης βιβλιογραφίας, πρόκειται να μελετηθούν και στατιστικά στοιχεία από τις βάσεις δεδομένων τόσο της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) όσο και της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat).

Λέξεις- κλειδιά: ανεργία νέων, NEETs, καλές πρακτικές, Ελλάδα, Κύπρος, Ιρλανδία

Abstract

This thesis analyzes the phenomenon of unemployment, in particular youth unemployment, both at national and European level. As it is well known, the crisis that occurred in 2008 in the United States has expanded to Europe, leading many countries to a very bad economic position till today.

The subject of this thesis is the analysis of economic and social indicators of Greece, Cyprus and Ireland, in relation to Europe, from 2007 to 2018, with a view to understanding the effectiveness of the measures and policies that had been implemented by the states in tackling unemployment.

For the study of the subject besides the review of the whole contemporary bibliography, we will also study statistically elements from the databases of both the Hellenic Statistical Authority (ELSTAT) and the European Statistical Office (Eurostat).

Key words: youth unemployment, NEETs , best practices, Greece, Cyprus, Ireland

Εισαγωγή

Η ανεργία αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα τόσο για την οικονομία όσο και για την κοινωνία. Η μεγάλη αύξηση της ανεργίας που παρατηρείται λόγω της οικονομικής κρίσης σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχει προκαλέσει μεγάλη ανησυχία στις κυβερνήσεις των κρατών. Ειδικότερα, είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι το πρόβλημα της ανεργίας έπληξε σημαντικά τους νέους κάτω των 24 ετών, συνεπώς, εντοπίζεται η αναγκαιότητα για κρατικές παρεμβάσεις με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας.

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη του φαινομένου της ανεργίας και συγκεκριμένα της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στην Ιρλανδία αλλά και στην Ευρώπη συνολικά, για τη περίοδο 2007 – 2018. Επίσης, γίνεται αναφορά στις πολιτικές που εφάρμοσε η κάθε χώρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Αναμφίβολα, το φαινόμενο αυτό επηρεάζει όλες τις οικονομίες παγκοσμίως και η αντιμετώπισή του βρίσκεται στο επίκεντρο κάθε οικονομικής πολιτικής. Όμως, δεδομένου ότι οι δράσεις προς την επίλυση του εν λόγω προβλήματος συνεχίζονται, σε αυτό το σημείο, αξίζει να τονιστεί ότι για το συγκεκριμένο θεματικό πεδίο, η ελληνική και διεθνής βιβλιογραφία δεν έχει πολλά να παρουσιάσει μέχρι στιγμής, καθώς πρόκειται για ένα φαινόμενο που απασχόλησε ιδιαίτερα μετά την εκδήλωση της κρίσης του 2008 και συνεχίζει να υπάρχει. Γι' αυτό το λόγο, κρίνεται αναγκαία η διατύπωση, επεξεργασία και περαιτέρω μελέτη του παρόντος θέματος, προκειμένου να προκύψουν έγκυρα και αξιόλογα συμπεράσματα, σε οπτικές του θέματος οι οποίες δεν έχουν διερευνηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο και αποσκοπούν στην αντιμετώπιση του δοθέντος ζητήματος.

Συγκεκριμένα, η εργασία περιλαμβάνει πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια θεωρητική παρουσίαση του φαινομένου της ανεργίας, αναλύονται και παρουσιάζονται τα είδη της, τα αίτια, οι συνέπειες και οι τρόποι αντιμετώπισής της. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται το φαινόμενο της ανεργίας των νέων. Αρχικά, γίνεται μια αναφορά για την ανεργία των νέων στην Ευρώπη κι έπειτα αναλύεται το

φαινόμενο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στην Ιρλανδία. Παρουσιάζονται οι οικονομικές ερμηνείες της ανεργίας των νέων, τα αίτια του φαινομένου και οι τρόποι αντιμετώπισης του. Επιπλέον, τονίζεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανεργία των νέων, κάνοντας μια αναφορά σχετικά με το εκπαιδευτικό σύστημα που διαθέτουν οι τρεις χώρες. Επίσης, αναφέρονται τα προβλήματα μετάβασης των νέων στην αγορά εργασίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται το φαινόμενο των NEETs, δηλαδή την ομάδα νέων που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την κατάρτιση. Αρχικά, γίνεται μια θεωρητική παρουσίαση του φαινομένου των NEETs και στη συνέχεια, αναλύονται τα ποσοστά που υπάρχουν στην Ευρώπη, στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στην Ιρλανδία. Επίσης, τονίζεται η ανάγκη εύρεσης στρατηγικών αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού λόγω του γεγονότος ότι οι νέοι αποτελούν το κλειδί της βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρονται οι Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την απασχόληση των νέων. Πιο αναλυτικά, αναφέρονται οι πολιτικές και οι καλές πρακτικές που εφάρμοσαν η Ελλάδα, η Κύπρος και η Ιρλανδία για την αντιμετώπιση και την ενσωμάτωση των νέων στην αγορά εργασίας.

Στη συνέχεια, στο πέμπτο κεφάλαιο για την καλύτερη κατανόηση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης της Ελλάδας, της Κύπρου και της Ιρλανδίας, σχετικά με την Ευρώπη, γίνεται μια ανάλυση επιλεγμένων δεικτών από το έτος 2007(πριν την εκδήλωση της κρίσης) έως το 2018. Αυτό θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε, εν μέρει, αν τα μέτρα που εφαρμόστηκαν, επέτρεψαν στις χώρες να επιστρέψουν στη κατάσταση που βρισκόταν πριν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης.

Τέλος, στα συμπεράσματα τονίζονται τα εσωτερικά προβλήματα των τριών κυβερνήσεων και προτείνεται η ανάγκη αντίληψης των ευρύτερων, διαχρονικών και κοινωνικών πτυχών του προβλήματος της ανεργίας. Επίσης, είναι αναγκαίο να δοθεί η απαραίτητη προσοχή στα διαρθρωτικά εμπόδια που συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν οι νέοι, ώστε να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αυτό που μαστίζει εκατομμύρια νέους.

A. Κεφάλαιο πρώτο: Γενικά στοιχεία για την ανεργία

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση της Ανεργίας

Στην οικονομική επιστήμη, «άνεργος θεωρείται ένα άτομο το οποίο ενώ είναι ικανό, διαθέσιμο και πρόθυμο να απασχοληθεί, δεν είναι δυνατό να βρει εργασία και εμφανίζεται όταν υπάρχει πλεονάζουσα προσφορά εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, ο πληθυσμός μπορεί να διακριθεί σε **οικονομικά ενεργό** και σε **οικονομικά μη ενεργό**. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα που είναι ικανά για εργασία και ταυτόχρονα, θέλουν να εργαστούν. Ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός, αντιθέτως, περιλαμβάνει τα άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν (μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς, στρατιώτες) και που δεν θέλουν (άεργοι) να εργαστούν. Ανεργία, συνεπώς, υπάρχει στην οικονομία όταν ο διαθέσιμος παραγωγικός συντελεστής εργασίας δεν απασχολείται πλήρως. Επίσης, όπως είναι φυσικό, σε περιόδους οικονομικής ανάκαμψης ο αριθμός των ανέργων μειώνεται γιατί αυξάνεται η απασχόληση, ενώ σε περιόδους ύφεσης παρατηρείται το αντίθετο»¹.

«Το **εργατικό δυναμικό** αποτελείται από εκείνους που εργάζονται και ονομάζονται **απασχολούμενοι** και από εκείνους που δεν εργάζονται και είναι **άνεργοι**. Δηλαδή το άθροισμα των απασχολουμένων και των ανέργων ισούται με το εργατικό δυναμικό: Εργατικό δυναμικό (L) = Απασχόληση(E)+Ανεργία(U)».

Ως ανεργία ορίζουμε στην επιστήμη της οικονομίας, «το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό σε αυτήν». Η ανεργία μετριέται ως απόλυτο μέγεθος και εξαρτάται άμεσα από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο μετριέται ως ποσοστό επί τοις εκατό (%) του εργατικού δυναμικού.

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \text{ανεργία} / \text{εργατικό δυναμικό} \rightarrow U \% = U / L = U / (E + U)$$

¹ Ευρετήριο οικονομικών όρων. (nd). Ανακτήθηκε από: <https://www.euretirio.com/anergia/>

Το ποσοστό της ανεργίας από περίοδο σε περίοδο μεταβάλλεται, καθώς αλλάζει ο αριθμός των ανέργων ή του εργατικού δυναμικού ή και των δύο (αλλά με διαφορετικό ρυθμό)².

Η ανεργία είναι ένα μακροοικονομικό πρόβλημα που επηρεάζει τα άτομα άμεσα. Είναι γεγονός, ότι οι σύγχρονες αναπτυσσόμενες οικονομίες έχουν έρθει αντιμέτωπες μ' αυτό το μεγάλο πρόβλημα. Επίσης, η ανεργία έχει άμεσες και σοβαρές επιπτώσεις στους ανέργους, οι οποίοι δεν λαμβάνουν κάποιο είδος εισοδήματος. Επιπροσθέτως, η απώλεια εργασίας δημιουργεί ψυχολογικά προβλήματα στον άνθρωπο. Συχνά είναι στοιχείο ενός φαύλου κύκλου με χαμηλή εκπαίδευση και ανθρώπινο δυναμικό, ασθενειών υγείας, κοινωνικής και πολιτικής περιθωριοποίησης.

1.2. Τα Είδη της Ανεργίας

Υπάρχουν διάφορα είδη ανεργίας, τα οποία είναι ομοίως αποδεκτά από όλες τις σχολές οικονομικής σκέψης. Γίνεται διάκριση ανάλογα με τα αίτια και το χρονικό ορίζοντα της εκδήλωσής της και είναι πέντε: η εποχιακή ανεργία, η ανεργία τριβής, η διαρθρωτική ανεργία, η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης (ή κεϋνσιανή ανεργία ή κυκλική ανεργία), η καλυμμένη ανεργία, τις οποίες αναφέρουμε παρακάτω.

1.2.1 Εποχιακή Ανεργία: Πλήθος επιχειρήσεων, όπως, για παράδειγμα, οι τουριστικές και οι αγροτικές, σημειώνουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα εντός του έτους. Οι μεταβολές της παραγωγής επιφέρουν μεταβολές στην απασχόληση και συνεπώς, μεταβολές στο ποσοστό ανεργίας. Αυτή η ανεργία ονομάζεται εποχιακή. Οι διακυμάνσεις αυτές είναι άσχετες με τον οικονομικό κλάδο και κάνουν την εμφάνισή τους συστηματικά κάθε χρόνο, ανάλογα με την εποχή και άρα είναι προβλέψιμες³. Συνήθως, η εποχιακή ανεργία επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο, συνήθως τους ίδιους μήνες και είναι προσωρινή και μικρής διάρκειας⁴.

---

² Λιανός, Θ., Παπαβασιλείου, Α., Χατζηανδρέου, Α. (2014). *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Αθήνα: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ.169

³ Πετρινώτη, Ξ. (1989). *Αγορές Εργασίας-Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*, Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 294

⁴ Δαουλάρη, Ν., (2017). *Εποχιακή ανεργία*. Ανακτήθηκε από:
<https://sites.google.com/site/nikolitsadaoulari/eide-anagerias/epochiake-anageria>

Η εποχιακή ανεργία αντιμετωπίζεται με την εύρεση συμπληρωματικής απασχόλησης τη περίοδο εκδήλωσής της, ώστε τα άτομα να μην μένουν άνεργα για μεγάλη χρονική περίοδο⁵.

Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα άτομα που απασχολούνται σε εποχιακή εργασία λαμβάνουν καλύτερο μισθό τους μήνες που απασχολούνται, ώστε κατά την περίοδο της εποχικής ανεργίας να καλύπτονται εισοδηματικά, όπως, συμβαίνει για παράδειγμα, σε ορισμένες τουριστικές εργασίες⁶.

1.2.2. Ανεργία τριβής: Ανεργία τριβής προκαλείται από την αδυναμία έγκυρης ενσωμάτωσης των ανέργων, στις κενές θέσεις της αγοράς εργασίας. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας και για τις οποίες οι άνεργοι διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και την επαγγελματική εξειδίκευση, υπάρχει ανεργία τριβής. Η ανεργία τριβής, επομένως, δημιουργείται εξαιτίας της αδυναμίας των επιχειρήσεων να εντοπίσουν τους ανέργους για την κάλυψη των κενών θέσεων εργασίας και εξαιτίας της αδυναμίας των ανέργων να εντοπίζουν αμέσως τις επιχειρήσεις με τις κενές θέσεις. Επιπλέον, η ανεργία τριβής μπορεί να δημιουργηθεί λόγω της γεωγραφικής απόστασης, δηλαδή, σε μια περιοχή να υπάρχει ανεργία και σε μια άλλη να υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας. Γενικότερα, οφείλεται στην μη ύπαρξη ενός αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής πληροφοριών για την ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας, που θα διευκολύνονται τόσο οι άνεργοι όσο και οι επιχειρήσεις, συμβάλλοντας, ωστόσο, στη μείωση της ανεργίας τριβής.

Συχνά, κάποιοι εργαζόμενοι αποχωρούν από την εργασία τους με σκοπό την εύρεση άλλης, αναζητώντας καλύτερες συνθήκες εργασίας, γεωγραφικής περιοχής, εισοδήματος ή θέσης. Καθώς, υπάρχει η κινητικότητα αυτή μεταξύ των διάφορων θέσεων εργασίας, επιπρόσθετα υπάρχει και η κινητικότητα μεταξύ ανενεργού και ενεργού πληθυσμού. Όσο αυξάνεται η κινητικότητα των εργαζομένων μεταξύ των διάφορων εργασιών, προς αναζήτηση νέας, τόσο αυξάνεται και ο αριθμός ατόμων που εισέρχονται στην ανεργία.

---

⁵ Κώττης, Γ., Κώττη-Πετράκη, Α., (2000). *Σύγχρονη Μακροοικονομική*, Αθήνα:Μπένου

⁶ Δεδουσόπουλος, Α. (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας*, Αθήνα: Γιώργος Δαρδάνος, σελ 69

Η ανεργία τριβής είναι ηθελημένη ανεργία. Με την ύπαρξή της καλυτερεύει η θέση του ατόμου, αλλά κι εκείνη της εθνικής οικονομίας γιατί επιφέρει την αύξηση της παραγωγικότητας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι επιλέγουν εργασίες, για τις οποίες έχουν περισσότερα προσόντα⁷ και τους κάνει πιο παραγωγικούς. Ανεργία τριβής υπάρχει σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης, συμβάλλοντας στην βέλτιστη χρησιμοποίηση του συντελεστή εργασίας.

1.2.3. Διαρθρωτική ανεργία: Η διαρθρωτική ανεργία προκύπτει σε μια οικονομία όταν υπάρχουν άνεργοι και διαθέσιμες θέσεις εργασίας, αλλά τα προσόντα και η ειδίκευση που διαθέτουν οι άνεργοι, δεν αντιστοιχούν με τα απαιτούμενα των διαθέσιμων θέσεων εργασίας. Για παράδειγμα, σε μια οικονομία μπορεί να υπάρχει ανεργία πολιτικών μηχανικών και έλλειψη λογιστών. Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι οι τεχνολογικές μεταβολές προκαλούν τη διαρθρωτική ανεργία, δημιουργώντας νέα επαγγέλματα και αχρηστεύοντας άλλα. Επίσης, επιδρούν σε αλλαγές της διάρθρωσης της ζήτησης, οι οποίες αυξάνουν τη ζήτηση ορισμένων προϊόντων και ταυτόχρονα, μειώνουν τη ζήτηση άλλων. Όπως είναι φανερό, η δυσαναλογία προσφοράς και ζήτησης των διάφορων ειδικοτήσεων, είναι εκείνη που δημιουργεί τη διαρθρωτική ανεργία. Για την μείωσή της απαιτείται η επανεκπαίδευση των ανέργων, με σκοπό να αποκτήσουν τις ειδικεύσεις στις οποίες υπάρχει έλλειψη. Σε αντίθετη περίπτωση, η διαρθρωτική ανεργία θα έχει μεγάλη διάρκεια.

1.2.4. Ανεργία Ανεπαρκούς Ζήτησης: Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης, εξαρτάται από τη πορεία της οικονομικής δραστηριότητας, δηλαδή είναι μικρή σε περιόδους αυξημένης δραστηριότητας, ενώ αυξάνει όσο η οικονομική δραστηριότητα μειώνεται στις φάσεις της καθόδου και της ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Επίσης, ονομάζεται και κυκλική ανεργία, καθώς και κεϋνσιανή ανεργία, με το όνομά της να προέρχεται από τον οικονομολόγο Τζων Μ. Κέυνς (1883-1946). Ο Κέυνς ασχολήθηκε με την ανάλυση του φαινομένου των οικονομικών διακυμάνσεων της οικονομικής δραστηριότητας. Υποστήριξε ότι στο άμεσο μέλλον δύναται να υπάρξει υποαπασχόληση λόγω ανεπαρκούς

---

⁷ **Πετρινώτη, Ξ.** (1989). *Αγορές Εργασίας Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*, Αθήνα: Παπαζήσης, σελ 286

ζήτησης, η οποία δεν θα μπορεί να απορροφήσει τη συνολική προσφορά του εργατικού δυναμικού. Η ανεργία αυτή έχει κυκλικό χαρακτήρα και η διάρκεια του οικονομικού κύκλου καθορίζει τη διάρκεια της ύπαρξής της. Η άσκηση δημοσιονομικών και νομισματικών μέτρων⁸, μπορούν να τη μειώσουν.

1.2.5. Καλυμμένη Ανεργία: Το συγκεκριμένο είδος ανεργίας, δημιουργείται με την υποαπασχόληση των εργαζομένων ή με την εργασία χωρίς την καταβολή των μισθών τους, για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι εργαζόμενοι επιθυμούν την εργασία με πλήρη απασχόληση αλλά δεν βρίσκουν κι έτσι αναγκαστικά, αποφασίζουν να απασχολούνται με μερική απασχόληση, κάτι που τα τελευταία χρόνια επικρατεί.

Το φυσικό ποσοστό ανεργίας αποτελείται από τη διαρθρωτική ανεργία και την ανεργία τριβής. Επίσης, παρατηρείται και στην περίπτωση που η οικονομία λειτουργεί στο επίπεδο προϊόντος πλήρους απασχόλησης και σήμερα, συγκριτικά με το παρελθόν, κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα. Η είσοδος των νέων και των γυναικών στην αγορά εργασίας, η ενίσχυση των επιδομάτων ανεργίας, η καθιέρωση των κατωτάτων μισθών/ημερομισθίων και η εισαγωγή νέων τεχνολογιών⁹, προκαλούν την αύξηση του φυσικού ποσοστού ανεργίας.

Στην αγορά εργασίας, η αποτελεσματικότητα των κατάλληλων μηχανισμών, επιδρούν σημαντικά στη διαμόρφωση του φυσικού ποσοστού ανεργίας. Με τη βοήθεια των μηχανισμών αυτών, τα άτομα που ενδιαφέρονται για εργασία ενημερώνονται γρήγορα για τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας. Για να έχουν αρκετές πιθανότητες να εργαστούν σ' αυτές, είναι απαραίτητη η συνεχής εκπαίδευση και κατάρτιση των ανέργων και η ύπαρξη ενίσχυσης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Το ποσοστό ανεργίας, συνεπώς, μειώνεται με την ικανοποιητική πληροφόρηση, σχετικά, με τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας.

---

⁸ Ευρετήριο οικονομικών όρων. (nd). Ανακτήθηκε από: <https://www.euretirio.com/anergia/>

⁹ Taxhorizon.(nd). Ανεργία. Ανακτήθηκε από: <http://www.taxhorizon.club/el/tools-8/%CE%B5%CF%85%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%8C%CF%81%CF%89%CE%BD-79/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1-1070>

1.3 Κριτήρια Διάκρισης της Ανεργίας

Στο σημείο αυτό, αναφέρονται οι κατηγορίες βάσει των οποίων ταξινομείται η ανεργία. Υπάρχει, λοιπόν, διάκριση ανάλογα με το χρόνο που διαρκεί η ανεργία, τα αίτια που την προκαλούν, τις πολιτικές που ακολουθούνται για να την αντιμετωπίσουν και τέλος, την ομάδα στην οποία κατατάσσεται ο άνεργος. Το κυρίαρχο κριτήριο, βάσει του οποίου ταξινομείται η ανεργία, είναι τα αίτια που την προκαλούν. Οι υπόλοιποι παράμετροι είναι δευτερευούσης σημασίας. Συνολικά, ωστόσο, η διάκριση αυτή, έχει ως στόχο την κατανόηση των αιτιών, των συνεπειών και των λοιπών παραμέτρων της σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, με απώτερο στόχο την ανεύρεση τρόπων αντιμετώπισης του φαινομένου.

1.3.1 Διάκριση ανάλογα με τη διάρκειά της

Η διάρκεια της ανεργίας αναφέρεται στο χρονικό διάστημα που τα άτομα είναι εκτός της αγοράς εργασίας. Αξίζει να σημειωθεί εδώ, ότι σημασία δεν έχει μόνο η διάρκεια της ανεργίας, αλλά και η συχνότητα εμφάνισής της. Για παράδειγμα, παρατηρείται το φαινόμενο, κάποια άτομα να είναι μικρά, σχετικά, διαστήματα σε ανεργία, αλλά με μεγάλη συχνότητα. Επίσης, είναι σημαντικό να εντοπίσουμε κατά πόσο είναι τα ίδια άτομα που παραμένουν άνεργα για συνεχείς περιόδους, ενώ άλλα άτομα δεν εμφανίζουν κανένα κίνδυνο ανεργίας. Τέλος, έχει σημασία και το πώς τερματίζεται το διάστημα της ανεργίας. Είναι γεγονός ότι, πολλοί άνεργοι απογοητευμένοι από την ισχύουσα κατάσταση, επιλέγουν να αποσυρθούν από το εργατικό δυναμικό και να εγκαταλείψουν τη προσπάθειά τους να βρουν μια θέση εργασίας¹⁰.

Σύμφωνα με το Δεδουσόπουλο (2000) η ανεργία βάσει τη διάρκειά της, διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

- Ως βραχυχρόνια ανεργία ορίζεται η ανεργία διάρκειας από έναν έως έξι μήνες¹¹.
- Ως ανεργία μέσης διάρκειας ορίζεται η ανεργία που συναντάμε σε ανέργους, που δε βρίσκουν εργασία για διάστημα έξι έως δώδεκα μηνών, από την ημέρα αποχώρησής τους από τον προηγούμενη εργασία τους.

¹⁰ Δεδουσόπουλος, Α. (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας*, Αθήνα: Γιώργος Δαρδάνος, σελ 68

¹¹ Πετρινώτη, Ξ. (1989). *Αγορές Εργασίας Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*, Αθήνα: Παπαζήσης, σελ 286

- Ως μακροχρόνια ή χρόνια ανεργία καλείται η κατάσταση της ανεργίας κατά την οποία ο άνεργος είναι εγγεγραμμένος στις καταστάσεις ανέργων στις αρμόδιες υπηρεσίες απασχόλησης, για χρονικό διάστημα πάνω από δώδεκα μήνες.
- Τέλος, υπάρχει και η μεγάλη μακροχρόνια ανεργία. Για να ανήκει κάποιος στην κατηγορία αυτή πρέπει να είναι άνεργος για διάστημα δύο ετών και άνω¹².

Πίνακας 1.3.1.: Διάκριση της ανεργίας ανάλογα με την διάρκειά της

Διάρκεια Ανεργίας	Είδος Ανεργίας
Έως 6 μήνες	Βραχυχρόνια Ανεργία
Από 6 έως 12 μήνες	Ανεργία Μέσης Διάρκειας
Από 12 μήνες και άνω	Μακροχρόνια ή Χρόνια Ανεργία
Από 24 μήνες και άνω	Μεγάλη Μακροχρόνια Ανεργία

Πηγή: Δεδουσόπουλο (2000)

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία, φαίνεται ότι μεταξύ ανδρών και γυναικών, εμφανίζεται υψηλότερη διάρκεια ανεργίας στις γυναίκες. Είναι, επίσης, φανερό ότι οι νέοι πλήττονται περισσότερο από μακροχρόνια ανεργία, σε σχέση με τους μεγαλύτερους.

1.3.2 Διάκριση βάσει των αιτιών που την προκαλούν

Στα είδη της ανεργίας σημαντικότερη διάκριση αποτελεί η διάκριση μεταξύ της ηθελημένης ή εκούσιας ανεργίας και της αθέλητης ή ακούσιας ανεργίας. Εκούσιας ανεργος είναι αυτός που παρότι του έχει προσφερθεί εργασία την οποία μπορεί να αναλάβει, επιλέγει να απορίψει την προσφερόμενη εργασία και να ψάξει για μια καλύτερη δουλειά με υψηλότερο μισθό¹³. Από την άλλη, ακούσιας ανεργος είναι αυτός που βρίσκεται σε αυτή τη θέση (ανεργία) παρά τη θέλησή του, αφού θα ήταν πρόθυμος να εργασθεί σε οποιαδήποτε προσφερόμενη εργασία εφόσον ανταποκρίνεται στα ζητούμενα προσόντα και με τον τρέχοντα μισθό ή και με χαμηλότερο μισθό, αλλά δεν μπορεί να βρει μια τέτοια δουλειά.

¹² Δεδουσόπουλος, Α. (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας*, Αθήνα: Γιώργος Δαρδάνος, σελ 68

¹³ Πετρινώτη, Ξ. (1989). *Αγορές Εργασίας Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*, Αθήνα :Παπαζήσης, σελ 278.

Ο διαχωρισμός αυτός αντικατοπτρίζει την άποψη ότι υπάρχουν άνεργοι, οι οποίοι παραμένουν στην ανεργία και καταγράφονται στις στατιστικές των ανέργων, παρά το γεγονός ότι δεν επιθυμούν να βρουν εργασία κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Συνεπώς, η εγγεγραμμένη ανεργία υπερεκτιμά το μέγεθος της πραγματικής ανεργίας, αφού υπολογίζει και συμπεριλαμβάνει τα άτομα που προτιμούν να παραμείνουν άνεργοι για δικούς τους λόγους, παρά να εργασθούν.

1.3.3 Διάκριση βάσει των πολιτικών αντιμετώπισής της

Σε αυτή την ενότητα, θα γίνει σύντομη αναφορά στις κατηγορίες που ταξινομείται η ανεργία βάσει των πολιτικών αντιμετώπισής της, καθώς έχει γίνει η ανάλυση τους σε προηγούμενη ενότητα. Η ταξινόμηση βάσει των πολιτικών αντιμετώπισης της ανεργίας διαχωρίζει την ανεργία σε ανεργία τριβής, την οποία κρίνουν οι σχεδιαστές της πολιτικής ότι δεν πρέπει να μειωθεί, εξαιτίας του κόστους που συνεπάγεται η μείωση της, σε όρους της νομισματικής σταθερότητας, σε σχέση με το αναμενόμενο ατομικό και κοινωνικό όφελος. Η διαρθρωτική ανεργία, η οποία μπορεί να περιοριστεί εφαρμόζοντας πολιτικά μέτρα (διαρθρωτικά) που αποσκοπούν σε μεγαλύτερο κοινωνικό και ατομικό όφελος, σε σχέση με το κόστος εφαρμογής τους. Και τέλος, η κυκλική ή εποχιακή ανεργία, η οποία είναι το τμήμα της συνολικής ανεργίας που μπορεί να εξαιρεθεί, όταν παρουσιαστεί αύξηση στην συνολική ζήτηση.

1.3.4 Διάκριση βάσει της διάρθρωσής της

Όταν αναφερόμαστε στη διάκριση βάσει της διάρθρωσης της ανεργίας, ουσιαστικά, επισημαίνουμε τις υποομάδες με τις οποίες επιμερίζεται η ανεργία στο εργατικό δυναμικό. Τέτοιες υποομάδες αποτελούν το φύλο, η φυλή και η εθνικότητα, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, το επίπεδο εκπαίδευσης, η εργασιακή ένταξη και η εργασιακή εμπειρία. Υπάρχουν κάποιες υποομάδες, οι οποίες, χαρακτηρίζονται από σταθερά υψηλά ποσοστά ανεργίας, όπως είναι οι γυναίκες, οι νέοι, τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση και μειωμένα προσόντα, οι μετανάστες από τρίτες χώρες κ.α. Κατά συνέπεια, οι προσπάθειες μείωσης της

ανεργίας οφείλουν να εστιάζουν στην ανεργία αυτών των ομάδων, με συνέπεια, τη μείωση του συνολικού ποσοστού ανεργίας¹⁴.

Με βάση τα τελευταία στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται σημαντικά υψηλότερο στις γυναίκες και στους νέους, ακόμα και σ' αυτούς με υψηλή ειδίκευση, ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι ξεπερνούν το 70% του συνόλου των ανέργων.

Πίνακας 1.3.4.1: Ποσοστό (%) ανεργίας 2017-2018

	Ιούνιο 2017	Ιούνιο 2018
Γυναίκες	25,5	23,8
Άνδρες	17,9	15,3
15-24	43,4	39,1
25-34	27,3	23,2
35-44	19	17,6
45-54	16,8	16,1
55-64	17,1	15,1
65-74	12,6	10,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Συγκεκριμένα, στις γυναίκες η ανεργία παραμένει σημαντικά υψηλότερη από εκείνη στους άνδρες. Ηλικιακά, τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις ομάδες 15- 24 ετών και 25- 34 ετών. Ακολουθούν οι ηλικίες 35- 44 ετών, 45- 54 ετών, 55- 64 ετών και 65- 74 ετών.

Κατ' αναλογία με τα στοιχεία για την ανεργία, παρατηρούμε ότι οι κατηγορίες του πληθυσμού με τα σημαντικότερα προβλήματα είναι οι νέοι και οι γυναίκες¹⁵.

1.4 Οικονομικές θεωρίες για την Ανεργία

Για την ερμηνεία της ανεργίας έχουν διατυπωθεί τρεις κύριες οικονομικές θεωρίες, οι οποίες αποτυπώνουν διαφορετική άποψη για το πώς πηγάζει και πώς προκαλείται το σημαντικό αυτό παγκόσμιο φαινόμενο. Ειδικότερα, οι τρεις αυτές θεωρίες μπορούν να χωριστούν σε αυτές που θεωρούν και υποστηρίζουν την μείωση της απόδοσης του κεφαλαίου ως λόγος δημιουργίας και αύξησης της ανεργίας και σε αυτές που

¹⁴ Πηλαβάκη, Α. (2006). Φύλο-Απασχόληση και Επιχειρηματικότητα στο Μ. Βάκολα & Ε. Αποσπύρη (Επιμ) *Γυναίκες και διοίκηση*, Αθήνα: Σιδεράς, σελ. 33.

¹⁵ ΕΛΣΤΑΤ: Στο 19,1% μειώθηκε η ανεργία τον Ιούνιο. Ανακτήθηκε από:

<http://www.kathimerini.gr/983458/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/elstat-sto-191-meiw8hke-h-aneergia-ton-ioynio>

υποστηρίζουν ότι αφετηρία και βάση της ανεργίας είναι η έλλειψη της ζήτησης για τα προϊόντα των επιχειρήσεων. Οι θεωρίες αυτές είναι: α) Κλασική Ανεργία (Φιλελεύθερη θεώρηση), β) Κεϋνσιανή Ανεργία (Παρεμβατική θεώρηση) και γ) Μαρξιστική Προσέγγιση¹⁶.

1.4.1. Η φιλελεύθερη θεώρηση: κλασική ανεργία

Σύμφωνα με τους κλασικούς οικονομολόγους «όλες οι αγορές(προϊόντων, χρήματος, κεφαλαίου και εργασίας) διέπονται από τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης και ισορροπούν, μακροχρόνια, χωρίς κρατικές παρεμβάσεις. Η προσφορά εργασίας από τους εργαζόμενους βρίσκεται σε θετική συσχέτιση με τον πραγματικό μισθό, ενώ η ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις, βρίσκεται σε αρνητική συσχέτιση με τον πραγματικό μισθό. Η ελεύθερη παραβολή προσφοράς και ζήτησης για κάθε τύπο εργασίας καθορίζει ένα μισθό ισορροπίας: εκείνον για τον οποίο η προσφορά ισούται με την ζήτηση»¹⁷.

«Στο σημείο ισορροπίας, οι επιχειρήσεις, που βασική τους επιδίωξη είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους, προσλαμβάνουν εργαζομένους έως ότου η οριακή παραγωγικότητα τους εξισωθεί με τον τρέχοντα μισθό. Οι εργαζόμενοι, που βασική τους επιδίωξη είναι η επίτευξη του κατάλληλου συνδυασμού μεταξύ πραγματικού εισοδήματος και ωρών ανάπαυσης, που τους δίνει τη μέγιστη χρησιμότητα, προσφέρουν την εργασία τους μέχρι εκείνο το σημείο που η αγοραστική δύναμη της αμοιβής τους ανταμείβει την προσπάθειά τους»¹⁸.

Στην περίπτωση που η αγορά εργασίας είναι τελείως ανταγωνιστική και ελεύθερη από κάθε ρυθμιστικό εμπόδιο, τότε η ελεύθερη διαπραγμάτευση των μισθών οδηγεί στην προσαρμογή τους, εφόσον δεν έχει επιτευχθεί η απαιτούμενη ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης.

Στην περίπτωση που η οικονομία βρίσκεται αντιμέτωπη με πτώση του επιπέδου της δραστηριότητάς της, δεν θα πρέπει να αναπτύσσει ανεργία διαρκείας. Όταν μειώνεται η δραστηριότητα στις επιχειρήσεις, αυτό έχει ως συνέπεια τη μείωση στη ζήτηση

---

¹⁶ Σκουτέλης, Γ. (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα: International Forum, σελ 46

¹⁷ *ibid*, σελ.45

¹⁸ Μίνωγλου, Θ. (2002). *Μακροοικονομική* (Γ. Λαντούρης, μετάφραση). Αθήνα: Κριτική, σελ 131

εργασίας. Αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε πτώση μισθών μέχρι να αποκατασταθεί η ισορροπία. Όμως, ο αναπόφευκτός ανταγωνισμός που δημιουργείται μεταξύ των εργαζομένων για την κάλυψη των διαθέσιμων θέσεων, τους οδηγεί να αποδεχτούν την πτώση του μισθού. «Εάν οι μισθοί είναι πλήρως ελαστικοί, η προσαρμογή τους συνεχίζεται μέχρι την ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Κατά συνέπεια, μετά τη νέα ισορροπία δε θα υπάρχουν άνεργοι».

Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω θα υπάρχει πάντα ένα σημείο ισορροπίας στην αγορά εργασίας και η οικονομία δεν θα πρέπει να γνωρίζει ανεργία διαρκείας, γιατί λόγω της ευκαμψίας των μισθών προς τα πάνω και προς τα κάτω, η προσαρμογή τους θα συνεχίζεται μέχρι την ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας.

Σύμφωνα με την κλασική θεώρηση, «η ανεργία εξακολουθεί να υφίσταται γιατί απλά υπάρχουν κανονισμοί και ρυθμίσεις που εμποδίζουν την ελεύθερη διαπραγμάτευση των μισθών. Οι δυνατότητες στιγμιαίας προσαρμογής των μισθών είναι περιορισμένη αφού υπόκειται στη δύναμη των συνδικάτων, στην καθιέρωση ενός ελάχιστου ή κατώτατου μισθού, στις συλλογικές συμβάσεις και γενικά στο δίκαιο εργασίας. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η ανελαστικότητα των μισθών είναι η κύρια αιτία της ανεργίας. Καθώς δεν υπάρχει περιθώριο διαπραγμάτευσης των μισθών, οι επιχειρήσεις οδηγούνται στην προσαρμογή των θέσεων εργασίας για να ανταπεξέλθουν της ύφεσης. Επιπλέον, οι νέοι άνεργοι, χωρίς ιδιαίτερα προσόντα, δεν μπορούν να βρουν εργασία, εφόσον οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να καταβάλλουν τον ελάχιστο μισθό, ο οποίος είναι μεγαλύτερος από την παραγωγικότητάς τους¹⁹».

1.4.2. Η παρεμβατική θεώρηση: κεϋνσιανή ανεργία

Ενώ η κλασική θεώρηση, θεωρεί ως βασική αιτία της ανεργίας την ανελαστικότητα των μισθών, η κεϋνσιανή προσέγγιση εντοπίζει το πρόβλημα στο επίπεδο της συνολικής ζήτησης και δεν δέχεται την ταύτιση αγοράς εργασίας και αγοράς αγαθών. Επίσης, «αμφισβητεί τη φιλελεύθερη θεώρηση σε δύο σημεία: από τη μια η ανελαστικότητα των μισθών μπορεί να αποτελέσει επιδίωξη των ίδιων των επιχειρήσεων, ενώ από την άλλη, η πτώση των μισθών δεν αρκεί για την απορρόφηση της ανεργίας²⁰». Οι ίδιες οι επιχειρήσεις προτιμούν να παραχωρούν μισθούς

¹⁹ Σκουτέλης, Γ. (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα: International Forum, σελ.46

²⁰ Κρητικός, Α. (2010), *Παράγοντες αλλαγές των κοινωνικών κρατών την εποχή της Παγκοσμιοποίησης: Συντάξεις και Πολιτικές Απασχόλησης*, Αθήνα: Nissos akademik publishing

ανεξάρτητους από τις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου. Από την άλλη, οι εργαζόμενοι είναι συχνά διατεθειμένοι να δεχθούν ένα μέσο μισθό μικρότερο εάν παραμείνει σταθερός, όποιες και αν είναι οι συνθήκες²¹. Σύμφωνα με την κεινσιανή θεώρηση, «η ανελαστικότητα των μισθών αποτελεί για τους επιχειρηματίες, ένα μέσο ελάττωσης του κόστους εργασίας και αύξησης των κερδών. Εξάλλου, οι επενδύσεις των επιχειρήσεων στην κατάρτιση των εργαζομένων τους είναι συχνά αξιόλογες, σε περιόδους ύφεσης οι εργοδότες αποφεύγουν όσο το δυνατόν να αμφισβητήσουν τις συμβάσεις εργασίας των έμπειρων εργατών, ώστε να αποφύγουν τις αποχωρήσεις που θα είχαν, ως συνέπεια την απώλεια των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Πρόκειται για τις θεωρίες των “υπονοούμενων κεφαλαίων”, “του ανθρώπινου κεφαλαίου” και “του μισθού αποδοτικότητας” ,αντίστοιχα²². Τέλος, οι επιχειρήσεις μπορούν να μη δεχτούν την πραγματοποίηση της μείωσης των μισθών εάν θεωρούν ότι αυτή θα αποθαρρύνει τους εργαζομένους και θα προκαλέσει πτώση της παραγωγικότητας. Συνεπώς, η ανελαστικότητα των μισθών, ως προς την μείωση μπορεί να αποτελεί πρακτική των εργοδοτών κι όχι νομοθετικών ή ρυθμιστικών μηχανισμών που είναι στη διακριτική ευχέρεια της δημόσιας εξουσίας».

Ακόμη, όμως, κι αν είχαμε πτώση των μισθών, δεν θα επιτυχάναμε απορρόφηση της ανεργίας. Η πτώση των μισθών δεν παρακινεί μόνο τη ζήτηση εργασίας, αλλά έχει και αρνητικές επιπτώσεις στην ενεργό ζήτηση. Κατά συνέπεια, εάν οι επιχειρήσεις αντιδρούσαν σε μείωση της ζήτησης και της παραγωγής με γενική πτώση των μισθών, θα ακολουθούσε αισθητή μείωση των καταναλωτικών δαπανών. Αυτό θα ανάγκαζε τις επιχειρήσεις παραγωγής καταναλωτικών αγαθών να ελαττώσουν, ακόμα περισσότερο, την παραγωγή και τη ζήτηση εργασίας επιβαρύνοντας, κατά συνέπεια, την ύφεση και την ανεργία. Νέα πτώση μισθών θα ήταν αναγκαία, για να επέλθει ισορροπία στην αγορά εργασίας.

Κατά τη δεκαετία του 1980, η επιδίωξη για συγκράτηση των μισθών ήταν της μόδας. Πολλές μελέτες έδειξαν πως σε αρκετές βιομηχανικές χώρες, η γενικευμένη πτώση των μισθών, προκάλεσε κατ’ αρχάς μείωση των θέσεων εργασίας και αύξηση της ανεργίας. Έπρεπε να περάσουν πολλά χρόνια, ώστε να έχουμε θετικά αποτελέσματα

---

²¹Σκουτέλης, Γ. (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα: International Forum, σελ.46

²²Ibid, σελ 46

στις θέσεις εργασίας. Το λάθος της δεκαετίας του 80' (για την Ευρώπη) ήταν, αναμφίβολα, ότι ξεχάστηκε η πολιτική της στήριξης της ζήτησης στο βωμό των στρατηγικών συγκράτησης των μισθών.

Εφόσον το κόστος εργασίας δεν είναι ο κύριος υπεύθυνος της ανεργίας και εφόσον δεν μπορούμε να στηριχθούμε στην ανελαστικότητα των μισθών για την επίτευξη της πλήρους απασχόλησης, οι κεϋνσιανοί θεωρούν ως το κλειδί του προβλήματος το επίπεδο της ενεργούς ζήτησης.

Οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να δεχτούν να προσλάβουν περισσότερο προσωπικό, για συγκεκριμένο κόστος εργασίας, εάν η πώληση των προϊόντων ήταν αυξημένη. Συνεπώς, η λύση της κυκλικής ανεργίας επιτυγχάνεται με την αύξηση της ζήτησης. Κι αφού δεν γίνεται να αυξηθεί η ζήτηση από μόνη της, είναι το κράτος αυτό που μπορεί και πρέπει να παρέμβει, ώστε να την προκαλέσει με διάφορους τρόπους: αύξηση κοινωνικών παροχών, δημόσιες επενδύσεις, ελάφρυνση φορολογίας, πτώση των επιτοκίων κ.λπ.²³.

1.4.3. Μαρξιστική προσέγγιση

Για τον Καρλ Μαρξ υπάρχει διαρκώς ένας «εφεδρικός βιομηχανικός στρατός». Προέρχεται από την απώλεια θέσεων εργασίας λόγω αύξησης της παραγωγικότητας, από την εξαφάνιση των μικρών ιδιοκτησιών, εμπορικών και βιοτεχνικών, από τον ανταγωνισμό, καθώς και από τους ανέργους των κυκλικών οικονομικών κρίσεων.

Αν και η ανάκαμψη ελαττώνει τον όγκο αυτού του στρατού, δεν εξαφανίζεται τελείως. Το μέγεθος του «βιομηχανικού εφεδρικού στρατού» βρίσκεται σε θετική συσχέτιση με τον πλούτο και το προλεταριάτο, δηλαδή όσο μεγαλύτερος είναι ο κοινωνικός πλούτος και το απόλυτο μέγεθος του προλεταριάτου, τόσο μεγαλύτερος είναι και ο βιομηχανικός εφεδρικός στρατός.

Επίσης, η πίεση που ασκείται στους μισθούς και η εξαθλίωση του ενεργού βιομηχανικού στρατού είναι ανάλογη του μεγέθους του εφεδρικού στρατού.

---

²³ Σκουτέλης, Γ. (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα: International Forum, σελ.47

1.4.4. Σύγχρονες θεωρήσεις για την ανεργία

«Στις σύγχρονες οικονομικές αναλύσεις, οι διάφορες ερμηνείες της ανεργίας δεν θεωρούνται μοναδικές και αντιτιθέμενες. Αντιθέτως, δέχονται την ταυτόχρονη ύπαρξη διαφόρων τύπων ανεργίας, όπως: ανεργία τριβής (ανταποκρίνεται στον ελάχιστο χρόνο αναζήτησης πληροφοριών για την αγορά εργασίας), η κλασική ανεργία (συνδέεται με υψηλό κόστος εργασίας για μερικές κατηγορίες εργαζομένων), η κεϋνσιανή ανεργία (συνδέεται στην ανεπαρκή ενεργό ζήτηση), η διαρθρωτική ανεργία (συνδέεται με την ανεπάρκεια προσαρμογής της κατάρτισης των ατόμων στις ανάγκες των επιχειρήσεων)».

1.4.4.1. Η θεωρία της ανισορροπίας ή η γενική ισορροπία σε σταθερές τιμές

«Μια σημαντική σύγχρονη θεώρηση για την ανεργία, πρόκειται για πρόταση του Edmond Malinvaud, υιοθετεί ακριβώς την αντίθετη υπόθεση από αυτήν της κλασικής θεωρίας της ισορροπίας, δηλαδή, αυτήν της ανελαστικότητας των τιμών για μια βραχεία περίοδο»²⁴. Αυτό που πρεσβεύει είναι ότι, καθώς οι τιμές δεν προσαρμόζονται αρκετά γρήγορα για να επιτευχθεί ισορροπία προσφοράς και ζήτησης κάθε φορά, ο στόχος δεν πρέπει να είναι η προσαρμογή των τιμών, αλλά η τροποποίηση των ποσοτήτων. «Σύμφωνα με τη θεώρηση αυτή της ανισορροπίας υπάρχει συνύπαρξη κλασικής και κεϋνσιανής ανεργίας, γιατί η κεϋνσιανή ανεργία είναι αποτέλεσμα της ανεπάρκειας της ζήτησης αγαθών προς τις επιχειρήσεις, ενώ η κλασική ανεργία, προέρχεται από την ηθελημένη μείωση της παραγωγής και συνεπώς, της απασχόλησης, από τις επιχειρήσεις που θεωρούν ότι η απόδοση του κεφαλαίου είναι ανεπαρκής»²⁵. Το μικρό κόστος εργασίας, σε συνδυασμό με μια αυξημένη ζήτηση, μπορεί να οδηγήσει στον περιορισμό, ταυτόχρονα και της κλασικής και της κεϋνσιανής ανεργίας. Παράλληλα, η διαρθρωτική ανεργία δύναται να αντιμετωπιστεί μακροχρόνια μέσω πολιτικών επαγγελματικής κατάρτισης και προσαρμογής του εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτό που είναι προβληματικό, ωστόσο, είναι ότι στην Ευρώπη μια τέτοιου είδους μικτή στρατηγική παρεμποδίζεται από το εξής θέμα: κάθε αύξηση της ζήτησης σε μια μόνο χώρα έχει ως συνέπεια, την εμφάνιση ανισορροπίας στο εμπορικό ισοζύγιο, η οποία αναγκάζει τις χώρες να μειώσουν την εσωτερική ζήτηση. Μόνο αν η ανάκαμψη της ζήτησης αφορούσε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες θα μπορούσε να αποτρέψει την εμφάνιση ελλειμμάτων, καθώς

²⁴ Σκουτέλης, Γ. (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα: International Forum, σελ 53

²⁵ Μίνογλου, Θ. (2002). *Μακροοικονομική* (Γ. Λαντούρης, μετάφραση). Αθήνα: Κριτική, σελ 126

κάθε μια χώρα αυξάνει τις εισαγωγές της (εδώ απαιτείται αύξηση της ζήτησης), αλλά αυξάνει ταυτόχρονα και τις εξαγωγές (στην περίπτωση αυτή πρέπει να καλυτερεύσει η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων).

1.4.4.2.Ιδιαιτερότητες και κατακερματισμός της αγοράς εργασίας

Μία άλλη σύγχρονη θεώρηση για την ανεργία πρεσβεύει ότι η αγορά εργασίας είναι εκείνη που λειτουργεί λιγότερο μέσα στην νεοκλασική λογική της ισορροπίας. Οι μηχανισμοί της ελεύθερης διακύμανσης των μισθών, η ισότητα στην πρόσβαση, η διαφάνεια στην πληροφόρηση ή η ενότητα της αγοράς δεν ισχύουν στην πράξη. Ο μισθός δεν είναι αποτέλεσμα της απλής αντιπαράθεσης προσφοράς και ζήτησης εργασίας, αλλά βρίσκεται σε συσχέτιση με την εξέλιξη της ανισορροπίας που παρατηρείται στην αγορά εργασίας. Η ελαστικότητα των μισθών εμποδίζεται στην πτώση από την ύπαρξη του κατωτέρου μισθού, την δύναμη των συνδικάτων (τουλάχιστον για τους ήδη εργαζόμενους). Η ισότητα στην πρόσβαση και η διαφάνεια ισχύουν λιγότερο στην πράξη, πόσο μάλλον, που η κρίση κατακερμάτισε την αγορά εργασίας σε πολλούς ξεχωριστούς τομείς.

Ο πληθυσμός διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: ευνοούμενους και εύθραυστους, όπου για τους μεν πρώτους, οι ανισορροπίες είναι παροδικές και συνδέονται με τις δυσκολίες προσλήψεων των επιχειρήσεων και την κοινωνικό-γεωγραφική κινητικότητα του ενεργού πληθυσμού και συνεπώς, η ανεργία είναι βραχυχρόνια, ενώ για τους εύθραυστους πληθυσμούς (νέοι, γυναίκες, ανειδίκευτοι, ηλικιωμένοι εργαζόμενοι) η ανεργία φαίνεται να είναι κάτι που επανέρχεται και υποτροπιάζει συχνά, ενώ μέρος αυτού μπορεί να αποκλειστεί και εντελώς από την αγορά εργασίας δημιουργώντας τον αποκλεισμένο πληθυσμό²⁶.

1.4.4.3.Η κρίση του φορντικού προτύπου

Μια τελευταία σχολή αντιλαμβάνεται την ανεργία ως το αποτέλεσμα της κρίσης του φορντικού τρόπου οργάνωσης εργασίας. Για τους οικονομολόγους αυτούς, το υπόδειγμα διέρχεται κρίση λειτουργίας και η παρούσα λειτουργία αντιπροσωπεύει βαθιές αλλαγές της παραγωγικής μηχανής. Η δυσλειτουργία στον τρόπο οργάνωσης της εργασίας δεν επιτρέπει πλέον την αύξηση της παραγωγικότητας, όπως στο παρελθόν, και το υπόδειγμα γίνεται το ίδιο αντιπαραγωγικό. Η κατάκτηση των

---

²⁶ Παγκαρλιώτας, Κ. (1999). *Αγορά εργασίας και ανεργία των νέων*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα

παγκοσμίων ανταγωνιστικών αγορών, διέρχεται από την σταθερή αναζήτηση οφέλους από την αύξηση της παραγωγικότητας, παρά από την ποσοτική επέκταση της παραγωγής. Επιπλέον, η ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών (παιδεία, υγεία, κτλ) δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί από την μαζική παραγωγή. Αυτή η αποσύνθεση της παραγωγικής μηχανής και η μείωση των λιγότερο εξειδικευμένων θέσεων εργασίας, αποτελούν τις πηγές αύξησης της χρόνιας ανεργίας.

1.4.4.4. Αναδιαμόρφωση-reengineering-reconfiguration

Η τεχνολογία ανάλογα με τον τρόπο που χρησιμοποιείται μπορεί να μειώσει, ακόμη περισσότερο, τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας. Μία νέα εφαρμογή που αφορά το κομμάτι της τεχνολογίας είναι η επονομαζόμενη αναδιαμόρφωση, η οποία εμφανίστηκε και εφαρμόζεται στις Η.Π.Α. Η βασική της ιδέα είναι η θεμελιώδης και ριζική επανασχεδίαση των επιχειρησιακών διαδικασιών, ώστε να επιτευχθούν δραματικές αλλαγές στα κρίσιμα σημεία που καθορίζουν την απόδοση της επιχείρησης, όπως το κόστος, η ποιότητα, η εξυπηρέτηση και η ταχύτητα. Αποτέλεσμα τέτοιων αναδιαρθρώσεων ήταν η θεαματική αύξηση της παραγωγικότητας, με την απόλυση του μισού ή των τριών τετάρτων του προσωπικού.

1.5 Οι Αιτίες της Ανεργίας

Η ανεργία σήμερα αποτελεί ένα καίριο και φλέγον ζήτημα. Η συνύπαρξη πολλών παραγόντων συμβάλλουν στη συνέχιση της ύπαρξής της, καθώς και στην αύξησή της. Ως βασικές αιτίες της ανεργίας θεωρούνται το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας και ο χαμηλός ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας της. Παρακάτω θα αναφερθούν μερικές ακόμη βασικές αιτίες που επιφέρουν την ανεργία.

Αρχικά, ένας από τους σημαντικότερους λόγους που συμβάλλει στην αύξηση της ανεργίας είναι η εφαρμοζόμενη σήμερα νομισματική πολιτική, που χαρακτηρίζεται από τα υψηλά επιτόκια και βασίζεται στη λογική της καταπολέμησης του πληθωρισμού. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, οι επιχειρήσεις να μειώσουν τις επενδύσεις τους, σχετικά με την παραγωγή, αλλά και άλλων ειδών δραστηριότητας, πχ. Χρηματιστήριο, δημιουργία επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, οι οποίες όμως δεν αυξάνουν την απασχόληση.

Επιπλέον, η είσοδος των νέων τεχνολογιών, καθώς επίσης και η καινοτομία στις μεθόδους εργασίας, σε συνδυασμό με την έλλειψη εξειδίκευσης των εργαζομένων, δημιουργεί ανεργία²⁷. Πολλοί εργαζόμενοι, οι οποίοι δεν έχουν αποκτήσει επιπλέον γνώσεις ή κάποια εξειδίκευση σχετικά με τις νέες μεθόδους που χρησιμοποιούνται στη παραγωγή μπορεί να οδηγηθούν στην απώλεια της εργασίας τους²⁸. Συνεπώς, η τεχνολογία καταργεί θέσεις εργασίας χαμηλού κόστους και χαμηλής παραγωγικότητας και δημιουργεί άλλες πιο παραγωγικές, εξειδικευμένες και με υψηλότερο μισθό. Επιπλέον, κάποιες επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται τις νέες τεχνολογίες και καινοτομίες, κατά ένα μεγάλο βαθμό, περιορίζοντας σημαντικά τη χειρωνακτική εργασία. Έτσι συμπεραίνεται, ότι η τεχνολογία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζόμενους, οι οποίοι θα πρέπει να διαθέτουν υψηλές δεξιότητες και ταυτόχρονα, μειώνει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων²⁹³⁰.

Επίσης, η παροχή των υψηλών επιδομάτων ανεργίας, είναι ένας ακόμη λόγος που συμβάλλει στη δημιουργία του φαινομένου της ανεργίας. Τα συγκεκριμένα επιδόματα, χαρακτηρίζονται από πολλούς μελετητές, ως αντικίνητρο για την εξεύρεση εργασίας από τους ανέργους, καθώς είναι υψηλά και για μεγάλο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα να επαναπαύονται και να ζούν μ' αυτά.

Η οικονομική κρίση είναι, φυσικά, μια από τις βασικές αιτίες που επιδρούν στην δημιουργία του φαινομένου της ανεργίας. Ο εργασιακός τομέας κλονίζεται άμεσα από την εκδήλωση μιας οικονομικής κρίσης, καθώς επιφέρει τις απολύσεις των εργαζομένων, τόσο του δημόσιου τομέα, όσο και του ιδιωτικού. Όταν η κρίση εξελίσσεται σε ύφεση για πολλά χρόνια, τότε η ανεργία μπορεί να φτάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Η μείωση του ανταγωνισμού προκαλεί τη δημιουργία του φαινομένου της ανεργίας. Είτε σε εγχώριο, είτε σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι μια αιτία που οδηγεί τους εργαζόμενους σε απώλεια της εργασίας τους. Όταν μια επιχείρηση δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τις αντίπαλές της ή όταν οι εξαγωγές μιας χώρας δεν έχουν την δυνατότητα να συναγωνιστούν τις υπόλοιπες χώρες, το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται.

---

²⁷ **Mankiw, N. G.** (2002). *Αρχές της Οικονομικής*. (Σ. Ζήκος επιμ.). Αθήνα: Τυπωθήτω

²⁸ **Ετήσια Έκθεση ΙΝΕ-ΓΣΕΕ**, 2008.

²⁹ **Μάτσια, Α.** (2010). *Ανεργία Γυναικών: Αίτια και Προσδιοριστικοί Παράγοντες* (Μεταπτυχιακή Εργασία) Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη.

³⁰ **Krugman, P.** (1994). Past and Prospective causes of high unemployment. Paper presented at the Jackson Hall Symposium (49-98). Wyoming.

Το φαινόμενο της μετανάστευσης, επίσης, είναι σημαντικός λόγος της ύπαρξης της ανεργίας. Οι μετανάστες, καθώς εισέρχονται στη χώρα υποδοχής, θέλουν να εργαστούν σε οποιαδήποτε εργασία για να έχουν κάποια πηγή εισοδήματος. Με την πάροδο του χρόνου, όμως, προσπαθούν να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο και επιθυμούν να εργαστούν σε καλύτερες θέσεις εργασίας, με υψηλότερο μισθό. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, να καταλαμβάνουν θέσεις, τις οποίες τις κατείχαν προηγουμένα οι ιθαγενείς της χώρας, οδηγώντας τους στην ανεργία.

«Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης είναι μία άλλη αιτία που οδηγεί στην ανεργία. Η αύξηση του μεγέθους του διεθνούς εμπορίου και η εντατικοποίηση του διεθνούς ανταγωνισμού, επηρεάζουν αρνητικά την απασχόληση. Τα προϊόντα που εισάγονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας, υποβαθμίζουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων³¹». Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, τη διακοπή λειτουργίας αρκετών ευρωπαϊκών βιομηχανιών, δημιουργώντας υψηλότερα επίπεδα ανεργίας.

«Οι Ευρωπαϊκές, κυρίως, οικονομίες χαρακτηρίζονται από συνεχή τροποποίηση των δομών της απασχόλησης, όπως είναι οι μεταβολές των εξειδικεύσεων από την επίδραση των τεχνολογικών αλλαγών, η αναδιανομή κατά κλάδο και η γεωγραφική αναδιανομή της οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ περιοχών ή σε διεθνές επίπεδο³²». Επίσης, πρέπει να αναφέρουμε ότι σημαντικότατο ρόλο για την ανισότητα μεταξύ εξειδίκευσης των εργαζομένων σε σχέση με τις απαιτήσεις των προσφερόμενων θέσεων εργασίας, είναι το εκπαιδευτικό σύστημα.

Η αύξηση της ανεργίας στην Ελλάδα είναι αποτέλεσμα δύο παραγόντων: α) Της οικονομικής κρίσης, των σημαντικά μειωμένων επενδύσεων, της εισαγωγής νέας τεχνολογίας και των απολύσεων και β) της παρατεταμένης περιοριστικής οικονομικής πολιτικής που ακολουθείται μέσα από τα προγράμματα σταθεροποίησης, εντείνοντας έτσι την υφεσιακή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.

Η συνέχιση της εφαρμογής της πολιτικής λιτότητας, θα εξακολουθεί να μειώνει τη δημόσια και την ιδιωτική ζήτηση, με αποτέλεσμα η ανεργία να επιδεινώνεται. Η εφαρμοζόμενη μέχρι τώρα οικονομική πολιτική δεν συνέβαλλε καθόλου στην

---

³¹ Pelagidis, T. (1998). European Unemployment: «Myths and Realities». *The Magazine of Economic Affairs*, Issue 1, p.p. 1-7.

³² Σκουτέλης, Γ. (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα: International Forum, σελ.57

αύξησης της ζήτησης, η οποία είναι απαραίτητος όρος για την αύξηση των επενδύσεων σε μόνιμη βάση, την οικονομική ανάπτυξη και τη μείωση της ανεργίας, (με εξαίρεση την αύξηση των δημοσίων επενδύσεων που χρηματοδοτούνται σε μεγάλο μέρος τους από τους κοινοτικούς πόρους)³³.

1.6 Οι Επιπτώσεις της Ανεργίας

Το πρόβλημα της ανεργίας είναι πολύπλευρο και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, διότι οι συνέπειες είναι πολλές και άπτονται πολλών και διαφορετικών τομέων. Ενδεικτικά, μπορούμε να τις κατηγοριοποιήσουμε σε: άμεσες και έμμεσες, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές, ψυχολογικές και λοιπά. Παρακάτω θα αναφερθούν οι σημαντικότερες.

Συνέπειες της ανεργίας στους νέους

Αρχικά, η ανεργία πλήττει ολόκληρο το εργατικό δυναμικό, αλλά έχει παρατηρηθεί ότι πλήττει περισσότερο τους νέους που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η ανεργία εμφανίζεται έντονα στους νέους, οι οποίοι αποφοιτούν από την δευτεροβάθμια ή από την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σ' αυτή την ηλικία, τους δημιουργούνται συναισθήματα άγχους, αβεβαιότητας και απαισιοδοξίας για το μέλλον τους. Πολλοί άνεργοι νέοι νιώθουν ένα πλέγμα ενοχής απέναντι στην οικογένειά τους, γιατί είναι οικονομικά εξαρτημένοι και επίσης, παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της μετανάστευσης τους σε άλλες χώρες, για ένα καλύτερο βιώσιμο επίπεδο και για ένα πιο βέβαιο μέλλον. Επιπλέον, λόγω των δύσκολων αυτών συνθηκών, αποθαρρύνονται να δημιουργήσουν οικογένεια και έτσι προκύπτει το δυσάρεστο δημογραφικό πρόβλημα και η αδυναμία της οικονομίας να πετύχει το μέγιστο δυνατό προϊόν που μπορεί να παράγει. Συνεπώς, το υψηλό ποσοστό ανεργίας συνεπάγεται τεράστιο κόστος για την κοινωνία, γιατί, επιπροσθέτως, έχει παρατηρηθεί και η εμφάνιση νοσηρών φαινομένων στα άτομα, που τους δημιουργούν συναισθήματα αποκλεισμού, προκαλώντας αντικοινωνικές συμπεριφορές. Επίσης, σε συνδυασμό και με το αίσθημα της κοινωνικής αδικίας και της έντονης αίσθησης της στέρησης, ενισχύονται τα ποσοστά εγκληματικότητας, αλκοολισμού, ναρκωτικών και

---

³³ Κατσιρίδας, Δ. (1996). Οι αιτίες της ανεργίας και η ανάγκη δημιουργίας κινήματος ανέργων. Ανακτήθηκε από: http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=612&Itemid=29

διαζυγίων³⁴. «Στην πιο δυναμική και παραγωγική περίοδο της ζωής τους, αποκλείονται από τη χαρά και το δικαίωμα της δημιουργίας, με αποτέλεσμα να νιώθουν παραγκωνισμένοι και καταδικασμένοι από τη κοινωνία. Τους δημιουργεί το αίσθημα της κοινωνικής περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού, με συνέπεια να χάνουν την αυτοεκτίμησή τους³⁵».

Ατομικές συνέπειες της ανεργίας

Οι άνεργοι, εκτός από τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, παρουσιάζουν και πολύ κακή ψυχική υγεία, κάνοντας τους περισσότερο επιρρεπείς σε κατάθλιψη, σε αυτοκτονίες και στον αλκοολισμό. Γενικά, η ανεργία προκαλεί στον άνεργο ισχυρή αίσθηση αγωνίας και άγχους, πρωτίστως για την επιβίωσή του, θέλοντας να ικανοποιήσει τις βασικές του ανάγκες: τροφής, ενδυμασίας, κατοικίας. Επιπλέον, δημιουργεί συναισθήματα απώλειας αυτοπεποίθησης, μνήμης και μειονεξίας, ανικανότητα συγκέντρωσης, υπνηλία, μερική σεξουαλική ανικανότητα, απογοήτευση και απαισιοδοξία, υψηλή ερεθιστικότητα και διαταραχές στο επίπεδο σχέσεων. Ακόμη, η ανεργία στερεί στον άνεργο την ικανοποίηση από την έμφυτη τάση που έχει για δημιουργία, τον απωθεί από οποιαδήποτε προσπάθεια μόρφωσης, υπό την προοπτική του αδυσώπητου φάσματος της ανεργίας και το πιο σημαντικό, του προκαλεί στασιμότητα ανάπτυξης και ολοκλήρωσης της προσωπικότητάς του. Φυσικά, το αποτέλεσμα είναι να επικρατεί κλονισμός της εμπιστοσύνης του πολίτη προς στην πολιτεία/κράτος/ πρόνοια και να δημιουργείται στους οικονομικά ενεργούς πολίτες ο διαρκής φόβος μήπως απολυθούν και υποτάσσονται, χωρίς δεύτερη σκέψη, σε απειλές και στην εκμετάλλευση του εργοδότη.

Σύμφωνα με διάφορες έρευνες, σχετικά με την απασχόληση, φαίνεται ότι η απώλεια εισοδήματος παίζει πιο σημαντικό ρόλο στην ψυχική υγεία απ' ό,τι η έλλειψη εργασίας, αυξάνοντας τα ποσοστά αυτοκτονιών σε όσους ανήκουν στη χαμηλότερη εισοδηματική κατηγορία και δημιουργώντας κατάθλιψη και αγχωτικές διαταραχές στους υπόλοιπους. Βέβαια, η έλλειψη εργασίας δεν είναι αμελητέος παράγοντας, όμως, έχει δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με την έλλειψη εισοδήματος. Επιπρόσθετα, οι γυναίκες αντιδρούν λιγότερο νοσηρά στην απώλεια της εργασίας απ'

³⁴ <https://www.euretirio.com/anergia/>

³⁵ Καμπέρης, Ν. (2001). *Κοινωνικές Αναπαραστάσεις των νέων εργαζομένων για την εργασία και την εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ότι οι άνδρες, εκτός από τις περιπτώσεις που είναι η κεφαλή της οικογένειας. Επίσης, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν πιο ψύχραιμα την απώλεια της εργασίας των ανδρών τους. Όσον αφορά τον παράγοντα εκπαίδευση, αποδεικνύεται ότι τα παιδιά των φτωχών νοικοκυριών εμφανίζουν μεγαλύτερη εκπαιδευτική στασιμότητα, απ' ότι τα παιδιά των μη φτωχών, «κληρονομώντας», κατά κάποιο τρόπο το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονιών τους.

Οι Συνέπειες της ανεργίας στο κοινωνικό και στο οικονομικό πεδίο

Η εργασία των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στη παραγωγική διαδικασία, αποτελεί απώλεια παραγωγικών δυνάμεων. Είναι γεγονός, ότι όταν ένα σημαντικό μέρος του εργατικού δυναμικού αποκλείεται από την παραγωγή, το αποτέλεσμα είναι να επηρεάζεται αρνητικά η ανάπτυξη της οικονομίας, λόγω του ότι δεν επιτυγχάνεται το μέγιστο δυνατό προϊόν που μπορεί να παραχθεί. «Η παραγωγή μικρότερου από το δυνητικό προϊόν πλήρους απασχόλησης, οδηγεί σε απώλεια προϊόντος-εισοδήματος και υποκατανάλωση, με τελικό αποτέλεσμα την περαιτέρω συρρίκνωση της παραγωγικής υποδομής και του παγίου κεφαλαίου της οικονομίας».

Η άυξηση της ανεργίας μέσω της μείωσης των θέσεων εργασίας, έχει άμεσο αντίκτυπο και στον κρατικό προϋπολογισμό, αφού χιλιάδες πολίτες οδηγούνται στο «ταμείο ανεργίας».

«Επίσης, η ανεργία έχει και έμμεσο κόστος. Πρόκειται (α) για το σύνολο των πόρων που χάνει το κράτος από τη μείωση των εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία, αφού οι άνεργοι δεν καταβάλλουν εισφορές, (β) για τον περιορισμό των πηγών φορολογικών εσόδων του δημοσίου, εφόσον οι άνεργοι δεν έχουν φορολογητέο εισόδημα, κατά συνέπεια καταβάλλουν λιγότερο άμεσους φόρους».

Τέλος, το πρόβλημα της ανεργίας συνδέεται με το ευρύτερο πρόβλημα της φτώχειας, χωρίς όμως, να ταυτίζεται με αυτό³⁶. Ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας είναι η έλλειψη μόνιμης απασχόλησης, η συχνή αλλαγή και η αβεβαιότητα στην απασχόληση. «Πάντως, τα μέχρι σήμερα διεθνή στατιστικά στοιχεία, επιβεβαιώνουν ότι κάθε αύξηση της

---

³⁶ Ρομπόλης, Σ. (2010). *Αγορά εργασίας, κατάρτιση, διά βίου μάθηση και απασχόληση*. Αθήνα: Σιδέρης.

ανεργίας κατά 3% συνοδεύεται όχι μόνο από αύξηση της φτώχειας και καταστροφή του κοινωνικού ιστού μιας χώρας αλλά, επιβαρύνει σοβαρά την ψυχική και σωματική υγεία των ανέργων (καταθλιπτικά συμπτώματα, αύξηση των ισχαιμικών καρδιακών και εγκεφαλικών επεισοδίων, απόπειρες αυτοχειρίας). Τα αμέσως επόμενα χρόνια, λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης που έχει επιβληθεί στη χώρα μας, το πρόβλημα της ανεργίας θα αναδειχθεί σε ένα από τα σοβαρότερα κοινωνικά μας προβλήματα».

1.7 Μέτρα και Πολιτικές για την Καταπολέμηση της Ανεργίας.

Επιτακτική είναι η ανάγκη για την καταπολέμηση του φαινομένου της ανεργίας, καθώς, αποτελεί ένα πολύ σημαντικό παράγοντα κοινωνικού αποκλεισμού. Για την αντιμετώπιση κάθε είδους ανεργίας, επιβάλλεται ένα κατάλληλο «πακέτο» μέτρων πολιτικής. Η πολιτική αντιμετώπισης της ανεργίας, προϋποθέτει την αναγνώριση των παραγόντων και των αιτιών που είναι, κυρίως, υπεύθυνοι για την εμφάνισή της. Οπότε, αρχικά, είναι απαραίτητο για να υπάρξει σωστός σχεδιασμός, η καταγραφή της έκτασης του φαινομένου μέσα από έρευνα και στατιστική ανάλυση. Στη συνέχεια, είναι απαραίτητη η ενίσχυση των υπαρχόντων θεσμών εκπαίδευσης και κατάρτισης, η υποστήριξη του ανέργου μέσα από νέες δομές αλλά και η προώθηση της επιχειρηματικότητας. Τα μέτρα που παίρνουν οι διάφορες κυβερνήσεις για την καταπολέμηση της ανεργίας είναι δύο γενικών κατηγοριών, δηλαδή μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης και μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού.

- Τα μέτρα που οδηγούν στην αύξηση της συνολικής ζήτησης είναι δημοσιονομικά και νομισματικά. Τα δημοσιονομικά μέτρα, περιλαμβάνουν αρχικά αύξηση των κρατικών δαπανών για δημόσια έργα και προώθηση μεγάλων επενδυτικών έργων, με σκοπό την αύξηση της απασχόλησης και συνεπώς, του εισοδήματος. Τα νομισματικά μέτρα, στοχεύουν στη μείωση του επιτοκίου, με σκοπό την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, της παραγωγής και συνεπώς, της απασχόλησης. Συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι τόσο τα δημοσιονομικά όσο και τα νομισματικά μέτρα, αποβλέπουν στην αύξηση της συνολικής ζήτησης και συνεπώς, στη μείωση της ανεργίας, η οποία προκαλείται από την ανεπάρκεια της ζήτησης, δηλαδή της κεινσιανής ανεργίας.

- Τα μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης, έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τους άνεργους στην απόκτηση επαγγελματικών γνώσεων και ειδικεύσεων, προκειμένου να καταστούν ικανοί για να απασχοληθούν στις υπάρχουσες κενές θέσεις εργασίας, στοχεύοντας έτσι στη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας. «Επιπρόσθετα, κρίνονται αναγκαίες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τους διεθνείς οργανισμούς και τις εθνικές κυβερνήσεις της Ευρώπης, μια σειρά ενεργητικών διαρθρωτικών πολιτικών της αγοράς εργασίας, ώστε οι σημερινοί άνεργοι να μπορέσουν να καταλάβουν τις νέες θέσεις που θα δημιουργηθούν, γιατί οι γνώσεις και οι δεξιότητες που θα απαιτηθούν από τις νέες θέσεις δεν θα είναι αναγκαστικά αυτές που διαθέτουν οι άνεργοι»³⁷. Οι κυριότερες διαρθρωτικές αλλαγές αφορούν την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την επέκταση της μερικής απασχόλησης κ.α.

Κάποιοι επιπλέον τρόποι για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας είναι:

- Η διοικητική-οικονομική-πολιτιστική αποκέντρωση σε υποβαθμισμένες περιοχές, ώστε να μην φεύγει ο πληθυσμός και να αναπτυχθεί η περιφέρεια.
- Η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, κίνητρα για απασχόληση σε τομείς παραμελημένους αλλά ουσιαστικούς: γεωργία, κτηνοτροφία, βιομηχανία, ναυτιλία, τουρισμός.
- Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Η συνεχής επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εργασίας τους.
- Θεσμοθέτηση μέτρων αξιοκρατικής επιλογής προσωπικού (αξιοκρατία).
- Εξασφάλιση ισότητας και παροχής ίσων ευκαιριών για μόρφωση, κατάρτιση και εύρεση εργασίας σε όλους, ανεξαιρέτως.
- Η παροχή κινήτρων στην νεολαία για δημιουργική εργασία κ.α.

Από τα παραπάνω, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη της αντιμετώπισης της ανεργίας, μέσω των πολιτικών απασχόλησης και των ενεργητικών παρεμβάσεων (επιδότηση νέων θέσεων εργασίας, προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης κλπ), καθώς, συνδέεται με μια ορισμένη

³⁷ Νικολακοπούλου - Στεφάνου, Η. (1997). *Πολιτικές Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: Παπαζήση.

ερμηνεία των αιτιών ανεργίας, που τα αποδίδει στην προσφορά εργασίας, σε αδυναμίες και προβλήματα του εργατικού δυναμικού και σε όλα εκείνα που δεν επιτρέπουν μια ευέλικτη διαχείριση του εργατικού δυναμικού.

B. Κεφάλαιο δεύτερο: Η Ανεργία των Νέων

«Η ανεργία των νέων είναι ένα αυξανόμενο πρόβλημα που έχει σημαντικές μακροπρόθεσμες συνέπειες για τα άτομα, τις κοινότητες, τις οικονομίες και τις κοινωνίες. Κατά την τελευταία δεκαετία, οι μεταβάσεις των νέων από το σχολείο στην εργασία έχουν γίνει πλέον μακροχρόνιες, πιο περίπλοκες και ταραχώδεις³⁸».

Γενικά, το φαινόμενο της ανεργίας αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο στη ζωή ενός ατόμου. Σήμερα, ένας διαρκώς αυξανόμενος αριθμός νέων, ανακαλύπτει στη κρίσιμη μεταβατική περίοδο, από την εφηβεία στην ωριμότητα, την μη ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας στη χώρα τους. Με αποτέλεσμα, να φτάνουν σε σημείο απόγνωσης και εγκατάλειψης της προσπάθειας να αναζητήσουν εργασία, γιατί στερούνται και τη στοιχειώδη οικονομική τους αυτάρκεια.

Συνεπώς, είναι σημαντικό να οριοθετηθεί, βάση θεωρητικών προσεγγίσεων, η διαδικασία της μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην απασχόληση, να εντοπιστούν και να αναλυθούν οι παράγοντες που εμποδίζουν την πρόσβαση τους στην απασχόληση, καθώς και οι συνέπειες που προκαλούνται από την ανεργία των νέων και φυσικά, να παρθούν μέτρα αντιμετώπισης των εμποδίων αυτών, ώστε να επιτευχθεί η μείωση της ανεργίας των νέων.

2.1. Η ανεργία των νέων στην ΕΕ

Η εκδήλωση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2008 και ιδιαίτερα, η κλιμάκωσή της κατά τα επόμενα έτη, κατάφερε να ακυρώσει όλα τα βήματα της οικονομικής και κοινωνικής προόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης την τελευταία δεκαπενταετία. Εκτιμήθηκε, ότι τα δύο έτη κρίσης, ήταν αρκετά για να εξαλείψουν είκοσι χρόνια

---

³⁸ Hughes, D., Borbély-Pecz, T.B. (2012). *Ανεργία των νέων: Μια Κρίση ανάμεσά μας*. (ΕΟΠΠΕΠ μεταφρ.). Φινλανδία: ELGPN

δημοσιονομικής εξυγίανσης. Έπειτα, από μια μεγάλη περίοδο με σχετικά υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, η οικονομική κρίση είχε οδηγήσει την ευρωπαϊκή οικονομία στη χειρότερη ύφεση μεταπολεμικά. Η κρίση είχε άμεσες επιπτώσεις στα ευρωπαϊκά νοικοκυριά και στην απασχόληση. Το μέγεθος των επιπτώσεων ήταν τέτοιο, ώστε εύκολα μπορούσε να υποστηριχθεί κανείς, ότι η κρίση που ξεκίνησε από τις διεθνείς χρηματαγορές είχε μετεξελιχθεί πλέον σε κρίση απασχόλησης.

Ωστόσο, οι νέοι ήταν αυτοί που επηρεάστηκαν από την κρίση, καθώς, το ποσοστό ανεργίας για άτομα έως 25 ετών ξεπερνούσε το 20% και ήταν το υψηλότερο που είχε καταγραφεί ποτέ από την Eurostat, όταν το Μάιο του 2008 βρίσκονταν στο 15,8%³⁹.

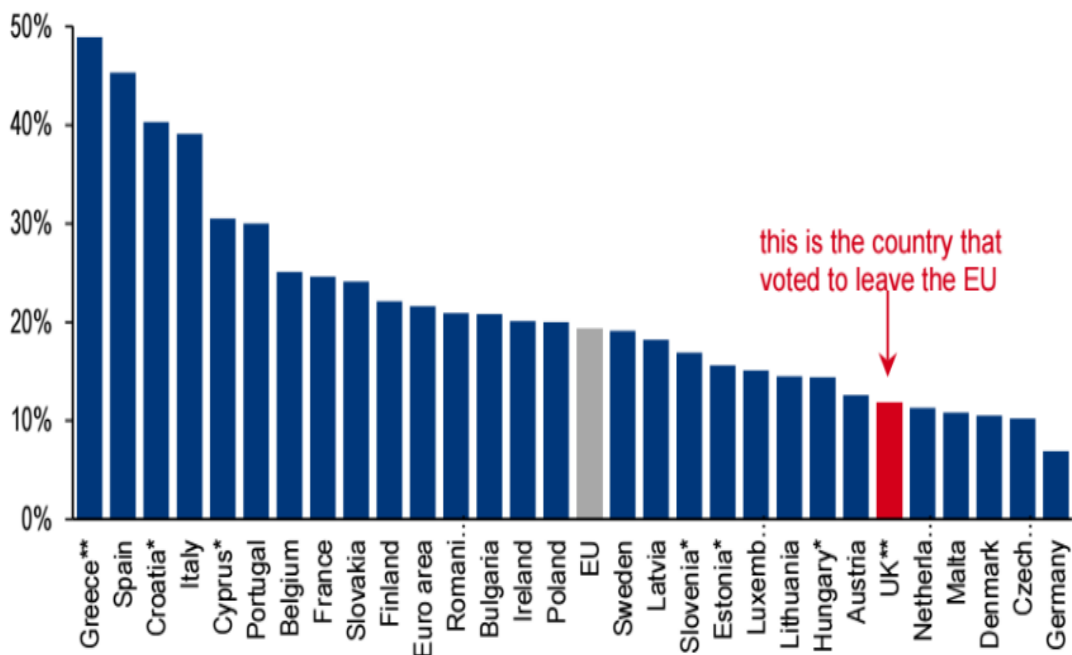
Παρόλα αυτά, τα τελευταία χρόνια υπήρξε σημαντική βελτίωση της συμμετοχής των νέων στην αγορά εργασίας. Μια δεκαετία μετά από τη χρηματοπιστωτική κρίση και η Ευρώπη βρίσκεται τελικά σε μια σταθερή πορεία προς την ανάκαμψη, με αυξανόμενες οικονομίες και ισχυρές βελτιώσεις στη συμμετοχή της αγοράς εργασίας σε όλα τα κράτη μέλη. Ωστόσο, οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της κρίσης εξακολουθούν να επιβαρύνουν σοβαρά την πιο μειονεκτική νεολαία της Ευρώπης. Τα τελευταία στοιχεία της Eurostat, αποκαλύπτουν τη σταθερή αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και τη μείωση των ποσοστών ανεργίας για όλες τις ηλικιακές ομάδες. Το 2017, το ποσοστό ανεργίας για τον γενικό πληθυσμό, μειώθηκε στο 7,6%, φθάνοντας σε επίπεδο πολύ κοντά στο 7,2%, που παρατηρήθηκε πριν από την κρίση του 2007. Ομοίως, το ποσοστό ανεργίας στους νέους μειώθηκε τελικά στο 16,8%, ένα επίπεδο που δεν απέχει πολύ από το 15,7% που καταγράφηκε το 2007.

Παρά την αξιοσημείωτη αυτή βελτίωση και τη συμμετοχή της νεολαίας στην αγορά εργασίας, η κληρονομιά της κρίσης εξακολουθεί να είναι ορατή στη σημαντική αύξηση των μακροχρόνια ανέργων νέων.

---

³⁹ Eurostat. (2017). Στατιστικές απασχόλησης. Ανακτήθηκε από: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_statistics/el

Chart 1: Youth unemployment rate in EU countries (as of Feb'16)

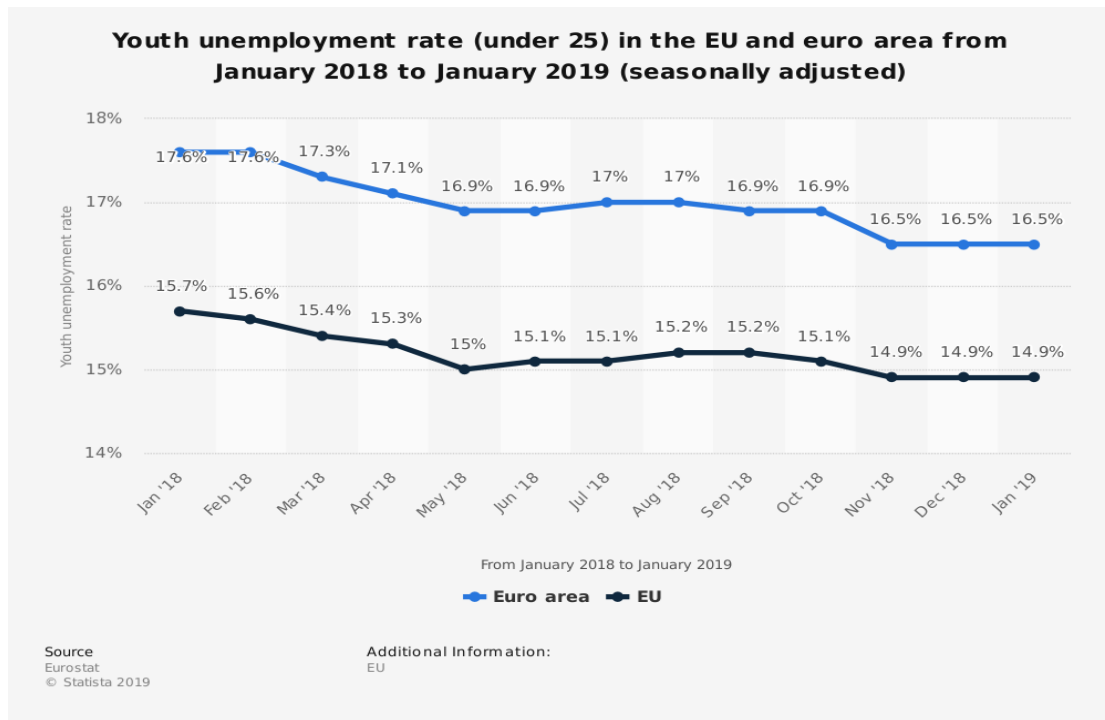

* as of September 2015. ** as of August 2015. *** as of July 2015.

Source: BofAML Global Investment Strategy, Statista

Από το παραπάνω διάγραμμα, διακρίνεται το ποσοστό της ανεργίας των νέων της κάθε χώρας της ΕΕ, με μεγαλύτερο ποσοστό να έχει η Ελλάδα, σχεδόν 50%, η Κύπρος βρίσκεται στη τέταρτη θέση, με ποσοστό 30% και η Ιρλανδία βρίσκεται ελάχιστα πάνω από το μέσο όρο στο 22%.

Στο παρακάτω διάγραμμα, γίνεται κατανοητή η πορεία του ποσοστού ανεργίας των νέων της ΕΕ και της Ευρωζώνης από τον Ιανουάριο του 2018 έως τον Ιανουάριο του 2019.

Σχετικά με την ΕΕ από τον Ιανουάριο του 2018, όπου το ποσοστό ανεργίας νέων βρισκόταν στο 15,7%, σημειώθηκε σημαντική μείωση έως το Μάη. Στη συνέχεια, παρά μια μικρή άνοδο, από το Νοέμβριο έως τον Ιανουάριο του 2019, σημείωσε σταθερότητα στο 14,9%.

2.2. Η ανεργία των νέων στην Ελλάδα, στη Κύπρο και στην Ιρλανδία

Οι νέοι αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία ανέργων, αφού η ανεργία, τους πλήττει σε μεγάλο βαθμό πριν εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Γενικότερα, το φαινόμενο της ανεργίας και ειδικότερα, η αδυναμία εύρεσης εργασίας, επηρεάζει αρνητικά τους νέους στο κομμάτι της ανακάλυψης της ταυτότητάς τους. Αυτό συμβαίνει γιατί ενώ κατά τη διάρκεια της εφηβείας και στα χρόνια των σπουδών, αναπτύσσεται η εικόνα του «επαγγελματικού εαυτού» μέσα από τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, τη λήψη πληροφοριών για το επάγγελμα κ.α., η πραγματικότητα και η ανεργία, φέρουν τη ματαίωση⁴⁰. Έτσι μένουν στάσιμοι στην ιδιότητα του μαθητή και του φοιτητή, με αποτέλεσμα, τόσο η συναισθηματική τους ωρίμανση, όσο και η εξέλιξή τους να καθυστερούν.

Ένα σημαντικό στοιχείο που παρατηρήθηκε για την αγορά εργασίας στην ελληνική επικράτεια για το 2017 ήταν μια σταθεροποίηση. Όμως, το ενδεχόμενο για μια θετική

⁴⁰ Φατούρου, Μ. (2010). Εργασία και ανεργία: ψυχολογικές επιπτώσεις. *Εγκέφαλος*, 47 (4):176-180.

πορεία της αγοράς εργασίας δεν μπορεί να είναι άμεσα πραγματικότητα λόγω των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν, της μειωμένης κατανάλωσης και των περιορισμένων επενδύσεων. Παρά, λοιπόν, την κάποια θετική εικόνα που παρουσιάστηκε για το 2017, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, τα προβλήματα στη αγορά εργασίας και η ανεργία συνεχίζουν να απασχολούν το σύνολο του πληθυσμού και σε μεγαλύτερο βαθμό τους νέους. Το τμήμα του πληθυσμού που έχει πληγεί και ταλαιπωρηθεί από το φαινόμενο της ανεργίας χωρίς αμφιβολία είναι αυτό των νέων ηλικίας 15 έως 24 χρονών, καθώς τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, οι χαμηλά αμειβόμενες ή προσωρινές θέσεις εργασίας και τέλος, οι θέσεις οι οποίες είναι δυσανάλογες των προσόντων τους, επηρεάζουν αρνητικά την ζωή τους. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση στο ποσοστό των ανέργων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και είναι στα επίπεδα του 43,6%, για την χρονική περίοδο 2013-2017. Η χώρα που ακολουθεί την Ελλάδα και είναι στη δεύτερη θέση στην ανεργία των νέων στην Ευρωζώνη, είναι η Ισπανία με 38,7%⁴¹. Δηλαδή, η διαφορά ανέρχεται στο ποσοστό της τάξεως του 4,9%.

Η ανεργία των νέων στην Κύπρο παρέμενε σε χαμηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά η διαφορά δεν ήταν τόσο μεγάλη όσο για την ανεργία. Η οικονομική κρίση στην Κύπρο, ωστόσο, προκάλεσε τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας και της ανεργίας των νέων, αυξάνοντας και τα δύο είδη, κατά πολύ, πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ και της ευρωζώνης. Η ανεργία των νέων έχει σημειώσει ραγδαία αύξηση στην Κυπριακή Δημοκρατία κατά την τελευταία δεκαετία και πλέον, υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό στο βόρειο τμήμα της Κύπρου. Παρά το γεγονός ότι η ανεργία των νέων ήταν ανέκαθεν υψηλή στο βόρειο τμήμα της Κύπρου, τα τελευταία τρία χρόνια έχει σημειώσει πτώση, φτάνοντας σε επίπεδο ελαφρώς χαμηλότερο από εκείνο της ευρωζώνης. Το μεγάλο ποσοστό των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η δύναμη του θεσμού της οικογένειας και στις δύο πλευρές ενισχύουν και ταυτοχρόνως, ελέγχουν τον κοινωνικό αντίκτυπο του προβλήματος. Το ίδιο ισχύει και σε σχέση με τα προγράμματα προσανατολισμένα στο άτομο, όπως αυτά που εφαρμόζονται στην ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο, τα οποία δεν μπορούν να παρέχουν μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες λύσεις. Το πρόβλημα είναι διαρθρωτικό και συνδέεται με την ευρύτερη υποβάθμιση των συνθηκών στην αγορά εργασίας. Θα

---

⁴¹ **OECD.** (2018). Youth unemployment rate. Ανακτήθηκε από: <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart>

πρέπει να υλοποιηθούν ενεργητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας παράλληλα με ένα ολοκληρωμένο κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο θα ενισχύει τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, σε συνδυασμό με δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.

Οι νέοι στην Ιρλανδία, ήρθαν αντιμέτωποι με μια πολύ καταρρακωμένη αγορά εργασίας και ο αυξημένος ανταγωνισμός για την απόκτηση θέσεων εργασίας, έκανε τη κατάσταση δυσκολότερη. Ένας στους τρεις νέους κάτω των 25 ετών, είναι εκτός εργασίας. Το μέγεθος του προβλήματος καλύπτεται από μια πολύ σημαντική αύξηση των ατόμων που ξανά-εισέρχονται ή παραμένουν για πολλά χρόνια στην εκπαίδευση. Ο σημαντικός αριθμός των νέων που εισέρχονται στη χώρα καλύπτει, επίσης, το πλήρες μέγεθος του θέματος. Πράγματι, ο αριθμός των νέων που εισήλθαν στην χώρα ηλικίας κάτω των 25 ετών, αυξήθηκε από 15.600 το 2004 σε 30.000 το 2009. Η ανεργία των νέων στην Ιρλανδία στην περίοδο της κρίσης έφτασε στο 30,8% (2012), υπερβαίνοντας το διπλάσιο του ποσοστού πριν από την κρίση του 8-9%, που καταγράφηκε το 2007 και υπήρχαν επίσης 18.500 νέοι ηλικίας κάτω των 25 ετών που ήταν μακροχρόνια άνεργοι. Σήμερα, όμως, το ποσοστό βρίσκεται στο 13,8% που αν και βελτιωμένο δεν έχει φτάσει τα προ κρίσης επίπεδα.

Γενικά, στην Ιρλανδία αναγνωρίζονται ως αίτια ανεργίας στους νέους:

- ❖ Η έλλειψη εμπειρίας στο χώρο εργασίας
- ❖ Η έλλειψη πρόσβασης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση
- ❖ Οι περιορισμοί που τίθενται στην εκπαίδευση

Γενικά, οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δεν ενθουσιάζονται με τη περαιτέρω, συμμετοχή τους στην εκπαίδευση. Επίσης, ένα σημαντικό ποσοστό των ανέργων νέων αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται περισσότερο να παραμείνει στην εκπαίδευση.

Οι άνεργοι νέοι, τείνουν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες και μόνο, με την καθοδήγηση και την συμβουλευτική, για την ενημέρωσή τους σχετικά με τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας, καθώς και την προσωπική τους ανάπτυξη για τέτοια ζητήματα, από κατάλληλους κρατικούς φορείς και υπηρεσίες, θα προέκυπταν θετικά αποτελέσματα στην επικρατούσα κατάσταση. Οι άνεργοι νέοι πιστεύουν ακράδαντα ότι, ακόμη και μετά τη βελτίωση των συνθηκών της αγοράς εργασίας, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα

να «παραμείνουν πίσω» και να μην μπορούν να καλύψουν τα κενά που δημιουργούνται στα βιογραφικά σημειώματά τους, λόγω περιόδων ανεργίας⁴².

2.3 Τα αίτια της ανεργίας των νέων

Οι βασικές ερμηνείες που προσπαθούν να απαντήσουν στο ερώτημα γιατί το ποσοστό ανεργίας των νέων είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των μεγαλύτερων ηλικιακά ομάδων είναι οι εξής:

α. Η ερμηνεία της φάσης μετάβασης. Η ανεργία των νέων διαμορφώνεται σε υψηλότερα επίπεδα, συγκριτικά με την ανεργία των ενηλίκων, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι νέοι αποτελούν μια κοινωνική κατηγορία που αντιμετωπίζουν τη διαδικασία ένταξης στην αγορά εργασίας, δηλαδή, βρίσκονται σε μία φάση μετάβασης.

β. Η ερμηνεία της χαμηλής παραγωγικότητας. Αίτιο της υψηλής ανεργίας των νέων είναι η χαμηλή συγκριτικά παραγωγικότητα της εργασίας τους, σε συνδυασμό με την θεσμοθέτηση κατώτερων μισθών ή λοιπών προνομιακών απολαβών. Η χαμηλή παραγωγικότητα των νέων αποδίδεται σε μία σειρά παραγόντων, οι οποίοι περιλαμβάνουν την έλλειψη εργασιακής εμπειρίας, τεχνικών εργασιακών δεξιοτήτων, ή κοινωνικών εργασιακών δεξιοτήτων.

γ. Η ερμηνεία της ανεπάρκειας του εκπαιδευτικού συστήματος. Η ανεργία των νέων οφείλεται στην ελλιπή διασύνδεση μεταξύ αγοράς εργασίας και εκπαιδευτικού συστήματος, η οποία οδηγεί σε «παραγωγή», από το τελευταίο, εργασιακών δεξιοτήτων που δεν χρειάζεται η αγορά εργασίας.

δ. Η ερμηνεία των διαρθρωτικών μεταβολών. Η ανεργία των νέων, οφείλεται σε διαρθρωτικές μεταβολές της αγοράς εργασίας, οι οποίες αφορούν τόσο το χώρο της παραγωγής, όσο και την ποιότητα της προσφοράς εργασίας των νέων. Αποτέλεσμα αυτών των διαρθρωτικών μεταβολών, είναι κλάδοι που παραδοσιακά αποτελούσαν προνομιακό χώρο υποδοχής των νέων, να εμφανίζουν μειωμένη δυνατότητα ένταξης των νέων στη δομή της απασχόλησης.

2.4 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανεργία των νέων

Η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού των χωρών, αποτελούν τις κύριες προϋποθέσεις για την έξοδο από την ύφεση και την εδραίωση της ανάπτυξης. Απ' αυτές, εξαρτάται η έγκαιρη προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες, η

---

⁴²Kirwin, B. (2017). Youth Unemployment in Ireland. Ανακτήθηκε από: <https://workplacetutorblog.wordpress.com/2017/10/14/youth-unemployment-in-ireland/>

εφαρμογή καινοτομιών, ο εκσυγχρονισμός των δομών της οικονομίας, το άνοιγμα των επιχειρήσεων προς τις νέες αγορές. Οι επενδύσεις στον ανθρώπινο παράγοντα μέσω της εκπαίδευσης, πρέπει να προγραμματίζονται ορθολογικά, δεδομένου ότι παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό επισφάλειας, έχουν μακροχρόνια απόδοση και απαιτούν την μεγάλη δέσμευση διοικητικών και χρηματικών πόρων.

Η εκπαιδευτική πολιτική, συνήθως, που ακολουθούν οι χώρες, φαίνεται ότι βρίσκονται σε λάθος κατεύθυνση, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ο υψηλός δείκτης ανεργίας των νέων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι δεν λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε οικονομίας και τις απαιτήσεις του διεθνοποιημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, στο οποίο καλείται αυτή να λειτουργήσει⁴³.

Επίσης, η ύπαρξη δυσαρμονίας μεταξύ ζήτησης ειδικευμένης εργασίας, λόγω μεταβαλλόμενων αναγκών της αγοράς εργασίας και προσφοράς του εκπαιδευτικού συστήματος, είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται συχνά. Μία άλλη αδυναμία που παρατηρείται, είναι η έλλειψη συντονισμού και εποπτείας των διαφόρων μορφών και προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, που διαχέονται σε ποικίλους φορείς και οργανώσεις.

Σε μία χώρα που αντιμετωπίζει έντονα τα προβλήματα της ανεργίας, η εξειδίκευση και η μόρφωση είναι απαραίτητα εφόδια για την εύρεση εργασίας, ειδικά για κάποιον υποψήφιο εργαζόμενο που δεν έχει εμπειρία ή κάποιο ακαδημαϊκό υπόβαθρο. Συνεπώς, η μείωση του ποσοστού ανεργίας των νέων απαιτεί ριζική αλλαγή των πολιτικών απασχόλησης, αλλά και της νοοτροπίας των νέων και των οικογενειών τους. Η αλλαγή αυτή απαιτεί αναβάθμιση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, που είναι ένα έργο μακροχρόνιο και απαιτεί συνέχεια και συνέπεια στις δράσεις που αναλαμβάνονται, καθώς επίσης, δέσμευση και συνεργασία όλων των φορέων που συμμετέχουν.

---

⁴³ **Young, H. (2012).** 'Youth unemployment is being fuelled by an education crisis'. Ανακτήθηκε από: <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2014/aug/20/youth-unemployment-interactive-pauline-rose>

2.4.1. Η ανεργία των νέων και το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα

Η εκπαίδευση στη χώρα μας είναι υποβαθμισμένη και έχει γίνει αντικείμενο συνεχών πειραματισμών, χωρίς ουσιαστική μελέτη για τις ζητούμενες ειδικότητες και χωρίς το αναγκαίο διδακτικό προσωπικό και την απαραίτητη σύγχρονη υλικοτεχνική υποδομή. Όλοι οι υπουργοί Παιδείας έχουν συμβάλει στην αλόγιστη ίδρυση τμημάτων σε παλαιά και νέα ΑΕΙ ή ΤΕΙ, διάσπαρτων σε όλη τη χώρα, με ειδικότητες, για τις οποίες δεν υπάρχει προοπτική απασχόλησης των αποφοίτων.

Επίσης, η υψηλή ανεργία των νέων στην Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα υψηλή και πριν από την κρίση (το 2008 ανερχόταν στο 25 τοις εκατό), χωρίς να έχει δοθεί από τους πολιτικούς ιδιαίτερη προσοχή σε αυτό το πρόβλημα. Ένα βασικό διαρθρωτικό πρόβλημα της ανεργίας των νέων, οφείλεται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (τεχνική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση): Δεν υπάρχει καμία διασύνδεση μεταξύ της οικονομίας και των επιχειρήσεων αφενός και του σχολείου και της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης αφετέρου. Τα δύο αυτά συστήματα είναι αποσυνδεδεμένα μεταξύ τους σαν να τα χωρίζει ένα τείχος προστασίας. Γόνιμος διάλογος και αλληλεπίδραση στρατηγικών μεταξύ οικονομίας και εκπαίδευσης, που θα μπορούσαν να διανοίξουν νέες προοπτικές για επαγγελματική εκπαίδευση ή απασχόληση για τους νέους, καθίστανται γι' αυτό το λόγο αδύνατες. Η επαγγελματική εκπαίδευση θεωρείτο, μέχρι σήμερα, από τους πολιτικούς και τους οικονομικούς φορείς, ως αποκλειστικό καθήκον του κράτους και όχι πεδίο παρέμβασης και συνευθύνης και των κοινωνικών εταίρων. Κατά συνέπεια, η επαγγελματική εκπαίδευση πραγματοποιείται εξ ολοκλήρου αποσυνδεδεμένη από τις απαιτήσεις της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Η εν λόγω προβληματική δομή οδήγησε σε μια διαχρονικά υψηλή διαρθρωτική ανεργία, η οποία με την κρίση ενισχύθηκε σημαντικά και μετατράπηκε σε ανεργία ελλειπούς ζήτησης⁴⁴.

---

⁴⁴ **Ιωαννίδου, Α.** (2014). *Η κατάσταση των νέων στην ελληνική αγορά εργασίας - Τι θα συμβεί, εάν δε συμβεί κάτι*; Αθήνα: Friedrich-Ebert-Stiftung.

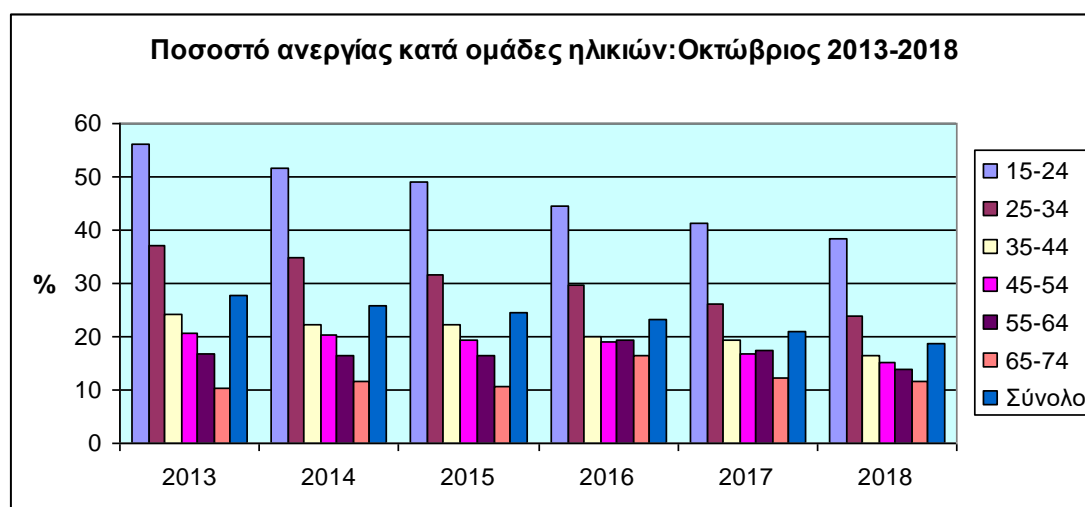

Πίνακας 2.4.1.1: Ποσοστό (%) ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών, Οκτώβριος 2013-2018

Ομάδες ηλικιών	Οκτώβριος					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
15-24	56,1	51,6	49,1	44,5	41,3	38,5
25-34	37	34,8	31,6	29,8	26	23,9
35-44	24,1	22,4	22,4	19,9	19,2	16,6
45-54	20,5	20,3	19,4	19	16,9	15,1
55-64	16,7	16,6	16,6	19,4	17,3	14
65-74	10,4	11,5	10,5	16,5	12,3	11,6
Σύνολο	27,7	25,9	24,5	23,3	21	18,6

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁴⁵⁴⁶

Διάγραμμα 2.4.1.1: Ποσοστό (%) ανεργίας κατά ομάδες ηλικιών, Οκτώβριος 2013- 2018

⁴⁵ **Ελληνική Στατιστική Αρχή.** (2018). Έρευνα εργατικού Δυναμικού. Ανακτήθηκε από: http://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_in=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_documentID=350991&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_locale=el

⁴⁶ Εκτιμήσεις «σπανίων» χαρακτηριστικών, δηλαδή εκτιμήσεις που αναφέρονται σε πληθυσμούς μικρότερους από 10.000 άτομα, συνοδεύονται από ιδιαίτερα μεγάλο δειγματοληπτικό σφάλμα όπως, για παράδειγμα, το ποσοστό ανεργίας στην ομάδα ηλικιών 65 – 74 ετών

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα και διάγραμμα και λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που δίνονται, δηλαδή τα ποσοστά της ανεργίας στις διάφορες κατηγορίες ηλικιών το 2018, σε σχέση με τα προηγούμενα δύο έτη, έχουμε ακόμη μία επιβεβαίωση για μια μικρή αποκλιμάκωση της ανεργίας. Επίσης, σύμφωνα με τις προβλέψεις για το ποσοστό της ανεργία στην Ελλάδα από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, προβλέπεται μείωση της ανεργίας για το 2019 και το 2020. Συγκεκριμένα, τα ποσοστά ανεργίας σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές, εμφανίζονται να είναι 19% για το 2019 και 16,4% για το 2020. Δηλαδή, υπάρχει αισιοδοξία για μια μικρή έστω ανακούφιση από το πρόβλημα αυτό που ταλανίζει την Ελλάδα αλλά και όλο τον κόσμο εδώ και μία δεκαετία περίπου. Όμως, παρά το γεγονός αυτό η τρέχουσα ανεργία με 21,5% και η ανεργία ειδικά στους νέους με 41,3% για το 2017 είναι σε πάρα πολύ υψηλά ποσοστά δημιουργώντας τεράστια ανισορροπία στην αγορά εργασίας.

Σε αυτό το σημείο θα δούμε το μορφωτικό επίπεδο του ελληνικού πληθυσμού στο σύνολό του και όχι μεμονωμένα για το εργατικό δυναμικό, παρατηρώντας δεδομένα που αφορούν ένα εύρος από τις ανώτερες βαθμίδες μόρφωσης μέχρι και τις κατώτερες. Τα στοιχεία δίνονται για το δεύτερο τρίμηνο του 2018 στον παρακάτω πίνακα και διάγραμμα.

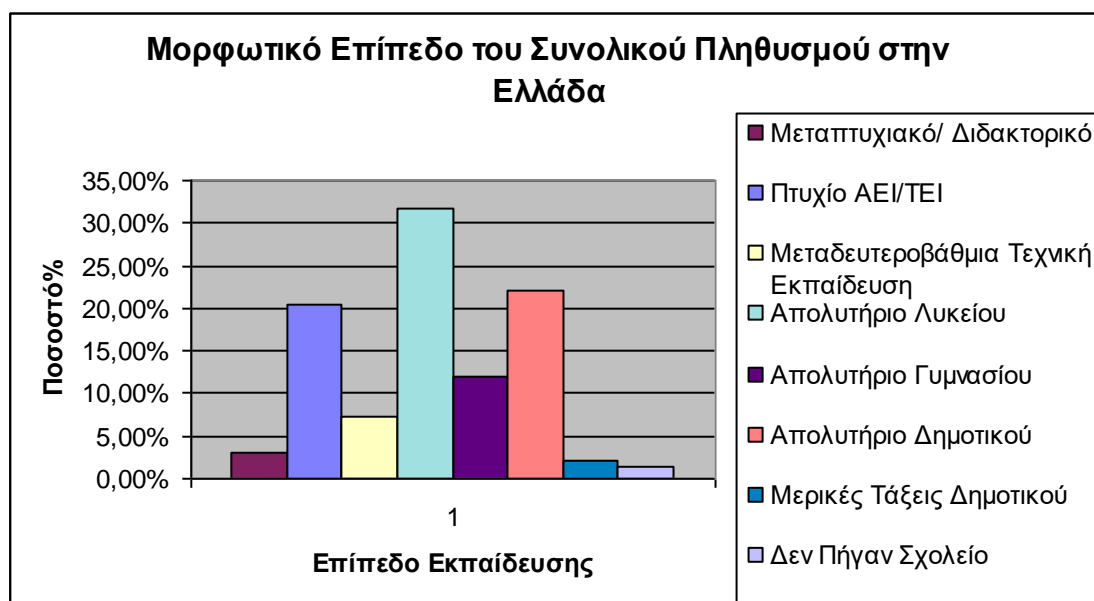
Πίνακας 2.4.1.2: Μορφωτικό Επίπεδο στην Ελλάδα 2ο Τρίμηνο 2018 (Σε χιλιάδες)

Εκπαίδευση	Σύνολο	Ποσοστό %
Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό	268,9	2,94%
Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	1867,2	20,42%
Μεταδευτεροβάθμια Τεχνική Εκπαίδευση	663,5	7,26%
Απολυτήριο Λυκείου	2899,8	31,71%
Απολυτήριο Γυμνασίου	1103,8	12,07%
Απολυτήριο Δημοτικού	2012,5	22,01%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	200,3	2,19%
Δεν Πήγαν Σχολείο	128,8	1,40%
Σύνολο	9144,7	100%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού στην εκπαίδευση 31,71%, έχει απολυτήριο λυκείου, ενώ ακολουθεί το απολυτήριο δημοτικού με 22,01% και αμέσως μετά οι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ με ποσοστό 20,42%. Οι κάτοχοι μεταπτυχιακού και διδακτορικού αποτελούν το 2,94% του πληθυσμού. Στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται τα άτομα που παρακολούθησαν μερικές τάξεις δημοτικού με 2,19% και τα άτομα που δεν πήγαν ποτέ σχολείο με 1,40%.

Διάγραμμα 2.4.1.2.: Μορφωτικό Επίπεδο στην Ελλάδα 2ο Τρίμηνο 2018

Όπως, αναφέρθηκε προηγουμένως, τα προβλήματα της ανεργίας είναι τεράστια και ιδιαίτερα εμφανή για τους ανθρώπους, όταν μια οικονομία αντιμετωπίζει οικονομική ύφεση. Η αγορά εργασίας περιορίζεται και για το εξειδικευμένο και για το μη εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, με υψηλή ή χαμηλή μόρφωση. Όμως, το μεγαλύτερο πρόβλημα εστιάζεται στο μη εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, λόγω του υψηλού ανταγωνισμού και της υψηλής προσφοράς εργασίας. Σε αυτό το σημείο, θα τμηματοποιήσουμε τον αριθμό του εργατικού δυναμικού, τον αριθμό των απασχολούμενων και τον αριθμό των ανέργων, σύμφωνα με το επίπεδο εκπαίδευσης για το 2018. Έτσι, θα μπορούμε να υπολογίσουμε και το ποσοστό της ανεργίας για κάθε κατηγορία μορφωτικού επιπέδου.

Πίνακας 2.4.1.3. Μορφωτικό Επίπεδο και Ανεργία στην Ελλάδα 3^ο Τρίμηνο 2018(Σε χιλιάδες)

Εκπαίδευση	Εργατικό Δυναμικό	Απασχολούμενοι	Ανεργοί	Ποσοστό Ανεργίας
Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό	249,2	223,8	25,4	10,19%
Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	1396,5	1186,2	210,3	15,05%
Μεταδευτεροβάθμια Τεχνική Εκπαίδευση	503,8	386,8	117	23,22%
Απολυτήριο Λυκείου	1665,2	1344,7	320,5	19,24%
Απολυτήριο Γυμνασίου	434,2	346,4	87,8	20,22%
Απολυτήριο Δημοτικού	497,4	394,2	103,2	20,74%
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	10	6,7	3,3	33,00%
Δεν Πήγαν Σχολείο	9,6	5,4	4,2	43,75%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Για το 2018, τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλότερα για τις δύο τελευταίες κατηγορίες μορφωτικού επιπέδου, τα άτομα που δεν πήγαν καθόλου σχολείο και εκείνοι που πήγαν μερικές τάξεις του δημοτικού, με 43,75% και 33% αντίστοιχα. Αντιθέτως, το εργατικό δυναμικό με μεταπτυχιακό και διδακτορικό μέτρησε τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας 10,19%.

Πίνακας 2.4.1.4.: Μορφωτικό Επίπεδο Ανέργων ανά ομάδα ηλικιών στην Ελλάδα 3^ο Τρίμηνο 2018(Σε χιλιάδες)

	Σύνολο	15-19 ετών	20-24 ετών	25-29 ετών	30-44 ετών	45-64 ετών	65 ετών και άνω
Εκπαίδευση	871,8	11,6	75,5	128,7	350,9	295,3	9,6
Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό	25,4	0	0,2	6,8	16,5	1,9	0
Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	210,3	0	12,7	50,8	100,2	45,8	0,9
Μεταδευτεροβάθμια Τεχνική Εκπαίδευση	117	0	15,7	20,5	53,9	26,2	0,7
Απολυτήριο Λυκείου	320,5	8,5	38,8	40,1	118	112,5	2,5
Απολυτήριο Γυμνασίου	87,8	1,4	4,4	5,8	33,8	41,4	0,9
Απολυτήριο Δημοτικού	103,2	1,3	3,4	4,2	26,3	63,4	4,6
Μερικές Τάξεις Δημοτικού	3,3	0,4	0,3	0,2	0,6	1,8	0
Δεν Πήγαν Σχολείο	4,2	0	0	0,3	1,6	2,3	0,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ⁴⁷

⁴⁷ Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2018). Εργατικό Δυναμικό (Τριμηνιαία) / 3ο Τρίμηνο 2018. Ανακτήθηκε από: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO01/2018-Q3>

Με την τμηματοποίηση του εργατικού δυναμικού, το ποσοστό ανεργίας και το επίπεδο μόρφωσης, φαίνεται ότι οι κάτοχοι μεταπτυχιακού και διδακτορικού αντιμετώπισαν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας, σε σχέση με υπόλοιπα τμήματα. Αντίθετα, τα υψηλότερα ποσοστά μετρήθηκαν στο τμήμα του εργατικού δυναμικού που δεν πήγε ποτέ σχολείο. Τα ποσοστά αυτά δεν παύει να θεωρούνται ιδιαίτερα υψηλά για μία χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και φαίνεται ότι όσο υψηλότερο είναι το μορφωτικό επίπεδο, τόσο μικρότερο είναι το καταγραφόμενο ποσοστό νεανικής ανεργίας. Επίσης, όσον αφορά το γεγονός ότι περίπου 13 στους 100 που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού δεν έχουν δουλειά και περίπου 20 στους 100 πτυχιούχων ΑΕΙ ή ΤΕΙ είναι επίσης άνεργοι, αποτελεί στοιχείο έντονου προβληματισμού. Με δεδομένο, την ύπαρξη της οικονομικής ύφεσης εδώ και δέκα περίπου χρόνια, χρειάζονται εντατικότερες προσπάθειες και πρωτοβουλίες για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της ανεργίας και την αξιοποίηση του κάθε ατόμου καλύτερα και για την ατομική όσο και για την συλλογική επαγγελματική ικανοποίηση και πρόοδο.

Τέλος, σύμφωνα με την ειδική έρευνα για την είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας που έχει πραγματοποιήσει η Ελληνική Στατιστική Αρχή:

- Περίπου ένα στα πέντε άτομα εργάστηκε κατά τη διάρκεια των σπουδών του.
- Οι κύριοι λόγοι που οι ερευνώμενοι δε συνέχισαν τις σπουδές τους είναι, είτε ότι θεωρούσαν το επίπεδο σπουδών τους ικανοποιητικό, είτε ότι ήθελαν να εργαστούν.
- Το ποσοστό των ατόμων που είχαν υποστήριξη από τον ΟΑΕΔ ή κάποιο άλλο δημόσιο οργανισμό για να βρουν εργασία ήταν 2,4%.
- Τα περισσότερα άτομα βρήκαν εργασία μέσω συγγενών, φίλων ή γνωστών.
- Στην πλειονότητά τους οι ερευνώμενοι δήλωσαν ότι η εκπαίδευση που έχουν ολοκληρώσει τους βοηθά στα εργασιακά τους καθήκοντα.

Περισσότεροι από τους μισούς ανέργους δήλωσαν διατεθειμένοι να αλλάξουν τόπο κατοικίας, προκειμένου να αναλάβουν εργασία. Ωστόσο, το ποσοστό των απασχολούμενων που πραγματικά χρειάστηκε να το κάνουν ήταν 5,4%⁴⁸.

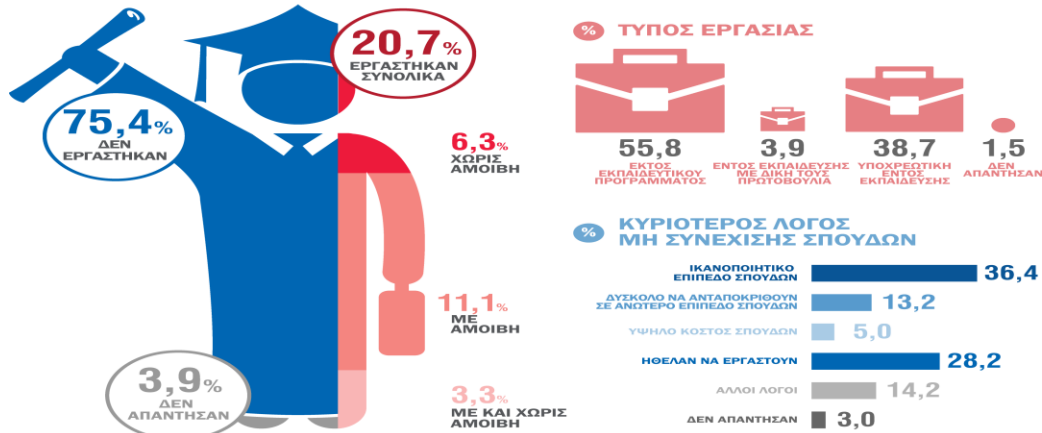
---

⁴⁸ **Ελληνική Στατιστική Αρχή.** (2016). Ειδική έρευνα για τη θέση των νέων στην αγορά εργασίας. Ανακτήθηκε από: https://www.neapaseges.gr/UserFiles/A0102_SJO29_DT_AH_00_2016_01_F_GR.pdf

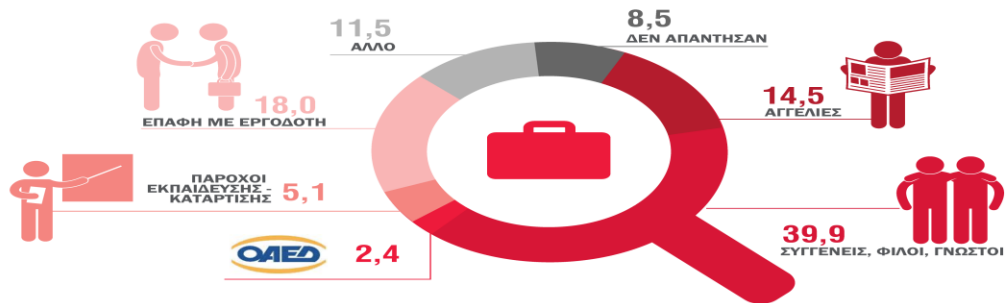
ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(άτομα ηλικίας 15-34 ετών) 2016

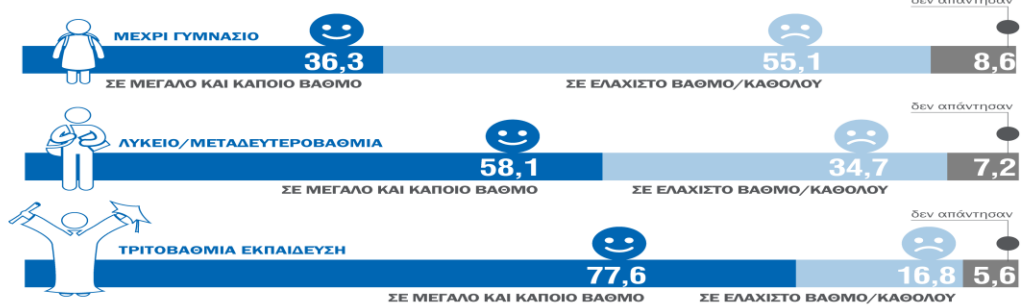
ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

% ΤΡΟΠΟΣ ΕΥΡΕΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

% ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

% ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

% ΑΠΟΔΟΧΗ ΑΛΛΑΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ / 23 Νοεμβρίου 2017

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

2.4.2 Η ανεργία των νέων και το εκπαιδευτικό σύστημα στην Κύπρο

Παρόμοια, φαίνεται, να είναι και η κατάσταση στην Κύπρο αναφορικά με το εκπαιδευτικό σύστημα. Παρά, τις όποιες, προσπάθειες για μεταρρύθμιση του συστήματος, δεν φαίνεται να έχουν υπάρξει ουσιαστικές αλλαγές στα ποσοστά ανεργίας των νέων.

Η Διαμορφωτική Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση⁴⁹, συμπυκνώνεται στις εξής έννοιες κλειδιά: Δημοκρατική και Ανθρώπινη Παιδεία στην Ευρωκυπριακή Πολιτεία/ Κράτος Δικαίου. Οι στόχοι και οι αρχές αυτής της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης συμπεριλαμβάνουν μεταξύ των άλλων:

- Μεταμόρφωση του Κυπριακού σχολείου, σε δημοκρατικό σχολείο του πολίτη.
- Δημοκρατικό σχολείο που λειτουργεί για την κοινωνική ενσωμάτωση όλων των παιδιών και για την καταπολέμηση των διαρροών από το σύστημα και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Δημοκρατικό σχολείο που καλλιεργεί δεξιότητες, ικανότητες, στάσεις, αξίες, διαθέσεις, πολιτικές αρετές, όχι μόνο για την Κοινωνία της Γνώσης, αλλά εξ' ίσου σημαντικό, «πέραν της Κοινωνίας της Γνώσης».

Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι του εκπαιδευτικού συστήματος προσανατολίζονται στα εξής επίπεδα:

A) Οικονομικό: Στο επίπεδο αυτό, ο κύριος στόχος είναι η προετοιμασία για την ένταξη στην αγορά εργασίας, η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας, η δια βίου εκπαίδευση και η συνεχής κατάρτιση των εργαζομένων μέσα από την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και εργασίας. Άρα, η εκπαίδευση

---

⁴⁹Το Φθινόπωρο του 2003 το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε πρόταση του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού κ. Πεύκιου Γεωργιάδη, και προέβη στο διορισμό επταμελούς Επιτροπής Πανεπιστημιακών για τη μελέτη και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος της Κύπρου και την υποβολή έκθεσης με προτάσεις για την ανασυγκρότηση και τον εκσυγχρονισμό της Κυπριακής εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο της μελέτης για μια σφαιρική και διαμορφωτική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης (ΕΕΜ) κλήθηκε να διερευνήσει και να αποφανθεί, μεταξύ των άλλων, στα εξής θέματα (όρους εντολής): • Στόχοι και προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, • Θεσμικό πλαίσιο διακυβέρνησης, άσκησης εξουσίας και εποπτείας, που αφορά τα κεντρικά και τοπικά όργανα διοίκησης, τη σχολική μονάδα και την κοινωνία των πολιτών, • Δομή και διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος (της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης), τύποι σχολείων και η συνάφεια μεταξύ τους, με ιδιαίτερη έμφαση στο θεσμό του Ενιαίου Τύπου Λυκείου, • Προδημοτική Εκπαίδευση και Ολοήμερο Σχολείο, • Αναλυτικά προγράμματα και παιδαγωγική-διδακτική διαδικασία (μέθοδοι διδασκαλίας και περιβάλλον μάθησης), με ιδιαίτερη έμφαση στην κεντρική θέση της γενικής εγκυκλίου παιδείας, • Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση, • Πανεπιστημιακή και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, • Ιδιωτική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, • Μόρφωση και Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, • Σύστημα εποπτείας, επιθεώρησης και αξιολόγησης, • Παραπαιδεία, • Σύστημα Διορισμού στην Εκπαίδευση, • Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.

<http://www.refernet.org.cy/images/media/assetfile/EkpedeftikiMetarrithmisi.GR%5B2%5D.pdf>

πρέπει να προωθεί την καλλιέργεια των νέων γνώσεων και δεξιοτήτων που κρίνονται απαραίτητες για την αποτελεσματική ένταξη στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και να ενισχύει τους θεσμούς της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Β) Κοινωνικό: Εδώ, κύριο μέλημα αποτελεί η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, της κοινωνίας των 2/3⁵⁰, η ενίσχυση των θεσμών αλληλεγγύης και κοινωνικής δικαιοσύνης. Άρα, η εκπαίδευση πρέπει να προωθεί την καλλιέργεια των νέων γνώσεων και στάσεων που να ενισχύουν την αλληλεγγύη, τη συνεργασία μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και τη συγκράτηση του κοινωνικού ιστού.

Ωστόσο, ένα επίμονο «πρόβλημα» του διπλού εκπαιδευτικού συστήματος που ανέκαθεν ήταν η ανισομέρεια στην ποσοστιαία κατανομή του μαθητικού πληθυσμού, μεγαλύτερα ποσοστά μαθητών στη γενική σχολική εκπαίδευση και υποτίμηση της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης, φαίνεται να αλλάζει. Με την ανάγκη για οικονομική ανάπτυξη και αύξηση της παραγωγικότητας, ενόψει της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς ανταγωνιστικού εμπορο-οικονομικού συστήματος και της συνακόλουθης αύξησης της ανεργίας των νέων, παρατηρείται μια τάση προς την προώθηση της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης και γενικότερα, της «επαγγελματοποίησης». Γενικότερα, παρατηρείται αύξηση της παροχής τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στις ανώτερες βαθμίδες της μέσης εκπαίδευσης, δηλαδή μετά το ένατο ή δέκατο έτος γενικής παιδείας (ηλικία 15 ή 16 ετών).

Όμως, η ανεργία, ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης της παραγωγής και της υποκατάστασης της ανθρώπινης εργασίας, περιθωριοποιεί την έννοια της κοινωνικής σχέσης και αίρει την έννοια της ανθρώπινης αλληλεγγύης. Αποτέλεσμα είναι η αποδοχή της οικονομικής ανισότητας ως φυσικού γεγονότος. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, κατά την περίοδο της κρίσης, περίπου οι μισές ευρωπαϊκές χώρες μείωσαν τις εκπαιδευτικές τους δαπάνες, με τη μεγαλύτερη μείωση να γίνεται στην Κύπρο και στην Ελλάδα⁵¹.

---

⁵⁰ Ο όρος «κοινωνία 2/3» χρησιμοποιείται τόσο για να περιγράψει τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα όσο και να υποδηλώσει τις πολιτικές και άλλες διαστάσεις που ευθύνονται γι' αυτά. Συγκεκριμένα, ο όρος αυτός: Σχηματοποιεί την ύπαρξη του σύγχρονου κοινωνικού ζητήματος, παρέχει χοντρική εκτίμηση της έκτασης και της οξύτητάς του και υποδηλώνει ότι οι υπάρχουσες μορφές ελέγχου της οικονομικής, πολιτικής, πολιτιστικής και επικοινωνιακής ισχύος, σπρώχνουν στο περιθώριο, ουσιαστικά εκτός κοινωνίας, μια αυξανόμενη μερίδα του πληθυσμού. Εντελώς συνοπτικά, υποδηλώνει την αυξανόμενη φτώχεια μέσα σε αυξανόμενο πλούτο. http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=650&Itemid=29

⁵¹ **Eurydice**. (2013). *Key Data on Teachers and School Leaders in Europe*. Belgium: European Press Release

Υπάρχουν, ωστόσο, και ορισμένες ιδιαιτερότητες σε σχέση με την ανεργία των νέων στην Κύπρο που θα πρέπει να συζητηθούν. Οι δύο κυριότερες απ' αυτές, είναι το σχετικά υψηλό μορφωτικό επίπεδο των νέων Κυπρίων (το 97,6% εγγράφηκε σε γενικά και τεχνικά λύκεια και το 78% των αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συνέχισε τις σπουδές του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το 2011) και η συνεχιζόμενη δύναμη της οικογένειας ως θεσμού στήριξης. Οι δύο αυτές παράμετροι, έχουν εξαιρετικά σημαντική επίδραση στα χαρακτηριστικά, στις επιπτώσεις και στην αναπαραγωγή της ανεργίας των νέων. Οι νέοι που αποφοιτούν από ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα τείνουν να έχουν μεγάλες προσδοκίες, οι οποίες για τους περισσότερους από αυτούς δεν πραγματοποιούνται ποτέ. Οι επιλογές που έχουν συνήθως στη διάθεσή τους είναι θέσεις εργασίας με χαμηλές απολαβές, συχνά σε καθεστώς μερικής απασχόλησης και ακόμη συχνότερα, στο πλαίσιο προσωρινής ή περιστασιακής απασχόλησης. Ως αποτέλεσμα, εξακολουθούν να εξαρτώνται από τη στήριξη της οικογένειάς τους μέχρι και την τρίτη δεκαετία της ζωής τους, αναπαράγοντας ουσιαστικά τη δύναμη του θεσμού της οικογένειας ως κοινωνικού θεσμού με ενισχυμένη λειτουργία υποστηρικτικής πρόνοιας. Το γεγονός αυτό, αναπαράγει άλλο ένα κοινωνικό χαρακτηριστικό της Κύπρου που συνίσταται στην υποτίμηση των νέων και στον σχετικό αποκλεισμό τους από θέσεις ευθύνης. Η μεροληψία υπέρ των ηλικιακά μεγαλύτερων και πιο έμπειρων ατόμων, ιδίως στα μη χειρωνακτικά επαγγέλματα, εξακολουθεί να υφίσταται σε σημαντικό βαθμό και παρότι έχει εξαλειφθεί σε θεωρητικό επίπεδο, ενισχύεται εκ των πραγμάτων από τις επικρατούσες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες⁵².

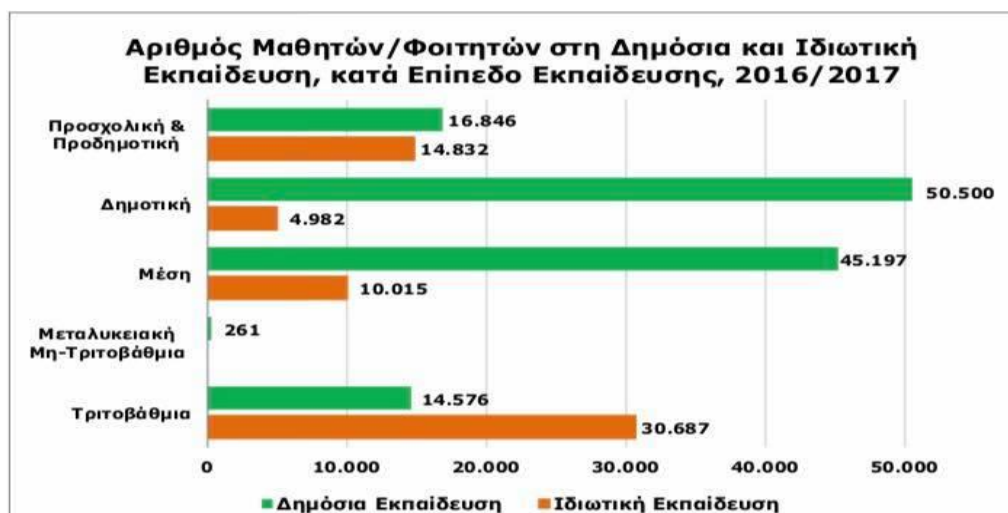
Αριθμός Μαθητών και Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων Κατά Επίπεδο Εκπαίδευσης

Στην Προσχολική και Προδημοτική Εκπαίδευση, το σχολικό έτος 2016/2017, λειτούργησαν 742 νηπιαγωγεία και παιδοκομικοί σταθμοί, στα οποία φοίτησαν 31.678 παιδιά. Στη Δημοτική Εκπαίδευση, λειτούργησαν 360 σχολεία, στα οποία φοίτησαν 55.482 μαθητές. Στη Μέση Εκπαίδευση φοίτησαν 55.212 μαθητές σε 167 σχολεία. Στη Μεταλυκειακή Μη-Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, φοίτησαν 261 σπουδαστές σε 5 δημόσιες σχολές. Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση λειτούργησαν 49

---

⁵² **Ιωάννου, Γ. και Sonan, S.** (2016). *Η Ανεργία των Νέων στην Κύπρο Μια θεώρηση της «χαμένης γενιάς»*. Βερολίνο: Friedrich-Ebert-Stiftung.

εκπαιδευτικά ιδρύματα με συνολικό αριθμό εγγραφών 45.263 φοιτητές. Τέλος, λειτούργησαν και 11 Ειδικά σχολεία με 415 μαθητές.

Πηγή⁵³

Συγκεκριμένα στην Κύπρο, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας, υπήρχαν 29,751 άνεργοι αντί 34,204 άνεργοι που υπήρχαν το Φεβρουάριο του 2018. Πολύ σημαντικό είναι και το γεγονός ότι τον Ιανουάριο του 2019 είχαμε άλλους 2,099 νεοεισερχόμενους άνεργους την ώρα που δουλειά βρήκαν μόλις 26 άτομα.

Πίνακας 2.4.2.1.: Αριθμός ανέργων κατά ηλικιακή ομάδα

Ηλικία	Φεβρουάριος 2019
Σύνολο	29.751
Κάτω των 20	155
20-24	1.753
25-29	3.792
30-39	7.715
40-49	6.361
50-59	6.904
60-64	2.883
65 και πάνω	188

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου⁵⁴

⁵³Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο Οικονομικών. (2019). Δελτίο Τύπου Ετήσια Έρευνα Εκπαίδευσης. Λευκωσία: Στατιστική Υπηρεσία.

⁵⁴ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. (nd). Εργασία - Ανεργία. Ανακτήθηκε από: https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour_32main_gr/labour_32main_gr?OpenForm&sb=2&sel=1

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, οι περισσότεροι άνεργοι, τον Φεβρουάριο του 2019, βρίσκονταν στην ηλικιακή ομάδα των 30-39 (7,715) καθώς και στις ηλικίες 50-59 (6,904). Αξίζει να σημειώσουμε, ότι μεταξύ των ηλικιακών ομάδων 30-49 η ανεργία αριθμεί σχεδόν το 50% των ανέργων και συγκεκριμένα, 14,076 άνεργους. Στην ανεργία των νέων (κάτω των 20-24) αριθμούνται 1908 άνεργοι ενώ στις ηλικίες από 60-64 αριθμούνται 2,883 άνεργοι.

Μόρφωση ανέργων

Στην πρώτη θέση είναι οι άνεργοι με απολυτήριο λυκείου (12,211) ενώ τους λιγότερους ανέργους αριθμεί η κατηγορία των ατόμων χωρίς καμία μόρφωση (110). Στην τρίτη θέση βρίσκονται άνεργοι πτυχιούχοι (7,303).

Πίνακας 2.4.2.2.: Αριθμός ανέργων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο (χιλιάδες)

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Φεβρουάριος 2019
Δεν πήγαν Σχολείο	110
Στοιχειώδης Εκπαίδευση	7,436
Μέση Γενική Εκπαίδευση	12,211
Μέση Τεχνική Εκπαίδευση	2,691
Ανώτερη Εκπαίδευση	7,303
Σύνολο	29,751

Πηγή⁵⁵

2.4.3. Η ανεργία των νέων και το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ιρλανδία

Η Ιρλανδία ακολουθεί πιστά την εκπαίδευση. Ο αλφαριθμητισμός των ενηλίκων είναι περίπου στο 98% σε εθνικό επίπεδο. Λόγω του υψηλού επιπέδου της εκπαίδευσης που διαθέτει, καθώς και της φυσικής χρήσης της αγγλικής γλώσσας, σε συνδυασμό με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά την τελευταία δεκαετία, η Ιρλανδία έχει την ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία στην Ευρώπη και θεωρείται ως ένα από τα κέντρα υψηλής τεχνολογίας του κόσμου.

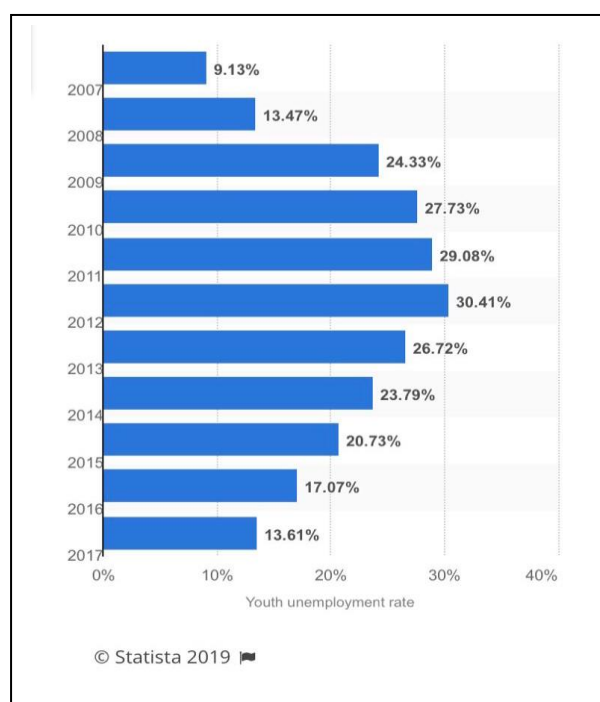
Στην Ιρλανδία η εκπαίδευση είναι, ως επί το πλείστον, δωρεάν και υποχρεωτική στις ηλικίες 6-15 ετών. Το ιρλανδικό Εκπαιδευτικό Σύστημα αποτελείται από: το Δημοτικό, το οποίο έχει διάρκεια οκτώ ετών, τη Δευτεροβάθμια (που διαρκεί πέντε ή

⁵⁵ Που παρουσιάζεται η μεγαλύτερη ανεργία στην Κύπρο. (2019, 22 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από: <https://www.offsite.com.cy/eidiseis/oikonomia/poy-paroysiazetai-i-megalyteri-anergia-stin-kypro?fbclid=IwAR2bUJvjczn3j3UTaPJdiFAqEYyBrpn4pflYjrnf-7S0JbBDlyVLhBD71g8>

έξι έτη και τη Τριτοβάθμια, η οποία προσφέρει ένα ευρύ φάσμα ευκαιριών από προγράμματα μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση, με πανεπιστημιακά πτυχία, καθώς και μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών. Κατά τα τελευταία χρόνια, έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ιδέα της δια βίου μάθησης και ενός εκπαιδευτικού συστήματος που δεν θα παρέχει μόνο την εκπαίδευση γενικά, αλλά θα περιλαμβάνει επιπρόσθετα εκπαίδευση και για κάθε στάδιο της ανάπτυξης του ατόμου⁵⁶.

Στη συνέχεια, παρατίθενται δυο διαγράμματα σχετικά με το ποσοστό ανεργίας των νέων από το 2007 έως το 2017 και το εκπαιδευτικό επίπεδο κατά ηλικιακή ομάδα.

Διάγραμμα 2.4.3.1: Ποσοστό ανεργίας νέων από το 2007- 2017.

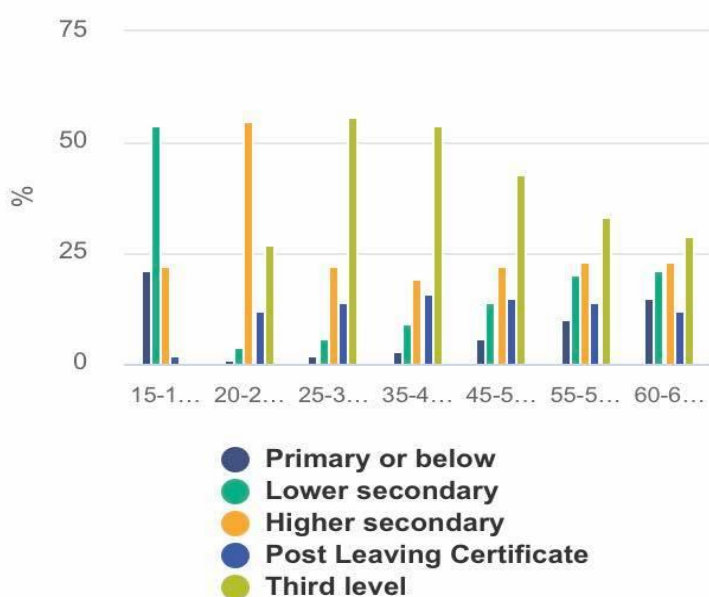
Το διάγραμμα δείχνει το ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ιρλανδία από το 2007 έως το 2017. Το 2017, το εκτιμώμενο ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ιρλανδία ήταν 13,61%⁵⁷.

⁵⁶ **Ιρλανδία. Κανόνες επιχειρηματικής συμπεριφοράς. Στάση προς τους ξένους (nd).** Ανακτήθηκε από: <https://businessculture.org/gr/northern-europe/ireland/?fbclid=IwAR3Bux2aPHA8x9wE1fhWiCUWXCP04DedNDCoeSN72u202hY0d7WPb bVz2m8>

⁵⁷ **Ireland: Youth unemployment rate from 2007 to 2017.** (2017). Ανακτήθηκε από: https://www.statista.com/statistics/812119/youth-unemployment-rate-in-ireland/?fbclid=IwAR3-U2FHEV7LSef_cXFoLIYraQa6iQh0cvYCN8LvB3eGmRZQSuHIO-KIeGM

Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της Ιρλανδίας, φαίνεται ότι οι μικρότερες ηλικιακές ομάδες σημείωσαν υψηλή συμμετοχή στην εκπαίδευση. Επιπλέον, πάνω από το μισό των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών και 35-44 ετών κατέχουν πτυχίο τρίτου επιπέδου (56% και 54% αντίστοιχα), σε σύγκριση με μόλις τρεις στους δέκα (29%), στις ηλικίες των 60-64 ετών. Αυτό αντανακλά, τα αυξημένα επίπεδα συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με την πάροδο του χρόνου.

Διάγραμμα 2.4.3.2.: Το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης που έχουν αποκτήσει άτομα ηλικίας 15-64 ετών, κατά ηλικιακή ομάδα, 2^ο τρίμηνο του 2018

Source: CSO Ireland

Από το παραπάνω διάγραμμα⁵⁸, είναι εμφανές ότι η ηλικιακή ομάδα 15-19 έχει, κατά το πλείστον, στοιχειώδη εκπαίδευση. Η ομάδα των 20-24 ετών έχει επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, οι ηλικιακές ομάδες 25-34, 35-44, 45-54, 55-59 και 60-64 ετών έχουν, κατά το πλείστον, επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Βέβαια, κατά τη διάρκεια της κρίσης, η Ιρλανδία είχε να αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της ανεργίας των νέων και περικοπές του προϋπολογισμού στην εκπαίδευση. Επιπλέον, ο ιρλανδικός φοιτητικός πληθυσμός μεταναστών και οι κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικοί φοιτητές αντιμετωπίζουν ακαδημαϊκές προκλήσεις. Τα τελευταία χρόνια, η Ιρλανδία έχει έναν

⁵⁸ CSO. (2018). Educational Attainment Thematic Report 2018. Ανακτήθηκε από: https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/eda/educationalattainmentthematicreport2018/?fbclid=IwAR07T0YjlF8FytuxdML7V60P47ii5DOWnZk0zpdOfOzTE_Dj8dSTIQ31rzg

πιο διαφοροποιημένο φοιτητικό πληθυσμό μεταναστών και από αποτελέσματα φαίνονται μεγάλα κενά απόδοσης μεταξύ των ιθαγενών και των μεταναστών μαθητών. Οι κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούντες φοιτητές αντιμετωπίζουν επίσης προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των υψηλότερων επιπέδων εγκατάλειψης του σχολείου μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση. Τα ποσοστά εγγραφής και ολοκλήρωσης στην ανώτερη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι υψηλότερα από τον ΟΟΣΑ αλλά με την οικονομική κρίση, τα ποσοστά ανεργίας έχουν αυξηθεί για τη μετάβαση της νεολαίας στην αγορά εργασίας.

Επομένως, οι στόχοι του εκπαιδευτικού συστήματος προσανατολίζονται στα εξής επίπεδα:

Α) Κοινωνικό: Τα σχολεία οφείλουν να αντιμετωπίσουν αυτές τις πολύπλοκες προκλήσεις, να αυξήσουν την απόδοση και να παρέχουν ποιοτική εκπαίδευση σε όλα τα σχολεία για όλους τους μαθητές, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ποικιλομορφία και στους μαθητές με μειονεκτήματα.

Οι τρέχουσες εκπαιδευτικές πολιτικές επικεντρώνονται στην ενίσχυση της ισότητας και της ποιότητας της εκπαίδευσης. Οι στρατηγικές περιλαμβάνουν την ισότητα των ευκαιριών στα σχολεία (2005), η οποία έχει παρουσιάσει θετικά αποτελέσματα, και μια στρατηγική διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (2010), που αναπτύχθηκε για να υποστηρίξει την ποικιλομορφία. Καταβάλλονται, επιπλέον, προσπάθειες για τη βελτίωση των σχολείων μέσω μιας εθνικής στρατηγικής της βελτίωσης του αλφαριθμητισμού και της αριθμητικής (2011), ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη βελτίωση του σχολείου, μια μεταρρύθμιση της κατάρτισης του δασκάλου και την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για την αυτοαξιολόγηση των σχολείων.

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση έχει στοχευθεί, μέσω της δημιουργίας επιτροπών εκπαίδευσης και κατάρτισης (2012) και έχει καθοριστεί μια στρατηγική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε συνέχεια της στρατηγικής Ευρώπη 2020, η κυβέρνηση έχει θέσει τους στόχους απόδοσης για το εκπαιδευτικό σύστημα κατά το έτος 2020. Επίσης, έχουν ληφθεί μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων των περικοπών, λόγω της κρίσης, στην ποιότητα της εκπαίδευσης.

Β) Οικονομικό: Οι προοπτικές της αγοράς εργασίας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις εκπαιδευτικές αποφάσεις των νέων. Στην Ιρλανδία, τα ποσοστά ανεργίας σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης υπερβαίνουν το μέσο όρο του ΟΟΣΑ το 2011. Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15-29 ετών που δεν εργάζονται, δεν εκπαιδεύονται και δεν απασχολούνται (22%) είναι πάνω από το μέσο όρο του ΟΟΣΑ (15,8%). Η βελτίωση των αποτελεσμάτων της νεολαίας απαιτεί πολιτικές που να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες, βελτιώνοντας τις δεξιότητες και υποστηρίζοντας τη μετάβαση στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η Ιρλανδία προωθεί πολιτικές για την καταπολέμηση της εγκατάλειψης της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι υποχρεωτικό για τους μαθητές να παρακολουθήσουν το σχολείο μέχρι την ηλικία των 16 ετών. Τους δίνεται η δυνατότητα να ολοκληρώσουν το κύκλο σπουδών και να αποκτήσουν πτυχίο σε δύο ή τρία χρόνια. Οι σπουδαστές από μειονεκτικό περιβάλλον είναι πιο πιθανό να αποχωρήσουν από την εκπαίδευση. Σε αυτό το επίπεδο, πολλές χώρες μοιράζονται την πρόκληση της παροχής σχετικής εκπαίδευσης για την προετοιμασία των νέων ενηλίκων για εργασία ή συνεχή εκπαίδευση και, ταυτόχρονα, ικανότητα περαιτέρω εκπαίδευσης⁵⁹.

2.5 Προβλήματα μετάβασης στην αγορά εργασίας

Η μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας είναι ομαλή εφόσον το εκπαιδευτικό σύστημα «παραδίδει» στην αγορά εργασίας, αναγκαίους και καλά εκπαιδευμένους, προς παραγωγική απασχόληση εργαζομένων και η αγορά εργασίας τους απορροφά, τους αξιοποιεί και τους αναβαθμίζει⁶⁰. Όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο, τόσο υψηλότερα είναι τα ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό.

Οι νέοι, οι οποίοι αποχώρησαν πρόωρα από την εκπαίδευση, είναι περισσότερο δυσαρεστημένοι από την εργασία που κάνουν, συγκριτικά με τους νέους που συνέχισαν την εκπαίδευση κι έχουν συχνότερα την εμπειρία της ανεργίας. Το γεγονός ότι εγκατέλειψαν το σχολείο πρόωρα το αποδίδουν στα οικονομικά προβλήματα της οικογένειας και την ανάγκη συνεισφοράς στο οικογενειακό εισόδημα. Αντιθέτως, όσοι διέκοψαν το σχολείο μετά το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, σε σχέση με

⁵⁹ OECD. (2013). *Education policy outlook: Ireland*. Ireland: EPO

⁶⁰ Κανελλόπουλος, Κ., Μαυρομαράς, Κ. και Μητράκος, Θ. (2003). Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας. Μελέτες αρ. 50, ΚΕΠΕ.

τους υπόλοιπους είναι ικανοποιημένοι από την εργασία που κάνουν και συγχρόνως, έχουν μικρή εμπειρία ανεργίας.

Ακόμη, οι συνεχείς μεταβολές των εξειδικεύσεων από την επίδραση των τεχνολογικών αλλαγών δημιουργεί υψηλή ανεργία στους νέους. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας του γεγονότος, ότι το εκπαιδευτικό σύστημα αδυνατεί να παρακολουθήσει αυτές τις μεταβολές, ώστε να προσαρμόσει τα γνωστικά του πεδία στις ανάγκες της συνεχώς, μεταβαλλόμενης αγοράς. Η ανισότητα μεταξύ εξειδικεύσεων και των χαρακτηριστικών των εργαζομένων, σε σχέση με τις απαιτήσεις των εργοδοτών και των θέσεων εργασίας που δημιουργούνται, οφείλεται στην κακή λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος, είτε πρόκειται για την βασική εκπαίδευση είτε για την συνεχή κατάρτιση.

Η ομαλή μετάβαση από το σχολείο στην αγορά εργασίας είναι ένα θεμελιώδες ζήτημα για τις σύγχρονες κοινωνίες που πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερα σοβαρά, εφαρμόζοντας τα κατάλληλα μέτρα, με σκοπό την οικονομική ευημερία κάθε χώρας.

2.6 Οικονομικές ερμηνείες της ανεργίας των νέων

Οι βασικοί λόγοι που επιφέρουν τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στους νέους συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Η χαμηλή παραγωγικότητα των νέων
- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος
- Η αναδιάρθρωση των αγορών
- Τα συστήματα απασχόλησης

Η χαμηλή παραγωγικότητα των νέων οφείλεται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη εργασιακής εμπειρίας και στο υψηλό κόστος των προσλήψεων. Η έλλειψη εργασιακής εμπειρίας οφείλεται στην έλλειψη εκπαίδευσης στην εργασία (on the job training), καθώς και στις μειωμένες εργασιακές δεξιότητες⁶¹. Το υψηλό κόστος των προσλήψεων μπορεί να αντιμετωπιστεί με επιδότηση της απασχόλησης των νέων, που μπορεί να επιτευχθεί με άμεση επιδότηση του μισθού, με φορολογικές απαλλαγές και με επιδότηση ή απαλλαγή των εργοδοτικών εισφορών.

---

⁶¹ **Μασουράκης, Μ., Μητσόπουλος, Μ., Πρίντσιπας, Θ.** (2018). Σύγχρονες Δεξιότητες για Διεθνώς Ανταγωνιστικές Επιχειρήσεις: 12 + 1 προκλήσεις για να μειώσουμε το χάσμα δεξιοτήτων στην Ελλάδα. *Οικονομία και Επιχειρήσεις*, τεύχος 20, σελ. 1-40.

Επιπρόσθετα, η έλλειψη αντιστοίχισης μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας, είναι ένας κύριος λόγος της ανεργίας των νέων. Οι νέοι που αποφοιτούν από τη τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν έχουν αποκτήσει τις εργασιακές και σε πολλές περιπτώσεις και τις κοινωνικές δεξιότητες. Οι δεξιότητες αυτές αφορούν την ευφυΐα, την ικανότητα επικοινωνίας, την επιθυμία και όρεξη για μάθηση, την πειθαρχία, την ενεργητικότητα, την υπευθυνότητα, το ενδιαφέρον για την εργασία κ.α. Το πρόβλημα των μειωμένων αυτών δεξιοτήτων που αποκτούν οι νέοι από το εκπαιδευτικό σύστημα, μπορεί να αντιμετωπιστεί με την παρακολούθηση εξατομικευμένων προγραμμάτων σπουδών και με την συμμετοχή των επιχειρηματικών φορέων στην οργάνωση των προγραμμάτων σπουδών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

«Τα συστήματα απασχόλησης που βασίζονται στο επάγγελμα πρέπει να παρέχουν εκπαίδευση εκτός της επιχείρησης και να υπάρχει οριζόντια κινητικότητα μεταξύ των επιχειρήσεων, ενώ τα συστήματα απασχόλησης που βασίζονται στην επιχείρηση πρέπει να παρέχουν εκπαίδευση εντός της επιχείρησης και να υπάρχει κάθετη κινητικότητα στο εσωτερικό της επιχείρησης⁶²».

2.7 Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας των νέων

Η ανεργία σε παγκόσμιο επίπεδο χρειάζεται να μειωθεί σημαντικά, ώστε να υπάρξει ενίσχυση του εισοδήματος και αύξηση της κατανάλωσης, για την καλύτερη ροή της οικονομίας. Οι πολιτικές που θα πρέπει να εφαρμόσουν οι χώρες για να βελτιωθεί ο δείκτης της απασχόλησης και να μειωθεί η ανεργία, προϋποθέτουν μια σειρά ενεργειών. Αρχικά, χρειάζεται να χαρτογραφηθεί αξιόπιστα ο χώρος της ανεργίας των νέων και αφετέρου, να διαγνωστούν οι ανάγκες των επιχειρήσεων και της οικονομίας γενικότερα. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρχει διάλογος για όλα τα θέματα, με τις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις, ώστε να βρεθεί ο κοινός τόπος για ανάληψη δράσεως. Βεβαίως, όλα αυτά θα πρέπει να ενταχθούν στα πλαίσια των προοπτικών και κατευθύνσεων της οικονομίας, τόσο της κάθε χώρας, όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Φυσικά, κάποιες χώρες χρειάζονται εντατικότερη προσπάθεια και μεγαλύτερη έμφαση για να επιτευχθεί αυτό. Ανάμεσα σ' αυτές τις χώρες που

---

⁶² Κατσιμάρδος, Π. & Μπούας, Κ. (2014). Η ενίσχυση της κινητικότητας ως στρατηγική επιλογή διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού. Ανακτήθηκε από: <http://www.inerp.gr/en/blog/130-enisxysis-kinitikotitas-stratigiki-epilogi.html>

χρειάζονται μεγαλύτερη σημασία για αρχικά περιορισμό και έπειτα μείωση της ανεργίας, ανήκει και η Ελλάδα. Στη συνέχεια, αναφέρονται μέτρα για την αντιμετώπιση αυτού του σημαντικού προβλήματος.

Για να ανατραπεί αυτή η εικόνα που προκάλεσε η οικονομική κρίση στις χώρες, θα χρειαστεί πολύς χρόνος. Γι' αυτό θεωρείται απαραίτητη η λήψη μέτρων που :

- να προωθούν την απασχόληση,
- να βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας,
- να παρέχουν την κατάλληλη κοινωνική προστασία,
- να προωθούν τον διάλογο στην αγορά εργασίας,
- να αναπτύσσουν τους ανθρώπινους πόρους ώστε να διασφαλίζεται ένα μόνιμο υψηλό επίπεδο απασχόλησης,
- να καταπολεμούν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τέτοια μέτρα μπορεί να είναι:

- Η απαλλαγή κατά τα πρώτα δύο έτη της πρόσληψης από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.
- Η πρακτική άσκηση των νέων σε επιχειρήσεις με ελάχιστη αμοιβή.
- Η θέσπιση ειδικής σύμβασης περιορισμένου χρόνου εργασίας και κατάρτισης.
- Η ενίσχυση της επιδότησης της απασχόλησης για προσλήψεις νέων ως 25 ετών.
- Η επιμόρφωση εργατικού δυναμικού, δηλαδή επαγγελματική εκπαίδευση των ανειδίκευτων εργατών και επανεκπαίδευση με επιδοτούμενα σεμινάρια αυτών που έχουν ειδικευτεί.
- Η παροχή κινήτρων στην νεολαία για δημιουργική εργασία⁶³.
- Η υποστήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας (ιδιαίτερα σήμερα ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι νέες καινοτόμες επιχειρήσεις, από την παντελής έλλειψη κεφαλαίων υψηλού ρίσκου ή τραπεζικού δανεισμού στα πρώτα στάδια εκκίνησης τους, με αποτέλεσμα να μην μπορέσουν ποτέ να δραστηριοποιηθούν στις διεθνείς αγορές⁶⁴.)

---

⁶³ **Είκοσι δράσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων.** (2013). Ανακτήθηκε από: <http://www.kathimerini.gr/24430/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/eikosi-draseis-gia-thn-antimetwpsish-ths-anergias-twn-newn>

⁶⁴ **Πλακονούρη, Α. & Τσίρης, Γ.** (2015). *Καινοτομία, Συνεργασίες και Μικρές Επιχειρήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Συμπερασματικά, η μετάθεση του κέντρου βάρους από τις λεγόμενες παθητικές παρεμβάσεις, όπως, η προστασία και η στήριξη των ανέργων, στις λεγόμενες ενεργητικές, όπως, η επιδότηση νέων θέσεων εργασίας, τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης κ.α., θα αποτελέσει τη λύση για μια πιο ευέλικτη διαχείριση του εργατικού δυναμικού, που θα επιτρέψει την καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας των νέων. Οι παθητικές παρεμβάσεις δεν λύνουν το πρόβλημα, αλλά και χωρίς τα συγκεκριμένα προγράμματα, το ποσοστό της ανεργίας θα ήταν τρεις ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο, όπως εκτιμάται από τους ερευνητές οικονομολόγους.

Αυτό που χρειάζονται οι χώρες με υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων, είναι μια πολιτική αλλαγή που θα εκφράσει τους νέους που ονειρεύονται να μείνουν στον τόπο τους, αλλά και αυτούς που έφυγαν και θέλουν να γυρίσουν πίσω, έτσι ώστε να φτιάξουν τη ζωή τους όπως τη θέλουν.

Γ. Κεφάλαιο τρίτο: NEETs - Ομάδα οικονομικά μη ενεργών ατόμων

Είναι γεγονός ότι οι νέοι, είναι το βασικό πλεονέκτημα των οικονομιών και των κοινωνιών μας. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, υπολογίζεται ότι 94 εκατομμύρια νέοι ηλικίας 15 έως 29 ετών βρίσκονται στην Ευρώπη, από τους οποίους πάνω από 60 εκατομμύρια είναι ηλικίας 15-24 ετών και πάνω από 33 εκατομμύρια είναι ηλικίας 25-29 ετών. Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι οι νέοι αποτελούν μία σημαντικότερη πηγή, από την οποία μπορεί να αντλεί εργατικό δυναμικό η κοινωνία.

Για να μετρηθεί η συμμετοχή στην αγορά εργασίας, συχνά, χρησιμοποιούνται δείκτες, όπως, τα ποσοστά απασχόλησης και τα ποσοστά ανεργίας, τα οποία δίνουν πληροφορίες για τα ποσοστά των ατόμων που εργάζονται ή είναι ενεργά και αναζητούν εργασία. Όμως, οι παραδοσιακοί δείκτες έχουν επικριθεί για το κατά πόσο προσεγγίζουν πραγματικά το ζήτημα της ανεργίας των νέων. Οι βασικές στατιστικές για την ανεργία και την απασχόληση, φαίνεται ότι δεν καταγράφουν επαρκώς το ζήτημα για τους νέους, καθώς όσοι είναι φοιτητές χαρακτηρίζονται εκτός του εργατικού δυναμικού. Επιπλέον, ενώ η ενσωμάτωση των νέων στην κοινωνία

παραδοσιακά θεωρείται ως η συνέχιση από την εκπαίδευση στην εργασία, αναγνωρίζεται τώρα ότι οι σύγχρονες μεταβάσεις των νέων τείνουν να είναι περίπλοκες, καθώς κινούνται συχνά εντός και εκτός τόσο από την εκπαίδευση όσο κι από την εργασία.

Συνεπώς, είναι επιθυμητό να προχωρήσουμε πέρα από τις προσεγγίσεις που βασίζονται σε μια απλή διχοτόμηση μεταξύ εργαζομένων και ανέργων και στη μελέτη εκείνων των ατόμων. Ερευνητές, εθνικές αρχές και διεθνείς οργανώσεις έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν εναλλακτικές έννοιες και δείκτες για νέους, οι οποίοι έχουν αποσυρθεί από την εργασία και την εκπαίδευση και είναι αναμφισβήτητα, σε υψηλό κίνδυνο μακροχρόνιας ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο αυτό, ο όρος NEET⁶⁵ (ο όρος αναφέρεται στους νέους ανθρώπους, που απέχουν από τις δομές απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης), χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο για να περιγράψει αυτούς τους νέους. Θεωρείται ως μία από τις πιο προβληματικές ομάδες όσον αφορά την ανεργία των νέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει χαρακτηρίσει αυτή την ηλικιακή ομάδα των ατόμων ως «χαμένη γενιά» και όχι άδικα, αφού οι πιθανότητες ενός νέου ατόμου να εισέλθει σε μακροχρόνια ανεργία χωρίς προοπτική σταθερής απασχόλησης, αυξάνονται καθημερινώς και μάλιστα με γρήγορους ρυθμούς.

Από τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι καθώς οι νέοι έχουν πληγεί στο μεγαλύτερο βαθμό κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, υπάρχει πλέον, η ξεκάθαρη ανάγκη για την ενσωμάτωσή τους στην αγορά εργασίας και στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η επιτυχής αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος είναι ένα ζήτημα, το οποίο αφορά τόσο την ικανοποίηση των προσδοκιών των νέων για μια καλύτερη ζωή, όσο και την αναγκαιότητα ενίσχυσης της ευημερίας των κοινωνιών⁶⁶.

3.1. Ορισμός του όρου NEETs και οι NEETs στην Ευρώπη

Οι μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών και ιδιαίτερα, η εκτεταμένη πολυεπίπεδη κρίση (οικονομική, κοινωνική, πολιτική) που

---

⁶⁵ not in employment education or training

⁶⁶ Mascherini, M., Salvatore L., Meierkord, A., & Jungblut, J.M. (2012). *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Belgium: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

βρίσκεται σε εξέλιξη, έχουν ως αποτέλεσμα, την πρόκληση σοβαρών επιπτώσεων στην ομαλή ένταξη των νέων στις νέες κοινωνικές συνθήκες που διαμορφώνονται.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήδη από το 2005, όταν δημοσιοποίησε το πλαίσιο παρακολούθησης της Στρατηγικής της Λισαβόνας, διαπίστωσε ότι το ποσοστό των μαθητών που εγκατέλειπαν το σχολείο είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό (άγγιζε το 16%) και γι' αυτό το λόγο, έθεσε ως στόχο τη μείωση του στο 10% μέχρι το 2010. Ωστόσο, τα στοιχεία καταγράφουν αυξητική πορεία στη συγκεκριμένη κατηγορία των νέων. Παράλληλα, πρέπει να αναφέρουμε ότι οι NEETs εγκαταλείποντας την εκπαίδευση, για διάφορους λόγους, οι οποίοι θα αναλυθούν ενδελεχώς, δεν εντάσσονται στην αγορά εργασίας αλλά ούτε και ακολουθούν κάποιο τομέα κατάρτισης. Είναι δηλαδή, μια κατηγορία «απόντων» που «δεν υπάρχουν πουθενά», δηλαδή δεν καταγράφονται σε κανένα πεδίο μέριμνας των θεσμών του Κοινωνικού Κράτους⁶⁷. Πιο συγκεκριμένα, από τον Απρίλιο του 2008, στο πλαίσιο συνεδρίασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους δείκτες και τους στατιστικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (SCIB), συζητήθηκε εκτενώς το ζήτημα της αποτύπωσης ενός φαινομένου, που αφορά τη διεύρυνση μιας κατηγορίας εφήβων, που διαρρέουν από το τυπικό σύστημα εκπαίδευσης και στη συνέχεια παραμένουν εκτός θεσμικού πλαισίου κατάρτισης και απασχόλησης. Ο όρος NEET⁶⁸ αποτελεί το ακρωνύμιο των λέξεων: Not in Education, Employment or Training, δηλαδή, εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης ή Κατάρτισης και αναφέρεται σε μία ιδιαίτερη κατηγορία νέων, που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 15 έως 24 ετών, και δε συμμετέχουν ούτε στην Εκπαίδευση, ούτε στην

---

⁶⁷ Παπαδάκης, Ν. & Σπυριδάκης, Μ. (2010). *Αγορά εργασίας, κατάρτιση, διά βίου μάθηση και απασχόληση*. Αθήνα: Σιδέρης, σελ. 227.

⁶⁸ Ο όρος NEET, επισήμως σε πολιτικό επίπεδο, εισήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο στα τέλη της δεκαετίας του 1990 (συγκεκριμένα το 1999), όταν δημιουργήθηκε η ανάγκη κατασκευής/συγκρότησης ενός δείκτη για τους νέους ηλικίας 16-18 ετών, που δεν μετείχαν ούτε στην εκπαίδευση, ούτε στην κατάρτιση αλλά ούτε και στην απασχόληση. Οι αλλαγές στο καθεστώς πολιτικής παροχών επιδομάτων ως προς τα άτομα που βρίσκονταν σε κατάσταση ανεργίας, είχε ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος της κατηγορίας των νέων ηλικίας από 16-18 ετών να μην έχει πρόσβαση σ' αυτού του είδους τις παροχές για άνεργα άτομα (Furlong, 2006, όπ. αναφ. στο Inui, 2009: 176' Furlong, 2007, όπ. αναφ. στο Eurofound, 2012: 19). Πολύ γρήγορα το φαινόμενο επεκτάθηκε και, πλέον, ο όρος NEET χρησιμοποιείται από τα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους εφήβους και τους νέους ηλικίας από 15 έως 24 ετών, που δεν μετέχουν ούτε στην εκπαίδευση, ούτε στην απασχόληση αλλά ούτε και στην κατάρτιση και η μέτρηση του φαινομένου βασίζεται στα εθνικά στατιστικά στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (Labour Force Survey) που διενεργείται σε κάθε χώρα (Eurofound, 2012' European Commission, 2008' European Commission, 2011c). Ωστόσο, ο ΟΟΣΑ διευρύνει την κατηγορία των NEETs σε ηλικιακό επίπεδο και τους κατατάσσει από 15 έως 29 ετών (OECD, 2012).

Απασχόληση αλλά ούτε και στην Κατάρτιση (NEETs-Young People Not in Education, Employment or Training)⁶⁹.

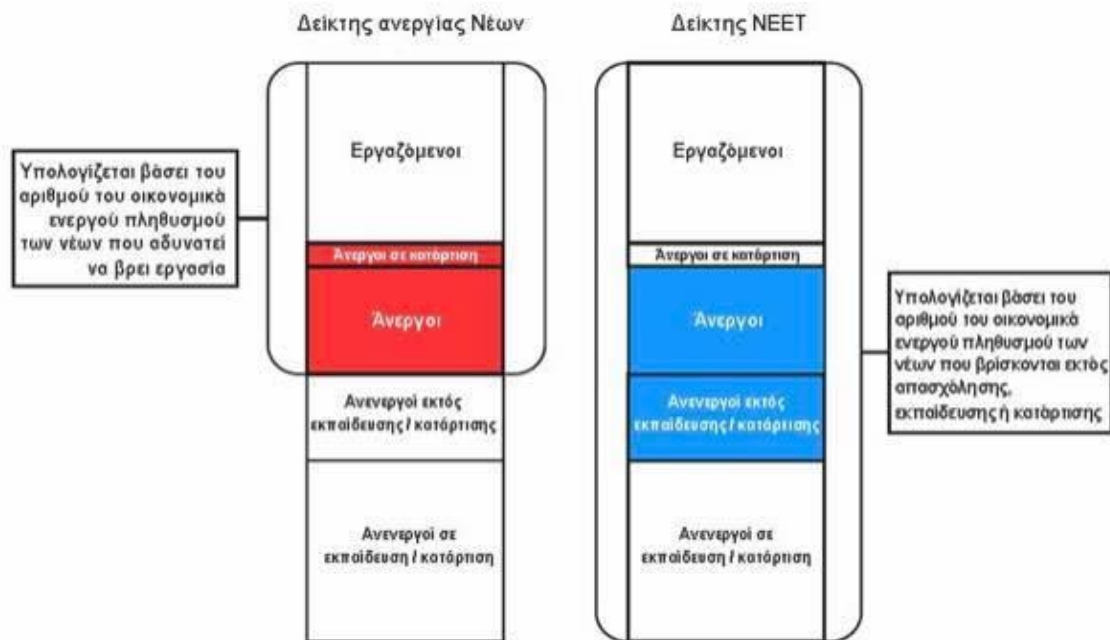
Αξίζει να σημειωθεί ότι η έννοια των NEETs και η ανεργία των νέων αν και συναφείς έννοιες, έχουν μεταξύ τους σημαντικές διαφορές. Αρχικά, πρέπει να αναφερθεί ότι το ποσοστό της ανεργίας, υπολογίζει τα άτομα που βρίσκονται εκτός εργασίας, αλλά επιθυμούν να εργαστούν και αναζητούν δουλειά μέσα στον τελευταίο μήνα και παράλληλα, είναι σε θέση να ξεκινήσουν να εργάζονται μέσα στις επόμενες δύο εβδομάδες. Καταγράφεται, έτσι, το μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, οι οποίοι δεν μπορούν να βρουν δουλειά. Αντίθετα, ο ορισμός των NEETs καταγράφει όλα τα νεαρά άτομα που δε βρίσκονται ούτε σε απασχόληση, ούτε σε εκπαίδευση ή σε κατάρτιση. Καταγράφεται, έτσι, το μέρος του πληθυσμού όλων των νέων που εξήλθαν από την αγορά εργασίας και την εκπαίδευση, δηλαδή των μη ενεργών νέων, ως προς την απασχόληση, την εκπαίδευση ή την κατάρτιση. Ο συνδυασμός χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου και μεγάλου χρονικού διαστήματος μακριά από την απασχόληση, δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο την ένταξη στην αγορά εργασίας.

Ο δείκτης μέτρησης υπολογίζεται χρησιμοποιώντας την ακόλουθη εξίσωση:

$$\text{NEET\%} = \frac{\text{άτομα που δεν εκπαιδεύονται, δεν εργάζονται και δεν καταρτίζονται}}{\text{Σύνολο πληθυσμού νέων ατόμων}}$$

⁶⁹**Eurostat.** (2012). News release, Unemployment. Ανακτήθηκε από: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/news-releases>

Διαφορές μεταξύ του ποσοστού ανεργίας των νέων και του ποσοστού NEET

Πηγή: Eurofound⁷⁰

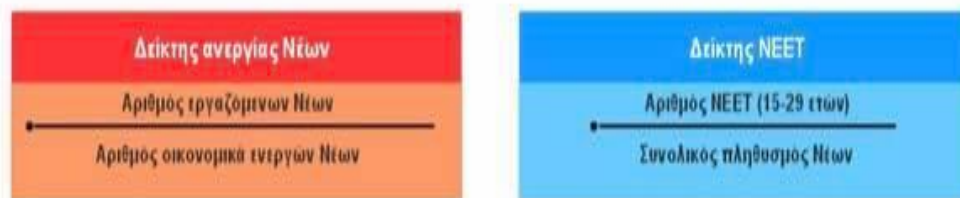
Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι ενώ το ποσοστό ανεργίας των νέων αναφέρεται μόνο στα οικονομικά ενεργά μέλη του πληθυσμού που δεν κατάφεραν να βρουν δουλειά, το ποσοστό NEET αναφέρεται στο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού των νέων που δεν απασχολούνται επί του παρόντος ούτε στην απασχόληση, ούτε στην εκπαίδευση, ούτε στην κατάρτιση.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο αριθμός των νέων που είναι NEET στην Ευρώπη (7.469.100 άτομα ηλικίας 15-24 ετών στο Λονδίνο το 2011) είναι υψηλότερος από τον αριθμό των ανέργων (5.264.800), αλλά το ποσοστό NEET (12,9%) είναι χαμηλότερο από το ποσοστό ανεργίας των νέων (21,3%). Ο παρονομαστής των δύο ποσοστών είναι διαφορετικός, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα. Στον δείκτη ανεργίας των νέων, ο παρονομαστής αποτελείται μόνο από εκείνους που είναι οικονομικά δραστήριοι (24.711.200 ηλικίας 15-24 ετών), ενώ ο παρονομαστής του πληθυσμού NEET αποτελείται από το συνολικό πληθυσμό των νέων (57.862.300). Εφόσον οι παρονομαστές των δύο ποσοστών είναι διαφορετικοί, τα ποσοστά δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα. Για τους νεότερους (άτομα ηλικίας 15-19 ετών), οι οποίοι

⁷⁰ Mascherini, M., Salvatore L., Meierkord, A., & Jungblut, J.M. (2012). *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Belgium: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

είναι πολύ πιθανότερο να είναι στην εκπαίδευση πλήρους φοίτησης, η διαφορά μεταξύ του ποσοστού NEET και του ποσοστού ανεργίας είναι ακόμη μεγαλύτερη.

Ποσοστό ανεργίας των νέων και ποσοστό NEET - διαφορετικοί παρονομαστές

Σε κάποιες Ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιούνται άλλοι όροι, για την περιγραφή του ίδιου φαινομένου, όπως «απόντες», «quitters», «escapists», «settlers» και «rebels», δηλαδή ηττοπαθείς, δραπέτες (αποδρώντες ακριβέστερα), νέους ανθρώπους που (υποτίθεται) επιλέγουν μία ζωή δίχως απαιτήσεις (όπως περιφραστικά αποδίδεται σε αυτή την περίπτωση η ιδιότητα του «settler») και επαναστάτες. Οι παραπάνω είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς που αποδίδονται στο ψυχολογικό και συμπεριφορικό προφίλ αυτών των νέων, ως εξής:

- **Angry young rebels** (εξαγριωμένοι νέοι επαναστάτες): Αντιδρούν εχθρικά απέναντι στο σύστημα και στην εξουσία και κατά συνέπεια, προς τους εκπαιδευτικούς. Ως μαθητές είναι νευρικοί και το εκπαιδευτικό τους επίπεδο είναι από χαμηλό έως μέτριο.
- **Quitters** (ηττοπαθείς): πιστεύουν ότι παρότι έχουν προσπαθήσει έχουν αποτύχει. Οι ικανότητές τους κυμαίνονται σε χαμηλά έως μέτρια επίπεδα, ενώ οι διακυμάνσεις στη συμπεριφορά τους χαρακτηρίζονται από εχθρότητα έως παθητικότητα.
- **Rebels without a cause** (επαναστάτες χωρίς αιτία): Η συγκεκριμένη ομάδα, εν δυνάμει NEETs είναι άτομα που χαρακτηρίζονται από ανυπομονησία να ξεκινήσουν τη δική τους πορεία στην αγορά εργασίας. Θεωρούν ότι η προσωπικότητά τους είναι το κλειδί της επιτυχίας τους και έχουν μέτριες έως υψηλές ικανότητες. Παρόλο που θεωρούν το σχολείο βαρετό, δεν είναι επιθετικοί προς τους καθηγητές.
- **Cooldudes** («άνετοι νάρκισσοι»): Η ομάδα αυτή θεωρεί σημαντικότερο όλων τη διασκέδαση και τις απολαύσεις και αυτό επιθυμούν και από τη σχολική τους ζωή.

Έχουν υψηλές ή μέτριες ικανότητες αλλά χαμηλές σχολικές επιδόσεις. Δεν είναι εχθρικοί με άλλα άτομα. Οι εκπαιδευτικοί τους χαρακτηρίζουν ως «τεμπέληδες».

- **Hedgers** («νέοι που προσπαθούν να εξασφαλιστούν»): Είναι δυσαρεστημένοι με το εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά παραμένουν στο σχολείο έως ότου πάρουν το απολυτήριο. Διαθέτουν χαμηλές έως μέτριες ικανότητες. Σε γενικές γραμμές εμφανίζουν αρνητισμό προς το «σύστημα».
- **Settlers** («έποικοι»): Τα άτομα αυτά τα χαρακτηρίζει η απογοήτευση, είναι παθητικά, αλλά πηγαίνουν στο σχολείο. Το επίπεδο των ικανοτήτων τους είναι χαμηλό έως μέτριο και έχουν επιλέξει μία ζωή δίχως πολλές απαιτήσεις. Η κατηγορία αυτή βρίσκεται μεταξύ των “cooldudes” και “quitters”.
- **Escapists** (δραπέτες): Ονειρεύονται να δραπετεύσουν. Έχουν χαμηλές ικανότητες και έχουν ήδη αποχωρήσει από το εκπαιδευτικό σύστημα.
- **Strugglers** (αγωνιστές): Προσπαθούν με οτιδήποτε ασχοληθούν να κάνουν το καλύτερο που μπορούν. Δεν έχουν ρεαλιστικές φιλοδοξίες, αλλά αυτό δεν τους ωθεί να τα παρατήσουν. Ενώ διαθέτουν χαμηλές ικανότητες, είναι αισιόδοξοι και πρόθυμοι να συνεχίσουν⁷¹.

Σε αντίθεση, με τις παραπάνω περιγραφές για τους NEETs, που σε γενικές γραμμές τους χαρακτηρίζουν ως μία γενιά παθητικών νέων με χαμηλού επιπέδου ικανότητες και συμπεριφορικά προβλήματα, δίχως όνειρα και φιλοδοξίες, αυτή η «αποχή» των νέων από τους βασικούς θεσμούς ενός κράτους, δηλαδή των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης, δε συνιστά τις περισσότερες φορές προσωπική τους επιλογή αλλά αποτέλεσμα αδυναμίας και αποτυχίας του κυρίαρχου συστήματος αξιών να συγκρατήσει, να εμπνεύσει και να νοηματοδοτήσει την κοινωνική τους διαδρομή, οδηγώντας τους στο κοινωνικό περιθώριο, δίπλα στις άλλες ομάδες των κοινωνικά αποκλεισμένων, που οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές ανισότητες δημιουργούν διαχρονικά σε καθημερινή βάση.

---

⁷¹Eason, G. (2007). Needs are an unknown quantity. Ανακτήθηκε από: http://news.bbc.co.uk/2/mobile/uk_news/education/7079780.stm#sa-link_location=more-story-4&intlink_from_url=https%3A%2F%2Fwww.bbc.com%2Fnews%2F10524288&intlink_ts=1558440785395&story_slot=1-sa

Σύμφωνα με μελέτη του Eurofound⁷², οι NEETs στην Ευρώπη εμφανίζουν εξαιρετικά μεγάλη ετερογένεια και συνιστούν έναν ιδιαίτερο ανομοιογενή πληθυσμό με πολλές υποομάδες (ευάλωτες ή μη) με διαφορετικά δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά και ανάγκες. Πέντε κύριες υποομάδες στον πληθυσμό του NEET μπορούν να αναγνωριστούν:

- **the conventionally unemployed**, οι συμβατικά άνεργοι, η μεγαλύτερη ομάδα, η οποία μπορεί να υποδιαιρεθεί σε μακροχρόνια και βραχυχρόνια άνεργους.
- **the unavailable**, οι μη διαθέσιμοι, περιλαμβάνει νέους φορείς φροντίδας, νέοι άνθρωποι με οικογενειακές ευθύνες και νέους ανθρώπους που είναι άρρωστοι ή άτομα με ειδικές ανάγκες.
- **the disengaged**, οι μη δεσμευμένοι: οι νέοι άνθρωποι που δεν αναζητούν εργασία ή εκπαίδευση και δεν περιορίζονται από το κάνουν άλλες υποχρεώσεις ή από κάποιες άλλες αδυναμίες. Περιλαμβάνονται επίσης, και άλλοι νέοι άνθρωποι οι οποίοι ασκούν επικίνδυνο και αντικοινωνικό τρόπο ζωής.
- **the opportunity-seekers**, αυτοί που αναζητούν την ευκαιρία: νέοι άνθρωποι, οι οποίοι αναζητούν ενεργά εργασία ή την εκπαίδευση, αλλά αποδέχονται μόνο τις ευκαιρίες αυτές που θεωρούν ότι ανταποκρίνονται στις δεξιότητές τους.
- **the voluntary NEETs**, οι εθελοντές NEETs: οι νέοι, οι οποίοι ταξιδεύουν και ασχολούνται με άλλες δραστηριότητες, όπως η τέχνη, η μουσική και η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση.

---

⁷² Mascherini, M., Salvatore L., Meierkord, A., & Jungblut, J.M. (2012). *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Belgium: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

Η ετερογένεια του πληθυσμού NEET

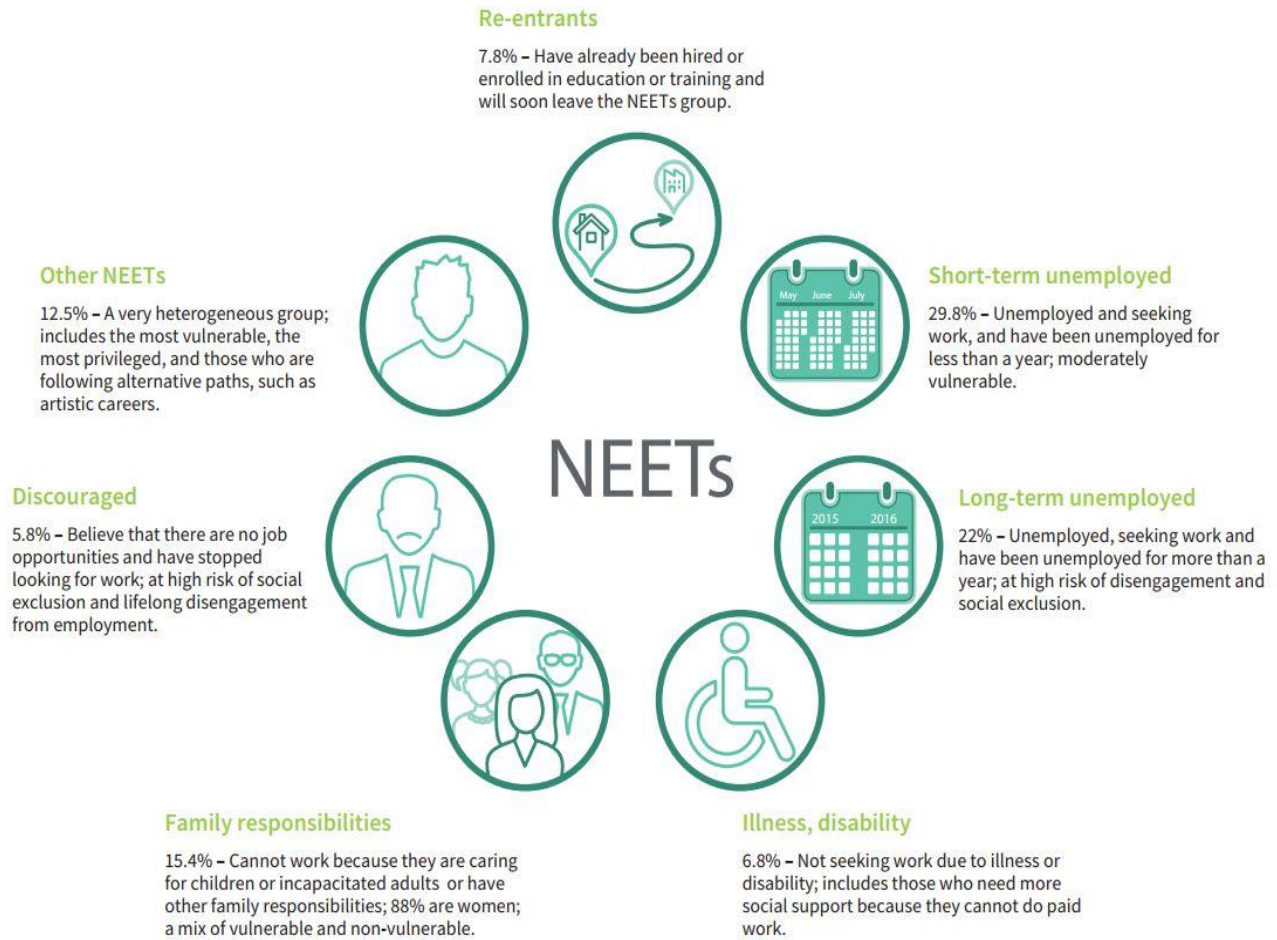
Εκτός από τις βασικές υποομάδες που αναφέρθηκαν παραπάνω, υπάρχουν και κάποιες κατηγορίες του πληθυσμού που διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο να βρεθούν σ' αυτή την κατηγορία κοινωνικής ευπάθειας:

α) τα άτομα με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, έχουν τρεις φορές περισσότερες πιθανότητες από άλλους νέους που έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, να γίνουν NEETs,

β) οι νέοι, που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο, της τάξεως του 70%, να γίνουν NEETs, εν συγκρίσει με τους γηγενείς,

γ) τα νεαρά άτομα, τα οποία αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας ή είναι άτομα με αναπηρία έχουν 40% περισσότερες πιθανότητες να συμπεριληφθούν στους NEETs απ' ότι τα άτομα με καλή σωματική και ψυχολογική κατάσταση και

δ) νέοι με βεβαρημένο οικογενειακό υπόβαθρο (οικονομικά προβλήματα, προβλήματα ανεργίας, οικογενειακά προβλήματα).

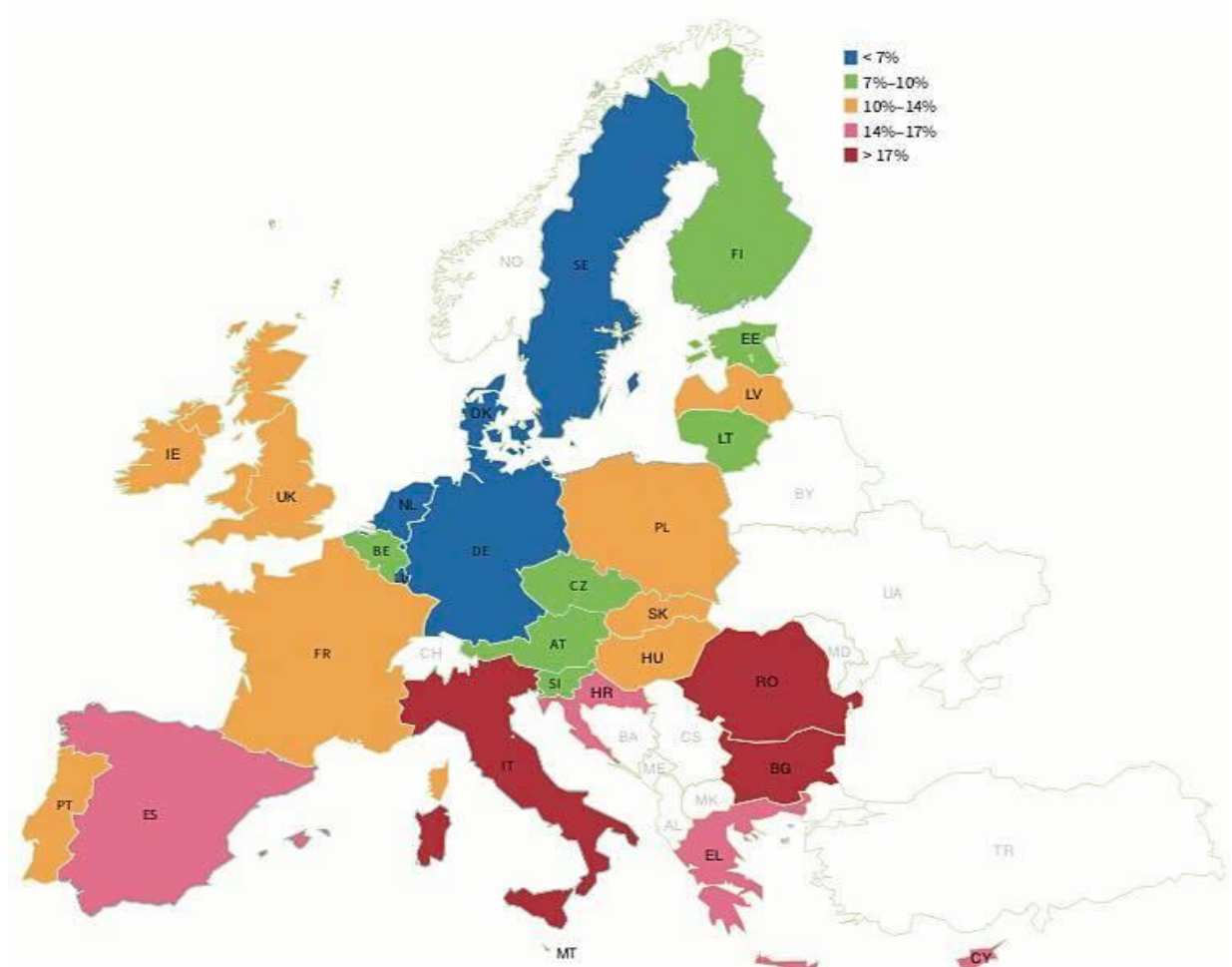

Πηγή: Eurofound, 10/2017⁷³

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ποιος ανήκει στην ομάδα NEET, έτσι ώστε τα μέτρα πολιτικής να καλύπτουν τις ειδικές ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας βάσει των χαρακτηριστικών της.

⁷³ **Who are the NEETs Graph.** (2017, 3 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από: <http://www.mynewsdesk.com/uk/eurofound/images/who-are-the-neets-graph-1068449>

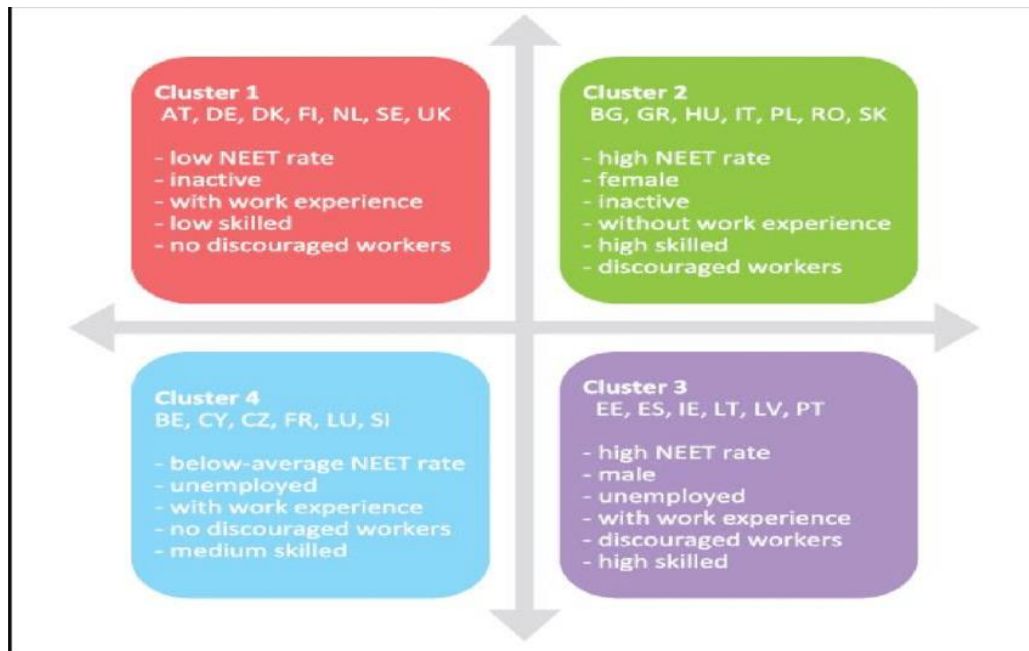
Σχήμα : Ποσοστό των NEETs-ΕΕ,2016

Πηγή⁷⁴

Με βάση το βαθμό ομοιότητας, ως προς το μέγεθος του πληθυσμού των NEETs και τα χαρακτηριστικά τους (κοινωνική κατάσταση, εργασιακή προϋπηρεσία, φύλο, εκπαιδευτικό επίπεδο κ.λπ.), οι ευρωπαϊκές χώρες κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις διαφορετικές ομάδες (clusters).

⁷⁴ Mascherini, M., Ledermaier, S., Vacas-Soriano, C. & Jacobs, L. (2017). *Long-term unemployed youth: Characteristics and policy responses*. Luxembourg: Eurofound.

Cluster 1: Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει τις ηπειρωτικές και σκανδιναβικές χώρες: Αυστρία, Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Κάτω Χώρες, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Αποτελείται από νεοφιλελεύθερες χώρες που εφαρμόζουν ευέλικτες πολιτικές και έχουν διπλό εκπαιδευτικό σύστημα. Οι παραπάνω χώρες, εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν χαμηλά ποσοστά NEETs. Το ποσοστό των γυναικών NEETs βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ στα περισσότερα απ' αυτά τα κράτη-μέλη, η πλειοψηφία των ατόμων NEETs είναι ανενεργή. Όμως, αν και οι συγκεκριμένοι NEETs είναι ανενεργοί, διαθέτουν προηγούμενη εργασιακή εμπειρία, ενώ το ποσοστό των απογοητευμένων εργαζόμενων είναι πολύ χαμηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε. Επιπλέον, η πλειοψηφία των NEETs, της εν λόγω ομάδας, έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (υψηλότερο από το μέσο όρο της Ε.Ε.), ενώ το ποσοστό των NEETs με τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό επίπεδο βρίσκεται πολύ πιο χαμηλά από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε.⁷⁵ Τέλος, τα χαμηλά ποσοστά των αποθαρρυσμένων εργαζόμενων εξηγούν ότι, η επιλογή ενός ατόμου να απέχει από την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση είναι «εκούσια», με την έννοια της ανάληψης οικογενειακών υποχρεώσεων ή της απόφασης να ακολουθήσει εναλλακτικές διαδρομές και όχι ως

⁷⁵ Mascherini, M., Salvatore L., Meierkord, A., & Jungblut, J.M. (2012). *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Belgium: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

συνέπεια της δυσκολίας ένταξης του στην αγορά εργασίας και κατ' επέκταση του αποκλεισμού του απ' αυτή.

Cluster 2: Η δεύτερη ομάδα αποτελείται από κράτη-μέλη της Μεσογείου και της Ανατολικής Ευρώπης και ανήκει στην κατηγορία με τα υψηλότερα ποσοστά NEETs στην Ε.Ε. Συγκεκριμένα, πρόκειται για την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Βουλγαρία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, και την Πολωνία. Και σ' αυτό το cluster, η πλειοψηφία των NEETs είναι ανενεργή και τα ποσοστά των γυναικών NEETs εμφανίζονται υψηλότερα από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷⁶. Ωστόσο, παρ' όλο που και σ' αυτή την ομάδα η πλειονότητα των ατόμων NEETs είναι ανενεργή όπως και στην πρώτη ομάδα, διαφέρει ως προς τα χαρακτηριστικά της. Στα περισσότερα κράτη-μέλη, οι NEETs δε διαθέτουν εργασιακή προπαιρέση ή ο μέσος όρος αυτής είναι πολύ χαμηλότερος από τον αντίστοιχο της Ε.Ε. Συν τοις άλλοις, το ποσοστό των απογοητευμένων εργαζόμενων είναι υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των NEETs που συγκαταλέγεται στο δεύτερο cluster, στην πλειοψηφία τους τα άτομα διαθέτουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ξεπερνά πολύ τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε.⁷⁷. Από την προαναφερθείσα περιγραφή των NEETs της δεύτερης ομάδας με βάση τα χαρακτηριστικά τους, δηλαδή τα υψηλά ποσοστά NEETs σε συνδυασμό με την έλλειψη εργασιακής εμπειρίας και το τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό επίπεδο, καθώς και τα υψηλά ποσοστά απογοητευμένων εργαζόμενων, προκύπτει ότι στα συγκεκριμένα κράτη-μέλη της Ε.Ε. οι μεταβάσεις των νέων από τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην αγορά εργασίας, παρουσιάζουν δυσλειτουργικά προβλήματα και εμπόδια με απόρροια την ακούσια απεμπλοκή των νέων από τα προαναφερθέντα και την ακούσια κατάληξή τους στην κατηγορία των NEETs.

Cluster 3: Στο τρίτο cluster των NEETs περιλαμβάνονται οι: Ιρλανδία, Εσθονία, Λιθουανία, Λετονία, Πορτογαλία και Ισπανία. Βάσει των ευρημάτων της μελέτης του Eurofound (2012) τα συγκεκριμένα κράτη-μέλη έχουν υποστεί σοβαρά πλήγματα από την έναρξη της οικονομικής ύφεσης, με πρώτο και κύριο τα διπλάσια και τριπλάσια ποσοστά της ανεργίας των νέων από την έναρξη της οικονομικής κρίσης και έπειτα. Σε αντίθεση, με τις δύο προηγούμενες ομάδες, στην πλειοψηφία τους οι NEETs της

---

⁷⁶ ibid

⁷⁷ ibid

τρίτης ομάδας είναι άνεργοι και άνδρες. Στις περισσότερες από τις προαναφερθείσες χώρες τα ποσοστά των NEETs είναι υψηλότερα από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷⁸. Εν προκειμένω, το ποσοστό των NEETs που διαθέτουν προηγούμενη εργασιακή εμπειρία αλλά και τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό επίπεδο, ξεπερνά τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε. Εντούτοις, υψηλότερο είναι και το ποσοστό των απογοητευμένων εργαζόμενων, εν συγκρίσει με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο⁷⁹. Από την περιγραφή των χαρακτηριστικών των NEETs του τρίτου cluster, καθώς και από την αύξηση των ποσοστών νεανικής ανεργίας των προαναφερθεισών χωρών, προκύπτει ότι τα ποσοστά των NEETs εξαρτώνται από την αύξηση των ποσοστών της ανεργίας των νέων, που επέφερε η παρατεταμένη οικονομική ύφεση. Το υψηλό ποσοστό NEETs με τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό επίπεδο, αποτελεί έναν δείκτη για τη δυσλειτουργική μετάβαση των νέων από την εκπαίδευση στη σφαίρα της εργασίας. Ωστόσο, λόγω του ότι η πλειοψηφία αυτών των νέων έχουν εργασιακή προυπηρεσία και είναι άνδρες, είναι πολύ πιθανό να κατέληξαν NEETs εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, η οποία έπληξε το συνολικό πληθυσμό των νέων ανεξαρτήτως του μορφωτικού τους επιπέδου.

Cluster 4: Η τέταρτη ομάδα NEETs στην Ε.Ε. παρουσιάζει μεγαλύτερη ετερογένεια εν συγκρίσει με τις υπόλοιπες τρεις ομάδες. Σ' αυτή συγκαταλέγονται η Κύπρος, το Βέλγιο, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, η Τσέχικη Δημοκρατία και η Σλοβενία. Το ποσοστό των NEETs είναι πιο χαμηλό από τα προηγούμενα clusters και στην πλειοψηφία τους είναι γυναίκες. Παρ' όλο που στις περισσότερες χώρες οι NEETs είναι άνεργοι, το ποσοστό των νέων με προηγούμενη εργασιακή εμπειρία υπερβαίνει τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο. Από την άλλη πλευρά, τα ποσοστά των απογοητευμένων εργαζόμενων εμφανίζουν πτωτική τάση και βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο της Ε.Ε., ενώ το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της τέταρτης ομάδας κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα (κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο). Αν και το τέταρτο cluster χαρακτηρίζεται από μεγάλη ετερογένεια, από τα παραπάνω διαφαίνεται ότι η αύξηση των ποσοστών της ανεργίας των νέων λόγω της οικονομικής κρίσης επηρεάζει την αύξηση των ποσοστών του πληθυσμού των NEETs στα κράτη-μέλη που συνθέτουν την τέταρτη ομάδα. Από τα χαμηλά ποσοστά τόσο των NEETs, όσο και των απογοητευμένων εργαζόμενων, προκύπτει ότι η

---

⁷⁸ *ibid*

⁷⁹ *ibid*

κατάσταση αναφορικά με τους NEETs βρίσκεται σε καλύτερα επίπεδα απ' ό τι οι NEETs της τρίτης ομάδας. Κατά πάσα πιθανότητα, επειδή η οικονομική ύφεση δεν έπληξε σε μεγάλο βαθμό τις χώρες που περιλαμβάνονται στο τέταρτο cluster⁸⁰.

Σε κάθε περίπτωση, οι NEETs συνιστούν μια ευπαθή κοινωνική ομάδα «νέου τύπου», η οποία αναδύθηκε μέσα από τις κοινωνικές παθογένειες και την κάμψη του κοινωνικού κράτους και προστέθηκε δίπλα στις παραδοσιακές ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Στη νέα αυτή κατηγορία κοινωνικής ευπάθειας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έδωσε και συνεχίζει να δίνει μεγάλη έμφαση, καθώς αναδεικνύεται, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, ότι εμφανίζεται μια αυξητική τάση των αριθμών των νέων που εντάσσονται σε αυτή. Βεβαίως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη στάση «αποχής» δεν αποτελεί μια προσωπική «επιλογή». Αντίθετα, η κατάσταση παραμονής των νέων αυτών εκτός θεσμών ερμηνεύεται ως αδυναμία και αποτυχία του κυρίαρχου συστήματος αξιών να συγκρατήσει, να εμπνεύσει και να νοηματοδοτήσει την κοινωνική τους διαδρομή. Αναμφίβολα, η ευπαθής αυτή κοινωνική ομάδα αποτελεί την πλέον κατάλληλη «πρώτη ύλη» για την απώθηση της σε ένα σύγχρονο κοινωνικό περιθώριο, μεταξύ των άλλων κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων, που οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές ανισότητες δημιουργούν, εξαιτίας και της οικονομικής κρίσης, σε «καθημερινή» πλέον κλίμακα.

Η διαδικασία πλήρους ενσωμάτωσης των νέων αυτών στην κοινωνία των ενηλίκων φαίνεται να είναι μέρος ενός «μακροχρόνιου ταξιδιού», που αρχίζει πολύ πριν φύγουν οι νέοι από το σχολείο και δεν τελειώνει, οπωσδήποτε, με την πρώτη είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Βέβαια, η διαδικασία μετακίνησης από την αρχική εκπαίδευση στην εργασία, η αρχική δηλαδή μετάβαση, είναι μόνο μία από τις πολλές που ίσως χρειαστεί να κάνουν οι νέοι στη διάρκεια της ενεργούς ζωής τους. Είναι, όμως, ιδιαίτερα σημαντική, επειδή μπορεί να επηρεάσει καταλυτικά το εύρος των ευκαιριών των νέων για εργασία, εκπαίδευση και κατάρτιση σε όλη την υπόλοιπη ζωή τους⁸¹. Η συζήτηση για τη μετάβαση των νέων από το σχολείο στην εργασία, έχει αφετηρία τη δεκαετία του 1970. Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε την εποχή αυτή, είχε ως

---

⁸⁰ Mascherini, M., Salvatore L., Meierkord, A., & Jungblut, J.M. (2012). *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Belgium: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

⁸¹ OECD. (1998): *The maticReview: The transition from education to workinglife*. Paris: Interimcomparative report, p.8.

αποτέλεσμα τη μείωση του ρυθμού αύξησης της απασχόλησης και συνακόλουθα, την αύξηση της ανεργίας, η οποία διατηρείται έκτοτε σε υψηλά επίπεδα. Η κατάσταση αυτή έπληξε και πλήττει περισσότερο συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, δηλαδή τις ομάδες που χαρακτηρίζονται ως οι πιο ευάλωτες. Ωστόσο, οι δυσκολίες στην επαγγελματική ένταξη των νέων δεν περιορίζονται μόνο στην εύρεση εργασίας. Εκτός από την ανεργία οι νέοι άνθρωποι βρίσκονται αντιμέτωποι και με δομικές αλλαγές που έγιναν στο σύστημα απασχόλησης, όπως η επέκταση των διαφόρων μορφών «προσωρινής εργασίας» και η «μερική απασχόληση», αλλαγές οι οποίες δεν εγγυώνται «ποιότητα» στην επαγγελματική τους ένταξη⁸². Ο προβληματισμός για τη μετάβαση των νέων από το σχολείο στην εργασία, σύντομα βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος διάφορων εκπαιδευτικών φορέων αλλά και διεθνών οργανισμών που ασχολούνται με θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής. Ο προβληματισμός εστιάστηκε, αρχικά, στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και στην αποτελεσματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Προς την επίτευξη αυτού του στόχου, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθίσταται σαφές, ότι οι νέοι χρειάζεται να αποκτήσουν τα κατάλληλα εφόδια που θα τους εξασφαλίσουν απασχόληση, όσο το δυνατόν πιο σύντομα μετά την αποφοίτησή τους, αλλά και θα τους βοηθήσουν, μακροπρόθεσμα, να αποφύγουν την εξαίρεσή τους για μεγάλο διάστημα από την αγορά εργασίας, να αντιμετωπίσουν τις απρόβλεπτες αλλαγές της και να γίνουν αποδοτικοί «μαθητές» σε όλη την ενεργό ζωή τους. Αυτοί πρέπει να θεωρούνται και οι στόχοι της σχετικής με τη «μετάβαση» εκπαιδευτικής πολιτικής, για την εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων και κατ' επέκταση του φαινομένου των NEETs τόσο σε Ευρωπαϊκό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Διότι το φαινόμενο-πρόβλημα των NEETs, όπως είναι φυσικό, δεν περιορίζεται μόνο στις χώρες της Ε.Ε. Είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Ιαπωνίας όπου τα ποσοστά τους είναι αρκετά υψηλά (υπολογίζεται ότι ξεπερνούν τις 600.000).

► Η ομάδα των NEETs στην ΕΕ τα τρία τελευταία χρόνια

Μεταξύ των ηλικιών 15 και 29 ετών, σημαντική μεταστροφή από τον κόσμο της εκπαίδευσης στον κόσμο της απασχόλησης, συμβαίνει στη ζωή των νέων ενηλίκων. Ενώ η μεγάλη πλειοψηφία των ατόμων ηλικίας 15-19 ετών το 2016 ήταν στην

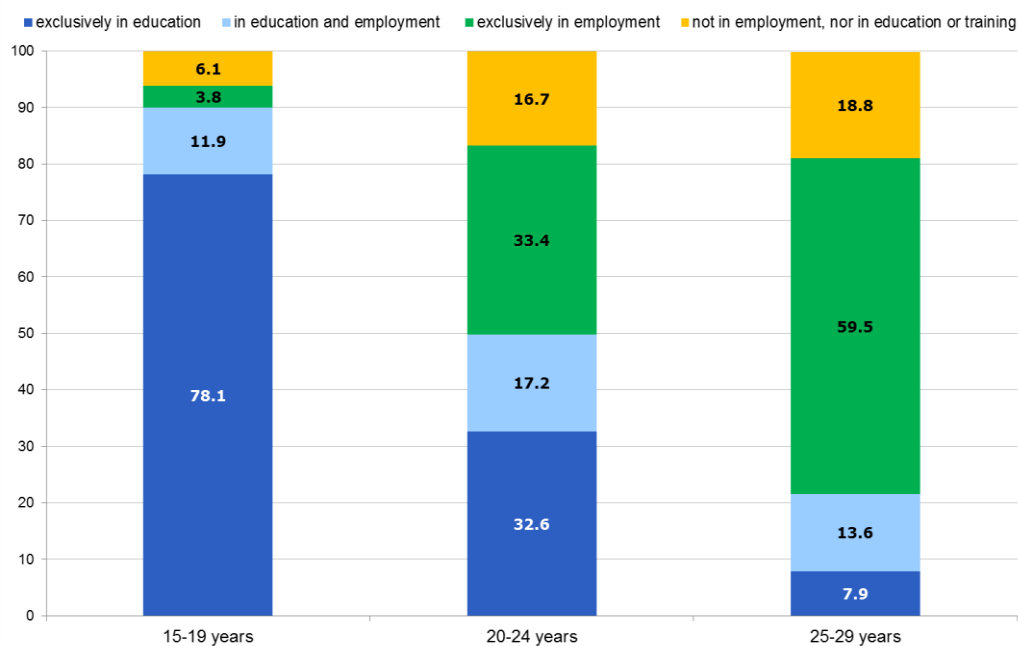
---

⁸² Smyth, E., Gangl, M., Raffe, D., Hannan, D., McCoy, S. (2001): *A Comparative Analysis of Transitions from Education to Work in Europe (CATEWE): Final Report*. Dublin: ESRI.

εκπαίδευση, το αντίθετο ισχύει για όσους είναι ηλικίας 25-29 ετών. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν στην απασχόληση. Στο μεταξύ, οι νέοι ηλικίας 20-24 ετών ήταν, σχετικά, ομοιόμορφα κατανεμημένοι μεταξύ της εκπαίδευσης και της απασχόλησης.

Επιπλέον, το ποσοστό των νέων που δεν συμμετέχουν ούτε στην απασχόληση, ούτε στην εκπαίδευση, ούτε στην κατάρτιση (NEET), αυξάνεται σημαντικά με την ηλικία. Το ποσοστό NEET, το οποίο ανερχόταν στο 6,1% για την ηλικιακή ομάδα 15-19 το 2016, τριπλασιάστηκε στο 18,8% για τα άτομα ηλικίας 25-29 ετών. Η ανάλυση της σύνθεσης του πληθυσμού NEET με την πάροδο του χρόνου αποκαλύπτει ότι τα υψηλότερα επίπεδα αυτής της ομάδας που καταγράφηκαν το 2016, προκλήθηκαν από την αύξηση των μακροχρόνια ανέργων. Ενώ τα ποσοστά των NEETs στη βραχυπρόθεσμη ανεργία μειώθηκαν από 3,3% το 2008 σε 3% το 2016, το ποσοστό εκείνων που ήταν αντίστοιχα μακροχρόνια άνεργοι ή αποθαρρυνθέντες εργαζόμενοι αυξήθηκε από 1,4% και 0,5% το 2008 σε 2,3% και 0,7 % αντίστοιχα το 2016⁸³.

Education and employment patterns of young people in the EU, by 5-year age groups, 2016 (%)

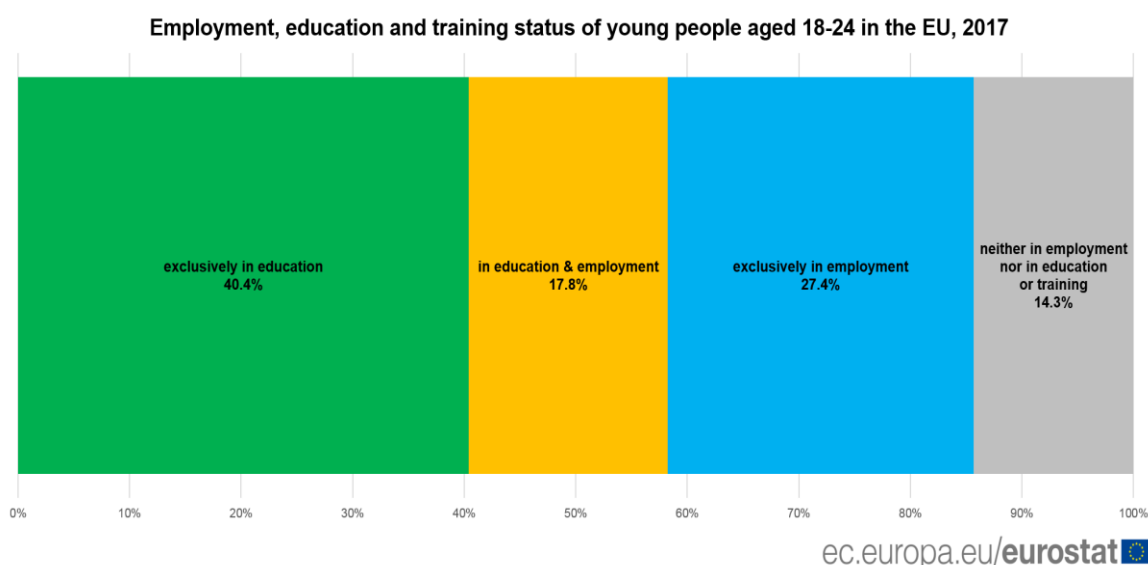
ec.europa.eu/eurostat

Πηγή⁸⁴

⁸³ Massimiliano, M. (2018, April 17). Long-term unemployed youth: The legacy of the crisis. Ανακτήθηκε από: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/blog/long-term-unemployed-youth-the-legacy-of-the-crisis>

⁸⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170811-1>

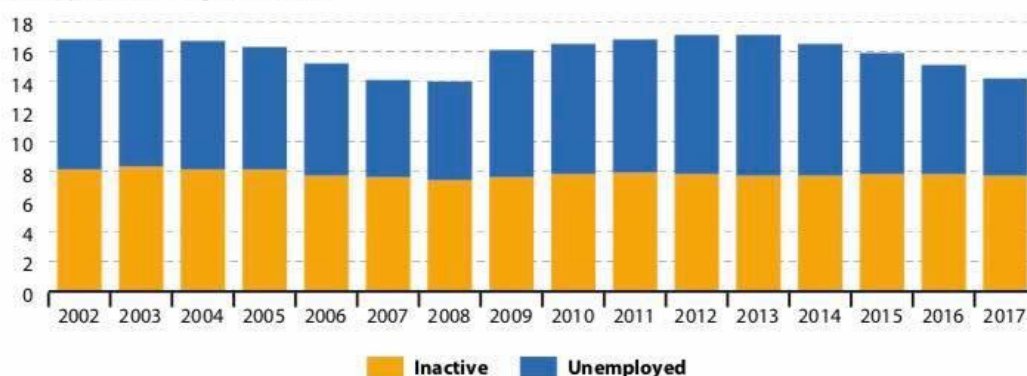
Περισσότεροι από 38 εκατομμύρια άνθρωποι ηλικίας 18-24 ετών ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η συντριπτική πλειονότητα αυτών των νέων είναι στην εκπαίδευση ή στην κατάρτιση και / ή στην απασχόληση. Το 2017, το 40,4% των ατόμων ηλικίας 18-24 απάντησε ότι ήταν στην εκπαίδευση, το 27,4% δήλωσε ότι απασχολούνταν και το 17,8% ότι ήταν σε ένα συνδυασμό εκπαίδευσης και απασχόλησης. Αυτό σημαίνει ότι το έτος 2017, το 14,3% των νέων ηλικίας 18-24 ετών στην ΕΕ ήταν NEET, που σημαίνει ότι δεν συμμετείχαν ούτε στην απασχόληση ούτε στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση.

Από το 2012, στην ΕΕ, το ποσοστό των νέων ηλικίας 18-24 ετών που δεν συμμετέχουν ούτε στην απασχόληση, ούτε στην εκπαίδευση, ούτε στην κατάρτιση, μειώθηκε από το υψηλό ποσοστό 17,2% έως το 14,3%, το οποίο είναι σχεδόν παρόμοιο με τα προ της κρίσης επίπεδα (έως το 2008). Επίσης, το 2017, το ποσοστό των NEET ήταν υψηλότερο για τις γυναίκες (14,7%) από ό,τι για τους άνδρες (13,9%). Ωστόσο, ενώ οι γυναίκες στην κατηγορία NEET τείνουν να είναι οικονομικά μη ενεργά άτομα, οι άνδρες ήταν ως επί το πλείστον άνεργοι⁸⁵.

⁸⁵ Eurostat. (2018). Smarter, greener, more inclusive. Luxembourg: EU.

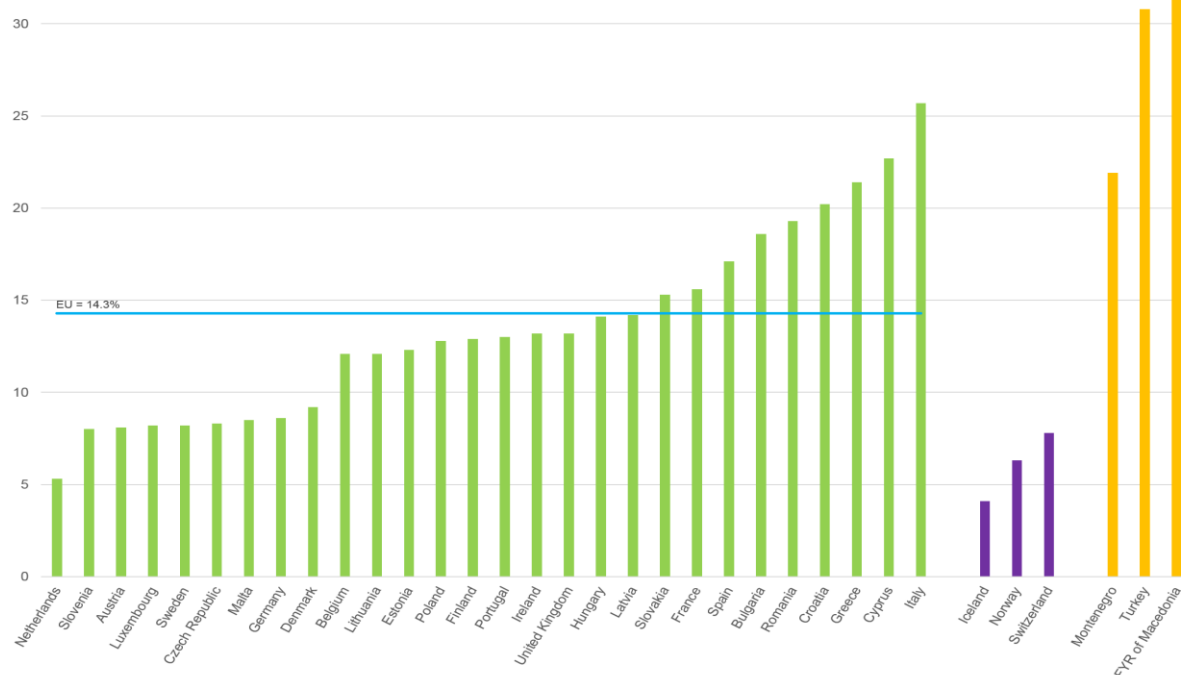
Figure 1.9: Young people neither in employment nor in education and training, EU-28, 2002–2017
(% of population aged 18 to 24)

Πιο αναλυτικά, ένας στους τέσσερις νέους ηλικίας 18-24 ετών, δεν ήταν ούτε στην απασχόληση, ούτε στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση στην Ιταλία (25,7%) και περίπου ένας στους πέντε στην Κύπρο (22,7%), στην Ελλάδα (21,4%), στην Κροατία (20,2%), τη Ρουμανία (19,3%) και τη Βουλγαρία (18,6%). Καταγράφηκε επίσης, στην Ισπανία (17,1%), ακολουθούμενη από τη Γαλλία (15,6%) και τη Σλοβακία (15,3%).

Αντίθετα, το χαμηλότερο ποσοστό των NEETs ηλικίας 18-24 ετών καταγράφηκε στις Κάτω Χώρες (5,3%), έναντι της Σλοβενίας (8,0%), της Αυστρίας (8,1%), το Λουξεμβούργο και τη Σουηδία (8,2%), η Τσεχική Δημοκρατία (8,3%), η Μάλτα (8,5%), η Γερμανία (8,6%) και η Δανία (9,2%). Σε επίπεδο ΕΕ, το 2017 περίπου 5,5 εκατομμύρια νέοι ηλικίας 18-24 ετών (14,3%), δεν ήταν ούτε στην απασχόληση, ούτε στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση.

Young people aged 18-24 neither in employment nor in education or training, 2017 (%)

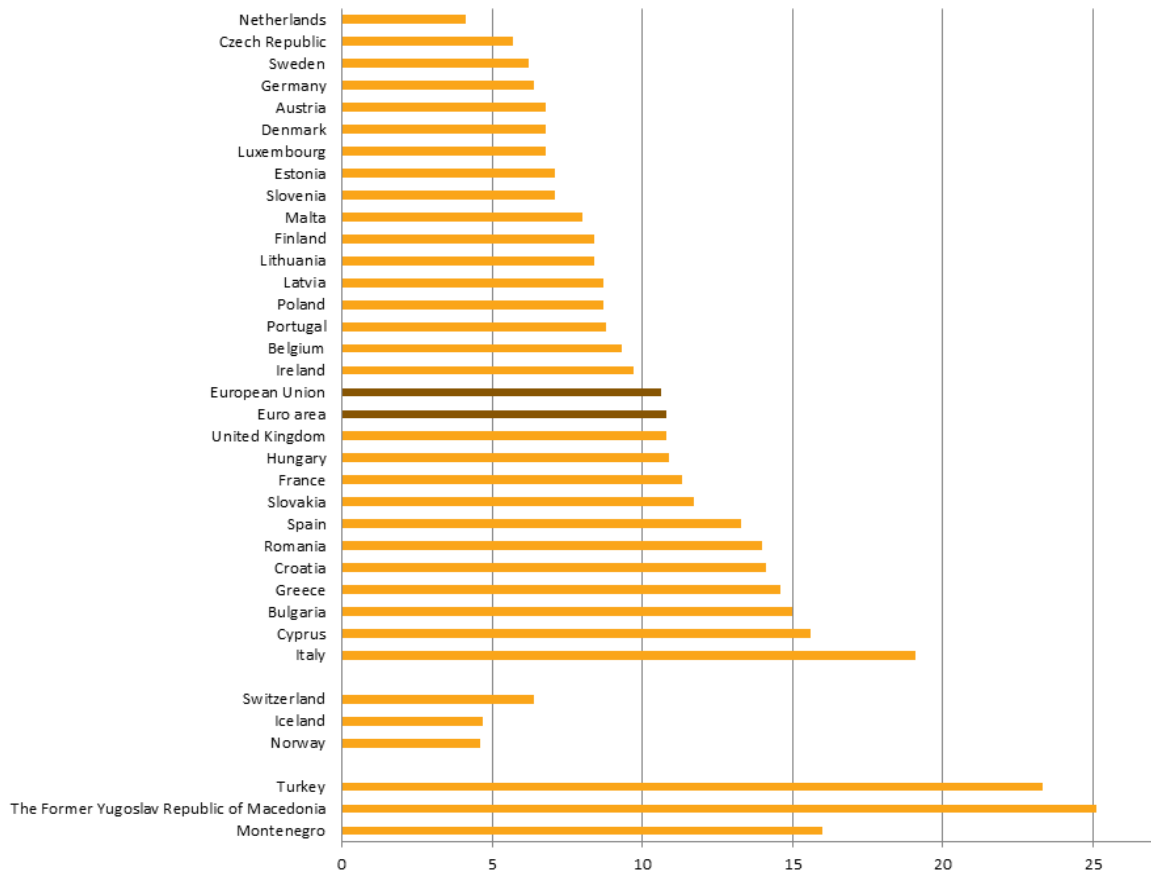
Πηγή: Eurostat⁸⁶

Όσον αφορά το 2018, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το μερίδιο των νέων ηλικίας 15-24 ετών στην Ευρώπη που κατηγοριοποιήθηκε ως NEET ήταν 10,3%, επιτυγχάνοντας μια σημαντική μείωση από το 2013, που ήταν 13%. Ωστόσο, η επικράτηση των NEET ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Σύμφωνα με το γράφημα, οι χώρες που σημειώνουν τα χαμηλότερα ποσοστά NEET είναι η Ολλανδία, Τσέχικη Δημοκρατία, Σουηδία, Γερμανία, Αυστρία, Δανία, Λουξεμβούργο, Ισλανδία και Νορβηγία, με ποσοστό μικρότερο του 7%.

Αντιθέτως, οι χώρες που καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά NEET είναι η Ελλάδα με 14,6%, η Βουλγαρία και η Κύπρος με 15,2% και η Ιταλία με 19,1%, πράγμα που σημαίνει ότι, σχεδόν ένας στους πέντε νέους σε αυτό το κράτος μέλος δεν συμμετέχουν στην απασχόληση, την εκπαίδευση ή την κατάρτιση.

⁸⁶ Eurostat. (2018). Young people neither in education nor employment. Ανακτήθηκε από: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20180615-1>

Share of young people aged 15-24 neither in employment nor in education and training, seasonally adjusted, 2018 Q1 (%)

Πηγή⁸⁷

⁸⁷ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_14&lang=en

Πίνακας 3.1.1: Αποχώρηση των νέων (18-24) από την εκπαίδευση και την κατάρτιση ,ΕΕ

Στον Πίνακα 3.1.1 εμφανίζονται τα ποσοστά των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση από το 2008 μέχρι το 2017. Είναι εμφανές ότι υπάρχει μια σχετική βελτίωση των ποσοστών, αλλά το ιδανικό θα είναι η περαιτέρω μείωση των ποσοστών αυτών. (Οι χώρες με έντονο χρώμα σημειώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του ποσοστού της ΕΕ).

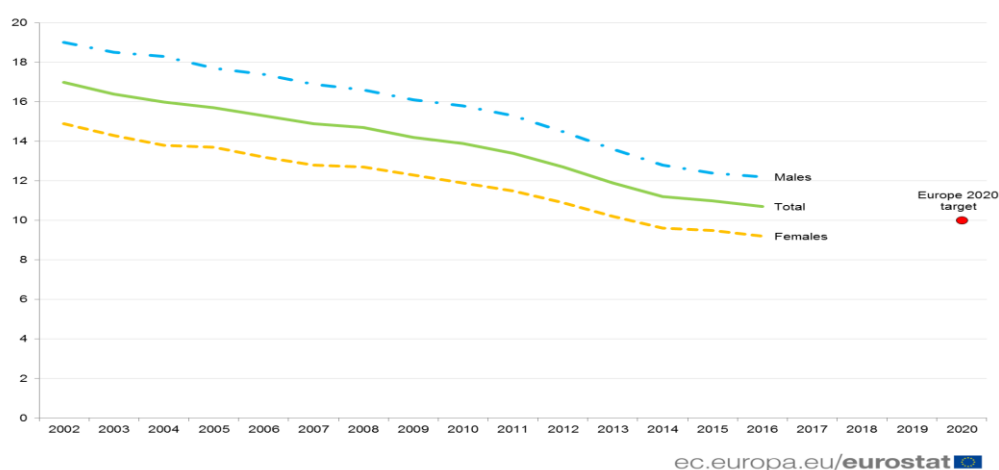
Όλα τα παραπάνω, παρουσιάζουν το ουσιαστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι που επιτείνεται ακόμα περισσότερο από τη στιγμή που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Μη έχοντας λοιπόν, τα απαραίτητα εφόδια, μένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός εργασίας και καθίσταται ακόμα πιο δύσκολη η επανένταξή τους. Σε κάποιες περιπτώσεις, η πρόωρη σχολική εγκατάλειψη αποτελεί προπομπό για τον κοινωνικό αποκλεισμό και την «υποχρεωτική» πλήρη απομόνωση, κάτι το οποίο αυτόματα τους κατατάσσει στην κατηγορία των NEETs (Pohl & Walther, 2007).

	2008	2016	2017
ΕΕ-28	14,7	10,7	10,6
Βέλγιο	12	8,8	8,9
Βουλγαρία	14,8	13,8	12,7
Τσεχία	5,6	6,6	6,7
Δανία	12,5	7,2	8,8
Γερμανία	11,8	10,3	10,1
Εσθονία	14	10,9	10,8
Ιρλανδία	11,7	6	5
Ελλάδα	14,4	6,2	6
Ισπανία	31,7	19	18,3
Γαλλία	11,8	8,8	8,9
Κροατία	4,4	2,8	3,1
Ιταλία	19,6	13,8	14
Κύπρος	13,7	7,6	8,5
Λετονία	15,5	10	8,6
Λιθουανία	7,5	4,8	5,4
Λουξεμβούργο	13,4	5,5	7,3
Ουγγαρία	11,7	12,4	12,5
Μάλτα	27,2	19,2	17,7
Ολλανδία	11,4	8	7,1
Αυστρία	10,2	6,9	7,4
Πολωνία	5	5,2	5
Πορτογαλία	34,9	14	12,6
Ρουμανία	15,9	18,5	18,1
Σλοβενία	5,1	4,9	4,3
Σλοβακία	6	7,4	9,3
Φιλανδία	9,8	7,9	8,2
Σουηδία	7,9	7,4	7,7
Ηνωμένο Βασίλειο	16,9	11,2	10,6

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον παραπάνω πίνακα, το μερίδιο των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών), αποκαλούμενη ως "πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου", μειώθηκε σταθερά στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) τα τελευταία χρόνια, από 17,0% το 2002 σε 10,6% το 2017. Λιγότερες νέες γυναίκες (9,2% το 2016) αφήνουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση νωρίς από τους νέους άνδρες (12,2%). Ο στόχος της στρατηγικής Ευρώπη 2020, την οποία θα αναφέρουμε στη συνέχεια, είναι να μειωθούν τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην ΕΕ κάτω από το 10% έως το 2020.

Share of early leavers from education and training in the EU (%)

Πηγή⁸⁸

3.2. Οι NEETs στην Ελλάδα

Η υποομάδα των NEETs αποτελεί μια πρόσθετη διάσταση στην περίπτωση της κινητοποίησης της νεολαίας. Τα ποσοστά ανεργίας τους έχουν αυξηθεί πιο απότομα από τα ποσοστά ανεργίας άλλων ομάδων και για το λόγο αυτό, ορίζονται ως μία από τις κύριες ομάδες-στόχους των μέτρων πολιτικής για την απασχόληση των νέων. Το 2015, τα ποσοστά ανεργίας των NEETs ήταν 24,1% για την ηλικιακή ομάδα 15-29 ετών, ενώ κατά την περίοδο της κρίσης, το ποσοστό των συγκεκριμένων νέων αυξήθηκε κατά 50%, σύμφωνα με τη Eurostat, το 29,5% το 2014, το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ, με την Ιταλία (27,4%) να έπεται. Η δυσκολία της συγκεκριμένης ομάδας να εισέλθει στην αγορά εργασίας αυξάνει τον κίνδυνο να αποκλειστούν οικονομικά και να περιθωριοποιηθούν κοινωνικά τα συγκεκριμένα άτομα. Επιπλέον, αξίζει να αναλογιστούμε το γεγονός ότι αν η Ελλάδα δεν είναι σε θέση να απορροφήσει τους νέους αυτούς σε θέσεις εργασίας, αναπόφευκτα θα έρθει αντιμέτωπη με το σημαντικό κόστος που προκύπτει από τις κοινωνικές παροχές και άλλες προγραμματισμένες παρεμβάσεις που απευθύνονται στους νέους ανέργους, καθώς και με το γεγονός ότι οι νέοι δεν μπορούν να συνεισφέρουν στις οικονομικές δραστηριότητες της χώρας.

⁸⁸ Eurostat. (2017). Decrease in 'early school leavers' in the EU continues. Ανακτήθηκε από: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170908-1>

Το 2011 το συνολικό κόστος των 419.102 ατόμων NEET ηλικίας 15-29 ετών επιδείνωσε τα οικονομικά της χώρας με € 7,1 δισ. (3,28% του ΑΕΠ, σχεδόν τριπλάσιο του μέσου όρου της ΕΕ), εμποδίζοντας τις εθνικές προσπάθειες για ανάκαμψη. Επιπλέον, υπάρχει διαφορετική κατάσταση για τις διαφορετικές υποομάδες NEETs. Σύμφωνα με την Eurostat, τα ποσοστά των NEETs ηλικίας 25-29 ετών (36,2%) ήταν μεγαλύτερα από αυτά των NEETs, οι οποίοι ήταν 15-24 ετών (17,2%) το 2015. Αυτό, πιθανότατα, οφείλεται στο γεγονός ότι οι περισσότεροι νέοι ηλικίας 15-24 ετών εξακολουθούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ η πλειονότητα των ατόμων ηλικίας 25-29 ετών αναμένεται να έχουν ήδη ολοκληρώσει τις σπουδές τους και αναζητούν ενεργά εργασία⁸⁹.

Αυτό που είναι διαφορετικό όσον αφορά την Ελλάδα, σε σχέση με άλλες χώρες, είναι ότι κατέχει το υψηλότερο ποσοστό NEETs με πανεπιστημιακούς τίτλους, γεγονός που εξηγεί εν μέρει και τα υψηλά ποσοστά μετανάστευσης ανάμεσα στους νέους που κατέχουν τίτλους σπουδών ως διέξοδο στην ανεργία που πλήττει την Ελλάδα. Επίσης, η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό NEETs που ζουν με την οικογένειά τους, γεγονός που λειτουργεί ως προστατευτικός θεσμός και παράλληλα ενθαρρύνει τους νέους στη συνέχιση της προσπάθειά τους. Συναντάμε σχετικά μικρό ποσοστό που εγκαταλείπει το σχολείο, αλλά η όξυνση της κρίσης αύξησε το ποσοστό αυτό, καθώς αυξήθηκε το κόστος εκπαίδευσης και ολοένα και περισσότεροι νέοι στράφηκαν στην αναζήτηση για μεροκάματα⁹⁰.

Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε ότι το δεύτερο τρίμηνο του 2018, ενώ το σύνολο του εργατικού δυναμικού είναι 4.766,4 άτομα (σε χιλιάδες), τα οικονομικά μη ενεργά άτομα είναι 4.378,3 (χιλιάδες).

---

⁸⁹ EXCEPT WORKING PAPER No22: Young adults in insecure labour market positions in Greece The results from a qualitative study. (2018). Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/profile/Lia_Figgou/publication/325568417_EXCEPT_WORKING_PAPER_No22_Young_adults_in_insecure_labour_market_positions_in_Greece_The_results_from_a_qualitative_study/links/5b163e424585151f91fb306b/EXCEPT-WORKING-PAPER-No22-Young-adults-in-insecure-labour-market-positions-in-Greece-The-results-from-a-qualitative-study.pdf?origin=publication_detail

⁹⁰ Γιαννάτου, Δ. (2017, 17 Ιουλίου). Το φαινόμενο NEETs στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε από: <http://ardin-rixi.gr/archives/204914>

Πίνακας 3.2.1

5α. Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά ομάδες ηλικιών και κατάσταση απασχόλησης, τριμηνιαία στοιχεία, 2018 (Q2)				
Χιλιάδες				
Ομάδες ηλικιών	2018 Q2			
	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Ανεργία %	Μη οικονομικά ενεργοί
Σύνολο	3.860,4	906,0	19,0	4.378,3
15 - 29	499,0	224,8	31,1	894,2
30 - 44	1.630,4	363,8	18,2	253,6
45 - 64	1.654,4	308,7	15,7	1.009,0
65 +	76,5	8,6	10,1	2.221,5

Πηγή⁹¹

Η πλειονότητα των μη ενεργών ατόμων ηλικίας 15-74 ετών, δεν έχει εργαστεί ποτέ στο παρελθόν (47,7%) ή έχουν περάσει περισσότερα από οκτώ έτη από τότε που σταμάτησαν την τελευταία τους εργασία (23,7%). Από τα άτομα που εργάστηκαν μέσα στα τελευταία οκτώ έτη, το μεγαλύτερο ποσοστό σταμάτησε να εργάζεται επειδή συνταξιοδοτήθηκε (64,2%) ή επειδή η εργασία του ήταν περιορισμένης διάρκειας και τελείωσε (7,3%). Οι βασικοί λόγοι που δεν αναζητούν εργασία οι μη ενεργοί, είναι το ότι βρίσκονται σε σύνταξη (38,2%) ή εκπαιδεύονται (23,8%). Το 0,6% των μη ενεργών αναζητά εργασία, αλλά δεν είναι άμεσα διαθέσιμο να την αναλάβει και το 1,5% δεν αναζητά εργασία επειδή πιστεύει ότι δε θα βρει ή δε γνωρίζει που θα απευθυνθεί⁹².

⁹¹ ΕΛΣΤΑΤ. (2018). ΕΛΛΑΣ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ. Ανακτήθηκε από: http://www.statistics.gr/documents/20181/1515741/GreeceInFigures_2018Q3_GR.pdf/3d9735d5-8641-4ba3-b36a-d9497484cfea

⁹² Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2018). ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ: Γ τρίμηνο. Ανακτήθηκε από: https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_in=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_documentID=347265&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_locale=el

Πίνακας 3.2.2: Ποσοστό NEETs % για την ηλικιακή ομάδα 15-24 από το 2011 έως 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ελλάδα	17,4	20,2	20,4	19,1	17,2	15,8	15,3
ΕΕ	12,9	13,2	13	12,5	12	11,6	10,9

Πηγή: Eurostat

Σύμφωνα με το παραπάνω πίνακα, φαίνεται η αυξομείωση του ποσοστού των NEETs και από το 20,4% που έφτασε το 2013, να μειωθεί στο 15,3%, αλλά πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

3.3. Οι NEETs στην Κύπρο

Μεταξύ του 2007 και του 2013, το ποσοστό αεργίας των νέων αυξήθηκε ελαφρά (από 58,3% σε 61,6%). Η αδράνεια μεταξύ των νέων γυναικών αυξήθηκε, ελαφρώς περισσότερο, από τους νέους άνδρες, καθώς οι νέες γυναίκες τείνουν να παραμένουν στο σχολείο περισσότερο και είναι πιθανότερο να ασχολούνται με το νοικοκυριό και την περίθαλψη μελών της οικογένειάς τους (5,1% όλων των ανενεργών νέων γυναικών και 2,8% για νέους άνδρες το 2012).

Το 2013, το μερίδιο των νέων που δεν συμμετείχαν ούτε στην απασχόληση, ούτε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (NEETs), αντιπροσώπευαν το 18,7% του συνολικού πληθυσμού των νέων (δηλ. πάνω από 19.800 νεαροί άνδρες και γυναίκες), το διπλάσιο του ποσοστού που καταγράφηκε το 2007 (9%). Η μεγαλύτερη αύξηση του αριθμού των νέων που δεν απασχολούνται, δεν εκπαιδεύονται ή καταρτίζονται καταγράφηκε μεταξύ του 2010 και του 2011 (25%). Μια τέτοια αύξηση οφειλόταν, κυρίως, στην αύξηση των νέων που έμεναν άνεργοι (από 5,5% του πληθυσμού της νεολαίας το 2009 σε 10,8% το 2012) και παρέμειναν αδρανείς για σκοπούς εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στο διάστημα ακριβώς πέντε ετών, ενώ το ποσοστό των ανενεργών ατόμων βρισκόταν κάτω από τον μέσο όρο που καταγράφηκε της ΕΕ27 (9,8% στην Κύπρο και 10,3% στην ΕΕ), μετατοπίστηκε πάνω από έξι ποσοστιαίες μονάδες από το μέσο όρο της ΕΕ27⁹³.

⁹³ **National Action Plan For Youth Employment in Cyprus.** (2014-2017). Ανακτήθηκε από: <https://www.structuralfunds.org.cy/uploadfiles/e-Library/NationalActionPlan-for-YouthEmployment.pdf>

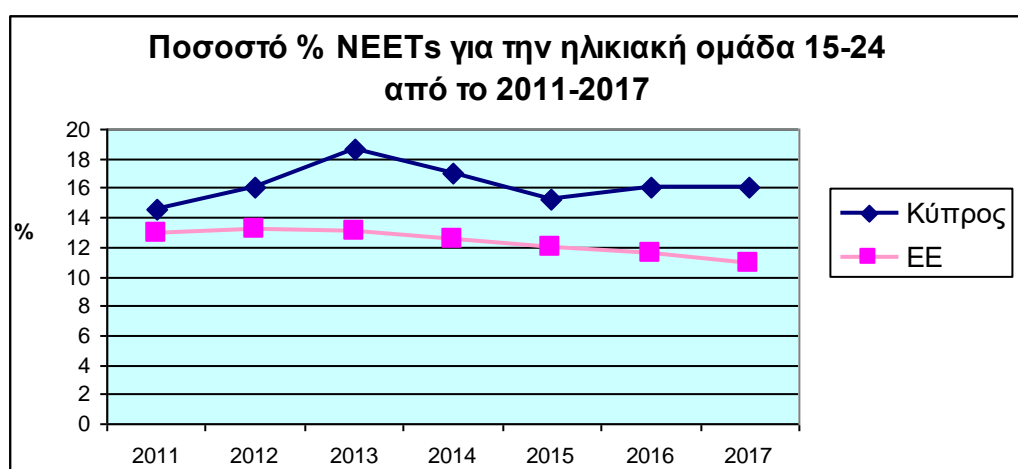
Πίνακας 3.3.1: Ποσοστό NEETs% για την ηλικιακή ομάδα 15-24 από το 2011 έως 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Κύπρος	14,6	16	18,7	17	15,3	16	16,1
ΕΕ	12,9	13,2	13	12,5	12	11,6	10,9

Πηγή: Eurostat

Σύμφωνα με το παραπάνω πίνακα, φαίνεται η αυξομείωση του ποσοστού των NEETs και το 2016 με το 2017 να εμφανίζουν μια σταθερότητα στο 16,1%, αλλά πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.3.1

3.4. Οι NEETs στην Ιρλανδία

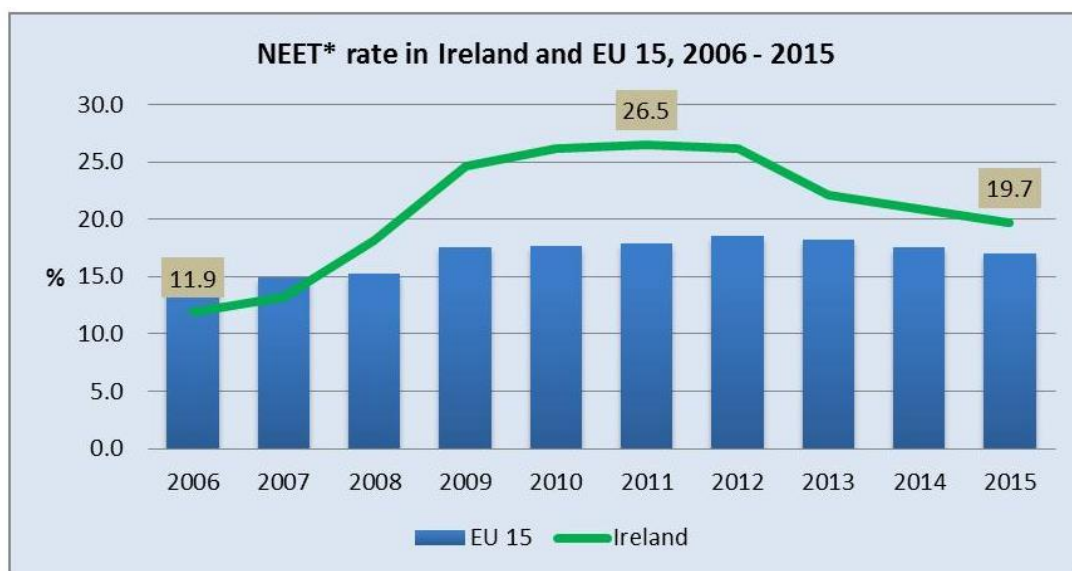
Το 2015, η Ιρλανδία είχε το πέμπτο υψηλότερο μερίδιο των νέων που ταξινομήθηκαν ως NEET στην ΕΕ. Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η στατιστική υπηρεσία της ΕΕ, Eurostat, ένας στους πέντε ηλικίας 20-24 ετών στην Ιρλανδία, δεν συμμετείχε στην απασχόληση, την εκπαίδευση ή την κατάρτιση, δηλαδή 19,7% σε σύγκριση με το 11,9% το 2006⁹⁴. Επίσης, το ποσοστό των νέων στην Ιρλανδία ηλικίας 20 έως 24 ετών που απασχολούνταν το 2015 ήταν 37,8% σε σύγκριση με το 2006 που ήταν 54,6%.

Το ποσοστό NEET αυξήθηκε στην Ιρλανδία κατά 7,8 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 2006 και 2015. Η σύγκριση του ποσοστού NEET της Ιρλανδίας με το μέσο όρο της ΕΕ-15, δείχνει το μεγάλο χάσμα που αναπτύχθηκε από το 2008, όταν το ποσοστό

⁹⁴ **National Youth Council of Ireland.** (nd). Ανακτήθηκε από: <http://www.youth.ie/nyci/1-5-Irish-young-people-%E2%80%98not-education-employment-or-training%E2%80%99-EU-study-shows>

NEET της Ιρλανδίας έφθασε το 18,2% και υπερέβη το μέσο όρο της ΕΕ-15 το 15,2%. Ο λόγος αυξήθηκε από 120% το 2008 σε 148% το 2011, όταν το ποσοστό έφτασε στο ανώτατο σημείο της Ιρλανδίας στο 26,5%. Στη συνέχεια, μειώθηκε με ταχύτερο ρυθμό από το μέσο όρο της ΕΕ15 μέχρι το 2015. Βλέπε το σχήμα 3.4.1.

Σχήμα 3.4.1

Πηγή⁹⁵

Πίνακας 3.4.2: Ποσοστό NEETs % για την ηλικιακή ομάδα 20-24 από το 2011 έως 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ιρλανδία	25,7	25,6	21,4	19,6	18,2	15,3	14,1
ΕΕ	18,3	18,8	18,7	18	17,3	16,7	15,5

Πηγή: Eurostat

Στο παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι, από το 2013 έως το 2017 σημειώθηκε μείωση των ποσοστών NEETs και ειδικά για την Ιρλανδία που κατάφερε να μειώσει το ποσοστό της στο 14,1%, δηλαδή κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ, 15,5%.

⁹⁵ **Measuring Youth Unemployment.** (2013). Ανακτήθηκε από: <http://www.publicpolicy.ie/youth-unemployment/>

Πίνακας 3.4.3: Ποσοστό NEETs % για την ηλικιακή ομάδα 15-24 από το 2011 έως 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ιρλανδία	19,1	19,2	16,4	15,3	14,3	12,6	10,9
ΕΕ	12,9	13,2	13	12,5	12	11,6	10,9

Πηγή⁹⁶

Όσον αφορά το 2018, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το μερίδιο των νέων ηλικίας 15-24 ετών στην Ευρώπη που κατηγοριοποιήθηκε ως NEET ήταν 10,3%, στην Ιρλανδία ήταν 9,9% κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ. (Όπως φαίνεται στην εικόνα στην υπενότητα 3.1)

3.5. Η ανάγκη εύρεσης στρατηγικών αντιμετώπισης του φαινομένου

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, ο αρχικός στόχος κατά των σχεδιασμό πολιτικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου είναι να αντιμετωπιστεί η ετερογένεια του πληθυσμού NEETs, για να μπορέσουν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας ή στην εκπαίδευση. Οι διαφορετικές ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων υποομάδων πρέπει να ληφθούν υπόψη. Μόνο ακολουθώντας μια τέτοιου είδους εξατομικευμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των αναγκών των διαφόρων υποομάδων, θα οδηγήσει στην αποτελεσματική και επιτυχή επανένταξη των NEETs.

Δε θα πρέπει να ξεχνάμε, βέβαια, ότι υπάρχει κι ένα σύνολο παρόμοιων χαρακτηριστικών παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις συναντάμε στους NEETs. Πρώτον, δεν πρόκειται για ανθρώπινο κεφάλαιο, το οποίο προκύπτει μέσω των επίσημων διαύλων εκπαίδευσης, κατάρτισης ή εργασίας. Αυτό μπορεί να έχει τρομακτικό αποτέλεσμα και να οδηγήσει σε αρνητικά μελλοντικά αποτελέσματα. Δεύτερον, αυτοί οι νέοι χαρακτηρίζονται από πολλά ελλείμματα συγκριτικά με άλλους, όπως χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και φτωχό οικογενειακό υπόβαθρο⁹⁷. Τρίτον, είναι πιθανότερο να είναι άνεργοι μακροχρόνια ή να έχουν χαμηλό ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας⁹⁸.

⁹⁶ Eurostat

⁹⁷ Furlong, A. (2006). Not a very NEET solution: representing problematic labour market transitions among early school-leavers. Sage Journals. Volume: 20 issue: 3, page(s): 553-569

⁹⁸ Furlong, A., and Cartmel, F. (2007). *Young People and Social Change*. Maidenhead: Open University Press.

Αυτό το σύνολο των κοινών χαρακτηριστικών, θέτει τους NEETs σε κίνδυνο αναφορικά με τον τομέα της απασχόλησης και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η χρήση μιας έννοιας όπως, NEETs, προσελκύει την προσοχή στα προβλήματα των νέων και στην πολύπλευρη φύση των μειονεκτημάτων που εμφανίζουν. Βοηθάει στο να στραφεί η προσοχή των πολιτικών και των ερευνητών προς όλες τις ευάλωτες ομάδες νέων και να οδηγεί στην ενσωμάτωση συγκεκριμένων υποομάδων, όπως οι νεαρές μητέρες και τα παιδιά των ατόμων με αναπηρίες, καταπολεμώντας έτσι την περιθωριοποίησή τους⁹⁹.

Φυσικά, εάν οι χώρες επιθυμούν να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό των νέων, πρέπει πρωτίστως, να φροντίσουν να εργάζονται και να ενσωματώνονται στην κοινωνία. Επί του παρόντος, τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ αντιμετωπίζουν την αυξανόμενη πρόκληση της απορρόφησης και της ένταξης των νέων στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην αγορά εργασίας. Ενώ οι κοινωνίες μας δεν επωφελούνται πλήρως από το μέρισμα των νέων, η αποχώρηση από την αγορά εργασίας έχει επίσης σοβαρές συνέπειες και για τους ίδιους ατομικά. Για το λόγο αυτό, η απασχόληση των νέων εξακολουθεί να αποτελεί το κλειδί της βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ιδίως σε ένα πλαίσιο μεταβαλλόμενης δημογραφίας και γήρανσης του πληθυσμού.

Δ. Κεφάλαιο τέταρτο : Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την απασχόληση των νέων

Οι NEETs, όπως αναλύσαμε παραπάνω, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας του Eurofound, αποτελούν μια ιδιαίτερα ανομοιογενή πληθυσμιακή ομάδα που χαρακτηρίζεται από οικονομική, εκπαιδευτική και εργασιακή απραξία.

Η ένταξη και η ενσωμάτωση των NEETs στην απασχόληση, φαίνεται να είναι η πιο σημαντική διάσταση γιατί λόγω του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, καθώς και η καθυστέρηση της ένταξης τους στην αγορά εργασίας, κάνουν την ένταξη τους στην απασχόληση αρκετά δύσκολη. Επίσης, οι οικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται

---

⁹⁹ **Furlong, A.** (2006). Not a very NEET solution: representing problematic labour market transitions among early school-leavers. Sage Journals. Volume: 20 issue: 3, page(s): 553-569

στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στοχεύουν στη δημοσιονομική σταθερότητα αλλά για την επίτευξη της, προωθούν περικοπές σε όλο το φάσμα του Κοινωνικού Κράτους και γενικότερα, των κοινωνικών παροχών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, να πλήττονται περισσότερο οι ευπαθείς ομάδες και όσοι βρίσκονται ένα βήμα πριν την περιθωριοποίηση. Είναι εύλογο ότι οι NEETs συγκαταλέγονται σε αυτή την κατηγορία.

«Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λόγω της ανησυχητικά αυξητικής τάσης του φαινομένου αυτού, έχει θέσει, στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπης 2020», συγκεκριμένους στόχους και ενέργειες για την υποστήριξη αυτής της ομάδας των νέων, συμπεριλαμβανομένης και της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας, με στόχο την ισότιμη βιώσιμη ανάπτυξη των νέων¹⁰⁰. Παράλληλα, μέσω συγκεκριμένου προγράμματος Εγγυήσεων για τη Νεολαία (Youth Guarantee) που υλοποιείται σε όλα τα κράτη – μέλη της Ευρώπης, στοχεύει να εξασφαλίσει ότι όλοι οι νέοι, είτε είναι εγγεγραμμένοι στις υπηρεσίες απασχόλησης είτε όχι, θα λαμβάνουν μια συγκεκριμένη, ποιοτική προσφορά εντός τεσσάρων μηνών αφότου εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση ή καθίστανται άνεργοι. Αυτή η ποιοτική προσφορά πρέπει να αφορά θέση εργασίας, μαθητείας, πρακτικής άσκησης ή δυνατότητα συνέχισης της εκπαίδευσης τους και να είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες και την κατάσταση κάθε νέου. Όπως τονίζεται από την Ε.Ε., ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός συστήματος Εγγυήσεων για τη Νεολαία προϋποθέτει τη στενή συνεργασία όλων των βασικών ενδιαφερομένων: δημόσιων αρχών, υπηρεσιών απασχόλησης, φορέων συμβουλευτικής υποστήριξης για θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, ιδρυμάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, υπηρεσιών στήριξης των νέων, επιχειρήσεων, εργοδοτών, συνδικαλιστικών ενώσεων κ.λπ.».

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η μελλοντική ευημερία της Ευρώπης εξαρτάται από τους νέους της. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή γνωρίζοντας την σπουδαιότητα και την σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης, προσπαθεί να συμβάλλει στην εδραίωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος δια βίου μάθησης για τις χώρες της Ε.Ε., αποσκοπώντας στον διττό της ρόλο: στην εφαρμογή αυτής ως εργαλείου για να

---

¹⁰⁰ **Cedefop**. (2009). *Modernising vocational education and training. Fourth report on vocational training research in Europe: background report*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

βοηθήσει στην ικανοποίηση των άμεσων και μελλοντικών αναγκών για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των πολιτών των Ευρωπαϊκών κρατών, καθώς και για να μειώσει τον κοινωνικό αντίκτυπο και να διευκολύνει την αποκατάσταση που έχει προέλθει από την οικονομική κρίση. Η πρωτοβουλία αυτή εν πολλοίς στηρίζεται στη «μετάβαση από την εκπαίδευση, στην αρχική κατάρτιση στην εργασία» και αναφέρεται στη χρονική περίοδο κατά την οποία οι νέοι μετακινούνται από μια κατάσταση που ως κύρια δραστηριότητα είχαν το σχολείο (γενική επαγγελματική εκπαίδευση), σε μια κατάσταση όπου κυριαρχεί η εργασία¹⁰¹.

4.1 Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης

Στο πλαίσιο της στρατηγικής "Ευρώπη 2020", η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης, έχει ως στόχο τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων νέων θέσεων εργασίας σε όλη την ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό ενθαρρύνει τη λήψη μέτρων, ώστε μέχρι το 2020 να έχουν υλοποιηθεί οι εξής τρεις βασικοί στόχοι:

- ◆ Το 75% των ατόμων, με ηλικία 20-64 ετών, να απασχολείται,
- ◆ Τα ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου να μειωθούν κάτω του 10%, και να ολοκληρώνει σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον το 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών,
- ◆ να μειωθούν τα άτομα που ζουν ή πρόκειται να ζήσουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, τουλάχιστον κατά 20 εκατομμύρια.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας "Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας¹⁰²", οι δράσεις συμβάλλουν σημαντικά για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης προβλέπει ένα πλαίσιο τη λεγόμενη

---

¹⁰¹ **OECD.** (1998): *The maticReview: The transition from education to workinglife*. Paris: Interimcomparative report, p.8.

¹⁰² Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση. (2010). Ανακτήθηκε από:

[http://www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf/All/C5139EEB5E72958FC22583990033DC8E/\\$file/%CE%91%CF%84%CE%B6%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%BD%CE%AD%CE%B5%CF%82%20%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf](http://www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf/All/C5139EEB5E72958FC22583990033DC8E/$file/%CE%91%CF%84%CE%B6%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%BD%CE%AD%CE%B5%CF%82%20%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf)

"ανοιχτή μέθοδο συντονισμού"¹⁰³, εντός του οποίου τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν πληροφορίες, απόψεις, να συζητούν και να οργανώνουν τις πολιτικές τους σχετικά με τον τομέα της απασχόλησης.

«Κάθε χρόνο, οι εθνικές κυβερνήσεις μέσω της Επιτροπής Απασχόλησης και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα καταρτίζουν μια "δέσμη μέτρων για την απασχόληση" που θα περιλαμβάνει τα εξής:

- ◆ τις κατευθυντήριες γραμμές που προτείνει η Επιτροπή και να συμφωνούν τα κράτη μέλη για τις εθνικές πολιτικές απασχόλησης με κοινούς στόχους και προτεραιότητες,
- ◆ τις εκθέσεις που καταρτίζουν τα κράτη μέλη με τις πολιτικές τους στον τομέα της απασχόλησης, οι οποίες θα εξετάζονται από την Επιτροπή για να εξακριβωθεί κατά πόσον συνάδουν με τους στόχους της στρατηγικής "Ευρώπη 2020",
- ◆ την έκθεση της Επιτροπής, που θα συνοδεύεται ενδεχομένως από συστάσεις προς τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Παράλληλα με τη διαδικασία αυτή, θα διεξάγεται διάλογος ανάμεσα στην Επιτροπή, τις εθνικές κυβερνήσεις, τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων και τα άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Επιτροπή των Περιφερειών κ.λπ.)¹⁰⁴».

Το φαινόμενο των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης ή απασχόλησης είναι παγκόσμιο. Επίσης, όπως είδαμε παραπάνω, το φαινόμενο των NEETs ταλανίζει όλες τις χώρες της Ε.Ε., άλλη λιγότερο και άλλη περισσότερο, δεδομένης της διαφορετικής σύνθεσης της κοινωνίας και της οικονομίας κάθε χώρας. Για το λόγο αυτό έχουν σχεδιαστεί στρατηγικές, έχουν εφαρμοστεί μέτρα και έχουν υλοποιηθεί προγράμματα, προκειμένου να μετριαστούν οι αρνητικές συνέπειες του φαινομένου για τους ίδιους τους νέους αλλά και την κοινωνία και την οικονομία γενικότερα.

---

¹⁰³ Γλωσσάριο σύνοψης. (nd). Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html?locale=el

¹⁰⁴ Eurostat. (nd). Statistics A-Z. Ανακτήθηκε από: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=en>

Μέχρι σήμερα, οι μέθοδοι και οι πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί αφορούν και αναφέρονται στους παρακάτω άξονες¹⁰⁵:

- Μέτρα πρόληψης του φαινομένου (π.χ. ενέργειες για την παραμονή των νέων στην εκπαίδευση)
- Προσωποποιημένη στήριξη (περιλαμβάνει οικονομική και συμβουλευτική στήριξη και καθοδήγηση)
- Διαφοροποιημένα προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και μαθητείας.

«Πιο συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Δομών και Υπηρεσιών Απασχόλησης τον Οκτώβριο του 2014 ανακοίνωσε μια δέσμη μεθόδων και πρακτικών, τις οποίες εφαρμόζουν οι αρμόδιες υπηρεσίες των χωρών-μελών.

Αυτές περιλαμβάνουν:

1. **Ειδικούς επιστήμονες και καθοδηγητές-μέντορες.** Οι επιστήμονες αυτοί αναλαμβάνουν να μεταβούν στο περιβάλλον που δραστηριοποιούνται οι νέοι με τα εν λόγω χαρακτηριστικά στον ελεύθερο χρόνο τους (π.χ. χώροι συνάντησης συμμοριών, χώροι άθλησης), να επικοινωνούν και να δημιουργούν σχέση εμπιστοσύνης μαζί τους, ενημερώνοντάς τους για τις δυνατότητες απασχόλησης, κατάρτισης, εκπαίδευσης και παρέχοντας συμβουλευτική υποστήριξη και υποστήριξη στην αναζήτηση εργασίας.
2. **Οργάνωση και λειτουργία συγκεντρωμένων συμβουλευτικών δομών κέντρων στήριξης,** που εδρεύουν στους χώρους λειτουργίας των Περιφερειακών Ενοτήτων (ή Νομών) κοντά σε χώρους που συχνάζουν νέοι της εν λόγω ομάδας, συνεργάζονται με την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλους κοινωνικούς, εκπαιδευτικούς και επαγγελματικούς φορείς και προσφέρουν υπηρεσίες συμβουλευτικής στήριξης, πληροφόρησης και υποστήριξης στην αναζήτηση εργασίας.

---

¹⁰⁵ **Research Report.** (2010). *What works re-engaging young people who are not in education, employment or training (NEETS). Summary of Evidence from the activity agreement pilots and the entry to learning pilots.*, Uk: Young people Analysis Division. Department of Education.

3. **Κινητές μονάδες ενημέρωσης και συμβουλευτικής για τους νέους της ομάδας στόχου, ιδιαιτέρως των νέων απομακρυσμένων και δυσπρόσιτων περιοχών.** Η ευέλικτη αυτή μορφή υπηρεσιών συναντά τους νέους στον τόπο διαμονής τους και ειδικότερα, εκείνους που δεν είναι εγγεγραμμένοι στα επίσημα μητρώα των Δομών Εργασίας και Απασχόλησης παρέχοντας όσες υπηρεσίες συμβουλευτικής, υποστήριξης και πληροφόρησης για εκπαιδευτικές εργασιακές δυνατότητες, κρίνονται απαραίτητες.
4. **Συνεργασία και δικτύωση των υπηρεσιών εκπαίδευσης απασχόλησης Δημιουργία Παρατηρητηρίων Μετάβασης & Μηχανισμών Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας.** Στην ενέργεια αυτή περιλαμβάνεται η θέσπιση τακτικής συνεργασίας των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας και των εκπαιδευτικών φορέων για την ανταλλαγή μεταξύ τους των αρχείων πληροφοριών τους προκειμένου για τον έγκαιρο εντοπισμό νέων της ομάδας στόχου (ιδιαίτερα στις περιόδους μετάβασης) και τον σχεδιασμό προγραμμάτων παρέμβασης. Στις ενέργειες της εν λόγω πρακτικής προβλέπεται και η μελέτη των τάξεων ζήτησης ειδικοτήτων και αναγκών της αγοράς εργασίας με στόχο τον σχεδιασμό προγραμμάτων κατάρτισης σε ανερχόμενες ή σε ζήτηση ειδικότητες.
5. **Δημιουργία δικτύου συνεργασίας των δομών και υπηρεσιών απασχόλησης με φορείς παροχής υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης.** Σε έναν μικρό αριθμό χωρών οι Υπηρεσίες Απασχόλησης συνεργάζονται με τους εν λόγω φορείς προκειμένου για την έγκαιρη ενημέρωση των μαθητών (πριν αυτοί ολοκληρώσουν τη φοίτηση τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση) σχετικά με τις δυνατές επιλογές στον τομέα της γενικής ή της επαγγελματικής κατάρτισης (ιδιαίτερα αυτών που ανήκουν στην ομάδα υψηλού κινδύνου). Ωστόσο το νομικό πλαίσιο πολλών χωρών-μελών δεν επιτρέπει την ανταλλαγή τέτοιου είδους πληροφοριών.
6. **Δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών - πλατφόρμες δικτύων.** Οι εν λόγω εφαρμογές ενημερώνουν για τις υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν οι Δομές Απασχόλησης στους νέους της εν λόγω ομάδας. Οι εφαρμογές αυτές καλό είναι να συνδέονται και με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (τα οποία

χρησιμοποιούν συνήθως οι νέοι). Η πρακτική αυτή χρησιμοποιείται εκτεταμένα σε χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία και το Βέλγιο.

7. **Διοργάνωση ημερών καριέρας και άλλων εκδηλώσεων που απευθύνονται ειδικά σε νέους με τα χαρακτηριστικά της ομάδας στόχου.** Οι εκδηλώσεις αυτές συνδέουν φορείς παροχής θέσεων εργασίας με τους νέους της εν λόγω ομάδας και τους δίνουν τη δυνατότητα να αντλήσουν πληροφόρηση για τις θέσεις εργασίας και το αντικείμενο εργασίας τους, άλλες πληροφορίες για τα επαγγέλματα και τις ειδικότητες, για την αγορά εργασίας (π.χ. ζήτηση ειδικοτήτων, προσόντων, δεξιοτήτων κ.ά.), να εκπαιδευτούν σε τεχνικές αναζήτησης εργασίας, ακόμη και να δώσουν συνεντεύξεις επιλογής για τη διεκδίκηση μιας θέσης εργασίας.
8. **Προγράμματα συμβουλευτικής και τοποθέτησης στην εργασία.** Τα προγράμματα αυτά στις χώρες μέλη της Ε.Ε. ποικίλουν στην εφαρμογή τους από απλά προγράμματα υποστήριξης στην αναζήτηση εργασίας έως πιο σύνθετα και ολοκληρωμένα προγράμματα που περιλαμβάνουν τη διερεύνηση των δυνατοτήτων του ατόμου, τον προσδιορισμό των στόχων και τη διερεύνηση των τμημάτων της αγοράς που του ταιριάζουν. Επίσης, είναι δυνατό να περιλαμβάνουν προγράμματα τοποθέτησης στην εργασία ή πρακτικής άσκησης με την επίβλεψη και την καθοδήγηση μέντορα.

Προτεινόμενες Στρατηγικές

Η Ε.Ε. πέρα από όποια δέσμη μέτρων, μεθόδων και πρακτικών έχουν εφαρμοστεί στις χώρες μέλη της, σε επίσημο κείμενο της¹⁰⁶, επισημαίνει δύο άξονες γύρω από τους οποίους θα πρέπει να διαμορφωθεί μια κοινή και ολοκληρωμένη για τα κράτη μέλη στρατηγική αντιμετώπισης του φαινομένου, στην οποία φαίνεται να «συμφωνούν» ερευνητές του φαινομένου, καθώς και επίσημοι φορείς παροχής υπηρεσιών ΣΥ-Π (Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού) σε χώρες που έχουν αυξημένα ποσοστά νέων της ομάδας στόχου (NEETs)¹⁰⁷.

---

¹⁰⁶ Hall, A.M., Metcalfe, H., Irving, P. (2015). *PES practices for the outreach and activation of NEETs*. Brussels: European Commission, p. 3-9.

¹⁰⁷ Kettlewell, K., Southcott, C., Stevens, E., and McCroneet, T. (2012). *Engaging the disengaged*. (NFER Research Programme: From Education to Employment). Slough: NFER.

Οι άξονες αυτοί είναι:

Άξονας 1. Αφορά και αναφέρεται στην αναγκαιότητα, τη σπουδαιότητα και τη βαρύτητα παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού για την αντιμετώπιση του φαινομένου¹⁰⁸.

Οι εν λόγω υπηρεσίες θα πρέπει να αποτελούν τον κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίο θα πρέπει να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται ολοκληρωμένα Προγράμματα-Συστήματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, προληπτικού και θεραπευτικού χαρακτήρα. Θεωρείται ότι αποτελούν την πιο σοβαρή επένδυση που πρέπει να κάνουν οι χώρες για τη μείωση της σχολικής διαρροής και την αντιμετώπιση του φαινομένου των νέων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης^{109 110}.

Δεδομένου ότι το κύριο χαρακτηριστικό του σύγχρονου κόσμου της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης είναι οι συνεχείς και με ταχείς ρυθμούς μεταβολές που επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στη δομή και το περιεχόμενό του (νέες μορφές και επίπεδα οργάνωσης της εργασίας, νέες αρχές διέπουν τις επαγγελματικές δραστηριότητες), οι νέοι χρειάζονται νέου τύπου δεξιότητες (βασικές, κοινωνικές – προσωπικές, τεχνικές-επαγγελματικές, διαπολιτισμικές κ.ά.) για την εξασφάλιση της απασχολησιμότητά τους.

Οι υπηρεσίες ΣΥ-Π θα πρέπει να παρέχονται από έναν πιστοποιημένο Επαγγελματικό Σύμβουλο και θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, διερεύνηση, αναγνώριση και εντοπισμό των προσωπικών χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων του νέου ατόμου, τη στοχοθέτηση και δημιουργία ενός ατομικού σχεδίου δράσης, την εκπαίδευση σε τεχνικές αναζήτησης εργασίας, την εκπαίδευση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων συγκέντρωσης και κριτικής αξιολόγησης εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών (πληροφοριών εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης), στον προσδιορισμό και τη διαχείριση των εμποδίων και περιορισμών. Πολύ σημαντική

---

¹⁰⁸ Οι εν λόγω υπηρεσίες θα πρέπει να αποτελούν τον κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίο κα πρέπει να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται ολοκληρωμένα Προγράμματα-Συστήματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, προληπτικού και θεραπευτικού χαρακτήρα. Θεωρείται ότι αποτελούν την πιο σοβαρή επένδυση που πρέπει να κάνουν οι χώρες για τη μείωση της σχολικής διαρροής και την αντιμετώπιση του φαινομένου των νέων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (Cedefop, 2010. Hughes & Graton, 2009).

¹⁰⁹ Cedefop. (2010). *Annual report 2010*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

¹¹⁰ Hughes, D. & Graton, G. (2009). *A Literature review of research on the impact of careers and guidance-related interventions*. Reading: Cabot Education Trust.

αναδεικνύεται η διάσταση της στήριξης για τη διαμόρφωση φιλοδοξιών και στόχων των νέων της εν λόγω ομάδας, αλλά για την υλοποίηση των ενεργειών επίτευξης των εκάστοτε στόχων αυτών¹¹¹. Τέτοιες δεξιότητες επίσης, μπορούν να αναπτύξουν με τη συμμετοχή τους σε προγράμματα κατάρτισης και μαθητείας¹¹². Επί αυτού, προτείνεται στις υπηρεσίες ΣΥ-Π να εισαχθούν και επαγγελματίες μέντορες, η λειτουργία εξειδικευμένων ιστοσελίδων παροχής πληροφοριών, τηλεφωνικών κέντρων παροχής πληροφοριών εκπαίδευσης & κατάρτισης κ.ά¹¹³.

Η συμβολή των υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού από νωρίς στην ηλικία των νέων, ιδιαίτερα την περίοδο που συντελείται η πρώτη μετάβαση τους από την υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επισημαίνεται από τους ερευνητές του φαινομένου ως ιδιαίτερα κρίσιμη στην εξέλιξη για τη σταδιοδρομία τους¹¹⁴.

Τέσσερις φαίνεται να είναι οι πυλώνες γύρω από τους οποίους θα πρέπει να δομούνται τα προγράμματα συμβουλευτικής παρέμβασης στους νέους της εν λόγω ομάδας:

- **Πληροφόρηση για τις επιλογές στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της εργασίας**, αξιοποιώντας κάθε δυνατό μέσο διάχυσης της σύγχρονης εποχής
- **Συμβουλευτική για την κριτική επεξεργασία και αξιοποίηση των πληροφοριών**, από πιστοποιημένους επαγγελματίες συμβούλους και με τη συμμετοχή καθοδηγητών
- **Εκπαίδευση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης σταδιοδρομίας**: αυτοδιερεύνησης, αναζήτησης και αξιοποίησης πηγών πληροφόρησης, λήψης αποφάσεων, στοχοθέτησης καθώς και ενεργειών υλοποίησης των στόχων.
- **Δραστηριότητες μάθησης που σχετίζονται με την εργασία**

Σημαντικές παράμετροι για την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων φαίνεται να είναι¹¹⁵: α) η εξατομικευμένη υποστήριξη (ατομική προσέγγιση), β) ευέλικτα

---

¹¹¹ **Gracey, S., Kelly, S.** (2010). *Changing the NEET Mindset: Achieving More Effective Transitions Between Education and Work*. London: LSN.

¹¹² **Sissons P., Jones S.** (2012). *Lost in transition? The changing labour market and young people not in employment, education or training*. London: The Work Foundation.

¹¹³ **Career Development Institute.** (2014). *Careers Guidance in Schools and Colleges. A Guide to Best Practice and Commissioning Careers Guidance Services*. Uk: cdi, p.6.

¹¹⁴ **Cedefop.** (2010). *Annual report 2010*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

¹¹⁵ **Kettlewell, K., Southcott, C., Stevens, E., and McCroneet, T.** (2012). *Engaging the disengaged*. (NFER Research Programme: From Education to Employment). Slough: NFER.

προγράμματα υποστήριξης που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά του νέου, γ) δημιουργία ισχυρών σχέσεων-δεσμών μεταξύ του νέου και των εκάστοτε εμπλεκόμενων επαγγελματιών (εκπαιδευτικό προσωπικό, επαγγελματίες, μέντορες).

Άξονας 2. Στον άξονα αυτό, προτείνεται η σταδιακή σύνδεση της εκπαίδευσης (όλων των βαθμίδων) με τον κόσμο της αγοράς εργασίας και την απασχόληση, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση των νέων από την εκπαίδευση στον κόσμο της αγοράς εργασίας¹¹⁶.

Στο πλαίσιο αυτό, σε πρώτο επίπεδο, επισημαίνεται η παροχή πληροφόρησης από τις υπηρεσίες ΣΥ-Π για τις εκπαιδευτικές επιλογές και επιλογές εργασίας και κατάρτισης. Σε δεύτερο επίπεδο, προτείνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας σειράς δραστηριοτήτων (παράλληλων ή σε ακολουθία), οι οποίες αποκαλούνται εκπαιδευτικές ή ερευνητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες πεδίου, δραστηριότητες μάθησης που σχετίζονται με την εργασία και επαγγελματικής τοποθέτησης¹¹⁷. Πρόκειται για επισκέψεις σε χώρους εργασίας, επισκέψεις επαγγελματιών και επιχειρηματιών στην τάξη, Ημέρες Σταδιοδρομίας (όπου επαγγελματίες θα μιλούν στους μαθητές για το αντικείμενο των επαγγελματικών τους ενασχολήσεων), εργαστήρια ανάπτυξης δεξιοτήτων αναζήτησης εργασίας (για την εκπαίδευση σε τεχνικές όπως σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, παρουσία στην συνέντευξη επιλογής κ.ά.), δράσεις κ.ά.. Η μέθοδος αναφέρεται, επίσης και σε πρακτικές, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα σε επιχειρήσεις, στη μάθηση μέσα από τη διαδικασία της παρατήρησης ενός εργαζόμενου για κάποιο χρονικό διάστημα και στη γενίκευση της εφαρμογής μεθόδων που ήδη εφαρμόζονται, όπως των συστημάτων πρακτικής και μαθητείας. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, συστήνεται ότι θα πρέπει να υπάρχει επιτήρηση του νέου κατά τη διάρκεια της τοποθέτησης του.

---

¹¹⁶ **Filmer-Sankey, C.M. and McCrone, T.** (2012). *Developing indicators for early identification of young people at risk of temporary disconnection from learning*. London: NFER.

¹¹⁷ Η επαγγελματική τοποθέτηση αναφέρεται στην οικειοθελή προσωρινή τοποθέτηση για ικανοποίηση άμεσων σκοπών ή αναγκών του νέου (κυρίως οικονομικών) και στην οικειοθελή διερευνητική προσωρινή τοποθέτηση, που αποσκοπεί στη διερεύνηση κάποιου επαγγέλματος μέσα στα πλαίσια της επαγγελματικής ανάπτυξης του μαθητή-τριας. Στην επαγγελματική τοποθέτηση περιλαμβάνονται ενέργειες με το σύστημα πρακτικής και μαθητείας (apprenticeship), εκπαιδευτικά προγράμματα από επιχειρήσεις, μάθηση μέσα από τη διαδικασία της παρατήρησης ενός εργαζόμενου για κάποιο χρονικό διάστημα (job-shadowing) (Χαροκοπάκη, 2006).

Οι δράσεις αυτές έχουν αναπτυχθεί τις τελευταίες δεκαετίες για τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή και ιδιαίτερα, την εφαρμογή τοπικών συνεργασιών μεταξύ του σχολείου και των εργασιακών χώρων, σε πολλές χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Γερμανία εφαρμόζει μια ευρεία γκάμα δράσεων για τη διευκόλυνση της μετάβασης από την απασχόληση στην εργασία¹¹⁸. Για παράδειγμα, οι μαθητές όλων των σχολείων «εργάζονται» για ένα μήνα κοντά σε επαγγελματίες που οι ίδιοι επιλέγουν. Οι διάφοροι χώροι εργασίας αναλαμβάνουν, χωρίς κόστος, να δεχθούν επί ένα μήνα τους μικρούς εργαζόμενους. Πρόκειται για προσομοίωση της πραγματικής εργασίας. Τα οφέλη των εν λόγω δραστηριοτήτων θεωρούνται πολλαπλά, καθώς προωθούν την ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων, καλλιεργούν και αξιοποιούν τεχνικές και κοινωνικές δεξιότητες και ικανότητες, καθώς και την έμφυτη ανάγκη για δημιουργικότητα, αφού όλο το εγχείρημα έχει χαρακτήρα προσομοίωση της πραγματικής εργασίας¹¹⁹».

Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι οι χώρες με τα μικρότερα ποσοστά εμφάνισης του φαινομένου (π.χ. Γερμανία, Δανία, Σουηδία), παρέχουν στους νέους προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και μαθητείας «διπλής εκπαιδευτικής διαδρομής» («δ्वικό σύστημα μαθητείας και επαγγελματικής κατάρτισης»). Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν ώρες εκπαίδευσης για τη μάθηση βασικών γνωστικών αντικειμένων και ώρες μάθησης στην εργασία (με εναλλαγή ωρών εκπαίδευσης την ίδια ημέρα ή σε διαφορετικές ημέρες της εβδομάδας). Τα προγράμματα αυτά επιτυγχάνουν την καλύτερη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία¹²⁰.

Συμπερασματικά, οι ερευνητές επίσημων φορέων διαφόρων χωρών φαίνεται να συμφωνούν ότι απαιτείται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ευέλικτων στρατηγικών ευρέως φάσματος σε προληπτικό (π.χ. έγκαιρος εντοπισμός) και θεραπευτικό επίπεδο (π.χ. ενέργειες αντιμετώπισης του φαινομένου σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της ομάδας στόχου κάθε χώρας. Με άλλα λόγια, απαιτείται η εφαρμογή πολλών και διαφορετικών μεθόδων, πρακτικών και ενεργειών που θα καλύψουν τις

---

¹¹⁸ **Bookmann, B. & Nielen, S.** (2016). Mentoring Disadvantaged Youths during School-to-work Transition: Evidence from Germany. *IAW Discussion Papers, Annual Conference 2016 (Augsburg): Demographic Change 145770, Verein für Socialpolitik / German Economic Association.*

¹¹⁹ **Sissons P., Jones S.** (2012). *Lost in transition? The changing labour market and young people not in employment, education or training.* London: The Work Foundation.

¹²⁰ **Gracey, S., Kelly, S.** (2010). *Changing the NEET Mindset: Achieving More Effective Transitions Between Education and Work.* London: LSN.

ανάγκες κατά το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού νέων της εν λόγω ομάδας, καθώς αυτή είναι ανομοιογενείς ως προς τη σύνθεσή της)¹²¹.

Σε συμφωνία με τους ερευνητές των χωρών μελών της, η Ε.Ε. συστήνει στις όποιες στρατηγικές αντιμετώπισης του φαινομένου να περιλαμβάνονται οι δράσεις: (Ε.Σ., 2015):

- η θέσπιση και εφαρμογή εντατικής προσωπικής επαφής, συμβουλευτικής και παρακολούθησης (π.χ. κατά τη διάρκεια εκπαίδευσης ή ενός προγράμματος κατάρτισης) και μετά-παρακολούθησης (π.χ. μετά το πέρας ενός προγράμματος)
- η ανταλλαγή δεδομένων πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών (εκπαιδευτικών, απασχόλησης, πρόνοιας κ.ά.)
- η συμμετοχή κατά το δυνατόν περισσότερων κοινωνικών εταίρων (επιχειρήσεις, φορείς, οργανισμοί) για την εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, μαθητείας και επαγγελματικής τοποθέτησης.

Καλές Πρακτικές Συμβουλευτικής στην ΕΕ

Καθώς το φαινόμενο των NEETs έλαβε ανησυχητικές διαστάσεις σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η αντιμετώπιση του έχει τεθεί στο επίκεντρο των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διάφορες υποστηρικτικές δράσεις οργανώνονται στις περισσότερες χώρες, κυρίως στο πλαίσιο του προγράμματος Εγγυήσεων για τη Νεολαία (Youth Guarantee). Ακολουθώς, περιγράφονται κάποια ενδεικτικά παραδείγματα προγραμμάτων συμβουλευτικής παρέμβασης που εφαρμόζονται σε διάφορες χώρες της Ε.Ε.

---

¹²¹ **Sissons P., Jones S.** (2012). *Lost in transition? The changing labour market and young people not in employment, education or training*. London: The Work Foundation.

Παράδειγμα Καλής Πρακτικής 1:

Πρόγραμμα Καθοδήγησης (Μέντορινγκ) (Αυστρία)

Το Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικών Υποθέσεων και Προστασίας Καταναλωτή, το Υπουργείο Παιδείας, Τεχνών και Πολιτισμού της Αυστρίας, δημιούργησαν ένα δίκτυο επαγγελματιών για την παροχή εξατομικευμένης συμβουλευτικής υποστήριξης νέων 15-24. Οι νέοι δέχονται συμβουλευτική υποστήριξη για τη διαχείριση προσωπικών ή κοινωνικών θεμάτων καθώς και καθοδήγηση σε ότι αφορά τις δυνατές μορφές εκπαίδευσης και απασχόλησης (E.C.,2015).

Παράδειγμα Καλής Πρακτικής 2:

Υπηρεσίες Συμβουλευτικής Στήριξης Νέων (Γερμανία)

Οι εν λόγω υπηρεσίες απευθύνονται στην ομάδα στόχο, ξεκίνησαν να λειτουργούν το 2007 και ενσωματώνουν τρεις θεσμούς: Υπηρεσίες Αναζήτησης Εργασίας, Υπηρεσίες Πρόνοιας και Υπηρεσίες Προώθησης στην Απασχόληση, προκειμένου να παράσχουν συμβουλευτική στήριξη στις διαδικασίες μετάβασης από το σχολείο στην εργασία. Σήμερα τέτοιες δομές λειτουργούν σε 147 περιοχές της χώρας (E.C.,2015).

Παράδειγμα Καλής Πρακτικής 5:

Συμβουλευτική στήριξη σε μαθητές/τριες υποχρεωτικής εκπαίδευσης (Λιθουανία)

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το τμήμα Παιδαγωγικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου στα σχολεία της Λιθουανίας. Ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί παρείχαν συμβουλευτική υποστήριξη στους μαθητές/τριες που κινδύνευαν με σχολική διαρροή με ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα (Cedefop, 2010).

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε κατά τα παρελθόντα έτη μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων:

- Το Δεκέμβριο του 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκπόνησε μία δέσμη μέτρων «Πακέτο για την Απασχόληση των Νέων» (Youth Employment Package), το οποίο προβλέπει την «Εγγύηση για τη Νεολαία» (Youth Guarantee) όπως και τη δημιουργία μιας «Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για τη Μαθητεία» (European Alliance for Apprenticeship), με σκοπό τη διάδοση του δυαδικού συστήματος σε όλη την Ευρώπη.
- Το Φεβρουάριο του 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ψήφισε την «Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων» (Youth Employment Initiative), η οποία θα χρηματοδοτηθεί με συνολικά έξι δισεκατομμύρια ευρώ για τη χρονική περίοδο 2014 έως 2020.
- Τον Απρίλιο του 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέδωσε μια «Σύσταση για την θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία» (Council recommendation on establishing a Youth Guarantee) είναι μια πολιτική δήλωση προθέσεων για την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχειρεί με αυτήν να αποδείξει ότι είναι σε θέση να αναγνωρίσει τα επείγοντα κοινωνικά προβλήματα και να τα αντιμετωπίσει παρακινώντας τα κράτη μέλη να αναλάβουν άμεση δράση. Η «Εγγύηση για τη Νεολαία» προβλέπει τα εξής: Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προσφέρουν σε όλους

τους νέους μέχρι την ηλικία των 25 ετών, εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που θα μείνουν άνεργοι ή θα ολοκληρώσουν την εκπαίδευσή τους, μια αξιόλογη θέση εργασίας, μία θέση επαγγελματικής εκπαίδευσης, πρακτικής άσκησης ή μαθητείας και

- Τον Ιούλιο του 2013, δημιουργήθηκε η «Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τη Μαθητεία» (European Alliance for Apprenticeships), που στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας και της προσφοράς θέσεων μαθητείας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και στην αλλαγή αντιλήψεων των διαφόρων φορέων έναντι αυτής της μορφής εκπαίδευσης. Η θέσπιση ή προαγωγή δυαδικών δομών στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλει, μεταξύ άλλων, στον καλύτερο συντονισμό μεταξύ της ζήτησης από πλευράς οικονομίας και της προσφοράς του εκπαιδευτικού συστήματος. Υπό αυτήν την έννοια μπορεί να συνεισφέρει μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα σε διαρθρωτικό επίπεδο στη μείωση της ανεργίας των νέων. Δεν ενδείκνυται όμως για τον περιορισμό της ανεργίας βραχυπρόθεσμα¹²².

Ωστόσο, για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων απαιτείται ανάληψη δράσης ταυτόχρονα σε τρία πεδία άσκησης πολιτικής: στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην οικονομία. Συνεπακόλουθα, ενδείκνυται και τρία είδη πολιτικών μέτρων: μέτρα εκπαιδευτικής πολιτικής, μέτρα πολιτικών για την αγορά εργασίας και μέτρα οικονομικής πολιτικής.

Στις παρακάτω ενότητες, θα αναφερθούν κάποια μέτρα και κάποιες καλές πρακτικές που εφάρμοσαν η Ελλάδα, η Κύπρος και η Ιρλανδία, με αποτέλεσμα να μειωθεί το ποσοστό ανεργίας των νέων και να πλησιάσουν τα ποσοστά που σημείωναν πριν την εκδήλωση της κρίσης.

4.2 Η εφαρμογή καλών πρακτικών για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα

Οι ελληνικές αρχές εφάρμοσαν μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων ήδη πριν ξεκινήσει η κρίση. Οι πρωτοβουλίες περιλάμβαναν την ανάπτυξη ειδικών

---

¹²² **Ιωαννίδου, Α.** (2014). *Η κατάσταση των νέων στην ελληνική αγορά εργασίας - Τι θα συμβεί, εάν δε συμβεί κάτι*; Αθήνα: Friedrich-Ebert-Stiftung.

προγραμμάτων για την προώθηση της απασχόλησης των νέων, περικοπές στις εισφορές του κοινωνικού τομέα ασφάλειας, προγράμματα κατάρτισης στον τομέα του τουρισμού, παροχή συμβουλευτικής σε όποιον ενδιαφέρεται να γίνει αυτοαπασχολούμενος, καθώς και τη μετατροπή των επιδομάτων ανεργίας σε επιδοτήσεις μισθών. Άλλες πρωτοβουλίες περιλάμβαναν συμβουλευτικές υπηρεσίες, όπως, η επαγγελματική καθοδήγηση που βοηθάει τα άτομα στην αναζήτηση της εργασίας.

Επιπλέον, λήφθηκαν ειδικές δραστηριότητες για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων.

1. Ομάδες δράσης για την απασχόληση των νέων

Τον Φεβρουάριο του 2012, με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ομάδες δράσης για την απασχόληση των νέων δημιουργήθηκαν στα οκτώ κράτη μέλη με την υψηλότερη ανεργία των νέων, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Αποστολή τους ήταν να κινητοποιήσουν τη διαρθρωτική χρηματοδότηση της ΕΕ, για την υποστήριξη των ευκαιριών για εργασία των νέων.

Τον Οκτώβριο του 2012, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανέπτυξε ένα σχέδιο δράσης που αποσκοπούσε στην ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας των νέων. Το σχέδιο δράσης αποσκοπούσε στην εφαρμογή ειδικών πολιτικών και μέτρων, ειδικά, για τους νέους σε δύο ηλικιακές κατηγορίες: 15-24 και 25-35 ετών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στα εξής:

- Δημιουργία στοχοθετημένων ευκαιριών απασχόλησης με τα τυπικά προσόντα των νέων.
- Ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της μαθητειακής κατάρτισης με έμφαση στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- Υιοθέτηση προγραμμάτων σχολικής φοίτησης για εργασία για την υποστήριξη της μετάβασης, σε συνδυασμό με προσωπική καθοδήγηση και την παροχή συμβουλών.
- Επαγγελματική και επιχειρηματική καθοδήγηση που απευθύνονται σε νέους που αναζητούν εργασία.
- Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας των νέων με έμφαση στα νέα προϊόντα, υπηρεσίες και τομείς.

Σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης, περίπου 787 εκατομμύρια ευρώ έχουν ήδη επενδυθεί σε τέτοια μέτρα και γύρω στα 184.000 νέοι τα εκμεταλλεύονται¹²³.

Το Δεκέμβριο του 2012, εφάρμοσε ένα κυβερνητικό σχέδιο δράσης για στοχοθετημένες παρεμβάσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων. Αυτό περιλάμβανε:

- Δημιουργία θέσεων εργασίας για τους νέους βάσει τα τυπικά προσόντα που διαθέτουν, μέσω επιδοτούμενης απασχόλησης.
- Ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και των συστημάτων μαθητείας, που δίνουν έμφαση στην κατάρτιση συνδυαστικά με την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και επιπλέον, στο πρόγραμμα κατάρτισης κατά τη διάρκεια και μετά την εκπαίδευση.
- Δημιουργία συστηματικών προγραμμάτων σχολικής εκπαίδευσης, με σκοπό την υποστήριξη των νέων σχετικά με την απόκτηση της πρώτης εμπειρίας στη δουλειά (και παράλληλα σε συνδυασμό με καθοδήγηση, συμβουλευτική, κατάρτιση και απασχόληση), ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε άνεργου νέου εξατομικευμένα.
- Ενίσχυση της παροχής συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, με έμφαση στους νέους άνεργους. Ενίσχυση της καθοδήγησης των νέων στο σχολείο, της παρακολούθησης της σταδιοδρομίας τους και της παροχής συμβουλευτικής σχετικά με την επιχειρηματικότητα στα άτομα που ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των νέων, εστίαση σε νέα / καινοτόμα προϊόντα, υπηρεσίες και τομείς επιχειρηματιών.
- Επένδυση σε μέτρα που στοχεύουν στην μείωση της πρόωρης αποχώρησης από την εκπαίδευση.

Τον Ιανουάριο του 2013, η ελληνική κυβέρνηση υιοθέτησε ένα «σχέδιο δράσης για τη νεολαία». Με την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση ύψους 517 εκατομμυρίων ευρώ, το σχέδιο αποσκοπούσε στην προώθηση της απασχόλησης των νέων, την κατάρτιση και την επιχειρηματικότητα, στοχεύοντας περίπου 350.000 νέους στην Ελλάδα.

---

¹²³ Tubadgi, A. (2012). *Youth Unemployment in Greece Economic and Political Perspectives*. Berlin: EFQM.

Πολλές από αυτές τις πρωτοβουλίες συμβάλλουν στην εφαρμογή της Εγγύησης Νέων. Για την καταπολέμηση των αναντιστοιχιών, το 2013, η ελληνική κυβέρνηση καθιέρωσε έναν μόνιμο διαγνωστικό μηχανισμό να εντοπίσουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας βάσει πληροφοριών από τους εργοδότες (πληροφορίες της ERGANI¹²⁴ σύστημα).

2. Εφαρμογή της Εγγύησης Νέων

Η Ελλάδα υπέβαλε σχέδιο εφαρμογής Εγγύησης Νέων, τον Δεκέμβριο του 2013, που ενημερώθηκε τον Ιούνιο του 2014 και είχε προγραμματιστεί να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2016. Σε σύγκριση με προηγούμενα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου δράσης για τη νεολαία, έχει αξιολογηθεί ως "πραγματική βελτίωση" από την Task Force Greece, καθώς παρέχει μια συστηματική ανάλυση του προβλήματος. Η ελληνική υπηρεσία εργασίας συντονίζει την υλοποίηση μιας προσέγγισης εταιρικής σχέσης. Η συντονιστική επιτροπή και η ομάδα εργασίας για την εφαρμογή της Εγγύησης Νέων, περιλαμβάνει έναν αριθμό άλλων σχετικών υπουργείων, φορέων, κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (νέων). Οι υπηρεσίες απασχόλησης του εργατικού δυναμικού (ΟΑΕΔ) χρησιμεύουν ως σημείο επαφής για τους NEETs. Μέτρα ενεργοποίησης για τους νέους, εντός το πλαίσιο της Εγγύησης Νέων, περιλαμβάνουν το σχεδιασμό ατομικών δράσεων, τα προγράμματα για την απόκτηση επαγγελματικής πείρας, νεοδημιουργηθείσες στρατηγικές και επαγγελματική καθοδήγηση για τους μαθητές γυμνασίου.

Υποστηρίζεται, επίσης, ότι η εφαρμογή της Εγγύησης Νέων ήταν μια «εξαιρετική ευκαιρία για την Ελλάδα να ασχοληθεί με πολλά μακροχρόνια προβλήματα».

3. Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων

Η πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων, που προτάθηκε το Φεβρουάριο του 2013 από το Συμβούλιο, υποστηρίζει αποκλειστικά τη NEET νεολαία σε περιοχές που αντιμετωπίζουν ποσοστά ανεργίας των νέων 25%. Όλα τα μέτρα της πρωτοβουλίας, θα απευθύνονται άμεσα στους νέους. Η χρηματοδότηση μπορεί να υποστηρίξει μέτρα, όπως η άμεση στήριξη για πρακτική άσκηση υψηλής ποιότητας

---

¹²⁴ Το πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη» που «γεννήθηκε» την 1η Μαρτίου 2013, αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο συλλογής στατιστικών δεδομένων και, παράλληλα, έναν κομβικό μηχανισμό για την ποιοτική αναβάθμιση των πολιτικών του Υπουργείου Εργασίας. Το σύστημα «Εργάνη» δημιουργήθηκε για την αποτελεσματική καταπολέμηση της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας, για τη σημαντική μείωση του γραφειοκρατικού και διοικητικού βάρους για τις επιχειρήσεις και τέλος την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

και μαθητεία, παροχή εργασίας (τουλάχιστον έξι μήνες) για πρώτη εμπειρία, στήριξη εκκίνησης για νέους επιχειρηματίες (καθοδήγηση), ποιοτική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση¹²⁵.

Επίσης, το 2014-2020, τέθηκε σε εφαρμογή ένα σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της ανεργίας μεταξύ των NEET, με ποσοτικό και ποιοτικό τρόπο. Η στρατηγική του σχεδίου δράσης "Εγγύηση για τη νεολαία" επικεντρώνεται στην υλοποίηση μιας σειράς στοχοθετημένων εθνικών ενεργειών, σχετικά με τους νέους ηλικίας 15-24 ετών, που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση ή στην κατάρτιση, προκειμένου να τους προσφέρει μια "ποιοτική προσφορά" για την εκπαίδευση, την κατάρτιση ή την απασχόληση που βασίζεται στο σχέδιο δράσης του ατόμου, αξιοποιώντας ή εξελίσσοντας τα προσόντα και τις δεξιότητές τους, με σκοπό να διασφαλιστεί δυνατότητα απασχόλησης εντός τεσσάρων μηνών μετά την αποχώρηση από επίσημα συστήματα εκπαίδευσης, κατάρτισης ή απασχόλησης.

Η προαναφερθείσα περίοδος αρχίζει με την εγγραφή των νέων στην δημόσια υπηρεσία (Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης - ΚΠΑ) της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΟΑΕΔ). Αυτή είναι ακολουθούμενη από την καταγραφή των επιμέρους χαρακτηριστικών τους (προσδιορισμός των χαρακτηριστικών τους), τον προσδιορισμό των αναγκών τους και, τέλος, τη σύνταξη του ατομικού σχεδίου δράσης τους¹²⁶.

Για την ηλικιακή ομάδα 15-19: οι ενέργειες του σχεδίου στοχεύουν στην παροχή μιας «ποιοτικής προσφοράς» που θα αφορά είτε στην απόκτηση βασικών προσόντων μέσω της επανένταξης στην εκπαίδευση, είτε στην παροχή κατάλληλων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης ή μαθητείας για να αποκτήσουν τα απαραίτητα προσόντα για την είσοδο και τη μακροχρόνια παραμονή τους στην αγορά εργασίας.

Για την ηλικιακή ομάδα 20-24: οι δράσεις του σχεδίου στοχεύουν στην παροχή μιας «προσφοράς ποιότητας», αξιοποιώντας τα προσόντα και τις δεξιότητές τους. Οι δράσεις αφορούν στην προαγωγή τους στην απασχόληση, την απόκτηση της πρώτης εργασιακής εμπειρίας και τις ευκαιρίες αυτοαπασχόλησης, που στοχεύουν μακροπρόθεσμα βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους.

---

¹²⁵ **European Parliament.** (2015). Youth unemployment in Greece: Situation before the government change. Ανακτήθηκε από:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/542220/IPOL_BRI\(2015\)542220_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/542220/IPOL_BRI(2015)542220_EN.pdf)

¹²⁶ **Youth Quantee.** (2014). Ανακτήθηκε από: <http://www.ypakp.gr/uploads/docs/8338.pdf>

Ωστόσο, για την ενσωμάτωση εκείνων που εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο, εφάρμοσε τα εξής μέτρα:

- Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων, είναι ένα καινοτόμο σχολείο για ενήλικες (άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας χρησιμεύουν για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της εκπαίδευσης, με σκοπό να επιτρέψουν την επανασύνδεση με την επίσημη εκπαίδευση, να διαμορφώσουν μια θετική στάση απέναντι στη μάθηση, να αποκτήσουν βασικές γνώσεις και δεξιότητες και να διευκολύνουν την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ελληνικό Δημόσιο.
- Η λειτουργία των Εσπερινών Γυμνασίων, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, είναι ένα μέτρο που αντιμετωπίζει την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και διευκολύνει την ομαλή επανένταξη στη διαδικασία εκμάθησης, επιτρέποντας στους απασχολούμενους να παρακολουθήσουν μαθήματα, υπό τον όρο ότι είναι ηλικίας άνω των 14 ετών. Η παρακολούθηση αυτών των μαθημάτων μπορεί να θεωρηθεί επαρκής αυξάνοντας τον αριθμό των αδικαιολόγητων απουσιών κατά τριάντα, αναγνωρίζοντας έτσι τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αυτοί οι μαθητές λόγω της απασχόλησής τους¹²⁷.

4.3 Η εφαρμογή καλών πρακτικών για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων στην Κύπρο

Για την Κύπρο, πρωταρχικός στόχος ήταν η άμβλυνση των επιπτώσεων της δημοσιονομικής εξυγίανσης στην αγορά εργασίας της ΕΕ, βραχυπρόθεσμα και να θέσει τις προϋποθέσεις για την ανάκαμψη της απασχόλησης, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Σε αυτό το πλαίσιο, τέθηκαν κάποιες προτεραιότητες για τη

---

¹²⁷ EMCC. (2012). Greece: ERM Comparative Analytical Report on Recent Policy Developments related to those Not in Employment, Education and Training (NEET).

Ανακτήθηκε από: <https://www.eurofound.europa.eu/el/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/greece/greece-erm-comparative-analytical-report-on-recent-policy-developments-related-to-those-not-in>

βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης των νέων. Η στρατηγική που στηρίζει αυτές τις πολιτικές παρεμβάσεις συνδυάζει την προληπτική προσέγγιση, για να διασφαλιστεί η ομαλότερη μετάβαση των νέων στην αγορά εργασίας και διαρθρωτικά μέτρα, για την αντιμετώπιση των πολλαπλών φραγμών ορισμένων ομάδων νέων που αντιμετωπίζουν δυσκολία στο να κερδίσουν έδαφος στην αγορά εργασίας. Παρακάτω αναφέρονται τρεις προτεραιότητες που συνδυάζουν τα παραπάνω.

Προτεραιότητα 1: Πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία.

Η συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση του συστήματος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αντιμετωπίζει μερικές προκλήσεις μέσω: i) του εκσυγχρονισμού των προγραμμάτων σπουδών για την εξασφάλιση της απόκτησης των δεξιοτήτων και των γνώσεων που απαιτεί η αγορά εργασίας · ii) της βελτίωσης της κατάρτισης των εκπαιδευτικών και iii) της έγκαιρης αναγνώρισης των μαθησιακών δυσκολιών και την ανάπτυξη προγραμμάτων ενσωμάτωσης. Η μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του συστήματος κατάρτισης, περιλαμβάνει μέτρα για βελτίωση της ευθυγράμμισης των αποτελεσμάτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης, σύμφωνα, με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών και να μειώσει τον αριθμό των ειδικοτήτων.

Προτεραιότητα 2: Καθιέρωση στρατηγικών ενεργοποίησης μέσω πολιτικών της στοχοθετημένης αγοράς εργασίας.

Αυτή η πολιτική παρέχει την ανάπτυξη μιας στρατηγικής που θα συνδυάζει μέτρα που στοχεύουν σε άτομα ηλικίας 15 έως 29 ετών, που αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια στην ενσωμάτωση της αγοράς εργασίας και εκτίθενται σε μακρόχρονες περιόδους ανεργίας. Είναι μια έγκαιρη παρέμβαση με τη μορφή της εγγύησης των νέων, προκειμένου να αποφευχθεί η εγκατάλειψη του σχολείου και τα νεοπροσλαμβανόμενα άτομα στην νεαρή ηλικιακή ομάδα (15-24) να μην πέφτουν σε μακροπρόθεσμες παγίδες ανεργίας και αεργίας.

Προτεραιότητα 3: Εισαγωγή της Εγγύησης των Νέων

Η θέσπιση Εθνικής Εγγύησης Νέων (National Action Plan) στοχεύει να προσφέρει στους νέους (15-24 ετών) την ευκαιρία για εκπαίδευση, κατάρτιση, εργασιακή εμπειρία ή απασχόληση εντός τεσσάρων μηνών από την έξοδο από το σχολείο ή

στους άνεργους νέους. Η Εγγύηση των Νέων οργανώνεται γύρω από ένα ολοκληρωμένο μοντέλο παροχής υπηρεσιών που περιλαμβάνει:

i) υπηρεσίες απασχόλησης (πληροφορίες σχετικά με κενές θέσεις, συμβουλευτικές ομάδες και ομάδες εργασίας, βοήθεια για την αναζήτηση εργασίας).

ii) εξατομικευμένη συμβουλευτική και καθοδήγηση, για όσους δεν είναι σε θέση να κερδίσουν έδαφος στην αγορά εργασίας εντός των πρώτων τεσσάρων μηνών και

iii) εντατική στήριξη, συμπεριλαμβανομένης της παραπομπής στην ενεργό αγορά εργασίας ή επιστροφή στα εκπαιδευτικά προγράμματα, ανάλογα με την αξιολόγηση του καθενός μετά το πέρας των προγραμμάτων¹²⁸.

Κατά τη διάρκεια της Συμβουλευτικής διαδικασίας γίνεται αξιολόγηση των δεξιοτήτων, γνώσεων, ικανοτήτων και στάσεων των ατόμων NEETs, με τη χρήση εξειδικευμένων εργαλείων/ερωτηματολογίων αξιολόγησης επαγγελματικού προσανατολισμού. Στη συνέχεια, οι Σύμβουλοι μέσα από τον καταρτισμό ατομικού σχεδίου δράσης για τον κάθε επωφελούμενο, μπορούν να προωθούν τα άτομα NEETs για την ένταξή τους είτε πίσω στο τυπικό σύστημα εκπαίδευσης, είτε σε εκπαιδευτικά προγράμματα σχολείων δεύτερης ευκαιρίας, είτε σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, τους ενθαρρύνουν να συμμετάσχουν σε ενεργητικά μέτρα απασχόλησης και σε προγράμματα κατάρτισης. Ανεξάρτητα από την έκβαση της συμβουλευτικής διαδικασίας, τα προσωπικά στοιχεία των ατόμων NEETs, αποστέλλονται για ενημέρωση στη ΔΥΑ. Όσοι δεν ενταχθούν σε προγράμματα εκπαίδευσης, υπάρχει η δυνατότητα να γίνει συσχέτιση από τη ΔΥΑ του προφίλ του κάθε επωφελούμενου, με κενές θέσεις εργασίας και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, δεδομένου ότι τα άτομα NEETs εγγράφονται στο σύστημα ανέργων της ΔΥΑ.

Οι υπηρεσίες προσφέρονται δωρεάν σε χώρους εντοπισμού των NEETs και στα γραφεία Συμβουλευτικών Υπηρεσιών Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΥΚΕΠ) σε όλες τις Επαρχίες¹²⁹.

---

¹²⁸ **National Action Plan For Youth Employment in Cyprus.** (2014-2017). Ανακτήθηκε από: <https://www.structuralfunds.org.cy/uploadfiles/e-Library/NationalActionPlan-for-YouthEmployment.pdf>

Το πρόγραμμα Youth Guarantee στην Κύπρο

Επιπλέον, ο Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου υλοποιεί το πρόγραμμα Youth Guarantee to ACTIVate and Empower YOUTH in Cyprus: (εν συντομία “ACTIVE YOUTH”) με στόχο, μέσα από την εξειδικευμένη ιστοσελίδα του, να παρέχει αναλυτική ενημέρωση και όλες τις πληροφορίες προς τους νέους, σχετικά με θέματα εργοδότησης, απασχόλησης, κατάρτισης και εκπαίδευσης που παρέχονται στην Κύπρο, στο πλαίσιο υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Σύστασης «Εγγύηση για τη Νεολαία». Το πρόγραμμα υλοποιείται από τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου με συγχρηματοδότηση από τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Κοινωνικής Ένταξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹³⁰. Στόχος του είναι να ενημερώσει και να «ενεργοποιήσει» τους νέους, για τα σχέδια απασχόλησης που υπάρχουν διαθέσιμα προς αξιοποίηση, να τους οδηγήσει για εγγραφή στη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης και να τους βοηθήσει, επί της ουσίας, στην αναζήτηση τους για απασχόληση, εκπαίδευση ή κατάρτιση μέσα από τα Σχέδια που εμπίπτουν στη Σύσταση «Εγγύηση για τη Νεολαία» της Ε.Ε. Απώτερος στόχος του προγράμματος είναι η καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και η εκπαίδευση τόσο των νέων όσο και άλλων φορέων που εμπλέκονται με τη νεολαία μέσα από τη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά εργαστήρια και σεμινάρια¹³¹.

Πρόσθετα Μέτρα της Κυπριακής Κυβέρνησης

Επιπροσθέτως, κάποια άλλα μέτρα που εφάρμοσε η Κύπρος είναι:

- **Σχέδιο μαθητείας** (Δημόσια πολιτική σε συνεργασία με εργοδότες του ιδιωτικού τομέα / Δημόσιο και ιδιωτικό ταμείο). Το πρόγραμμα Μαθητείας αντιμετωπίζει άτομα που εγκαταλείπουν το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα

---

¹²⁹ **Youth Guarantee.** (nd). Ανακτήθηκε από: http://www.youthguarantee.org.cy/youth-programmes/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%B7/%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE?fbclid=IwAR2wZW6ntA2BagBv5VktBFI_WEm5vdfI5yEdjWIFd1hIlQJiFO2sZ6C1piI

¹³⁰ **Youth Guarantee.** (nd). Ανακτήθηκε από: <http://www.youthguarantee.org.cy/about/active-youth>

¹³¹ https://onek.org.cy/archiki-selida/programmata-ipiresies/pliforisi/youth-guarantee/?fbclid=IwAR3KHQdpmERCKHyM6tRvReaHno2Z7M5-OvIPxTqHE3IhLAP_4ddG4w6Bpac

ηλικίας μεταξύ 14 και 17 ετών. Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται σε εθνικό επίπεδο και βασίζεται σε ευρωπαϊκή και εθνική χρηματοδότηση.

- **Εσπερινό Σχολείο** (Δημόσια - μονομερής πολιτική / Χρηματοδότηση από δημόσιους πόρους). Εσπερινά σχολεία υπάρχουν σε όλες τις περιοχές (περιφέρειες) της Κύπρου. Το μέτρο αυτό, απευθύνεται τόσο σε άτομα που εργάζονται όσο και σε άτομα που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, ή την κατάρτιση, αλλά επιθυμούν να ολοκληρώσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- **Σχέδιο για την επιχειρηματικότητα των νέων** (Δημόσια πολιτική - μονομερής / Χρηματοδοτούμενη από δημόσιους πόρους). Το πρόγραμμα για την επιχειρηματικότητα των νέων αποτελούσε μέρος της περιόδου προγραμματισμού των διαρθρωτικών ταμείων 2007-2013. Το Σχέδιο πρόσφερε κίνητρα υπό μορφή οικονομικών επιχορηγήσεων και κατάρτισης για την επιχειρηματικότητα, για τη στήριξη της δημιουργίας καινοτόμων, βιώσιμων και περιβαλλοντικά βιώσιμων μικροεπιχειρήσεων από τους νέους.
- **Ταχύρρυθμα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης** (Δημόσια μονομερής πολιτική / Χρηματοδότηση από δημόσιους πόρους). Ένα βασικό μέτρο που προσφέρεται στους ανέργους νέους με χαμηλή ειδίκευση, είναι τα προγράμματα ταχείας επαγγελματικής κατάρτισης, που παρέχονται από την αρχή ανθρώπινων αναπτυξιακών πόρων. Τα προγράμματα αυτά είναι προσιτά στους νέους και απευθύνονται τόσο σε άτομα που έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όσο και σε άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Τα προγράμματα προσφέρονται σε ετήσια συνεχή βάση. Σύμφωνα με την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, οι συνολικές δαπάνες για τα προγράμματα αυτά, έγινε βάση της πρόβλεψης ότι το 2012, θα έφταναν τα 1.030.000 (300 δικαιούχοι), σε σύγκριση με 1.000.000 ευρώ που κόστισαν το 2011¹³².
- **Παροχή κινήτρων στους εργοδότες.** Ένας από τους πρωταρχικούς τρόπους προσέγγισης του προβλήματος ήταν τα μέτρα θετικής διάκρισης που παρείχαν κίνητρα στους εργοδότες να προσλάβουν ανέργους, γενικότερα και ανέργους

---

¹³² EMCC.(2012). Cyprus: Comparative Analytical Report (ERM) on young people Not in Employment, Education and Training (NEET). Ανακτήθηκε από: <https://www.eurofound.europa.eu/el/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/cyprus/cyprus-comparative-analytical-report-erm-on-young-people-not-in-employment-education-and-training>

νεαρής ηλικίας, ειδικότερα. Τα μέτρα αυτά, αφορούσαν σε μεγάλο βαθμό δημόσιες επιδοτήσεις απασχόλησης στο πλαίσιο διαφόρων ειδικών προγραμμάτων, τα οποία ξεκίνησαν το 2012 και εντάθηκαν ως προς τη συχνότητα και το μέγεθός τους στο διάστημα 2013-2015. Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων αυτών προήλθε, ως επί το πλείστον, από κονδύλια της ΕΕ, ενώ τα προγράμματα απευθύνονταν κατά κανόνα σε συγκεκριμένες ομάδες ανέργων (σε μακροχρόνια ανέργους με πανεπιστημιακή μόρφωση που ανήκαν σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες, κ.λ.π.). Η λογική πίσω από αυτήν την προσπάθεια ήταν οι άνεργοι νεαρής ηλικίας να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία και πιθανώς, ορισμένοι από αυτούς να απασχοληθούν καταλλήλως στο τέλος των προγραμμάτων αυτών¹³³.

- **Οργάνωση εργαστηρίων.** Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επενέβη άμεσα αναφορικά με το ζήτημα της ανεργίας των νέων, οργανώνοντας μια σειρά από εργαστήρια στις κύριες πόλεις της Κύπρου, σε μια προσπάθεια να βοηθήσει μερικές εκατοντάδες νέων που ήταν εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων να βελτιώσουν το βιογραφικό τους και τις ψηφιακές τους δεξιότητες και να ενισχύσουν το επιχειρηματικό τους πνεύμα, καθώς και να τους ενθαρρύνει να ιδρύσουν νέες επιχειρήσεις.

Μέτρα στο βόρειο τμήμα της Κύπρου

- Η πιο σημαντική και επιτυχημένη προσπάθεια της αντιμετώπισης της ανεργίας των νέων, είναι το **πρόγραμμα** του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης **για τη στήριξη της απασχόλησης του ημεδαπού εργατικού δυναμικού στον ιδιωτικό τομέα**, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή τον Δεκέμβριο του 2013. Το πρόγραμμα δεν αποσκοπούσε μόνο στην **προώθηση της απασχόλησης των νέων αλλά και άλλων ομάδων μειονεκτούντων ατόμων, όπως γυναικών και ατόμων με αναπηρία, καλύπτοντας τις εργοδοτικές εισφορές στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας**, οι οποίες διαμορφώνονται στο 11% και στο 4% αντίστοιχα, σε σχέση με τους νεοπροσληφθέντες για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
- Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης έχει θεσπίσει ένα ακόμα έργο που έχει σχεδιαστεί ειδικά για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων

¹³³ **Ιωάννου, Γ. και Sonan, S.** (2016). *Η Ανεργία των Νέων στην Κύπρο Μια θεώρηση της «χαμένης γενιάς»*. Βερολίνο: Friedrich-Ebert-Stiftung.

και το οποίο περιλαμβάνει **30% μισθολογική επιδότηση επί των καθαρών αποδοχών των νέων για διάστημα 18 μηνών**. Όπως περιγράφεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου, το έργο αποσκοπεί **στην προώθηση της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας**, ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή τους στον επαγγελματικό βίο, να τους παρασχεθεί βοήθεια για να αποκτήσουν **εργασιακή εμπειρία και να τους δοθεί η ευκαιρία να δικτυωθούν**. Οι ειδικές ομάδες-στόχοι αποτελούνται από τους αποφοίτους πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, τους αποφοίτους επαγγελματικών λυκείων, καθώς και τους αποφοίτους τεχνικών σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας κάτω των 30 ετών. Προκειμένου όσοι αναζητούν εργασία να επωφεληθούν από το πρόγραμμα, θα πρέπει να προσληφθούν εντός ενός έτους από την ολοκλήρωση των σπουδών τους ή, στην περίπτωση των ανδρών, της στρατιωτικής τους θητείας¹³⁴.

- Μια, ακόμη, αξιοσημείωτη πρωτοβουλία σε αυτό το πλαίσιο είναι το έργο του Τουρκοκυπριακού Επιμελητηρίου Καταστηματαρχών και Βιοτεχνών. Το 2007, το Επιμελητήριο ξεκίνησε ένα **τριετές πρόγραμμα πρακτικής κατάρτισης στον χώρο εργασίας για όσους είχαν ολοκληρώσει την εννεαετή υποχρεωτική εκπαίδευση αποβλέποντας στην παροχή επαγγελματικής κατάρτισης, ώστε να αντιμετωπιστεί η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και παράλληλα να εξυπηρετηθεί η μείωση του ποσοστού της ανεργίας των νέων**. Το πρόγραμμα αποδείχθηκε επιτυχημένο, σύμφωνα με τον συντονιστή του Επιμελητηρίου, καθώς κατά το τέλος του 2015, 350 φοιτητές ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα και βρήκαν όλοι τους μια θέση εργασίας¹³⁵. Η επιτυχία του προγράμματος, όμως, επισκιάζεται από το γεγονός ότι η συντριπτική πλειονότητα των δικαιούχων δεν είναι πολίτες της ΤΔΒΚ¹³⁶ και, επομένως, ενδέχεται να φύγουν από τη χώρα.

Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των ατόμων που ωφελούνται από αυτά τα προγράμματα, καθώς και τα νούμερα σχετικά με την πτωτική πορεία της ανεργίας και της ανεργίας των νέων, τα τελευταία χρόνια δείχνουν ότι βραχυπρόθεσμα αυτά τα προγράμματα πέτυχαν θετικά αποτελέσματα. Προκειμένου,

---

¹³⁴ **Lisaniler, İ.** (2016) Interview with Sertac Sonan. Nicosia.

¹³⁵ **Tulga, H.** (2015) Interview with Sertac Sonan. Nicosia

¹³⁶ Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου.

όμως, να εκτιμήσουμε τη μακροπρόθεσμη επιτυχία τους, θα πρέπει να περιμένουμε έως τη βαθμιαία κατάργηση της κρατικής στήριξης¹³⁷.

4.4 Η εφαρμογή καλών πρακτικών για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων στην Ιρλανδία

Στην Ιρλανδία, σχετικά με το θέμα των NEETs, έχουν επιχειρηθεί ορισμένα μέτρα πολιτικής, μέχρι σήμερα, όμως, τα περισσότερα ήταν σχετικά μικρής κλίμακας, δεν διέθεταν επαρκείς πόρους και δεν ενσωματώνονταν ολιστικά. Συνολικά, η κυβέρνηση έχει επικεντρωθεί στην προσπάθεια να επιδιορθώσει ένα αποτυχημένο τραπεζικό σύστημα και να αντιμετωπίσει την επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών. Η δημιουργία και διατήρηση θέσεων απασχόλησης δεν έχει λάβει επαρκή προσοχή, αν και η νέα κυβέρνηση που εκλέχθηκε τον Φεβρουάριο του 2011 σημείωσε την πρόθεσή της να ξεκινήσει μια νέα πολυεπίπεδη πρωτοβουλία για ολοκληρωμένες θέσεις εργασίας.

Μέτρα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ανεργίας των νέων

- **Υποστήριξη εργοδότη** (περιλαμβάνει μέτρα επιχορήγησης για την απασχόληση - για παράδειγμα, το Jobs Bridge¹³⁸, τα πρακτικά προγράμματα και την ανάπτυξη επιχειρήσεων)
- **Υποστήριξη των εργαζομένων** και των ατόμων που αναζητούν εργασία (περιλαμβάνει οικονομικές ενισχύσεις, καθώς και εκπαιδευτικές υποστηρίξεις)
- **Υποστήριξη της αγοράς** (παροχή πληροφοριών σχετικά με την απασχόληση και την αναζήτηση εργασίας)
- **Παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης** (περιλαμβάνει ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα όπως το Springboard¹³⁹ και το Momentum¹⁴⁰) που απευθύνονται σε άνεργους νέους. Προσαρμόζονται στις ανάγκες πρόσληψης

---

¹³⁷ **Ιωάννου, Γ. και Sonan, S.** (2016). *Η Ανεργία των Νέων στην Κύπρο Μια θεώρηση της «χαμένης γενιάς»*. Βερολίνο: Friedrich-Ebert-Stiftung.

¹³⁸ Ο επιδιωκόμενος στόχος της JobBridge ήταν να «βοηθήσει στην παραβίαση του κύκλου, όπου οι αιτούντες εργασία δεν μπορούσαν να βρουν δουλειά χωρίς εμπειρία».

¹³⁹ το Springboard συγχρηματοδοτείται από την κυβέρνηση της Ιρλανδίας και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΚΤ για την απασχόληση, την ένταξη και την εκμάθηση για την περίοδο 2014-2020.

¹⁴⁰ Το MOMENTUM είναι μια κυβερνητική πρωτοβουλία που παρέχει δωρεάν εκπαίδευση και κατάρτιση για έως και 6.500 άτομα που είναι άνεργα για 12 μήνες ή περισσότερο.

σε συγκεκριμένους τομείς απασχόλησης, που έχουν συμβάλει σημαντικά στην απασχόληση των νέων.

- **Μαθητείες:** Το Σχέδιο Τοποθέτησης του Πλεονάζοντος Προσωπικού (Redundant Apprentice Placement Scheme 2011) τοποθετεί ορισμένους μαθητευόμενους σε επιλεγμένους εργοδότες και βοηθά τους εργοδότες να καλύψουν αυτά τις μισθολογικές δαπάνες¹⁴¹.
- **Προγράμματα και πρωτοβουλίες** που αποσκοπούν στην ενίσχυση γνώσεων, των δεξιοτήτων (βιογραφικό σημείωμα) έχουν, επίσης, αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την ενίσχυση της απασχολησιμότητας.
- **Κοινοτικά Προγράμματα Απασχόλησης**, τα οποία δημιουργήθηκαν με στόχο την παροχή εργασιακής εμπειρίας (γέφυρα εργασίας, επιδοτήσεις εργοδότη, πρακτική άσκηση) και ευκαιριών κατάρτισης στους ανέργους, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα τις αντιλαμβανόμενες ανάγκες της τοπικής κοινότητας¹⁴² και αντιμετωπίζοντας περαιτέρω το πρόβλημα όπου οι νεαροί εργαζόμενοι παρεμποδίζονται λόγω έλλειψης σχετικής εργασιακής εμπειρίας¹⁴³.
- **Επιπροσθέτως, τονίζεται η σημασία και ο επείγον χαρακτήρας των δράσεων ενθάρρυνσης των νέων, να αποκτήσουν τα προσόντα και την εμπειρία που ζητούν οι εργοδότες και να μειωθεί ο αριθμός των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, ως κεντρικά στοιχεία του σχεδίου δράσης για την απασχόληση (Action Plan for Jobs)¹⁴⁴.**

Μέτρα για τους νέους που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση

- Όσον αφορά τους νέους που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση χωρίς αναγνωρισμένα προσόντα, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας και διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Ένα από τα κύρια μέτρα προληπτικής πολιτικής στην Ιρλανδία,

---

¹⁴¹ Hughes, D., Borbély-Pecze, T.B. (2012). *Ανεργία των νέων: Μια Κρίση ανάμεσά μας*. Φινλανδία: ELGPN

¹⁴² Kirwin, B. (2017). Youth Unemployment in Ireland. Ανακτήθηκε από: <https://workplacetutorblog.wordpress.com/2017/10/14/youth-unemployment-in-ireland/>

¹⁴³ Ibid

¹⁴⁴ OECD. (2014). IRELAND'S ACTION PLAN FOR JOBS: A PRELIMINARY REVIEW. Ανακτήθηκε από: <https://www.oecd.org/ireland/Ireland-action-plan-for-jobs-review.pdf>

είναι το «**Πρόγραμμα ολοκλήρωσης των σχολείων¹⁴⁵**», το οποίο επικεντρώνεται σε εκείνους που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο.

- Για εκείνους που έχουν ήδη εγκαταλείψει το σχολείο και επιθυμούν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους, υπάρχουν στην Ιρλανδία ορισμένα συστήματα. Πρόκειται για μη τυπικές εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις που στοχεύουν στην **παροχή υψηλής ποιότητας, σχετικών και αποτελεσματικών ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης** εκτός του γενικού εκπαιδευτικού πλαισίου. Τα κύρια καθεστώτα επανένταξης είναι :

1) **Επιστροφή στην Εκπαίδευση:** Η πρωτοβουλία Επιστροφή στην Εκπαίδευση παρέχει ευκαιρίες για εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας σε ενήλικες μαθητές και άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο που επιθυμούν να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους. Η πρωτοβουλία βασίζεται σε υπάρχοντα συστήματα, όπως το Σχέδιο Ευκαιριών για τη Νεολαία και την Επαγγελματική Κατάρτιση. Περιλαμβάνει επίσης προγράμματα αλφαριθμητισμού για ενήλικους, μαθήματα κοινοτικής εκπαίδευσης και μαθήματα μετά την αποχώρηση.

2) **Πρόγραμμα Youthreach:** Το Youthreach είναι ένα κοινό πρόγραμμα μεταξύ του Τμήματος Εκπαίδευσης και Δεξιοτήτων και του Τμήματος Εργασίας, Επιχειρήσεων και Καινοτομίας. Σκοπός του είναι να βοηθήσει τους νέους να επιστρέψουν στη μάθηση και να προετοιμαστούν για την απασχόληση και τη ζωή των ενηλίκων. Παρέχει, επίσης ευκαιρίες για πιστοποιημένα προσόντα. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ανέργους που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο ηλικίας 15 έως 20. Το πρόγραμμα Youthreach διατίθεται μέσω των κέντρων Youthreach και των κοινοτικών κέντρων κατάρτισης FÁS.

---

¹⁴⁵ Το πρόγραμμα ολοκλήρωσης των σχολείων στην Ιρλανδία είναι ένα πρόγραμμα του Τμήματος Εκπαίδευσης και Δεξιοτήτων που στοχεύει στην αύξηση του αριθμού των νέων που διαμένουν σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα αποτελεί μέρος της στρατηγικής κοινωνικής ένταξης του Υπουργείου Παιδείας και Δεξιοτήτων για την παροχή ίσων ευκαιριών στα σχολεία, για να βοηθήσει τα παιδιά και τους νέους που κινδυνεύουν ή αντιμετωπίζουν εκπαιδευτικό μειονέκτημα. Το πρόγραμμα παρέχει ευελιξία στα σχολεία να αναπτύξουν αποτελεσματικότερες στρατηγικές, όπως η εξωσχολική υποστήριξη και προσέλκυση, η οικογενειακή υποστήριξη, η καθοδήγηση, η ανάπτυξη του προσωπικού και η συμμετοχή των γονέων. Αυτή η πρωτοβουλία αποτελεί παράδειγμα μακροπρόθεσμου προγράμματος παρέμβασης, το οποίο παρέχεται κατά κύριο λόγο στο σχολικό περιβάλλον και καλύπτει όλες τις πτυχές της ζωής ενός ατόμου - συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης. (συμπεριλαμβανομένων των χόμπι, των συλλόγων και των προγραμμάτων καθοδήγησης). Το πρόγραμμα ολοκλήρωσης των σχολείων στην Ιρλανδία στοχεύει να έχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο στα επίπεδα της διατήρησης των μαθητών στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στους μαθητές που ολοκληρώνουν με επιτυχία τον «κύκλο των ηλικιωμένων» και να αποκτήσουν το πιστοποιητικό αποχώρησης. Τα 82 έργα που εμπλέκονται περιλαμβάνουν σχολικές ενισχύσεις, στήριξη μετά το σχολείο, στήριξη διακοπών και στήριξη εκτός σχολείου (για όσους έχουν εγκαταλείψει το επίσημο σχολικό σύστημα).

3) Το **Σχέδιο Ευκαιριών Επαγγελματικής Κατάρτισης**, είναι μια ειδική σειρά μαθημάτων, που σχεδιάζονται για να καλύψουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των ανέργων. Το πρόγραμμα έχει ως στόχο να τους προσφέρει μια σειρά επιλογών, από τη βασική εκπαίδευση και κατάρτιση, μέχρι την προχωρημένη επαγγελματική προετοιμασία και κατάρτιση. Στοχεύει άτομα ηλικίας άνω των 21 ετών που λαμβάνουν πληρωμές ανεργίας ή υπογράφουν για πιστώσεις για τουλάχιστον έξι μήνες. Παρέχεται μέσω των επιτροπών επαγγελματικής εκπαίδευσης σε κέντρα σε όλη την Ιρλανδία¹⁴⁶.

Το πρόγραμμα Youth Guarantee στην Ιρλανδία

Επιπλέον, σε απάντηση της έντονης γενικής αύξησης της ανεργίας, η ιρλανδική κυβέρνηση ξεκίνησε μια μακροπρόθεσμη αναδιοργάνωση της παροχής υπηρεσιών στις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και επανακατάρτισης. Μέσα στο πλαίσιο των σκληρών συνθηκών εργασίας για πολλούς νέους και των μεταβαλλόμενων θεσμικών και πολιτικών μεταρρυθμίσεων, η ιρλανδική κυβέρνηση εξέτασε επιλογές για ένα πρόγραμμα **εγγύησης των νέων**, οι οποίοι να δικαιούνται μια ποιοτική προσφορά εργασίας, μια συνεχιζόμενη εκπαίδευση, μια μαθητεία ή μια πρακτική άσκηση εντός περίοδο τεσσάρων μηνών από την έναρξη της ανεργίας ή την αποχώρηση από την επίσημη εκπαίδευση, όπως που συστήθηκε από το Συμβούλιο της ΕΕ τον Απρίλιο του 2013. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι σταδιακής καθιέρωσης μιας εγγύησης για τη νεολαία. Η κυβέρνηση της Ιρλανδίας πρότεινε δύο φάσεις, η καθεμία με σαφή πολιτική εστίαση. Η πρώτη φάση, συνεπάγεται παρέμβαση χαμηλού κόστους με κύριο στόχο την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και την ταχεία είσοδο στην αγορά εργασίας. Αυτό επιδιώκει να μεγιστοποιήσει το εργατικό δυναμικό, παρέχοντας στους νέους ευκαιρίες εργασίας. Η πρώτη αυτή φάση, ενεργοποιείται σε περίπου τέσσερις μήνες, αφότου ο άνεργος εισαχθεί στο σύστημα. Περιλαμβάνει βασικά μαθήματα ανάπτυξης δεξιοτήτων, παροχή εκπαιδευτικού επιδόματος για την ολοκλήρωση του προγράμματος, καθώς και ατομική συμβουλευτική.

Η δεύτερη φάση, η οποία είναι περισσότερο εντατική και δαπανηρή παρέμβαση, ξεκινάει σε περίπου εννέα μήνες, μετά την εισαγωγή στο σύστημα αν και για όσους

---

¹⁴⁶ **EMCC**. (2012). Ireland: ERM Comparative Analytical Report (ERM) on young people Not in Employment, Education and Training (NEET). Ανακτήθηκε από: <https://www.eurofound.europa.eu/el/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/ireland/ireland-erm-comparative-analytical-report-erm-on-young-people-not-in-employment-education-and>

δεν μείνουν στον κύκλο παρακολούθησης για όλους τους μήνες, οι πιθανότητες για εύρεση εργασίας είναι χαμηλότερες. Περιλαμβάνει εξειδικευμένα μαθήματα για την ενσωμάτωση των νέων στην αγορά εργασίας. Πρακτική άσκηση με στόχο την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας.

Μια Τρίτη, ακόμα πιο εντατική φάση, θα μπορούσε να αφορά τα άτομα με μακροχρόνια ανεργία και εκείνους που αντιμετωπίζουν σοβαρά πρόσθετα ζητήματα όπως είναι τα προβλήματα υγείας¹⁴⁷.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι το 2009, η ιρλανδική κυβέρνηση μείωσε τα οφέλη πληρωμών για ορισμένους άνεργους νέους η οποία, όπως ισχυρίστηκε, θα ενθάρρυνε την εκπαίδευση και την κατάρτιση και τη βελτίωση της ετοιμότητας των νέων των ανθρώπων για εργασία¹⁴⁸. Παράλληλα με αυτή την αλλαγή ήταν η συνεχιζόμενη εφαρμογή ενός αριθμού πρωτοβουλιών που απευθύνονται σε ανέργους ανθρώπους, Επιστροφή στην Εκπαίδευση επιδόματα και για τους νέους, το Youthreach¹⁴⁹. Παρά τις πρωτοβουλίες αυτές, πρόσθετες, όπως το JobBridge και την αύξηση της συνολικής εργασίας που καταγράφηκε το 2012¹⁵⁰, η ανεργία των νέων στην Ιρλανδία παρέμεινε πεισματικά υψηλά. Σε προϋπολογισμό 2014, η κυβέρνηση ανακοίνωσε την πρόθεσή τους να μειώσουν περαιτέρω τις πληρωμές κοινωνικής πρόνοιας των ανέργων νέων, ώστε να τοποθετηθεί μεγαλύτερη έμφαση στην εργασία, την κατάρτιση και την εκπαίδευση, μαζί με μια σειρά άλλων μέτρων¹⁵¹.

Αυτές οι αλλαγές προτείνονται ως μέρος μιας ευρύτερης σειράς πρωτοβουλιών με επίκεντρο την ενίσχυση της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και ευκαιρίες κατάρτισης για τους νέους. Ωστόσο, ενώ ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ιρλανδία, εργάζονται για τη μείωση του υψηλού ποσοστού ανεργίας των νέων, άλλες εστιάζουν στο να διατηρήσουν σχετικά χαμηλά ποσοστά¹⁵².

---

¹⁴⁷ OECD. (2014). *OPTIONS FOR AN IRISH YOUTH GUARANTEE*. Ανακτήθηκε από: <https://www.oecd.org/ireland/YouthActionPlan-IrishYouthGuarantee.pdf>

¹⁴⁸ OECD. (2013) Job Creation. How Employment and Training Agencies Can Help: Ireland.Paris: OECD, p. 17.

¹⁴⁹ Written answer to a parliamentary question (43360/13) by Minister for Social Protection. Ανακτήθηκε από: <http://www.kildarestreet.com/wrans/?id=2013-10-17a.110>.

¹⁵⁰ Forfás. (2013). *Annual Employment Survey 2012*. Dublin: Forfás.

¹⁵¹ Minister for Social Protection. (2013) Budget 2014 Statement [press release]. Ανακτήθηκε από: [//www.welfare.ie/en/pressoffice/Pages/sp151013.aspx](http://www.welfare.ie/en/pressoffice/Pages/sp151013.aspx).

¹⁵² Kirwin, B. (2017). Youth Unemployment in Ireland. Ανακτήθηκε από: <https://workplacetutorblog.wordpress.com/2017/10/14/youth-unemployment-in-ireland/>

Ε. Κεφάλαιο πέμπτο : Οικονομική –Κοινωνική και Συγκριτική Ανάλυση μεταξύ Ελλάδας, Ιρλανδίας και Κύπρου, σύμφωνα με την ΕΕ

Σ' αυτό το κεφάλαιο, θα γίνει μια συγκριτική, οικονομικό - κοινωνική ανάλυση, μεταξύ της Ελλάδας, της Κύπρου και της Ιρλανδίας. Πρόκειται να αναλυθούν μερικοί δείκτες για κάθε χώρα με σκοπό την εξέταση, ως έναν βαθμό, της αποτελεσματικότητας των μέτρων που εφάρμοσαν, για την μείωση των ποσοστών της ανεργίας των νέων. Η περίοδος που θα αναλυθεί θα είναι από το 2007 (πριν την εκδήλωση της κρίσης) έως το 2018. Όσον αφορά τις ηλικιακές κατηγορίες που χρησιμοποιούνται για τον ορισμό της «νεολαίας», είναι συχνά ελαστικές, αφού οι χώρες υιοθετούν διαφορετικές ηλικιακές ομάδες κατά την ανάπτυξη πολιτικών για τους νέους¹⁵³.

Για την απασχόληση, για στατιστικούς σκοπούς, όμως, οι νέοι ταξινομούνται ως άτομα ηλικίας μεταξύ 15 και 24 ετών, μια ταξινόμηση που εγκρίθηκε επισήμως το 1999 από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας^{154 155}.

5.1. Δείκτης Ανεργίας Νέων 15-24 ετών

Το μέγεθος της ανεργίας μπορεί να μετρηθεί ως απόλυτο μέγεθος, για παράδειγμα, χιλιάδες άνεργοι. Η σημασία, όμως, του αριθμού αυτού εξαρτάται από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Γι' αυτό η ανεργία μετριέται ως ποσοστό επί τοις εκατό (%) του εργατικού δυναμικού.

Ποσοστό ανεργίας νέων= (Αριθμός Ανέργων Νέων/ Εργατικό Δυναμικό Νέων)*100

Όπου Εργατικό Δυναμικό Νέων = Άνεργοι Νέοι + Απασχολούμενοι Νέοι

¹⁵³ **Tyyskä, V.** (2005). Conceptualising and Theorizing Youth: Global Perspectives, in Helve, H. and Holm, G (eds). *Contemporary Youth Research: Local Expressions and Global Connections*. Aldershot: Ashgate, p.3-14.

¹⁵⁴ **International Labour Organisation.** (2011). "Youth Unemployment" in ILO (ed) Key Indicators of the Labour Market 10. Geneva: International Labour Market.

¹⁵⁵ **Oireachtas Library & Research Service.** (2013). Responding to Youth Unemployment in Europe. Spotlight. N4, 1-16.

Πίνακας 5.1.1: Ποσοστό (%) Ανεργίας Νέων 15-24 ετών στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο σχετικά με την Ευρώπη.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ευρώπη	15,7	15,8	20,1	21,2	21,7	23,2	23,7	22,2	20,3	18,7	16,8	15,2
Ελλάδα	22,7	21,9	25,7	33	44,7	55,3	58,3	52,4	49,8	47,3	43,6	39,9
Ιρλανδία	9,2	13,5	24,5	28,1	29,6	30,8	26,7	23,4	20,2	16,8	14,4	13,8
Κύπρος	10,2	9	13,8	16,6	22,4	27,7	38,9	36	32,8	29,1	24,7	20,2

Πηγή: Eurostat¹⁵⁶

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, είναι κατανοητό ότι η Ελλάδα το 2007 είχε 22,7% ανεργία νέων 15-24 ετών. Στη συνέχεια, εμφανίζει ανοδική πορεία (εκτός του 2008 που κυμάνθηκε στο 21,9%) φτάνοντας το 2013 στο 58,3%. Από το 2014 και μετά, η πορεία είναι καθοδική, ώσπου καταφέρνει να μειώσει την ανεργία των νέων της στο 39,9%, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ, κατά μεγάλο βαθμό.

Σχετικά με την Ιρλανδία είναι κατανοητό ότι το 2007 είχε 9,2% ανεργία νέων. Στη συνέχεια, εμφανίζει ανοδική πορεία φτάνοντας το 2012 στο 30,8%. Από το 2013 και μετά, η πορεία είναι καθοδική, ώσπου καταφέρνει να μειώσει την ανεργία των νέων της στο 13,8%, κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Όσον αφορά την Κύπρο, φαίνεται στο παραπάνω πίνακα ότι το 2007 είχε 10,2% ανεργία νέων. Στη συνέχεια, εμφανίζει ανοδική πορεία (εκτός το 2008 που ελαφρώς μειώνεται στο 9%) φτάνοντας το 2013 στο 38,9%. Από το 2014 και μετά, η πορεία είναι καθοδική, ώσπου καταφέρνει να μειώσει την ανεργία των νέων της στο 20,2%, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Εξετάζοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση, διακρίνουμε ότι το 2007 ο δείκτης ανεργίας των νέων της είναι 15,7%, δηλαδή, υψηλότερος από της Ιρλανδίας και της Κύπρου εκείνο το έτος. Στη συνέχεια, όμως, υπάρχουν μικρές διακυμάνσεις φτάνοντας το 2013 στο 23,7% και μειώνοντας το στο 15,2% το 2018, που είναι υψηλότερος μόνο της Ιρλανδίας.

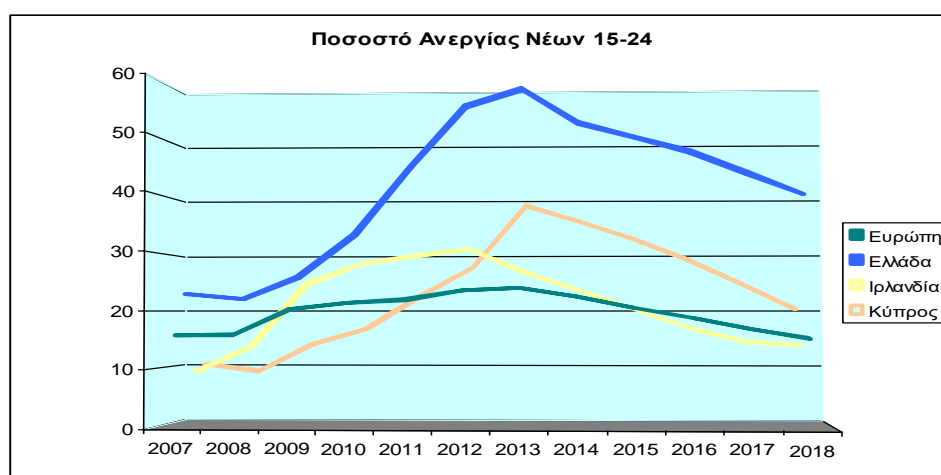
¹⁵⁶ EMCC. (2014). Comparative information. Young people and temporary employment in Europe.

Ανακτήθηκε από:

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Οπότε συγκριτικά των τριών Ευρωπαϊκών χωρών γίνεται ξεκάθαρο ότι η Ιρλανδία έχει χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας νέων 15-24 ετών και κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ το 2018, σε αντίθεση με την Κύπρο που έχει ποσοστό κατά 5% πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ και τέλος, η Ελλάδα με το υψηλότερο ποσοστό κατά 24,7% πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 5.1.1: Ποσοστό (%) Ανεργίας Νέων 15-24 ετών στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

Στο παραπάνω διάγραμμα, απεικονίζεται η απότομη αύξηση των δεικτών της ανεργίας των νέων της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου. Η Ελλάδα σημειώνει την μεγαλύτερη αύξηση από τις άλλες δύο χώρες, από το 2008 μέχρι το 2013 που έφτασε στο 58,3% και από το 2014 μέχρι το 2018 φαίνεται μια σημαντική μείωσή του ποσοστού στο 39,9% αλλά προφανώς μεγάλο ποσοστό, αρκετά μεγαλύτερο από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στη συνέχεια, φαίνεται ότι η Κύπρος σημειώνει μια σταδιακή αύξηση του ποσοστού της ανεργίας των νέων της από το 2008 έως το 2010 και από το 2011 έως το 2013 αυξήθηκε απότομα στο 38,9%. Στη συνέχεια, από το 2014 μέχρι το 2018 φαίνεται μια σημαντική μείωσή του ποσοστού στο 20,2%, μεγαλύτερο κατά 5% από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ιρλανδία, επίσης, σημειώνει μια απότομη αύξηση του ποσοστού ανεργίας των νέων από το 2008 έως το 2009, συνεχίζει να αυξάνεται ελαφρώς έως το 2013 στο 26,7%

και έπειτα μειώνεται σημαντικά και «πέφτει» κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ, στο 13,8%.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση, σημείωσε ανοδική πορεία αλλά με μικρή κλίση, φτάνοντας έως το 23,7% το 2013 και μειώνοντας το στο 15,2%.

5.2.Δείκτης Μακροχρόνιας Ανεργίας Νέων

Σημείωση: Μακροχρόνια άνεργοι είναι αυτοί που βρίσκονται στην κατάσταση αυτή από 12 μήνες και πάνω.

Πίνακας 5.2.1: Ποσοστό (%) Μακροχρόνιων Ανεργών Νέων 15-24 ετών στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ευρώπη	4,1	3,6	4,6	6	6,5	7,5	8	7,8	6,5	5,4	4,7	3,9
Ελλάδα	9,4	7,8	7,9	11,7	18,9	27,1	30,3	31,5	28	25,1	23,5	21,1
Ιρλανδία	1,8	2,5	6,1	11,4	13,2	14,3	10,4	8,5	7,2	5,3	3,9	2,9
Κύπρος	2,4	:	1,3	2,8	3,9	6,9	12,7	10,7	8	5,5	4,9	3,2

Πηγή: Eurostat

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, είναι κατανοητό ότι η Ελλάδα το 2007 είχε 9,4% μακροχρόνια ανεργία νέων 15-24. Στη συνέχεια, τα δύο επόμενα έτη εμφάνισε μια μείωση στο 7,9% και έπειτα, σημείωσε μια εκρηκτική αύξηση έως το 2014 στο 31,5%. Έως το 2018 έφτασε στο 21,1%, ποσοστό πενταπλάσιο της ΕΕ.

Σχετικά με την Ιρλανδία, είναι κατανοητό ότι το 2007 είχε 1,8% μακροχρόνια ανεργία νέων. Στη συνέχεια, εμφανίζει ανοδική πορεία ιδιαίτερα το 2010, φτάνοντας το 2012 στο 14,3%. Από το 2013 και μετά, η πορεία είναι καθοδική ώσπου καταφέρνει να μειώσει την μακροχρόνια ανεργία των νέων της στο 2,9%, κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

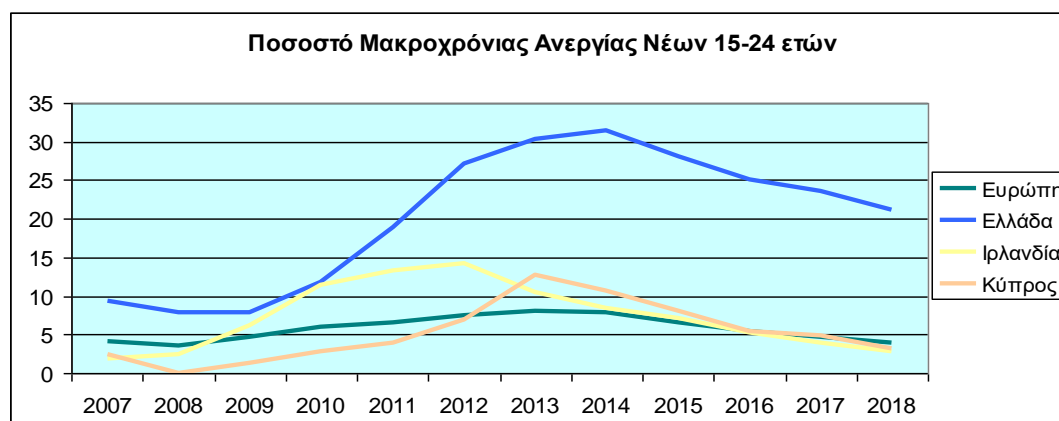
Όσον αφορά την Κύπρο φαίνεται στο παραπάνω πίνακα ότι το 2007 είχε 2,4% μακροχρόνια ανεργία νέων. Στη συνέχεια, εμφανίζει έντονη ανοδική πορεία ειδικά το 2012 και το 2013, φτάνοντας το 2013 στο 12,7%. Από το 2014 και μετά, η πορεία είναι καθοδική ώσπου καταφέρνει να μειώσει την μακροχρόνια ανεργία των νέων της

στο 3,2%, κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ. (Στα στοιχεία της Κύπρου σύμφωνα με τη Eurostat κάποιες χρονιές όπως και το 2018, δεν είναι απόλυτα αξιόπιστα).

Εξετάζοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση, διακρίνουμε ότι το 2007 ο δείκτης μακροχρόνιας ανεργίας των νέων της είναι ήταν 4,1%, δηλαδή, υψηλότερος από της Ιρλανδίας και της Κύπρου εκείνο το έτος. Στη συνέχεια, όμως, υπάρχουν αυξομειώσεις φτάνοντας το 2013 στο 8% και μειώνοντας το στο 3,9% το 2018, που είναι υψηλότερο μόνο της Ιρλανδίας και της Κύπρου.

Οπότε συγκριτικά των τριών Ευρωπαϊκών χωρών, γίνεται ξεκάθαρο ότι η Ιρλανδία έχει χαμηλότερο ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας νέων, ακολουθεί η Κύπρος και οι δύο βρίσκονται κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ το 2018, σε αντίθεση με την Ελλάδα που έχει το υψηλότερο ποσοστό κατά 17,2% πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 5.2.1: Ποσοστό (%) Μακροχρόνιας Ανεργίας Νέων 15-24 ετών στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

Στο παραπάνω διάγραμμα, απεικονίζεται η απότομη αύξηση των δεικτών της ανεργίας των νέων της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου. Η Ελλάδα σημειώνει την μεγαλύτερη αύξηση από τις άλλες δύο χώρες, από το 2008 μέχρι το 2014, που έφτασε στο 31,5% και από το 2015 μέχρι το 2018 φαίνεται μια σημαντική μείωσή του ποσοστού στο 21,1% αλλά προφανώς μεγάλο ποσοστό, αρκετά μεγαλύτερο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και των άλλων δύο χωρών.

Στη συνέχεια, φαίνεται ότι η Κύπρος σημειώνει μια σταδιακή αύξηση του ποσοστού της μακροχρόνιας ανεργίας των νέων της από το 2008 έως το 2010 και από το 2012 έως το 2013 αυξήθηκε απότομα στο 12,7%. Στη συνέχεια, από το 2014 μέχρι το 2018 φαίνεται μια σημαντική μείωσή του ποσοστού στο 3,2%, κάτω από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ιρλανδία, επίσης, σημειώνει μια απότομη αύξηση του ποσοστού μακροχρόνιας ανεργίας των νέων από το 2009 έως το 2010, συνεχίζει να αυξάνεται ελαφρώς έως το 2012 στο 14,3% και έπειτα, μειώνεται σημαντικά και «πέφτει» κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ, στο 2,9%, το χαμηλότερο και από τις τρεις χώρες.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση, σημείωσε ανοδική πορεία αλλά με μικρή κλίση, φτάνοντας έως το 8% το 2013 και μειώνοντας το στο 3,9%.

5.3. Δείκτης Εγκατάλειψης του Σχολείου

Ο Δείκτης αυτός, υποδηλώνει το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18 έως 24 ετών, που έχει ολοκληρώσει την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δεν συμμετέχει σε περαιτέρω εκπαίδευση ή κατάρτιση γενικά, όπως επίσης και τις τέσσερις εβδομάδες που προηγούνται της έρευνας.

$$\Delta.Ε.Σ = (P_{e.s.l, 18-24} / P_{18-24}) \cdot 100$$

Όπου $P_{e.s.l, 18-24}$ = Πληθυσμός ηλικίας 18-24 με εκπαίδευση κατώτερη της δευτεροβάθμιας που δεν φοιτούν στο σχολείο ούτε εκπαιδεύονται.

Πίνακας 5.3.1: Ποσοστό (%) Νέων 18-24 ετών που αποχωρούν πρόωρα από την εκπαίδευση, στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία, την Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ευρώπη	14,9	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11	10,7	10,6	10,6
Ελλάδα	14,3	14,4	14,2	13,5	12,9	11,3	10,1	9	7,9	6,2	6	4,7
Ιρλανδία	12	11,7	11,8	11,9	11,1	9,9	8,7	6,7	6,8	6	5	5
Κύπρος	12,5	13,7	11,7	12,7	11,3	11,4	9,1	6,8	5,2	7,6	8,5	7,8

Πηγή: Eurostat¹⁵⁷

¹⁵⁷ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, είναι κατανοητό ότι η Ελλάδα το 2007 είχε 14,3% ποσοστό νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση. Στη συνέχεια, το 2008 αυξάνεται ελάχιστα κατά 0,1% δηλαδή 14,4% και έπειτα, από το 2009 εμφανίζει καθοδική πορεία και ειδικά μεταξύ του 2015(7,9%) και του 2016(6,2%), φτάνοντας το 2018 στο 4,7%. Ποσοστό αρκετά χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ.

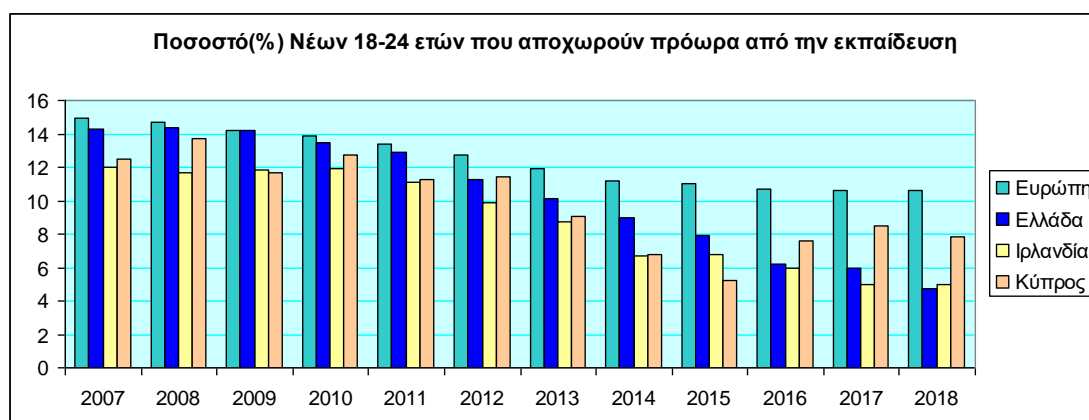
Σχετικά με την Ιρλανδία, το 2007 είχε 12% ποσοστό νέων που αποχωρούν πρόωρα από την εκπαίδευση. Στη συνέχεια, ενώ το 2008 μειώνεται στο 11,7%, σημειώνει μια ελάχιστη αύξηση μέχρι το 2010 κατά 0,2% δηλαδή 11,9% και έπειτα από το 2011 εμφανίζει καθοδική πορεία και ειδικά μεταξύ του 2013(8,7%) και του 2014(6,7%), φτάνοντας το 2018 στο 5%. Ποσοστό αρκετά χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ.

Όσον αφορά τη Κύπρο, φαίνεται μια συνεχής αυξομείωση του ποσοστού που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση. Αρχικά, ενώ το 2007 έχει 12,5% το επόμενο έτος αυξάνεται στο 13,7 και το 2009, να ξανά μειώνεται στο 11,7%. Έπειτα, από το 2010 που σημειώνει αύξηση στο 12,7%, αρχίζει να μειώνεται έως το 2015 στο 5,2% αλλά στη συνέχεια αυξομειώνεται και το 2018 έχει 7,8%, ποσοστό λιγότερο χαμηλό από το μέσο όρο της ΕΕ συγκριτικά από τις άλλες δύο ευρωπαϊκές χώρες.

Εξετάζοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση, διακρίνουμε ότι το 2007 το ποσοστό των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση, είναι 14,9% δηλαδή υψηλότερο από της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου. Στη συνέχεια, μειώνεται σταθερά και το 2018 είναι 10,6% και συνεχίζει να είναι υψηλότερο.

Οπότε συγκριτικά των τριών Ευρωπαϊκών χωρών, γίνεται ξεκάθαρο ότι η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση, ακολουθεί η Ιρλανδία και τέλος, η Κύπρος, που και οι τρεις χώρες έχουν ποσοστό κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 5.3.1: Ποσοστό (%) Νέων 18-24 ετών που αποχωρούν πρόωρα από την εκπαίδευση, στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και την Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

Στο παραπάνω διάγραμμα, απεικονίζεται η μείωση των ποσοστών των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση, της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου. Η Ελλάδα, ενώ το 2007 είχε το μεγαλύτερο ποσοστό από τις άλλες δύο χώρες, σημειώνει την μεγαλύτερη μείωση από το 2009 και κατάφερε να έχει το μικρότερο ποσοστό από τις άλλες δύο το 2018 και φυσικά και από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στη συνέχεια, φαίνεται ότι η Κύπρος σημειώνει μια συνεχώς μικρή, σχετικά, αυξομείωση του ποσοστού από το 2008 έως το 2013 και από το 2014 φαίνεται μια σημαντική μείωσή του ποσοστού αλλά με κάποιες σημαντικές αυξομειώσεις έως το 2018, καταφέρει να έχει ποσοστό μεγαλύτερο των άλλων δύο χωρών αλλά μικρότερο από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ιρλανδία, ενώ το 2007 είχε το μικρότερο ποσοστό από τις άλλες δύο χώρες, σημειώνει μια σταδιακή μείωση έως το 2013 και ειδικά, το 2014 και το 2018, κατάφερε να έχει λίγο μεγαλύτερο ποσοστό από την Ελλάδα και μικρότερο της Κύπρου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση, σημείωσε σταθερή καθοδική πορεία και από το 2016 έως το 2018 φαίνεται η σταθεροποίηση του ποσοστού των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση.

5.4. Δείκτης NEET

Το ποσοστό NEET, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί να θεωρηθεί ως το μερίδιο του συνολικού πληθυσμού των νέων που δεν συμμετέχουν, επί του παρόντος, στην απασχόληση, στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση. Χρειάζεται να αναφερθεί, επίσης, ότι επειδή η Ελλάδα και η Ιρλανδία είναι μέλη του ΟΟΣΑ¹⁵⁸, ο συγκεκριμένος δείκτης θα αναλυθεί και για την ηλικιακή ομάδα 15-29.

Πίνακας 5.4.1: Ποσοστό (%) Νέων 15-24 ετών που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση ή την κατάρτιση, στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ευρώπη	11	10,9	12,5	12,8	12,9	13,2	13	12,5	12	11,6	10,9	10,5
Ελλάδα	11,3	11,4	12,4	14,8	17,4	20,2	20,4	19,1	17,2	15,8	15,3	14,1
Ιρλανδία	9,5	13,9	18,3	19,4	19,1	19,2	16,4	15,3	14,3	12,6	10,9	10,1
Κύπρος	9	9,7	9,9	11,7	14,6	16	18,7	17	15,3	16	16,1	13,2

Πηγή: Eurostat¹⁵⁹

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, γίνεται κατανοητό ότι το 2007 η Ελλάδα είχε ποσοστό NEET 11,3%. Μετά από αύξηση τα επόμενα χρόνια, το 2013 έφτασε στο 20,4%. Στη συνέχεια, μειώθηκε σταθερά φτάνοντας το 2018 στο 14,1%, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Σχετικά με την Ιρλανδία, το 2007 είχε 9,5% νέων που δεν συμμετείχαν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και την κατάρτιση. Στη συνέχεια, εμφανίζει ανοδική πορεία φτάνοντας το 2012 στο 19,2%. Από το 2013 και μετά μειώθηκε σταθερά και το 2018 έχει 10,1%, κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Όσον αφορά την Κύπρο, φαίνεται στο παραπάνω πίνακα ότι το 2007 είχε 9% ποσοστό NEET. Στη συνέχεια σημειώνεται μια συνεχής αύξηση με μεγαλύτερο ποσοστό το 18,7% το 2013 και το 2018 μειώνεται στο 13,2%, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

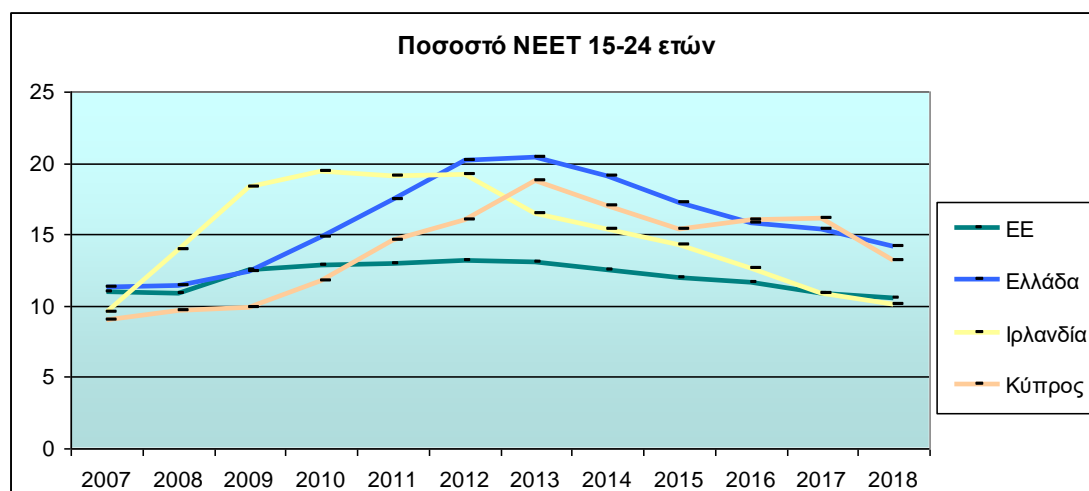
¹⁵⁸ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Είναι διεθνής οργανισμός των αναπτυγμένων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς

¹⁵⁹ Eurostat

Εξετάζοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση, διακρίνουμε ότι το 2007 το ποσοστό των νέων που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την κατάρτιση είναι 11%. Στη συνέχεια, φαίνεται το 2012 να έχει 13,2% φτάνοντας το 2018 στο 10,5%, κάτω από το ποσοστό πριν την εκδήλωση της κρίσης και είναι υψηλότερο μόνο από της Ιρλανδίας.

Οπότε συγκριτικά των τριών Ευρωπαϊκών χωρών, γίνεται ξεκάθαρο ότι η Ιρλανδία έχει το χαμηλότερο ποσοστό νέων που είναι οικονομικά μη ενεργοί και βρίσκεται κάτω από το ποσοστό της ΕΕ. Ακολουθεί η Κύπρος και μετά η Ελλάδα, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ και οι δύο χώρες.

Διάγραμμα 5.4.1: Ποσοστό (%) Νέων 15-24 ετών που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση ή την κατάρτιση, στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

Στο παραπάνω διάγραμμα, απεικονίζεται το ποσοστό των νέων που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την κατάρτιση, της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου. Η Ελλάδα σημειώνει μια πιο απότομη ανοδική και καθοδική πορεία από τις άλλες δύο χώρες, το 2013 έφτασε στο 20,4% και στη συνέχεια, το 2018 μειώθηκε στο 14,1%, ποσοστό μεγαλύτερο από τις άλλες δύο χώρες και 3,6% πάνω από το ποσοστό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια, φαίνεται ότι και η Κύπρος σημειώνει μια συνεχή ανοδική πορεία φτάνοντας το 2013 το 18,7% και το 2018 μειώνεται στο 13,2%, πάνω από το ποσοστό της ΕΕ κατά 2,7%.

Η Ιρλανδία, επίσης, σημειώνει μια έντονη ανοδική πορεία που δείχνει να μένει περίπου σταθερή το 2009-2012, φτάνοντας το 19,2% και από το 2013, κατάφερε να μειώσει το ποσοστό της στο 10,1%, (0,6% πάνω από το ποσοστό πριν την εκδήλωση της κρίσης) και κάτω από το ποσοστό της ΕΕ.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση, σημείωσε μια σταθερή πορεία αλλά με ελάχιστες διακυμάνσεις, οι οποίες δεν είναι ιδιαίτερα εμφανής στο διάγραμμα και από το 2012 13,2%, φαίνεται η σταθερή καθοδική πορεία καταλήγοντας το 2018 στο 10,5%, 0,5% κάτω από το ποσοστό πριν την εκδήλωση της κρίσης, που αυτό είναι θετικό στοιχείο.

Πίνακας 5.4.2: Ποσοστό (%) Νέων 15-29 ετών που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση ή την κατάρτιση, στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ευρώπη	13,2	13,1	14,8	15,2	15,4	15,9	15,9	15,3	14,8	14,2	13,4	12,9
Ελλάδα	15,2	14,8	15,9	18,6	23	26,8	28,5	26,7	24,1	22,2	21,3	19,5
Ιρλανδία	11,1	15,6	20,2	21,7	22,4	21,6	18,8	17,8	16,5	14,5	12,8	11,6
Κύπρος	10,3	10,9	11,5	12,9	14,8	17,3	20,4	19,5	18,5	18	17,6	14,9

Πηγή: Eurostat¹⁶⁰

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, γίνεται κατανοητό ότι το 2007 η Ελλάδα είχε ποσοστό NEET 15,2%. Μετά από μια μικρή μείωση την επόμενη χρονιά, αυξήθηκε έως το 2013 στο 28,5%. Στη συνέχεια, μειώνεται σταθερά φτάνοντας το 2018 στο 19,5%, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Σχετικά με την Ιρλανδία το 2007 είχε 11,1% νέων που δεν συμμετείχαν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και την κατάρτιση. Στη συνέχεια, εμφανίζει ανοδική πορεία φτάνοντας το 2011 στο 22,4%. Από το 2012 και μετά μειώνεται σταθερά και το 2018 έχει 11,6%, κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Όσον αφορά την Κύπρο φαίνεται στο παραπάνω πίνακα ότι το 2007 είχε 10,3% ποσοστό NEET. Στη συνέχεια σημειώνεται μια συνεχής αύξηση με μεγαλύτερο ποσοστό το 2013 και το 2018 μειώνεται στο 14,9%, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

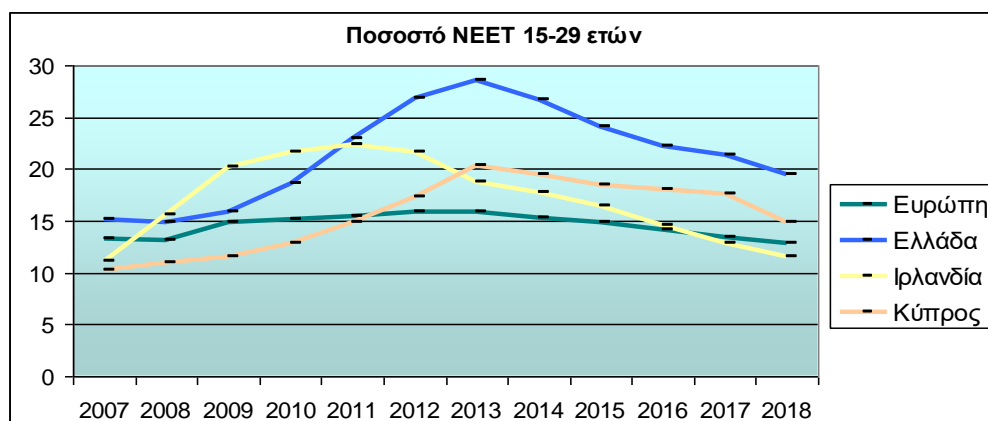
¹⁶⁰ eurostat

Εξετάζοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση, διακρίνουμε ότι το 2007 το ποσοστό των νέων που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την κατάρτιση είναι 13,2%. Στη συνέχεια, φαίνεται το 2012 και το 2013 να έχει 15,9% φτάνοντας το 2018 στο 12,9%, κάτω από το ποσοστό πριν την εκδήλωση της κρίσης και είναι υψηλότερο μόνο από της Ιρλανδίας.

Οπότε συγκριτικά των τριών Ευρωπαϊκών χωρών, γίνεται ξεκάθαρο ότι η Ιρλανδία έχει το χαμηλότερο ποσοστό νέων που είναι οικονομικά μη ενεργοί και βρίσκεται κάτω από το ποσοστό της ΕΕ. Ακολουθεί η Κύπρος και στο τέλος η Ελλάδα, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 5.4.2: Ποσοστό (%) Νέων 15-29 ετών που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση ή την κατάρτιση, στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Κύπρο, σχετικά με την Ευρώπη

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται το ποσοστό των νέων που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την κατάρτιση, της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου. Η Ελλάδα σημειώνει μια πιο απότομη ανοδική και καθοδική πορεία από τις άλλες δύο χώρες, το 2013 έφτασε στο 28,5% και στη συνέχεια, το 2018 μειώθηκε στο 19,5%, ποσοστό μεγαλύτερο από τις άλλες δύο χώρες και 6,6% πάνω από το ποσοστό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια, φαίνεται ότι η Κύπρος σημειώνει μια συνεχή αύξηση φτάνοντας το 2013 το 20,4% και το 2018 μειώνεται στο 14,9%, πάνω από το ποσοστό της ΕΕ.

Η Ιρλανδία, επίσης, σημειώνει μια συνεχώς έντονη ανοδική πορεία του ποσοστού των NEET από το 2007 έως το 2012 φτάνοντας το 21,6%, πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ. Από το 2013, κατάφερε να μειώσει το ποσοστό της στο 11,6%, (0,5% πάνω από το ποσοστό πριν την εκδήλωση της κρίσης) και κάτω από το ποσοστό της ΕΕ.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση, σημείωσε μια σταθερή πορεία αλλά με ελάχιστες διακυμάνσεις, οι οποίες δεν είναι ιδιαίτερα εμφανής στο διάγραμμα μένοντας από το 13,2% το 2007, στο 12,9% το 2018, που αυτό είναι θετικό στοιχείο.

5.5. Δείκτης διαφθοράς

Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς κατατάσσει τις χώρες, με βάση το πόσο διεφθαρμένος είναι ο δημόσιος τομέας τους. Η βαθμολογία μιας χώρας υποδηλώνει το αντιληπτό επίπεδο διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε κλίμακα από 0 (ιδιαίτερα διεφθαρμένη) έως 100 (πολύ καθαρή). Η κατάταξη μιας χώρας δείχνει τη θέση της σε σχέση με τις άλλες χώρες του δείκτη¹⁶¹.

Πίνακας 5.5.1: Δείκτης διαφθοράς της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Ελλάδα	46	44	48	45
Ιρλανδία	75	73	74	73
Κύπρος	61	55	57	59

Πηγή¹⁶²

Στο παραπάνω πίνακα βλέπουμε πόσο διεφθαρμένος είναι ο δημόσιος τομέας της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου. Πιο αναλυτικά, η Ελλάδα βρίσκεται στην 67^η θέση μεταξύ των χωρών με μέτρια διαφθορά. Το 2015 είχε δείκτη διαφθοράς 46. Το 2016 μειώθηκε σε 44. Έπειτα το 2017 αυξήθηκε στο 48 αλλά πάλι το 2018 μειώθηκε σε 45.

Η Ιρλανδία βρίσκεται στην 18^η θέση μεταξύ των χωρών με λιγότερη διαφθορά. Το 2015 είχε δείκτη διαφθοράς 75. Το 2016 μειώθηκε στο 73 και στη συνέχεια, μετά από μια μικρή αυξομείωση μένει στο 73.

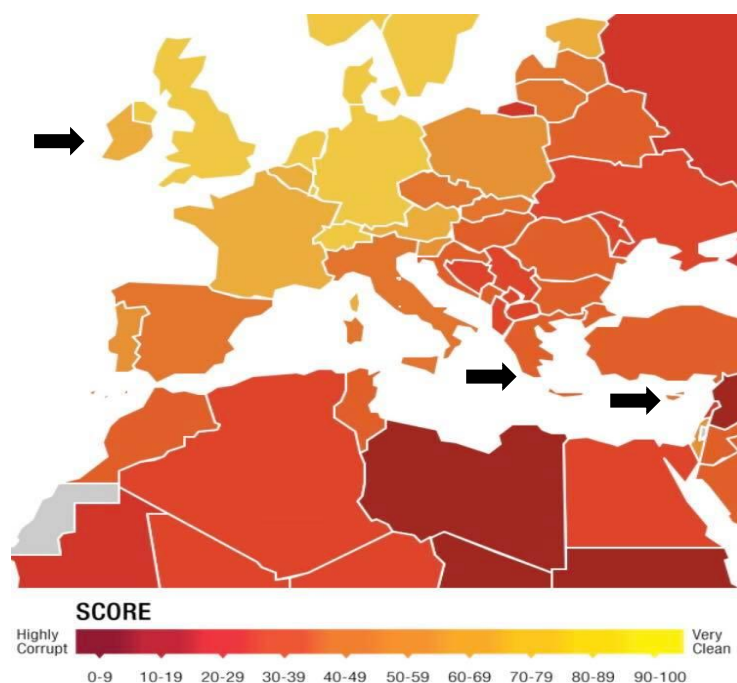
¹⁶¹ Corruption Perceptions Index (2018). Ανακτήθηκε από: <https://www.transparency.org/cpi2018>

¹⁶² ibid.

Η Κύπρος βρίσκεται στην 38^η θέση μεταξύ των χωρών με μέτρια προς καλή διαφθορά. Το 2015 είχε δείκτη διαφθοράς 61. Το 2016 μειώθηκε στο 55 και στη συνέχεια, το 2018 έφτασε στο 59.

Συγκριτικά, μεταξύ αυτών των τριών χωρών, γίνεται κατανοητό ότι πιο διεφθαρμένο δημόσιο τομέα έχει η Ελλάδα. Μετά ακολουθεί η Κύπρος και τέλος η Ιρλανδία, η οποία έχει λιγότερο διεφθαρμένο δημόσιο τομέα μεταξύ των άλλων δύο χωρών αλλά γενικά, ανήκει στη κατηγορία των χωρών με δείκτη αρκετά υψηλό.

Η παρακάτω εικόνα στη κανονική της μορφή αφορά όλες τις χώρες παγκοσμίως. Στην εν λόγω εργασία όμως, λόγω του ότι γίνεται σύγκριση χωρών της Ευρώπης, η εικόνα προσαρμόστηκε. Στην κανονική της μορφή παγκοσμίως υπάρχει διαφθορά στα 2/3 των χωρών. Η Ελλάδα και η Κύπρος, θα κατατασσόταν στην κατηγορία με τη μέτρια διαφθορά με τιμές 45 και 59 αντίστοιχα και η Ιρλανδία ανήκει στη κατηγορία με τη χαμηλότερη διαφθορά με τιμή 73, υπάρχουν όμως χώρες με ακόμη λιγότερη διαφθορά. Συγκρίνοντας, όμως, τις τρεις χώρες που μελετάμε βλέπουμε ότι η Ιρλανδία έχει λιγότερο διεφθαρμένο τομέα, ακολουθώντας η Κύπρος και μετά η Ελλάδα.

Πηγή: Transparency international 2018¹⁶³

¹⁶³ Corruption Perceptions Index (2018). Ανακτήθηκε από: <https://www.transparency.org/cpi2018>

5.6. Δείκτης διακυβέρνησης

Ο δείκτης διακυβέρνησης αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διαχείριση της εξουσίας. Οι τιμές των δεικτών κυμαίνονται στην κλίμακα -2,5 έως 2,5, όπου μεγαλύτερες τιμές, αντιστοιχούν σε καλύτερα επίπεδα διακυβέρνησης.

Πίνακας 5.6.1: Ο δείκτης διακυβέρνησης της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου τα έτη 2007 και 2017

δείκτης διακυβέρνησης		Έτος	(-2,5έως+2,5)	(0- 100)
Φωνή και Λογοδοσία	Ελλάδα	2007	0,98	78,85
		2017	0,71	70,94
	Ιρλανδία	2007	1,4	95,67
		2017	1,29	90,64
	Κύπρος	2007	1,07	83,65
		2017	1,06	83,25
Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας	Ελλάδα	2007	0,52	62,32
		2017	-0,13	40,95
	Ιρλανδία	2007	1,21	93,24
		2017	1,02	84,76
	Κύπρος	2007	0,54	63,29
		2017	0,6	67,14
Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα	Ελλάδα	2007	0,56	71,84
		2017	0,31	66,35
	Ιρλανδία	2007	1,56	90,78
		2017	1,29	87,02
	Κύπρος	2007	1,43	88,35
		2017	0,92	79,81
Ρυθμιστική Ποιότητα	Ελλάδα	2007	0,89	77,67
		2017	0,24	62,98
	Ιρλανδία	2007	1,85	98,54
		2017	1,59	91,83
	Κύπρος	2007	1,33	87,86
		2017	1,03	81,25
Κράτος Δικαίου	Ελλάδα	2007	0,87	77,51
		2017	0,08	56,73
	Ιρλανδία	2007	1,75	93,78
		2017	1,43	88,94
	Κύπρος	2007	1,12	85,65
		2017	0,88	79,81
Έλεγχος της Διαφθοράς	Ελλάδα	2007	0,27	64,56
		2017	-0,14	52,4
	Ιρλανδία	2007	1,75	93,2
		2017	1,55	91,35

		2007	1,08	83,5
	Κύπρος	2017	0,78	78,37

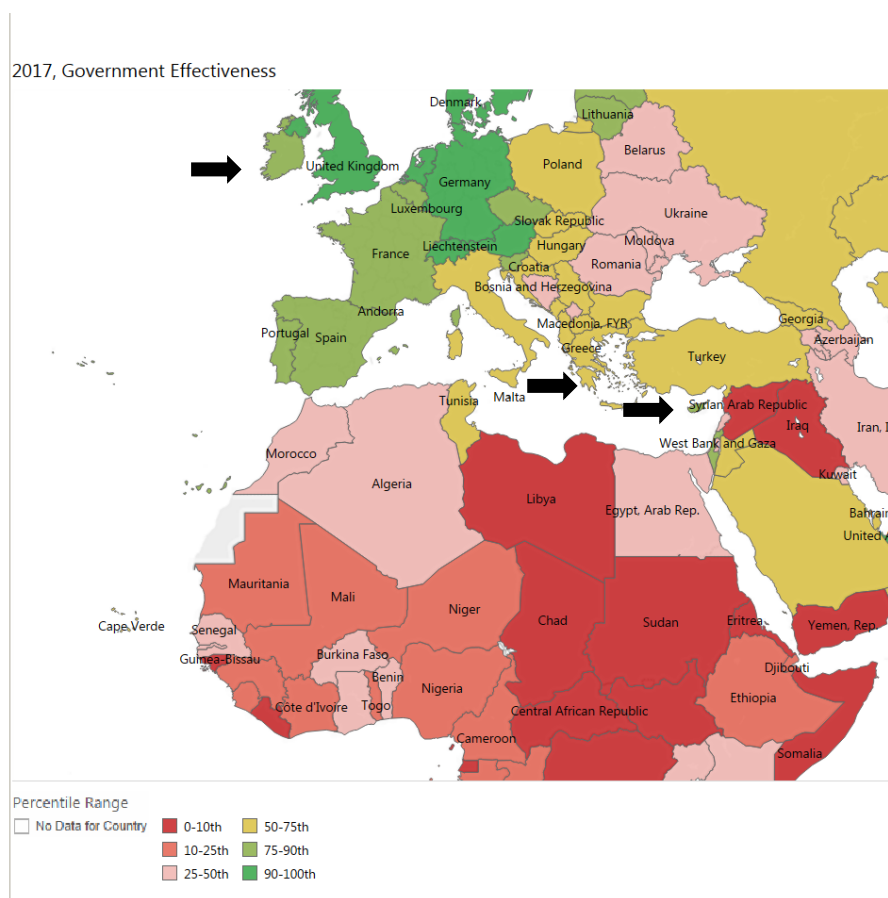
Πηγή: Worldwide Governance Indicators¹⁶⁴

Από το πίνακα, είναι εμφανής οι μειώσεις από το 2007 έως το 2017, στη Φωνή και Λογοδοσία, στη Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας, στη Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα, στη Ρυθμιστική Ποιότητα, στο Κράτος Δικαίου και στον Έλεγχο της Διαφθοράς και στις τρεις χώρες, εκτός της Πολιτικής Σταθερότητας και Απουσίας Βίας στη Κύπρο που αυξήθηκε από 0,54 το 2007 σε 0,6 το 2017. Δηλαδή, στην Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Κύπρο, μειώθηκε ο βαθμός στον οποίο οι κάτοικοι μπορούν να συμμετέχουν στην εκλογή της κυβέρνησής τους, καθώς και για την ελευθερία έκφρασης, την ελευθερία συμμετοχής. Επιπλέον, μειώθηκαν οι αντιλήψεις για το ενδεχόμενο αποσταθεροποίησης ή ανατροπής της κυβέρνησης με αντισυνταγματικά ή βίαια μέσα, μια από τις βασικότερες μεταβλητές για την προσέλκυση επενδύσεων, καθώς συσχετίζεται με την έννοια του κινδύνου, εκτός της Κύπρου που ελαφρώς αυξήθηκαν. Ακόμη, μειώθηκαν οι αντιλήψεις για την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών καθώς και η αξιοπιστία της κυβερνητικής δέσμευσης σε αυτές τις πολιτικές, επηρεάζοντας το σύνολο της οικονομίας στη χώρα. Τέλος, μειώθηκαν οι αντιλήψεις για το βαθμό κατά τον οποίο οι πολίτες έχουν εμπιστοσύνη στους κανόνες της κοινωνίας, βασική προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη και προσέλκυση μακροπρόθεσμων επενδύσεων υψηλού κοινωνικού οφέλους. Επίσης, μειώθηκαν οι αντιλήψεις για την ικανότητα της κυβέρνησης να σχεδιάζει και να εφαρμόζει σταθερές πολιτικές με σκοπό την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, κρίσιμος παράγοντας για την προσέλκυση επενδύσεων, καθώς επηρεάζει το κόστος συμμόρφωσης και την ασφάλεια δικαίου. Η απλότητα, η σαφήνεια και η σταθερότητα των κανόνων βελτιώνει σημαντικά την ασφάλεια δικαίου, μειώνει το κόστος συμμόρφωσης και το σχετικό κίνδυνο. Τέλος, μειώθηκαν οι αντιλήψεις για το βαθμό κατά τον οποίο η δημόσια εξουσία ασκείται για ιδιωτικό όφελος.

Συγκριτικά, βλέπουμε ότι η Ιρλανδία και στους έξι προσδιοριστικούς παράγοντες της διακυβέρνησης, παρουσιάζει μεγαλύτερες τιμές από την Ελλάδα και την Κύπρο, δηλαδή, βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση. Ακολουθεί η Κύπρος και στη συνέχεια, η

¹⁶⁴ Worldwide Governance Indicators. (nd). Ανακτήθηκε από: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>

Ελλάδα, στην οποία παρατηρούμε επιπλέον, και αρνητικές τιμές στην Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας και στον Έλεγχο της Διαφθοράς.

Πηγή: Worldwide Governance Indicators¹⁶⁵

Από τον παραπάνω πίνακα και την παραπάνω εικόνα, σχετικά με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα των χωρών το 2017, φαίνεται ότι η Ιρλανδία και η Κύπρος ανήκουν στην κατηγορία 75-90, δηλαδή, έχουν μια μέτρια προς πολύ καλή διακυβέρνηση. Αντιθέτως, η Ελλάδα ανήκει στη κατηγορία 50-75, δηλαδή έχει μια μέτρια διακυβέρνηση. Σαν σύνολο στην Ευρώπη υπάρχουν χώρες με μέτρια και εξαιρετικά πολύ καλή διακυβέρνηση.

Σύνοψη των αποτελεσμάτων

Για την εύκολη μελέτη και διαχείριση των αποτελεσμάτων, παρατίθεται παρακάτω ένας συγκεντρωτικός πίνακας με τους οικονομικούς δείκτες και σε συνδυασμό με

¹⁶⁵ *ibid*

τους παραπάνω πίνακες 5.5.1 της διαφθοράς και 5.6.1 της διακυβέρνησης, να δούμε την κατάσταση της κάθε χώρας που μελετάμε.

Συγκεντρωτικός πίνακας αποτελεσμάτων		2007	2012-2014 max %	2018
Δείκτης Ανεργίας Νέων (%) 15-24 ετών	Ελλάδα	22,7	58,3	39,9
	Κύπρος	10,2	38,9	20,2
	Ιρλανδία	9,2	30,8	13,8
	ΕΕ	15,7	23,7	15,2
Δείκτης Μακροχρόνιας Ανεργίας Νέων (%) 15-24 ετών	Ελλάδα	9,4	31,5	21,1
	Κύπρος	2,4	12,7	3,2
	Ιρλανδία	1,8	14,3	2,9
	ΕΕ	4,1	8	3,9
Δείκτης Εγκατάλειψης Σχολείου (%) 18-24 ετών	Ελλάδα	14,3	-	4,7
	Κύπρος	12,5	-	7,8
	Ιρλανδία	12	-	5
	ΕΕ	14,9	-	10,6
Δείκτης NEET (%) 15-24 ετών	Ελλάδα	11,3	20,4	14,1
	Κύπρος	9	18,7	13,2
	Ιρλανδία	9,5	19,4	10,1
	ΕΕ	11	13,2	10,5

Από τον παραπάνω πίνακα και από τους πίνακες **5.5.1**, **5.6.1**, γίνεται ξεκάθαρο ότι και οι τρεις χώρες δεν έχουν επιστρέψει στα ποσοστά που σημείωναν πριν την εκδήλωση της κρίσης. Επίσης, συγκριτικά των τριών αυτών χωρών, η Ελλάδα βρίσκεται σε πιο δύσκολη κατάσταση, εκτός από το πρόβλημα της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου που έχει μειωθεί σημαντικά. Ακολουθεί η Κύπρος, που βρίσκεται σε καλύτερη θέση από την Ελλάδα, αλλά όχι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Και τέλος, η Ιρλανδία, η οποία ενώ παρουσιάζει κάποιες αποκλίσεις από τα ποσοστά που είχε πριν τη κρίση, έχει καταφέρει να βρίσκεται και πάλι, κάτω από το μέσο της ΕΕ. Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ότι καλύτερη επίδοση μείωσης των NEETs, σημειώνει η Ιρλανδία, ακολουθεί η Ελλάδα (αλλά παραμένει με ποσοστό μεγαλύτερο των τριών χωρών) και τέλος, η Κύπρος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με την παραπάνω οικονομικο-κοινωνική ανάλυση, της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, επιβεβαιώνεται ότι η ανεργία των νέων, ήταν και συνεχίζει να είναι ένα πρόβλημα που έχει σημαντικές μακροπρόθεσμες συνέπειες για τα άτομα, τις κοινότητες, τις οικονομίες και τις κοινωνίες. Εφαρμόζοντας μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, τα κράτη μέλη κατάφεραν να μειώσουν, κατά ένα μεγάλο βαθμό, τα εκρηκτικά ποσοστά που εμφανίστηκαν την περίοδο της κρίσης αλλά όπως γίνεται αντιληπτό, δεν έχει εξαλειφθεί ακόμη. Πιο αναλυτικά, στην Ελλάδα, από το 2010 κι έπειτα, εφαρμόστηκαν πολιτικές ακραίας λιτότητας. Αποτέλεσμα αυτών, υπήρξε η υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των «μεσαίων» και «κατώτερων» κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων. Επιπλέον, αμφισβητήθηκαν οι θεμελιώδεις αρχές του κοινωνικού κράτους. Τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής της περιόδου 2010-2012 (Μνημόνια 1-3), χρησιμοποίησαν διαρθρωτικές αδυναμίες και χρόνια προβλήματα του συστήματος, για να προχωρήσουν σε πρωτοφανείς θεσμικές ανατροπές. Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την παντελή απουσία αναπτυξιακών πολιτικών, οι οποίες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν αντισταθμιστικά στην όλη κατάσταση, χειροτέρεψαν δραματικά το βιοτικό επίπεδο μεγάλου τμήματος της ελληνικής κοινωνίας, οξύνοντας ακόμη περισσότερο τα υπάρχοντα προβλήματα της ανεργίας, της φτώχειας και του διαρκώς διευρυνόμενου χάσματος των κοινωνικών ανισοτήτων¹⁶⁶.

Ωστόσο, για την Ιρλανδία, η πιο ολέθρια πρόκληση, που αντιμετωπίζουν οι Ιρλανδοί υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής από την ίδρυση του κράτους το 1921, είναι τα επίμονα επίπεδα χρόνιας ανεργίας. Όταν, σε κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, είχε επιτευχθεί ένα λογικό επίπεδο πλήρους απασχόλησης, αναπόφευκτα, δυνάμεις που προκλήθηκαν από εξωτερικές κρίσεις όπως, αναταραχές στις συναλλαγματικές

---

¹⁶⁶ **Κόκκινος, Γ.** (nd). «NEOI και NEET»: Τι αποτυπώνει πρόσφατη έρευνα του Eurofound για το «μέλλον» της Ευρώπης. Ποια είναι η κατάσταση στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε από: <https://www.kanep-gsee.gr/nea-anakoinoiseis/-/%CE%BD%CE%B5%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-neeet-%CF%84%CE%B9-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CF%85%CF%80%CF%8E%CE%BD%CE%B5%CE%B9-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CE%B1%CF%84%CE%B7-%CE%AD%CF%81/?fbclid=IwAR1WRtDIbg9mFbMpNj3Vug12OV0-DIIfaCfQz294I4Tsn1vPAqjFlq7hIQg>

ισοτιμίες, υπερπόντιες προστατευτικές πολιτικές, περιόδους διεθνούς ύφεσης κ.λπ. έπληξαν τα ποσοστά ανεργίας προς τα πάνω. Ωστόσο, η ύφεση που προέκυψε πολύ έντονα στην ιρλανδική οικονομία το 2008, μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, που προκλήθηκε από την κατάρρευση ορισμένων αμερικανικών τραπεζών και όλων των μεγάλων τραπεζών της Ιρλανδίας, είχε πολύ σοβαρές και καταστροφικές επιπτώσεις στην απασχόληση και ειδικότερα, στην απασχόληση των νέων. Συνεπώς, η ανεργία των νέων εξακολουθεί να υπερβαίνει το ποσοστό πριν από την κρίση. Ίσως, η ανταπόκριση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής ήταν σε μεγάλο βαθμό απροσδιόριστη και αναποτελεσματική. Πολλές από τις επίσημες απαντήσεις ήταν τυχαίες και παρακινήθηκαν από την επιθυμία να μειωθούν οι δημόσιες δαπάνες και όχι να υποστηριχθούν οι άνεργοι να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας¹⁶⁷.

Όσον αφορά στην Κύπρο, τα μέτρα που εφαρμόστηκαν, κυρίως, αφορούσαν μια ατομικιστική αντίληψη της ανεργίας. Προσέγγισαν την ανεργία συνολικά, αλλά και την ανεργία των νέων, ειδικότερα, ως ένα πρόβλημα που οφείλεται σε μεμονωμένα χαρακτηριστικά. Κυρίαρχη είναι η αντίληψη ότι οι νέοι μη έχοντας επαρκείς δεξιότητες και εμπειρία αντιμετωπίζουν αναπόφευκτα δυσκολίες στην αγορά εργασίας. Η συγκεκριμένη αντίληψη, η οποία απαντάται διεθνώς, προκύπτει από λάθος αντιλήψεις, οι οποίες αδυνατούν να εισχωρήσουν στις ευρύτερες, διαχρονικές και κοινωνικές πτυχές του προβλήματος και να δώσουν τη δέουσα προσοχή στα διαρθρωτικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέοι¹⁶⁸. «Αυτή η παραδοχή θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρώτο βήμα προς την αντιμετώπιση του προβλήματος. Λόγω της απουσίας, όμως, μιας αλλαγής πολιτικής που να παραμερίζει τη λιτότητα, και της απουσίας οικονομικής ανάπτυξης και χωρίς μια ευρύτερη αναμόρφωση του επικρατούντος θεωρητικού λόγου, τα περιθώρια που απομένουν για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων είναι εξαιρετικά στενά. Η διατήρηση των κοινωνικοοικονομικών δομών, ως έχουν και η συνέχιση των χειρισμών στο επικρατούν πολιτικό πλαίσιο, θα έχει ως αποτέλεσμα όσα μέτρα λαμβάνονται να καταστούν, στην καλύτερη των περιπτώσεων, εν μέρει επιτυχή, προσωρινά και

---

¹⁶⁷ Kirwin, B. (2017). Youth Unemployment in Ireland. Ανακτήθηκε από:

<https://workplacetutorblog.wordpress.com/2017/10/14/youth-unemployment-in-ireland/>

¹⁶⁸ MacDonald, R. (2011). Youth transitions, unemployment and underemployment: Plus ça change, plus c'est la même chose?, *Journal of Sociology*, 47 (4), pp.427-444.

κλείνοντας τη μια τρύπα (ανεργία των νέων) ανοίγοντας όμως, παράλληλα μιαν άλλη (μισθοί φτώχειας για τους νέους)»¹⁶⁹.

Είναι γεγονός ότι, τα μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων που έχουν, κατά κύριο λόγο, ληφθεί τα τελευταία χρόνια, αφορούν κυρίως στην παροχή ευκαιριών αναβάθμισης των δεξιοτήτων των νέων, το οποίο επιτυγχάνεται μέσα από προγράμματα επαγγελματικής και όχι μόνο, κατάρτισης αλλά και πρακτικής σε πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα. Ωστόσο, φαίνεται ότι τα μέτρα αυτά αποτελούν περισσότερο “ημίμετρα” παρά στοχευμένες πολιτικές παρεμβάσεις που θα αντιμετώπισουν μακροπρόθεσμα το πρόβλημα της ανεργίας των νέων και των γενικότερων κινδύνων που τους οδηγούν καθημερινά σε κοινωνικό και εργασιακό αποκλεισμό. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να διορθωθούν πρωτίστως τα διαρθρωτικά εμπόδια που αντιμετωπίζει η κάθε χώρα κι έπειτα να εφαρμόζονται τα κατάλληλα μέτρα ανάλογα με τις ανάγκες και τα προβλήματα της, ώστε να έχει θετικά αποτελέσματα. Βέβαια, είναι αλήθεια ότι το φαινόμενο της ανεργίας των νέων απασχόλησε, ιδιαίτερα, μετά την εκδήλωση της κρίσης του 2008 και συνεχίζει να υπάρχει. Δεδομένου αυτού, τα μέτρα εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια και εξακολουθούν να εφαρμόζονται, κανοντάς το δύσκολο να προχωρήσουμε σε αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και του συνολικού αντικτύπου τους. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι ο όρος NEETs αφορά πολύ διαφορετικές ομάδες πληθυσμού και μέτρα που απορρέουν από ένα ευρύ φάσμα δημόσιων οργανισμών, γεγονός που καθιστά δύσκολη την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων σχετικά με τις πολιτικές NEETs¹⁷⁰. Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαία η διατύπωση, επεξεργασία και περαιτέρω μελέτη του παρόντος θέματος, ώστε να προκύψουν έγκυρα και αξιόλογα συμπεράσματα. Κρίνεται, επίσης, σκόπιμο να διερευνηθούν πτυχές του θέματος οι οποίες δεν έχουν διερευνηθεί ακόμη, σε ικανοποιητικό βαθμό και θα έχουν ως αποτέλεσμα την ουσιαστικότερη αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος.

---

¹⁶⁹ **Ιωάννου, Γ. και Sonan, S.** (2016). *Η Ανεργία των Νέων στην Κύπρο Μια θεώρηση της «χαμένης γενιάς»*. Βερολίνο: Friedrich-Ebert-Stiftung.

¹⁷⁰ **EMCC.**(2012). Cyprus: Comparative Analytical Report (ERM) on young people Not in Employment, Education and Training (NEET). Ανακτήθηκε από: <https://www.eurofound.europa.eu/el/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/cyprus/cyprus-comparative-analytical-report-erm-on-young-people-not-in-employment-education-and-training>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Δεδουσόπουλος, Α.** (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας*, Αθήνα: Γιώργος Δαρδάνος
- Δρεττάκης, Γ.Μ.** (2007, Οκτώβριος 5). Τα αίτια της υψηλής ανεργίας των πτυχιούχων ΑΕΙ-ΤΕΙ. *Ελευθεροτυπία*, σελ. 12.
- Ετήσια Έκθεση ΙΝΕ-ΓΣΕΕ.** (2008).
- Ιωαννίδου, Α.** (2014). *Η κατάσταση των νέων στην ελληνική αγορά εργασίας - Τι θα συμβεί, εάν δε συμβεί κάτι;* Αθήνα: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Ιωάννου, Γ. και Sonan, S.** (2016). *Η Ανεργία των Νέων στην Κύπρο Μια θεώρηση της «χαμένης γενιάς».* Βερολίνο: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Καμπέρης, Ν.** (2001). *Κοινωνικές Αναπαραστάσεις των νέων εργαζομένων για την εργασία και την εκπαίδευση.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κανελλόπουλος, Κ., Μαυρομαράς, Κ. και Μητράκος, Θ.** (2003). *Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας. Μελέτες αρ. 50, ΚΕΠΕ.*
- Κρητικός, Α.** (2010), *Παράγοντες αλλαγές των κοινωνικών κρατών την εποχή της Παγκοσμιοποίησης: Συντάξεις και Πολιτικές Απασχόλησης*, Αθήνα: Nissos akademik publishing
- Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο Οικονομικών.** (2019). *Δελτίο Τύπου Ετήσια Έρευνα Εκπαίδευσης.* Λευκωσία: Στατιστική Υπηρεσία.
- Κώττης, Γ., Κώττη-Πετράκη, Α.,** (2000). *Σύγχρονη Μακροοικονομική*, Αθήνα: Μπένου
- Λιανός, Θ., Παπαβασιλείου, Α., Χατζηανδρέου, Α.** (2014). *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Αθήνα: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ
- Μασουράκης, Μ., Μητσόπουλος, Μ., Πρίντσιπας, Θ.** (2018). *Σύγχρονες Δεξιότητες για Διεθνώς Ανταγωνιστικές Επιχειρήσεις: 12 + 1 προκλήσεις για να μειώσουμε το χάσμα δεξιοτήτων στην Ελλάδα. Οικονομία και Επιχειρήσεις*, τεύχος 20, σελ. 1-40.
- Μάτσια, Α.** (2010). *Ανεργία Γυναικών: Αίτια και Προσδιοριστικοί Παράγοντες* (Μεταπτυχιακή Εργασία) Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη.
- Mankiw, N. G.** (2002). *Αρχές της Οικονομικής.* (Σ. Ζήκος επιμ.). Αθήνα: Τυπωθήτω
- Μίνογλου, Θ.** (2002). *Μακροοικονομική* (Γ. Λαντούρης, μετάφραση). Αθήνα: Κριτική

- Νικολακοπούλου - Στεφάνου, Η.** (1997). *Πολιτικές Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Παγκαρλιώτας, Κ.** (1999). *Αγορά εργασίας και ανεργία των νέων*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα
- Παπαδάκης, Ν. & Σπυριδάκης, Μ.** (2010). *Αγορά εργασίας, κατάρτιση, διά βίου μάθηση και απασχόληση*. Αθήνα: Σιδέρης.
- Πετρινώτη, Ξ.** (1989). *Αγορές Εργασίας-Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Πηλαβάκη, Α.** (2006). Φύλο-Απασχόληση και Επιχειρηματικότητα στο Μ. Βάκολα & Ε. Αποσπύρη (Επιμ) *Γυναίκες και διοίκηση*, Αθήνα: Σιδεράς
- Πλακονούρη, Α. & Τσίρης, Γ.** (2015). *Καινοτομία, Συνεργασίες και Μικρές Επιχειρήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ
- Πολυχρονίδου, Π.** (2012). *Η επίδραση της ανεργίας στους νέους*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα Καβάλας, Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής.
- Ρομπόλης, Σ.** (2010). *Αγορά εργασίας, κατάρτιση, διά βίου μάθηση και απασχόληση*. Αθήνα: Σιδέρης.
- Σκουτέλης, Γ.** (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*, Αθήνα: International Forum, σελ 46
- Φατούρου, Μ.** (2010). Εργασία και ανεργία: ψυχολογικές επιπτώσεις. *Εγκέφαλος*, 47 (4):176-180.

Ξενογλώσση

- Bookmann, B. & Nielen, S. (2016).** Mentoring Disadvantaged Youths during School-to-work Transition: Evidence from Germany. IAW Discussion Papers, Annual Conference 2016 (Augsburg): Demographic Change 145770, Verein für Socialpolitik / German Economic Association.
- Career Development Institute.** (2014). *Careers Guidance in Schools and Colleges. A Guide to Best Practice and Commissioning Careers Guidance Services*. Uk: cdi, p.6.
- Cedefop.** (2010). *Annual report 2010*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

- Cedefop.** (2009). *Modernising vocational education and training. Fourth report on vocational training research in Europe: background report.* Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities
- Eurydice.** (2013). *Key Data on Teachers and School Leaders in Europe. Belgium:*[European Press Release](#)
- Eurostat.** (2018). *Smarter, greener, more inclusive.* Luxembourg: EU.
- Filmer-Sankey, C.M. and McCrone, T.** (2012). *Developing indicators for early identification of young people at risk of temporary disconnection from learning.* London: NFER.
- Furlong, A., and Cartmel, F.** (2007). *Young People and Social Change.* Maidenhead: Open University Press.
- Furlong, A.** (2006). Not a very NEET solution: representing problematic labour market transitions among early school-leavers. *Sage Journals.* Volume: 20 issue: 3, page(s): 553-569
- Gracey, S., Kelly, S.** (2010). *Changing the NEET Mindset: Achieving More Effective Transitions Between Education and Work.* London: LSN.
- Hall, A.M., Metcalfe, H., Irving, P.** (2015). *PES practices for the outreach and activation of NEETs.* Brussels: European Commission.
- Hughes, D., Borbély-Pecze, T.B.** (2012). *Ανεργία των νέων: Μια Κρίση ανάμεσά μας.* (ΕΟΠΠΕΠ μεταφρ.). Φινλανδία: ELGPN
- International Labour Organisation.** (2011). “Youth Unemployment” in ILO (ed) *Key Indicators of the Labour Market 10.* Geneva: International Labour Market.
- Kettlewell, K., Southcott, C., Stevens, E., and McCrone, T.** (2012). *Engaging the disengaged.* (NFER Research Programme: From Education to Employment). Slough: NFER.
- Krugman, P.** (1994). Past and Prospective causes of high unemployment. Paper presented at the Jackson Hall Symposium (49-98). Wyoming.
- Lisaniler, İ.** (2016) Interview with Sertac Sonan. Nicosia.
- MacDonald, R.** (2011). Youth transitions, unemployment and underemployment: Plus ça change, plus c’est la même chose?, *Journal of Sociology*, 47 (4), pp.427-444.
- Mascherini, M., Ledermaier, S., Vacas-Soriano, C. & Jacobs, L.** (2017). *Long-term unemployed youth: Characteristics and policy responses.* Luxembourg: Eurofound.

Mascherini, M., Salvatore L., Meierkord, A., & Jungblut, J.M. (2012). *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Belgium: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

OECD. (2013). *Education policy outlook: Ireland*. Ireland: EPO

OECD. (2013) Job Creation. How Employment and Training Agencies Can Help: Ireland. Paris: OECD, p. 17.

Oireachtas Library & Research Service. (2013). Responding to Youth Unemployment in Europe. Spotlight. N4, 1-16.

Pohl, A. & Walther, A. (2005). *Final Report Volume 2 – Annexes II-VI (National Reports, Compendium of Good Practice, Validation)*. Tübingen: IRIS

Pelagidis, T. (1998). European Unemployment: «Myths and Realities». *The Magazine of Economic Affairs*, Issue 1, 76-89.

Research Report. (2010). *What works re-engaging young people who are not in education, employment or training (NEETS). Summary of Evidence from the activity agreement pilots and the entry to learning pilots.*, UK: Young people Analysis Division. Department of Education.

Sissons P., Jones S. (2012). *Lost in transition? The changing labour market and young people not in employment, education or training*. London: The Work Foundation.

Smyth, E., Gangl, M., Raffae, D., Hannan, D., McCoy, S. (2001): *A Comparative Analysis of Transitions from Education to Work in Europe (CATEWE): Final Report*. Dublin: ESRI.

Tubadgi, A. (2012). *Youth Unemployment in Greece Economic and Political Perspectives*. Berlin: EFQM.

Tulga, H. (2015) Interview with Sertac Sonan. Nicosia

Tyyskää, V. (2005). Conceptualising and Theorizing Youth: Global Perspectives, in Helve, H. and Holm, G (eds). *Contemporary Youth Research: Local Expressions and Global Connections*. Aldershot: Ashgate, p.3-14.

Διαδικτυακές Πηγές

Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση. (2010). Ανακτήθηκε από: <http://www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf/All/C5139EEB5E72958FC225839900>

[33DC8E/\\$file/%CE%91%CF%84%CE%B6%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%BD%CE%AD%CE%B5%CF%82%20%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf](http://www.kathimerini.gr/24430/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/eikosi-draseis-gia-thn-antimetwpish-ths-energias-twn-newn)

Γιαννάτου, Δ. (2017, 17 Ιουλίου). Το φαινόμενο NEETs στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε από: <http://ardin-rixi.gr/archives/204914>

Γλωσσάριο σύνοψης. (nd). Ανακτήθηκε από: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html?locale=el

Corruption Perceptions Index (2018). Ανακτήθηκε από: <https://www.transparency.org/cpi2018>

CSO. (2018). Educational Attainment Thematic Report 2018. Ανακτήθηκε από: https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/eda/educationalattainmentthematicreport2018/?fbclid=IwAR07T0YjlF8FytuxdML7V60P47ii5DOWnZk0zpdOfOzTE_Dj8dSTIQ31rzg

Δαουλάρη, Ν. (2017). *Εποχιακή ανεργία*. Ανακτήθηκε από:

<https://sites.google.com/site/nikolitsadaoulari/eide-energias/epochiake-nergia>

Eason, G. (2007). Neets are an unknown quantity. Ανακτήθηκε από: http://news.bbc.co.uk/2/mobile/uk_news/education/7079780.stm#sa-link_location=more-story-

[4&intlink_from_url=https%3A%2F%2Fwww.bbc.com%2Fnews%2F10524288&intlink_ts=1558440785395&story_slot=1-sa](http://news.bbc.co.uk/2/mobile/uk_news/education/7079780.stm#sa-link_location=more-story-4&intlink_from_url=https%3A%2F%2Fwww.bbc.com%2Fnews%2F10524288&intlink_ts=1558440785395&story_slot=1-sa)

Είκοσι δράσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων. (2013). Ανακτήθηκε από: <http://www.kathimerini.gr/24430/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/eikosi-draseis-gia-thn-antimetwpish-ths-energias-twn-newn>

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2018). Έρευνα εργατικού δυναμικού. Ανακτήθηκε από:

http://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_ln=downloadResources&documents

[WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=350991&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el](http://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=350991&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el)

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2018). ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ: Γ τρίμηνο. Ανακτήθηκε από:

https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_in=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=347265&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el

ΕΛΣΤΑΤ. (2018). ΕΛΛΑΣ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ. Ανακτήθηκε από: http://www.statistics.gr/documents/20181/1515741/GreeceInFigures_2018Q3_GR.pdf/3d9735d5-8641-4ba3-b36a-d9497484cfea

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2018). Εργατικό Δυναμικό (Τριμηνιαία) / 3ο Τρίμηνο 2018. Ανακτήθηκε από: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO01/2018-Q3>

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2016). Ειδική έρευνα για τη θέση των νέων στην αγορά εργασίας. Ανακτήθηκε από: https://www.neapaseges.gr/UserFiles/A0102_SJO29_DT_AH_00_2016_01_F_GR.pdf

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2012). Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Ανακτήθηκε από:

http://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_in=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=108719&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el

ΕΛΣΤΑΤ: Στο 19,1% μειώθηκε η ανεργία τον Ιούνιο. Ανακτήθηκε από:
<http://www.kathimerini.gr/983458/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/elstat-sto-191-meiw8hke-h-anergia-ton-ioynio>

EMCC. (2014). Comparative information. Young people and temporary employment in Europe. Ανακτήθηκε από:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

EMCC. (2012). Greece: ERM Comparative Analytical Report on Recent Policy Developments related to those Not in Employment, Education and Training (NEET)
Ανακτήθηκε από:
<https://www.eurofound.europa.eu/el/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/greece/greece-erm-comparative-analytical-report-on-recent-policy-developments-related-to-those-not-in>

EMCC.(2012). Cyprus: Comparative Analytical Report (ERM) on young people Not in Employment, Education and Training (NEET). Ανακτήθηκε από:
<https://www.eurofound.europa.eu/el/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/cyprus/cyprus-comparative-analytical-report-erm-on-young-people-not-in-employment-education-and-training>

EMCC. (2012). Ireland: ERM Comparative Analytical Report (ERM) on young people Not in Employment, Education and Training (NEET). Ανακτήθηκε από:
<https://www.eurofound.europa.eu/el/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/ireland/ireland-erm-comparative-analytical-report-erm-on-young-people-not-in-employment-education-and>

Ευρετήριο οικονομικών όρων. (nd). Ανακτήθηκε από:
<https://www.euretirio.com/anergia/>

European Parliament. (2015). Youth unemployment in Greece: Situation before the government change. Ανακτήθηκε από:
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/542220/IPOL_BRI\(2015\)542220_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/542220/IPOL_BRI(2015)542220_EN.pdf)

Eurostat. (2018). Young people neither in education nor employment. Ανακτήθηκε από: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20180615-1>

Eurostat. (2017). Decrease in 'early school leavers' in the EU continues. Ανακτήθηκε από: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170908-1>

Eurostat. (2017). Στατιστικές απασχόλησης. Ανακτήθηκε από:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_statistics/el

Eurostat. (2012). News release, Unemployment. Ανακτήθηκε από:
<https://ec.europa.eu/eurostat/news/news-releases>

Eurostat. (nd). Statistics A-Z. Ανακτήθηκε από:
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=en>

EXCEPT WORKING PAPER No22: Young adults in insecure labour market positions in Greece The results from a qualitative study. (2018). Ανακτήθηκε από:
https://www.researchgate.net/profile/Lia_Figgou/publication/325568417_EXCEPT_WORKING_PAPER_No22_Young_adults_in_insecure_labour_market_positions_in_Greece_The_results_from_a_qualitative_study/links/5b163e424585151f91fb306b/EXCEPT-WORKING-PAPER-No22-Young-adults-in-insecure-labour-market-positions-in-Greece-The-results-from-a-qualitative-study.pdf?origin=publication_detail

Forfás. (2013). *Annual Employment Survey 2012*. Dublin: Forfás.

Ιρλανδία. Κανόνες επιχειρηματικής συμπεριφοράς.Στάση προς τους ξένους (nd).
Ανακτήθηκε από:
<https://businessculture.org/gr/northern-europe/ireland/?fbclid=IwAR3Bux2aPHA8x9wE1fhWiCUWXCP04DedNDCoeSN72u202hY0d7WPbbVz2m8>

Ireland: Youth unemployment rate from 2007 to 2017. (2017). Ανακτήθηκε από:
https://www.statista.com/statistics/812119/youth-unemployment-rate-in-ireland/?fbclid=IwAR3-U2FHEV7LSef_cXFoLIYraQa6iQh0cvYCN8LvB3eGmRZQSuHIO-KIeGM

Κατσιμάρδος, Π. & Μπούας, Κ. (2014). Η ενίσχυση της κινητικότητας ως στρατηγική επιλογή διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού. Ανακτήθηκε από:
<http://www.inerp.gr/en/blog/130-enisxysi-kinitikotitas-stratigiki-epilogi.html>

Κατσιρίδας, Δ. (1996). Οι αιτίες της ανεργίας και η ανάγκη δημιουργίας κινήματος ανέργων. Ανακτήθηκε από:
http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=612&Itemid=29

Kirwin, B. (2017). Youth Unemployment in Ireland. Ανακτήθηκε από:
<https://workplacetutorblog.wordpress.com/2017/10/14/youth-unemployment-in-ireland/>

Κόκκινος, Γ. (nd). «NEOI και NEET»: Τι αποτυπώνει πρόσφατη έρευνα του Eurofound για το «μέλλον» της Ευρώπης. Ποια είναι η κατάσταση στην Ελλάδα.

Ανακτήθηκε από: <https://www.kanep-gsee.gr/nea-anakoynoseis/>

[/%CE%BD%CE%B5%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-neet-%CF%84%CE%B9-](https://www.kanep-gsee.gr/nea-anakoynoseis/-/%CE%BD%CE%B5%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-neet-%CF%84%CE%B9-)

[%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CF%85%CF%80%CF%8E%CE%BD%CE%B5%CE%B9-](https://www.kanep-gsee.gr/nea-anakoynoseis/-/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CF%85%CF%80%CF%8E%CE%BD%CE%B5%CE%B9-)

[%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CE%B1%CF%84%CE%B7-](https://www.kanep-gsee.gr/nea-anakoynoseis/-/%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CE%B1%CF%84%CE%B7-)

[%CE%AD%CF%81/?fbclid=IwAR1WRtDIbg9mFbMpNj3Vug12OV0-](https://www.kanep-gsee.gr/nea-anakoynoseis/-/%CE%AD%CF%81/?fbclid=IwAR1WRtDIbg9mFbMpNj3Vug12OV0-)

[DIIfaCfQz294I4Tsn1vPAqjFlq7hIQg](https://www.kanep-gsee.gr/nea-anakoynoseis/-/DIIfaCfQz294I4Tsn1vPAqjFlq7hIQg)

Massimiliano, M. (2018, April 17). Long-term unemployed youth: The legacy of the crisis. Ανακτήθηκε από: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/blog/long-term-unemployed-youth-the-legacy-of-the-crisis>

Measuring Youth Unemployment. (2013). Ανακτήθηκε από: <http://www.publicpolicy.ie/youth-unemployment/>

Minister for Social Protection. (2013) Budget 2014 Statement [press release]. Ανακτήθηκε από: [//www.welfare.ie/en/pressoffice/Pages/sp151013.aspx](http://www.welfare.ie/en/pressoffice/Pages/sp151013.aspx).

National Action Plan For Youth Employment in Cyprus. (2014-2017). Ανακτήθηκε από: <https://www.structuralfunds.org.cy/uploadfiles/e-Library/NationalActionPlan-for-YouthEmployment.pdf>

National Youth Council of Ireland. (nd). Ανακτήθηκε από: <http://www.youth.ie/nyci/1-5-Irish-young-people-%E2%80%98not-education-employment-or-training%E2%80%99-EU-study-shows>

OECD. (2018). Youth unemployment rate. Ανακτήθηκε από: <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart>

OECD. (2014). *OPTIONS FOR AN IRISH YOUTH GUARANTEE*. Ανακτήθηκε από: <https://www.oecd.org/ireland/YouthActionPlan-IrishYouthGuarantee.pdf>

OECD. (2014). IRELAND'S ACTION PLAN FOR JOBS: A PRELIMINARY REVIEW. Ανακτήθηκε από: <https://www.oecd.org/ireland/Ireland-action-plan-for-jobs-review.pdf>

OECD. (1998): *The maticReview: The transition from education to workinglife*. Paris: Interimcomparative report.

Που παρουσιάζεται η μεγαλύτερη ανεργία στην Κύπρο. (2019, 22 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από:

[https://www.offsite.com.cy/eidiseis/oikonomia/poy-paroysiazetai-i-megalyteri-
anergia-stin-kypro?fbclid=IwAR2bUJvczn3j3UTaPJdiFAqEYyBrpn4pfIYjrmf-
7S0JbBDlyVLhBD71g8](https://www.offsite.com.cy/eidiseis/oikonomia/poy-paroysiazetai-i-megalyteri-
anergia-stin-kypro?fbclid=IwAR2bUJvczn3j3UTaPJdiFAqEYyBrpn4pfIYjrmf-
7S0JbBDlyVLhBD71g8)

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. (nd). Εργασία - Ανεργία. Ανακτήθηκε από:
[https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour_32main_gr/labour_32main_g
r?OpenForm&sub=2&sel=1](https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour_32main_gr/labour_32main_g
r?OpenForm&sub=2&sel=1)

Taxhorizon.(nd). Ανεργία. Ανακτήθηκε από: [http://www.taxhorizon.club/el/tools-
8/%CE%B5%CF%85%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%
E%BF-
%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%
CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%8C%CF%81%CF%89%CE%BD-
79/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1-1070](http://www.taxhorizon.club/el/tools-
8/%CE%B5%CF%85%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%
E%BF-
%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%
CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%8C%CF%81%CF%89%CE%BD-
79/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1-1070)

Youth Guarantee. (nd). Ανακτήθηκε από: <http://www.youthguarantee.org.cy/about/active-youth>

Youth Guarantee. (nd). Ανακτήθηκε από: [http://www.youthguarantee.org.cy/youth-
programmes/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B9
%CF%83%CE%B7/%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE
%B5%CE%AF%CE%BF-
%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82-
%CE%BA%CE%B1%CE%B9-
%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%
E%BF%CF%8D/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%
BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-
%CE%BA%CE%B1%CE%B9-
%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%
E%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE?fbclid=IwAR2wZW6ntA2BagBv5V
ktBFI_WEm5vdfI5yEdjWIFd1hIIOJtFO2sZ6C1piI](http://www.youthguarantee.org.cy/youth-
programmes/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B9
%CF%83%CE%B7/%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE
%B5%CE%AF%CE%BF-
%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82-
%CE%BA%CE%B1%CE%B9-
%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%
E%BF%CF%8D/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%
BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-
%CE%BA%CE%B1%CE%B9-
%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%
E%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE?fbclid=IwAR2wZW6ntA2BagBv5V
ktBFI_WEm5vdfI5yEdjWIFd1hIIOJtFO2sZ6C1piI)

Worldwide Governance Indicators. (nd). Ανακτήθηκε από:
<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>

Young, H. (2012). 'Youth unemployment is being fuelled by an education crisis'.
Ανακτήθηκε από: [https://www.theguardian.com/global-development-professionals-
network/2014/aug/20/youth-unemployment-interactive-pauline-rose](https://www.theguardian.com/global-development-professionals-
network/2014/aug/20/youth-unemployment-interactive-pauline-rose)

Youth Quarantee. (2014). Ανακτήθηκε από:
<http://www.ypakp.gr/uploads/docs/8338.pdf>

Written answer to a parliamentary question (43360/13) by Minister for Social Protection. Ανακτήθηκε από: <http://www.kildarestreet.com/wrans/?id=2013-10-17a.110>.